

ازدواج

و

آداب زناشویی

در آئینه حدیث

علی غضنفری

مؤلف: علی غضنفری

قطع: رقعی

کامپیوتر: مؤسسہ کامپیوتر ریحان (قم / ۷۳۷۳۲۳)

محل چاپ:

تعداد صفحات:

تیراژ:

قیمت

فهرست مطالب

عنوان صفحه

مقدمه ...	۱۱
استحباب ازدواج ...	۱۳
فضل عبادات متأهل ...	۱۸
کراهت ترک ازدواج ...	۱۹
پرهیز دختران از ازدواج ...	۲۱
تأخیر ازدواج به خاطر معیشت ...	۲۲
ازدواج موجب وسعت روزی ...	۲۳
واسطه در ازدواج ...	۲۵
تسریع در ازدواج دختران ...	۲۷
میزان شهوت زنان ...	۲۸
وظیفه معذور از ازدواج ...	۲۹
اوصاف پسندیده ...	۳۰
مایه‌های برتری زنان قریش ...	۳۵
اوصاف ناپسند ...	۳۶

- زوجه صالحه ... ۴۰
- زنان صالحه نادرند ... ۴۳
- تأثیر عرق و ریشه زن در اولاد ... ۴۴
- دیانت اصلی ترین معیار انتخاب همسر ... ۴۵
- معیارهای دیگر ... ۴۷
- خصوصیات کلی زنان ... ۵۳
- مؤمن کفو مؤمنه است ...
- تنها کفو حضرت زهرا سلام الله علیها ... ۶۰
- رد بی علت خواستگار ... ۶۱
- دقت در انتخاب داماد ... ۶۳
- انواع نکاح ... ۶۴
- نکاح شغار ... ۶۴
- ازدواج موقت ... ۶۵
- جواز نگاه ... ۶۷
- هزینه اندک و مهر کم ... ۶۹
- نماز و دعا ... ۷۰
- خطبه عقد نکاح ... ۷۱
- استحباب علنی بودن ... ۷۲
- اجازه ولی ... ۷۴
- کراهت تزویج خردسال ... ۷۵
- ممنوعیت آمیزش قبل از نه سال ... ۷۵
- کراهت عروسی در ... ۷۶
- مکروه نبودن در ماه شوال ... ۷۷
- شب برای زفاف ... ۷۸

- د ف در عروسی ... ۷۹
- تکبیر در شب زفاف ... ۸۱
- شب زفاف ... ۸۲
- کیفیت تهنیت ... ۸۵
- ولیمه ... ۸۵
- استحباب آرایش ... ۸۸
- خودآرایی مردان ... ۹۰
- لزوم تمکین ... ۹۰
- بهترین زمان همخوابی ... ۹۲
- ادعیه‌های وارده ... ۹۳
- مقدمات دیگر ... ۹۵
- پرهیز از شتاب ... ۹۷
- لذیذترین چیزها ... ۹۸
- استحباب آمیزش ... ۹۹
- کثرت آمیزش ... ۱۰۰
- کراهت ترک آمیزش ... ۱۰۱
- کراهت ترک آمیزش مرضعه ... ۱۰۲
- حرمت ترک آمیزش بیش از چهار ماه ... ۱۰۳
- افراط در آمیزش ... ۱۰۴
- حرمت همخوابی ... ۱۰۵
- کراهت آمیزش ... ۱۰۶
- مکروهات همخوابی ... ۱۰۹
- وقت مکروه ... ۱۱۲
- همخوابی در مرآی ناظر ... ۱۱۷

- کراهت شدید و طی دبر ... ۱۱۸
- عزل ... ۱۲۱
- مدح غیرت مردان ... ۱۲۳
- رفت و آمد افراد ناباب ... ۱۲۵
- حرمت غیرت بیجا ... ۱۲۶
- تقبیح غیرت زنان ... ۱۲۶
- استحباب محبت به زنان ... ۱۲۹
- افراط در محبت ... ۱۳۰
- لزوم اکرام همسر ... ۱۳۱
- حرمت تنبیه بدنی ... ۱۳۲
- لزوم مدارا ... ۱۳۴
- قبیح تحمیل بیش از طاقت ... ۱۳۵
- حسن احسان ... ۱۳۶
- شوهرداری ... ۱۳۶
- خدمت در خانه ... ۱۴۱
- ثواب زن در اطاعت از همسر ... ۱۴۱
- آزار شوهر ... ۱۴۴
- طلسم برای ایجاد محبت ... ۱۴۶
- خروج بی‌اذن از منزل ... ۱۴۶
- تزئین برای غیر ... ۱۴۸
- منزل امن‌ترین مکان ... ۱۴۸
- نهی از روّت مرد ... ۱۵۰
- استحباب نخ‌ریسی ... ۱۵۳
- تعلیم سوره نور ... ۱۵۳

- تقویت محبت به اهلبیت ... ۱۵۴
- نهی از سوار شدن بر زین ... ۱۵۴
- نهی از خروج برای ... ۱۵۵
- شیوه راه رفتن در کوچه ... ۱۵۵
- تزیین نامناسب موها ... ۱۵۶
- وصل مو ... ۱۵۷
- کوچه نشینی ... ۱۵۷
- توصیف جمال زنان ... ۱۵۸
- حجاب نزد زنان اهل کتاب ... ۱۵۸
- روایت مفصل حولاء ... ۱۵۹
- بخشی دیگر از بایسته‌ها و شایسته‌ها ... ۱۶۶
- چشم چرانی ... ۱۶۸
- نگاه به اقارب نامحرم ... ۱۷۳
- استثنائات نگاه ... ۱۷۴
- کراهت نگاه به پشت سر زنان ... ۱۷۷
- توجه به همسر در پی رؤت نامحرم ... ۱۷۸
- مصافحه با نامحرم ... ۱۸۰
- لمس بدن نامحرم ... ۱۸۱
- کراهت نشستن در جای نامحرم ... ۱۸۲
- مصافحه با محارم ... ۱۸۳
- معالجه پزشکی غیرمماثل ... ۱۸۳
- گفتگو با نامحرم ... ۱۸۵
- سلام به زنان ... ۱۸۶
- نهی از خلوت ... ۱۸۷

- رفتار با کودکان ... ۱۸۹
- کودکان با هم ... ۱۹۰
- رختخواب واحد والدین و اولاد ... ۱۹۱
- استیذان ... ۱۹۲
- استحباب سه مرتبه استیذان ... ۱۹۵
- خاتمه در شبها ... ۱۹۶
- چند شبیه دیگر ... ۲۱۴

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

والحمد لله رب العالمين وصل الله على نبيه وآله الطاهرين
ازدواج حساس‌ترین خاطره زندگی و لذیذترین آنهاست والبته در بیان ائمه معصومین عليهم السلام به همین صورت از آن تعبیر شده است.

گستره این رخداد مهم، تمامی دوران معقول حیات آدمی را شامل است و از عنفوان جوانی تا پایان امد را در بر می‌گیرد. و اغراق نیست اگر گفته شود تمام توجه و تمایل جوان به این نکته معطوف است که همسری شایسته برای نیل به اهداف مادی و معنوی در کنار خویش داشته باشد.

همسری که امور دین و دنیای انسان را کافی بوده باشد، محرم اسراری که ظرف بزرگی از حلم توأم با علم برای تحمل نیک مصائب دنیوی باشد، آنکه خشونت‌های حیات را با ملایمت و ملاحظت وجودش قرین کنند، آنکه غموم و هموم را با عقل و تدبیرش پشت سرنهد، آنکه بستری مناسب برای بقا نسل شایسته باشد و در یک کلام آنکه شریک کاملی در طول زندگی بوده و سرور حیات مادی و تعالی زندگی اخروی را تضمین نماید.

و این همان همسری است که اسلام به عنوان کاملترین دین الهی، وصلت با او را تکلیف اساسی بشر بیان نموده است.

آری، اسلام می‌خواهد آدمی نه بی‌توجه به دنیا، همان که رهبانان و مرتاضان پیشه کرده‌اند، و نه تمایل تمام عیار به آن، که دنیاپرستان عالم همواره در تکاپوی آن زیسته‌اند؛ بلکه با توجهی آلی و نه استقلال‌ی به مظاهر دنیوی، ابزارگونه به دنیا بنگرد و برای رسیدن به هدفی والاتر روان گردد.

بی‌تردید تأکید اسلام بر تحقق ازدواج و نیز اعطاء برنامه‌های مدون و بیان

جزئیات و ورود در مسائلی که گاه بیانشان سنگین و ثقیل به نظر می رسد، بدان جهت است که این هدف اساسی زندگی تأمین گردد.

هرچند در خصوص ازدواج، کتابهای بسیاری نگاشته شده است و مؤلفین و محققین هر کدام به فراخور حال و ایده خود جهت یا جهاتی را پی گرفته‌اند ولی جای کتابی که بتواند مستقیماً دیدگاه معصومین علیهم‌السلام را عرضه نماید و نگاه آنان را به این مهم از زبان خودشان مطرح کرده باشد، همچنان خالی است.

حقیر در ضمن مطالعات خود در اخبار و احادیث معصومین علیهم‌السلام و توجه به این خلع در جامعه بر آن شدم که متن احادیث این موضوع را جمع‌آوری و تبویب کنم و سپس با افکاری برگرفته از سایر اخبار و احادیث ترجمه‌ای مبسوط نمایم تا:

۱ - ذکر اهمیت ازدواج از بیان پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و ائمه هدی علیهم‌السلام بتواند تأثیری افزون در خوانندگان جوان ایجاد کند.

۲ - نکاتی که آثار مهم تربیتی می‌توانند داشته باشد مورد توجه عامه مردم قرار گیرند.

۳ - زندگی زناشویی به برکت فرمایشات اولیاء دین و بهره‌بری از آنها مملو از صلح و صفا و گذشت و خویش‌داری شود.

۴ - میل جوانان به معصومین بزرگوار که دلسوزانه مکارم اخلاقی و عوامل تربیتی را مطرح کرده‌اند بیشتر گردد.

۵ - و در نهایت توجه عمیق اسلام به همه زوایای زندگی انسان که اتمیت و اکملیت این دین را مبرهن می‌کند واضح‌تر شود.

امید که خداوند سبحان همه را در رسیدن به اهداف متعالی یاری و در مسیر هدایتش ثابت قدم و از عنایت امام عصر عجل‌الله‌تعالی‌فی‌فرجه‌بهره‌مند و دعای حضرتش را در حق شیعیانش مستجاب گرداند و نیز شرایط تحقق وصلتهای پرخیر و برکت و پایدار را فراهم نماید. انشاءالله تعالی

قم المقدسه

علی غضنفری

استحباب ازدواج

اهمیت ازدواج که در کتب فقهی از آن به «استحباب» تعبیر می‌کنند در روایات بسیاری مطرح شده است.

۱ - **عن رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : **أَنَّه قَالَ: النِّكَاحُ مِنْ سُنَّتِي فَمَنْ رَغِبَ عَنْهُ فَقَدْ رَغِبَ عَن سُنَّتِي**.^۱
رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرمایند: نکاح سنت و روش من است، آن کس که از آن اعراض کند از سنت من دوری جسته است.

۲ - **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : **مَنْ تَزَوَّجَ فَقَدْ أُعْطِيَ نَصِيفَ السَّعَادَةِ**.^۲
رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرمایند: آنکه ازدواج کند و همسر بگزیند، نصف سعادت به وی اعطا شده است. (همسر نیمی از سعادت آدمی است)

۳ - **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : **مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُلْقَى اللَّهَ طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيُلْقَهُ بِرُؤُوسِهِ**^۳
رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرمایند: آنکه می‌خواهد خداوند را در روز قیامت پاک و پیراسته از گناه ملاقات کند، به ازدواج روی آورد.

۴ - **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : **مَا مِنْ شَابٍّ تَزَوَّجَ فِي حَدِيثِهِ سِنَّهُ إِلَّا عَجَّ شَيْطَانُهُ: يَا وَيْلَهُ عَصَمَ مِنِّي ثُلْثِي دِينَهُ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ الْعَبْدُ فِي الثَّلَاثِ الْبَاقِي**^۴

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۴۷.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۵۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۱۲.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۳۱.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: جوانی در آغاز جوانیش ازدواج نکرد مگر اینکه شیطانش که موکل فریب و اغوای اوست فریاد بلند کرد که: وای براو، دوثلث دینش را از من حفظ کرد. رسول خدا در ادامه این روایت می فرماید: پس آن بنده می بایست تقوای الهی برای حفظ ثلث باقیمانده داشته باشد.

۵ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : «إِذَا أَقْبَلَ الرَّجُلُ الْمَوْتُ عَلَى امْرَأَتِهِ الْمَوْتُ مِنْهُ اِكْتَنَفَهُ مَلِكَانِ وَكَانَ كَالشَّاهِدِ سَيِّفَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِذَا فَرَعَهَا مِنْهَا تَحَاتَّتْ عَنْهُ الذُّنُوبُ كَمَا يَتَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ أَوْ أَنْ سَقُوطِهِ فَإِذَا هُوَ اِغْتَسَلَ اِنْسَلَخَ مِنَ الذُّنُوبِ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ: يَا أَبَى أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا لِلرِّجَالِ، فَمَا لِلنِّسَاءِ؟ قَالَ إِذَا هِيَ حَمَلَتْ كَتَبَ اللَّهُ لَهَا أَجْرَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ، فَإِذَا أَخَذَهَا الطَّلُقَ لَمْ يَدْرِمَا لَهَا مِنْ الْأَجْرِ إِلَّا اللَّهُ فَإِذَا وَضَعَتْ كَتَبَ اللَّهُ لَهَا بِكُلِّ مَصَّةٍ (يَعْنِي مِنَ الرِّضَاعِ) حَسَنَةً وَمَحَا عَنْهَا سَيِّئَةً»^۱

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: وقتی مرد با ایمان به زن مؤمنه اش روی می آورد، دو فرشته آنها را احاطه می نمایند و او همانند کسی است که شمشیرش را در راه خدا برهنه نموده است، پس از پایان کارشان، گناهان از او چون برگ درختان در خزان فرو می ریزند و چون وی غسل کند از همه معاصی پاک می شود. در این هنگام زنی برخاست و عرض کرد: پدر و مادرم به فدایت ای رسول خدا، آنچه فرموده اید بهره مردان بود، زنان را چه نصیبی است؟ حضرت فرمودند: وقتی زن آبستن شود خداوند اجر کسی که همه شب قائم برای نماز و همه روزه صائم و روزه دار است برای وی می نویسد و چون درد زایمانش فرارسد هیچ کس جز خداوند، ثواب او را نمی داند، در زمانی که وضع حمل می کند، به هربار مکیدن شیرش از سوی بچه حسنه ای ثبت و گناهی را محو می نماید.

۶ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : يُفْتَحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ بِالرَّحْمَةِ فِي أَرْبَعِ مَوَاضِعَ: عِنْدَ نُزُولِ الْمَطَرِ وَعِنْدَ نَظَرِ الْوَالِدِ فِي وَجْهِ الْوَالِدِ وَعِنْدَ فَتْحِ بَابِ الْكُعْبَةِ وَعِنْدَ النِّكَاحِ^۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: درهای رحمت آسمان در چهار وقت باز

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۴۰.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۴۳.

می‌شوند. این چهار موقعیت عبارتند از: هنگام نزول باران، هنگامی که فرزند با مهربانی به صورت پدر خویش می‌نگرد، هنگام باز شدن در خانه خدا و وقت نکاح و ازدواج.

۷ - قال رسول الله ﷺ : ما بُنِيَ فِي الْأِسْلَامِ بِنَاءً أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنَ التَّزْوِيجِ^۱

رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: در اسلام بنائی دوست داشتنی‌تر نزد خداوند از ازدواج برپا نشده است.

۸ - عن علي عليه السلام أنه قال: جاء عُثْمَانُ بْنُ مَطْعُونٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ - إِلَى أَنْ قَالَ - وَهَمَمْتُ أَنْ أَحْرِمَ خَوْلَةَ عَلِيٍّ نَفْسِي - يَعْنِي امْرَأَتَهُ - قَالَ: لَا تَفْعَلْ يَا عُثْمَانُ فَإِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَخَذَ بِيَدِ زَوْجَتِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَمَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ فَإِنْ قَبَّلَهَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِائَةَ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ مِائَةَ سَيِّئَةٍ فَإِنْ أَلِمَ بِهَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ أَلْفَ سَيِّئَةٍ وَحَضَرَ تَهُمَا الْمَلَائِكَةُ فَإِذَا اغْتَسَلَا لَمْ يَمُرَّ الْمَاءُ عَلَى شَعْرَةٍ [مِنْ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا] إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُمَا بِهَا حَسَنَةً وَمَحَا عَنْهُمَا بِهَا سَيِّئَةً فَإِنْ كَانَ ذَلِكَ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لِلْمَلَائِكَةِ: أَنْظِرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَيْنِ اغْتَسَلَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ الْبَارِدَةِ عِلْمًا أَنِّي رُبُّهُمَا، أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمَا، فَإِنْ كَانَ لَهُمَا فِي وَقَعْتِهِمَا تِلْكَ وَوَلَدٌ، كَانَ لَهُمَا وَصِيْفًا فِي الْجَنَّةِ، ثُمَّ ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ عَلَى صَدْرِ عُثْمَانَ وَقَالَ: يَا عُثْمَانُ لَا تَرَعْبُ عَنْ سُنَّتِي فَإِنَّ مَنْ رَعِبَ عَنْ سُنَّتِي عَرَضَتْ لَهُ الْمَلَائِكَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَصَرَفَتْ وَجْهَهُ عَنْ حَوْضِي^۲.

حضرت امیر علی‌السلام می‌فرمایند: عثمان بن مظعون از اصحاب رسول خدا ﷺ به حضور آن حضرت رسید و در ضمن مطالبش گفت: تصمیم گرفته‌ام که همسرم «خوله» را بر خود حرام نمایم، حضرت به او فرمودند: ای عثمان چنین کاری ممکن، چرا که وقتی بنده با ایمانی دست همسرش را می‌گیرد خداوند ده حسنه برای او نوشته و ده گناه را از وی محو می‌نماید و چون او را ببوسد خداوند یکصد حسنه برای وی ثبت و یکصد معصیت محو می‌نماید و چون با وی همبستر شود خدای تعالی یکهزار حسنه برای او نوشته و یکهزار گناه محو می‌نماید و ملائک رحمت

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۳۴۵ .

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۳۳۸ .

بر آن دو شاهدند و چون غسل کند آب بر مویی از بدن هریک از آنها عبور نمی‌کند مگر اینکه خداوند به همان حسنه‌ای ثبت و ردیله‌ای محو می‌نماید. و چون غسل در شب سردی صورت گیرد و آن دو سختی تحمل آب سرد را بر خود هموار ببینند، خداوند به ملائیک می‌فرماید: به این دو بندهام بنگرید در این شب سرد با اعتقاد به اینکه من پروردگار آنها هستم به غسل قیام کرده‌اند ای ملائیکه شما را گواه می‌گیرم که من آن دو را بخشیدم و اگر از این آمیزش نطفه فرزندی منعقد شود، آن بچه در بهشت غلام آنها بوده و به یاری والدین خود می‌شتابد. سپس آن حضرت با دست با سینه عثمان زد و فرمود: ای عثمان از سنت من اعراض نکن که هرکس از سنت من اعراض کند، ملائیک براو آشکار شده و صورتش را از حوض من می‌گردانند.

۹ - قال علی علیه السلام : تَزَوَّجُوا فَإِنَّ التَّزْوِيجَ سُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ: مَنْ كَانَ يَحِبُّ أَنْ يَتَّبِعَ سُنَّتِي فَإِنَّ مِنْ سُنَّتِي التَّزْوِيجَ وَأَطْلُبُوا الْوَلَدَ فَإِنِّي مُكَاتِّرٌ بِكُمْ الْأَمَمَ غَدًا وَتَوَقَّؤْا عَلَيَّ أَوْلَادِكُمْ مِنْ لَبَنِ الْبَغْيِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْمَجْنُونَةِ فَإِنَّ اللَّبْنَ يَعْذِي^۱.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرمایند: ازدواج کنید، زیرا که ازدواج سنت و روش رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم است، آن حضرت همواره می‌فرماید: آنکه دوست دارد از سنت و سیره من پیروی کند بداند که ازدواج سنت من است و نیز طلب فرزند نمایید که من فردا به شما افتخار می‌کنم، همچنین فرزندانان را از شیر زنان فاسد و دیوانه برحذر دارید، چرا که شیر در همه خلُق و خلُق انسان سرایت می‌کند.

۱۰ - عن علی علیه السلام انه قال: لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ مِّنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَتَزَوَّجُ إِلَّا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ «كَمُلَ دِينُهُ»^۲.

حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: هیچ‌کدام از اصحاب و یاران رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم ازدواج ننمود مگر اینکه آن حضرت می‌فرمود: «دینش کامل گشت».

۱۱ - قال الباقر علیه السلام : قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : ما يَمْنَعُ الْمُؤْمِنَ أَنْ يَتَّخِذَ أَهْلًا لَعَلَّ اللَّهَ يَرْزُقُهُ نَسَمَةً تُثَقِّلُ الْأَرْضَ بِإِلَهِ إِلَّا اللَّهُ^۳.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۰۳ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۳۷ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۰۰ .

امام باقر علیه السلام می فرمایند: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرموده اند: چه عاملی مانع انسان با ایمان شده است که همسر بر نمی گیرد، چرا که شاید خداوند اولادی بوی عطا نماید که زمین را با «لا اله الا الله» سنگین نماید و موجب هدایت مردم شود.

۱۲ - قال الباقر علیه السلام: لَيْسَ شَيْءٌ مُبَاحٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ النِّكَاحِ فَإِذَا اغْتَسَلَ الْمُؤْمِنُ مِنْ حَلَالِهِ، بَكَى إِبْلِيسُ وَقَالَ: يَا وَيْلَتَا هَذَا الْعَبْدَ أَطَاعَ رَبَّهُ وَعَفَرَ لَهُ ذَنْبَهُ!

امام باقر علیه السلام می فرمایند: هیچ چیز مباحی، دوست داشتنی تر از نکاح نزد خداوند نیست، انسان با ایمان چون در پی نزدیکی با همسرش غسل کند، ابلیس گریسته و گوید: ای وای؛ این بنده، پروردگارش را اطاعت نمود و خداوند گناهش را بخشید.

۱۳ - قال الصادق علیه السلام: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم قَالَ: تَزَوَّجُوا فَإِنَّي مُكَاثِرٌ بِكُمْ الْأَمَمَ عَدَا فِي الْقِيَامَةِ حَتَّى أَنْ السَّقَطَ يَجِيءُ مُحْبَبَطِنًا عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيُقَالُ لَهُ: أَدْخِلِ الْجَنَّةَ، فَيَقُولُ: لَا حَتَّى يَدْخُلَ أَبُوَايَ الْجَنَّةَ قَبْلِي!.

امام صادق علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: ازدواج کنید که من فردا در روز قیامت به کثرت شما امتم مباحات می کنم، حتی جنین سقط شده در قیامت، خشمگین و ناراحت بر دروازه بهشت وارد می شود، منادیان به وی می گویند داخل بهشت شو، او در جوابشان گوید: هرگز مگر اینکه پدر و مادرم قبل از من وارد شوند.

۱۴ - قال الصادق علیه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم: تَزَوَّجُوا وَزَوَّجُوا، أَلَا فَمِنْ حَظِّ امْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ إِنْفَاقُ قِيَمَةِ أَيْمَةٍ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ بَيْتٍ يُعْمَرُ فِي الْإِسْلَامِ بِالنِّكَاحِ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ بَيْتٍ يَخْرَبُ فِي الْإِسْلَامِ بِالْفِرْقَةِ يَعْنِي الطَّلَاقَ!.

امام صادق علیه السلام به نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: ازدواج کنید و به تزویج در آورید بدانید که از جمله بهره های مسلمان این است که در مسیر ازدواج اموالش را صرف کند. هیچ چیزی از خانه ای که به وسیله ازدواج آباد شود نزد خداوند

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۳۵۴ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۸۹۹ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۰۷ .

متعالم محبوب‌تر نیست و نیز هیچ چیزی مبعوض‌تر از خانه‌ای که به‌وسیله جدایی و طلاق ویران گردد، نزد خداوند وجود ندارد.

۱۵ - قال الصادق علیه السلام: قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم: **مَنْ تَزَوَّجَ أَحْرَزَ نَصْفَ دِينِهِ «وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ» فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النَّصْفِ الْبَاقِي»^۱**

باز آن امام همام از حضرت رسول الله نقل می‌کند که آن کس که ازدواج کند و همسر بگزیند نیمی از دین خود را محفوظ داشته است. و در روایت دیگری آمده است که برای حفظ نصف دیگر آن تقوای الهی پیشه کنید و از گناهان برحذر باشید.

۱۶ - عن علي بن موسى الرضا عليه السلام يقول: ثلاثٌ من سنن المرسلين: العِطْرُ وَأَخْذُ الشَّعْرِ وَكَثْرَةُ الطَّرِيقَةِ^۲.
از امام رضا علیه‌السلام نقل شده است که فرمودند: سه چیز از سنتها و روشهای رسولان الهی است. آن سه عبارتند از: ۱ - استعمال عطر و خوشبو کردن خود ۲ - گرفتن و چیدن موهای اضافی بدن ۳ - آمیزش بسیار با همسران.

فضل عبادات متأهل

ثواب مضاعف عبادت متأهل نسبت به مجرد، عامل مهمی در تشویق و ترغیب جوانان به امر ازدواج است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم: رَكَعَتَانِ يُصَلِّيهِمَا مُتَزَوِّجٌ أَفْضَلُ مِنْ رَجُلٍ عَزَبَ لَيْلَةً وَيَصُومُ نَهَارَةً^۳.
رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می‌فرماید: دو رکعت نماز شخص متأهل از مرد مجردی که شبش را به عبادت سپری و روزش را روزه‌دار بوده، بهتر است.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم: أَلْمُتَزَوِّجُ النَّائِمُ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْعَزَبِ^۴.
رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می‌فرماید: متأهل در خواب خفته، از مجرد روزه‌دار و شب بیدار بهتر است.

^۱ - وسایل الشعه، حدیث ۲۴۹۰۸ و ۲۴۹۰۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۰۴.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۱۴.

^۴ - مستدرک الوسایل، حیث ۱۶۳۵۷.

۳ - قال الصادق عليه السلام : رَكَعَتَانِ يُصَلِّيهِمَا الْمُتَزَوِّجُ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً يُصَلِّيْهَا الْعَزَبُ!^۱
امام صادق علیه السلام می فرمایند: ثواب دو رکعت نمازی که مرد و زن متأهل می خوانند از هفتاد رکعت نماز مجرد، بیشتر است.

کراهت ترک ازدواج

به تعابیر شدید روایات در این باره توجه کنید:

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : رُدَّالُ مَوْتَاكُمُ الْعَزَابُ^۲

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: پست ترین مردگان شما آنهایی هستند که همسر نگزیده و مجرد مرده اند.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : خِيَارُ أُمَّتِي الْمُتَأَهِّلُونَ وَشِرَارُ أُمَّتِي الْعَزَابُ^۳

حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: برگزیدگان امت من متأهلین و بدان آنها مجردها هستند.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : شِرَارُكُمْ عَزَابِكُمْ وَالْعَزَابُ إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ^۴.

حضرت رسول صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: بدهای شما بی همسرانتان هستند و نیز آنها برادران شیطانند.

۴ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : أَرْبَعَةٌ يُلْعَنُهُمُ اللَّهُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ وَيُؤْمِنُونَ الْمَلَائِكَةَ، رَجُلٌ يَتَحَفَّظُ نَفْسَهُ وَلَا يَتَزَوَّجُ وَلَا جَارِيَةً لَهُ كَيْلًا يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ...^۵

پیامبر خاتم صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: چهار دسته را خداوند بر بلندای عرشش لعن می کند و از رحمت خود دور نگه می دارد و فرشتگان آمین می گویند اولین آنها کسی است که خود را نگه داشته و ازدواج نمی کند و از کنیزان نیز همسری برنگزیده است چرا که می ترسد مبدا دارای فرزندی شود.

^۱ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۴۹۱۳.

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۴۹۱۵.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۳۳۶۱.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۶۱.

^۵ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۶۰.

۵ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : أَكْثَرُ أَهْلِ النَّارِ الْعُرَابُ^۱

خاتم المرسلین که درود بی پایان خدا بر او باد فرمودند: بیشتر اهل آتش، مجردها و بی همسرها هستند.

۶ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : أُنْثَى قَالَ لِرَجُلٍ إِسْمُهُ عَكَافُ: أَلَيْكَ زَوْجَةٌ؟ قَالَ: لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: أَلَيْكَ

جارية؟ قال: لا يا رسول الله. قال: أفأنت مؤسّر؟ قال: نعم، قال: تزوّج وإلا فأنت من المذنبين^۲.

نبی گرامی اسلام به مردی بنام «عکاف» فرمودند: آیا همسر داری؟ عکاف پاسخ داد: خیر، حضرت پرسیدند آیا کنیز داری؟ عکاف باز هم پاسخ منفی داد، حضرت فرمودند: آیا دستت باز است (امکانات مادی تو خوب است)؟ عکاف گفت: آری، حضرت فرمودند: پس ازدواج کن والا از گناهکاران خواهی بود.

۷ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : تَزَوَّجْ وَإِلَّا فَأَنْتَ مِنْ إِخْوَانِ الشَّيَاطِينِ^۳.

بنابر روایت دیگری پیامبر خدا صلى الله عليه واله وسلم خطاب به عکاف فرمودند: ازدواج کن وگرنه از برادران شیاطین خواهی بود.

۸ - قال علي عليه السلام : إِنَّ جَمَاعَةً مِنَ الصَّحَابَةِ كَانُوا حَرَمُوا عَلَى أَنْفُسِهِمُ النِّسَاءَ وَالْإِفْطَارَ بِالنَّهَارِ وَالنَّوْمَ بِاللَّيْلِ،

فَأَخْبَرَتْ أُمُّ سَلَمَةَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه واله وسلم ، فُخِرَجَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَتُرْغَبُونَ عَنِ النِّسَاءِ؟ إِنِّي آتِي النِّسَاءَ وَأَكْلُ

بِالنَّهَارِ وَأَنَا بِاللَّيْلِ فَمَنْ رَغِبَ عَنِ سُنَّتِي، فَلَيْسَ مِنِّي وَأَنْزَلَ اللَّهُ لِأَتَحْرَمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّهُ

لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ، وَكُلُّوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ. فقالوا يا رسول الله: إنا قد

خلفنا على ذلك، فأنزل الله: لا يؤيؤ^۴ خذكم الله باللغو في أيمانكم الى قوله: «ذلك كفارة أيمانكم إذا خلفتم

وأحفظوا أيمانكم»^۴ و^۵

پیشوای متقیان علی علیه السلام می فرمایند: گروهی از اصحاب پیامبر صلى الله عليه واله وسلم زنان را

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۱۹ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۵۸ .

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۵۸ .

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۲۱ .

^۵ - سوره مائده، آیات ۸۷ تا ۸۹ .

برخود حرام کرده روزه همه روزها را بر خود فرض و نماز شب را واجب نموده بودند. امّسلمه از همسران پیامبر، این خبر را به اطلاع پیامبر رسانید.

آن حضرت به سوی اصحاب آمدند و فرمودند: آیا از زنان دوری کرده‌اید، من بر زنان وارد می‌شوم و روز را می‌خورم و همه روزه در حال صیام نیستم و شبها می‌خوابم و همه آن را بیدار نمی‌مانم. این سنت من است و هرکس از این روش دوری کند و اعراض نماید از من نیست. سپس آن حضرت به آیه قرآن کریم استناد جسته و فرمودند: خداوند می‌فرماید: ای مؤمنین چیزهای پاکیزه که خداوند بر شما حلال کرده است حرام نکنید و از حدّ تجاوز ننمایید زیرا که خداوند متجاوزان را دوست ندارد و از نعمتهای حلال و پاکیزه‌ای که خداوند به شما روزی داده است بخورید و از مخالفت خداوندی که به وی ایمان دارید بپرهیزید. اصحاب عرض کردند: ما بر این اعمال سوگند خورده‌ایم. در همین اثنا آیه شریفه‌ای نازل شد که: خداوند شما را به خاطر سوگندهای بیهوده و بدون تصمیم شما مؤاخذه نمی‌کند...

۹ - قال الصادق علیه السلام : جاء رجل الى ابي عليه السلام فقال له: هل لك من زوجة؟ قال: لا. فقال ابي: ما احب ان لي الدنيا وما فيها واتي بت ليلة وليست لي زوجة^۱.

امام صادق علیه السلام فرمودند: مردی نزد پدرم آمد، پدرم که درود خدا بر او باد، به وی فرمودند: آیا زن داری؟ پاسخ داد: خیر. پدرم فرمود: دوست ندارم تمام دنیا و هر چه در آنست از من باشد و من یک شب را بی همسر به سر ببرم.

پرهیز دختران از ازدواج

توهم اینکه تأهل مانع ترقی و تکامل انسان می‌گردد، با روح ایمانی مؤمنین همساز نیست.

۱ - قال الصادق علیه السلام : نهى رسول الله صلى الله عليه واله وسلم ، النساء ان يتبتلن ويعطلن أنفسهن من الأزواج^۲.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۱۶.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۸.

امام صادق علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم نهی کردند از اینکه زنان از ازدواج پرهیز کنند.

۲ - عن عبدالصمد بن بشیر قال: دخلت امرأة على ابي عبد الله عليه السلام فقالت: اصلحك الله انى امرأة متبتلة، فقال: وما التبتل عندك؟ فقالت: لا اتزوج، قال: ولم؟ قالت: التمس بذلك الفضل، فقال: انصرفي، فلو كان ذلك فضلاً لكانت فاطمة أحق به منك، انه ليس أحد يسبقها إلى الفضل^۱.

عبدالصمد بن بشیر می گوید: زنی بر امام صادق علیه السلام وارد شد و عرض کرد: خدای تو را خیر دهد من زنی متبتله هستم، حضرت فرمودند: منظورت از تبتل چیست؟ زن گفت: من ازدواج نمی کنم، حضرت فرمود: چرا؟ زن جواب داد: من در پی فضیلت هستم و این را فضیلت می دانم، این زن که مشکل خویش را چنین واضح و روشن به امام علیه السلام عرضه داشت، سراپا گوش برای شنیدن دستورالعمل امام علیه السلام بود، حضرت فرمودند: از این عقیده ات منصرف شو، اگر ازدواج نکردن فضل باشد، حضرت صدیقه طاهره، فاطمه زهرا سلام الله علیها به آن سزاوارتر بود چرا که کسی در فضایل بر او سبقت نگرفت.

تأخیر ازدواج به خاطر معیشت

ترک تزویج و تأخیر آن به خاطر مسائل و مشکلات اقتصادی نوعی سوءظن به خداوند محسوب می شود.

۱ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : مَنْ تَرَكَ التَّزْوِيجَ مَخَافَةَ الْعَيْلَةِ فَقَدْ سَاءَ ظَنُّهُ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ «إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُعْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ»^۲.

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: آنکه ازدواج را به خاطر ترس از فقر و تهیدستی و به واسطه مشکلات اقتصادی ترک کند به خداوند عزوجل سوءظن برده و بدگمان شده است، چرا که خیال کرده خداوند روزی آنها را نمی رساند در حالی که

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۹ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۸۴ .

خدای متعال می‌فرماید: اگر آنها فقیر باشند خداوند از فضل خویش آنان را بی‌نیاز خواهد ساخت.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : اِتَّخَذُوا الْاَهْلَ فَاِنَّهُ اَرْزَقُ لَكُمْ^۱

نیز آن حضرت فرموده‌اند: همسر برگزینید که آن برای رسیدن روزی به شما علتی بهتر است.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : اِلْتَمِسُوا الرِّزْقَ بِالنِّكَاحِ^۲.

رسول مکرّم اسلام می‌فرماید: روزی را با ازدواج و نکاح جلب کنید.

ازدواج موجب وسعت روزی

ازدواج در افزایش روزی سهم عمده‌ای دارد، به روایاتی در این باره توجه کنید:

۱ - قال الصادق عليه السلام : جاء الرجل الى النبي صلى الله عليه واله وسلم فشكا اليه الحاجة، فقال: تزوج فتزوج فوسّع عليه^۳.

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: مردی به حضور پیامبر اکرم صلى الله عليه واله وسلم آمد و از فقر و حاجت خود گله کرد، حضرت به وی فرمودند که ازدواج کند، وی چنین نمود و همین باعث توسعه وی شد.

۲ - قال الصادق عليه السلام : أتى رسول الله صلى الله عليه واله وسلم شاب من الأنصار فشكا إليه الحاجة، فقال له: تزوج، فقال الشاب: إني لأستحي أن أعود إلى رسول الله صلى الله عليه واله وسلم فلحقه رجل من الأنصار، فقال: إن لي بنتاً وسيمه، فزوجها إياها. قال: فوسّع الله عليه، فأتى الشاب النبي صلى الله عليه واله وسلم فأخبره. فقال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : يا معشر الشباب عليكم بالباه^۴.

امام ششم علیه‌السلام می‌فرماید: جوانی از انصار (اهل مدینه) به حضور پیامبر خدا صلى الله عليه واله وسلم رسید و از فقر و تهیدستی خویش گله نمود، حضرت به وی

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۸۵.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۱۹.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۸۷.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۸۹.

فرمودند: ازدواج کند، جوان برگشت و با خود می‌گفت: من دیگر حیا می‌کنم از اینکه به حضور رسول خدا برسم، در این حال به مردی از انصار برخورد، وی گفت: من دختری نیکو جمال دارم، جوان با آن دختر عقد ازدواج بست و خداوند بر روزی آنها وسعت بخشید، روزی جوان به حضور پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم رسید و ایشان را از ماجرای خودش باخبر ساخت، حضرت فرمودند: ای جوانان؛ شما را توصیه می‌کنم به ازدواج.

۳ - قال الصادق علیه السلام : فی قول الله عزوجل «وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ» قال: يَتَزَوَّجُوا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ!^۱

حضرت امام صادق علیه‌السلام که سلام خدا بر او باد در تفسیر آیه شریفه ۳۳ از سوره مبارکه نور که می‌فرمایند: «کسانی که امکان ازدواج ندارند، می‌بایستی پاکدامنی پیشه کنند تا خداوند از فضل خود آنها را بی‌نیاز سازد» فرمودند که: ازدواج کنند تا خداوند آنان را از فضل خویش بهره‌مند سازد.

۴ - عن اسحاق بن عمار قال: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْحَدِيثُ الَّذِي يَرُوْنَهُ النَّاسَ حَقًّا، إِنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَشَكَى إِلَيْهِ الْحَاجَةَ فَأَمَرَهُ بِالتَّزْوِيجِ حَتَّى أَمَرَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هُوَ حَقٌّ. ثُمَّ قَالَ: الرَّزْقُ مَعَ النِّسَاءِ وَالْعِيَالِ.^۲

اسحاق بن عمار می‌گوید: به امام صادق علیه‌السلام عرض کردم: آیا این حدیث که بر زبان مردم است و آن را نقل می‌کنند واقعیت دارد که: کسی به حضور حضرت رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم رسید و از فقر خود شکایت نمود. حضرت به وی امر به ازدواج کردند، او رفت و بعد از مدتی بازگشت و همان شکوه را تکرار نمود و همان جواب را از حضرت رسالت شنید و این مسئله تا سه بار تکرار شد و پیامبر در هر سه بار او را امر به ازدواج کرد، امام صادق علیه‌السلام فرمودند: بلی این حدیث واقعیت دارد و سپس افزودند: روزی، با زنها و عیال همراه است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۸۸.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۹۰.

واسطه در ازدواج

خوشا آنانکه همواره در امور خیر بانی و ساعی می‌گردند و باعث ایجاد وصلتهای نوین می‌شوند.

۱- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : وَمَنْ عَمِلَ فِي تَزْوِيجِ بَيْنِ مُؤْنِنَيْنِ حَتَّى يَجْمَعَ بَيْنَهُمَا زَوْجَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَلْفَ إِمْرَأَةٍ مِنَ الْحَوْرِ الْعَيْنِ كُلِّ إِمْرَأَةٍ فِي قَصْرِ مِنْ دُرٍّ وَيَأْقُوتٍ. وَكَانَ لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ خَطَاةَا أَوْ بِكُلِّ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا فِي ذَلِكَ عَمَلٌ سَنَةِ قِيَامٍ لَيْلِهَا وَصِيَامٍ نَهَارِهَا. وَمَنْ عَمِلَ فِي فِرْقَةٍ بَيْنَ إِمْرَأَةٍ وَزَوْجِهَا كَانَ عَلَيْهِ غَضَبُ اللَّهِ وَلَعْنَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَرْضَخَهُ بِالْفِ صَخْرَةٍ مِنْ نَارٍ وَمَنْ مَشَى فِي فِسَادٍ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمْ يُفَرِّقْ كَانَ فِي سَخَطِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَلَعْنَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَحَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّظَرَ إِلَى وَجْهِهِ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرماید: آنکه بین مؤننین به امر ازدواج اشتغال داشته باشد و کاری در جهت وصلت دختر و پسر انجام دهد، به طوری که عمل او مؤثر بوده و زوجین به حلال با هم اجتماع کنند، خدای متعال هزار حورالعین را که هر کدام در قصری از درّ و یاقوت هستند به ازدواج او درمی‌آورد، او به اندازه هر قدمی که در این راه برداشته و یا به قدر هر کلمه‌ای که در این راستا به زبان آورده ثواب یک سال عبادت که شبها به نماز و روزها به روزه مشغول باشد، دارد. و کسی که در کار جدایی زن و شوهری دخالت کند مغضوب خداوند بوده و لعنت خدای در دنیا و آخرت از آن وی خواهد بود، و سزاوار است خدای متعال او را با هزار صخره آتشین رمی کند و هلاک نماید. و آنکه در ایجاد افساد و فتنه‌گری بین دختر و پسری که قصد ازدواج دارند و یا زن و شوهری، حرکتی بنماید، حتی اگر عمل او به تفرقه و جدایی آنها منجر نشود در خشم و غضب خداوند است و مطرود از رحمت او در دنیا و آخرت می‌باشد و خداوند نگاه رحمتش را به وی در قیامت حرام کرده است.

۲- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : وَمَنْ زَوَّجَ أَخَاهُ الْمُؤْنِنِ إِمْرَأَةً يَأْسُ بِهَا وَتَشُدُّ، عَضُدَهُ

^۱- وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۹۶.

وَيَسْتَرِيحُ إِلَيْهَا زَوْجَةَ اللَّهِ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ وَأَنْتَ بِمَنْ أَحَبَّ مِنَ الصَّادِقِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَأَخْوَانِهِ وَأَنْسَهُمْ بِهِ^۱.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: کسی که برادر مؤمنش را همسری دهد که با او انس گیرد و بازویش به آن محکم گردد و نزد او زندگی راحتی داشته باشد، خداوند او را به حورالعین تزویج می کند و او را با هر کدام از صدیقین از آل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و برادرانش مأنوس کرده و آنها را نیز با وی الفت داده و مأنوس می سازد.

۳ - قال الصادق عليه السلام : قال اميرالمؤمنين عليه السلام : أفضلُ الشفاعات أن تشفعَ بينَ اثنينِ في نكاحٍ حتّى يجمعَ اللهَ بينهما^۲.

حضرت امام صادق عليه السلام فرمودند: حضرت امیرالمؤمنین عليه السلام فرموده: برترین شفاعتها این است که بین دو نفر (دختر و پسر) در امر نکاح و ازدواج واسطه شوی تا اینکه خداوند آنها را به هم برساند.

۴ - قال الصادق عليه السلام : مَنْ زَوَّجَ أَعْرَبًا كَانَ مِمَّنْ يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ^۳
امام صادق عليه السلام می فرمایند: آنکه جوان مجردی را زن (همسر) دهد از جمله کسانی است که روز قیامت خداوند به او می نگرد.

۵ - قال الصادق عليه السلام : أَرْبَعَةٌ يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: مَنْ أَقَالَ نَادِمًا أَوْ أَغَاثَ لَهْفَانًا أَوْ اعْتَقَ نَسَمَةً أَوْ زَوَّجَ عَرَبًا^۴.

امام صادق عليه السلام می فرمایند: خدای متعال در روز قیامت به چهار نفر می نگرد و آنها عبارتند از: ۱ - آنکه ندامت و پشیمانی پشیمان شده ای را بپذیرد. ۲ - کسی که به فریاد غم دیده ای برسد. ۳ - آنکه بنده ای را در راه خدا آزاد کند. ۴ - آنکه جوان مجردی را همسر دهد.

۶ - قال الكاظم عليه السلام : ثَلَاثَةٌ يَسْتَنْظِلُونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمٌ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ رَجُلٌ زَوَّجَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ أَوْ أَخَدَمَهُ أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرًّا^۵.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۴۲۱ .

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۴۹۹۳ .

^۳ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۴۹۹۲ .

^۴ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۴۹۹۵ .

^۵ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۴۹۹۴ .

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: سه کس در روزی که سایه‌ای جز سایه خداوند تعالی نیست از شدت حرارت و شعله‌های آتش به سایه عرش الهی پناه می‌برند و از آن سایه بهره‌مند می‌گردند آن سه عبارتند از: ۱ - کسی که برادر مسلمانش را همسر دهد ۲ - آنکه برادر مسلمانش را به کار گیرد ۳ - کسی که رازی و سری از برادرش را پنهان یا کتمان کند.

تسریع در ازدواج دختران

از جمله وظایف خانواده‌ها سرعت بخشیدن به امر ازدواج دخترانشان و سستی نکردن در این امر است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : من سعادة الرجل أن لا تحيض إبتته في بيته^۱

رسول مکرم اسلام صلى الله عليه واله وسلم می فرمایند: از جمله سعادت‌مندی مرد این است که دخترش در خانه وی عادت نشود. به بیان دیگر اینکه دختر قبل از ایام عادت و در آغاز آن به خانه شوهر برده شود.

۲ - قال الصادق عليه السلام : إن الله عزوجل لم يترك شيئاً مما يحتاج إليه إلا وعلمته نبيه صلى الله عليه واله وسلم فكان من تعليمه إياه أنه صعد المنبر ذات يوم فحمد الله وأثنى عليه ثم قال، «أيها الناس إن جبرئيل أتاني عن اللطيف الخبير فقال: إن الأبقار بمنزلة الثمر على الشجر إذا أدرك ثمارها فلم تجتن أفسدته الشمس وتثرته الرياح وكذلك الأبقار إذا أدركن ما يدرك النساء فليس لهن دواء إلا البعولة والآن لم يؤن عليهن الفساد لأنهن بشر^۲.

امام صادق علیه السلام فرمودند: خدای عزوجل چیزی را که انسانها به آن احتیاج داشته باشند فروگذار نکرده است و همه نیازهای بشر را به رسولش تعلیم فرموده است. یکی از تعلیمات خداوند به برگزیده‌اش این بود که روزی رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم به منبر رفتند و خدای را سپاس گفته و ستایش کردند سپس فرمودند: ای مردم جبرئیل از سوی خدای لطیف و آگاه بر من نازل شده و گفت: دختران باکره همانند میوه

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۷ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۳۷ .

بردرختند، وقتی میوه رسیده و چیده نشد، آفتاب آن را خراب می‌کند و باد پراکنده‌اش می‌سازد، دختران باکره نیز وقتی به بلوغ جنسی رسیدند دارویی جز شوهر ندارند و اگر همسر نگزینند، ایمن از فساد نیستند چرا که آنها هم بشرند، شهوت جنسی جزء ذاتیات بشر است.

۳ - قال الصادق علیه السلام : مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ لَا تَطْمُثَ ابْنَتُهُ فِي بَيْتِهِ^۱

۳ - امام صادق علیه السلام می‌فرماید: از جمله سعادت‌های مرد این است که دخترش در منزل وی خون نبیند.

میزان شهوت زنان

میل جنسی زنان دیر بارز می‌شود و آنگاه که بروز کند بسیار قوی می‌گردد، و این برخلاف میل جنسی مردان است که سریع بروز و به سرعت زایل می‌شود.

۱ - قال علی علیه السلام : خَلَقَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الشَّهْوَةَ عَشْرَةَ أَجْزَاءٍ فَجَعَلَ تِسْعَةَ أَجْزَاءٍ فِي النِّسَاءِ وَجُزْأً وَاحِدًا فِي الرِّجَالِ وَلَوْلَا مَا جَعَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِيهِنَّ مِنَ الْحَيَاءِ عَلَى قَدْرِ أَجْزَاءِ الشَّهْوَةِ لَكَانَ لِكُلِّ رَجُلٍ تِسْعُ نِسْوَةٍ مُتَعَلِّقَاتٍ بِهِ^۲.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده است: خدای متعال شهوت را ده جزء قرار داده که نه جزء آن در وجود زنان و تنها یک جزء آن را در مردان به ودیعت گذاشته و البته خدای متعال به قدر شهوت زنان به آنها حیاء و شرم بخشیده است، به طوری که اگر این حیاء نبود، اطراف هر مردی، نه زن حلقه می‌بست.

۲ - قال علی علیه السلام : إِنَّ السَّبَاعَ هَمُّهَا بَطُونُهَا وَإِنَّ النِّسَاءَ هَمُّهُنَّ الرِّجَالُ^۳.

حضرت امیر علیه السلام ضمن بیان خواهش‌های ذاتی موجودات و از جمله درندگان که همواره در پی سیر شدن شکم خویشند و هرگز از این خواسته نفسانی چشم‌پوشی نمی‌نمایند، می‌فرماید که: هم زنان و اهتمام آنان در میل به سوی همسران است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۳۶.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۱.

۳ - قال الصادق عليه السلام: إنَّ الله عزَّوجلَّ جعلَ للمرأةِ صَبْرَ عَشْرَةِ رِجَالٍ فَإِذَا هَاجَتْ كَانَتْ لَهَا قُوَّةُ شَهْوَةِ عَشْرَةِ رِجَالٍ^۱.

صادق اهل بیت علیهم السلام می فرماید: خداوند به زنان صبر ده مرد را در مقابل امیال جنسی قرار داد و لذا اگر شهوت زن تحریک شود و حرکتی نماید توان شهوت ده مرد را دارا است.

۴ - قال الصادق عليه السلام: فَضَّلَتِ الْمَرْأَةُ عَلَى الرَّجُلِ بِتِسْعَةٍ وَتَسْعِينَ مِنَ اللَّذَّةِ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْقَى عَلَيْهَا الْحَيَاءَ^۲
امام ششم علیهم السلام فرموده‌اند: میل جنسی زن نودونُه بار قوی‌تر از مرد است ولی خداوند بر وی پرده حیا افکنده است.

وظیفه معذور از ازدواج

به هر حال آنکه نتواند شرایط ازدواج را برای خود فراهم کند، می‌بایست به روزه روی آورد و موی خود را بلند نگه دارد.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ الْبَاءَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَعْضٌ لِلْبَصْرِ وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَلْيَصُمْ، فَإِنَّ الصَّوْمَ لَهُ وَجَاءٌ^۳

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: کسی که می‌تواند ازدواج کند به آن روی آورد که آن چشم را از نامحرم می‌پوشاند و عفت را حفظ می‌نماید و کسی که توان ازدواج ندارد، روزه بگیرد که روزه شهوت را له می‌کند.

۲ - عن محمد بن يحيى رفعه قال: جاء رجل إلى النبي صلى الله عليه وآله وسلم فقال: يا رسول الله ليس عندي طول فأكبح النساء، فأليك أشكو العزوبية، فقال: وقّر شعرك جسدك وأدم الصيام. ففعل، فذهب ما به من الشبق^۴
محمد بن يحيى در حدیث مرفوعه‌ای که سلسله اسناد آن ذکر نشده است

^۱ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۴.

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۵ - ۲۵۱۶۲.

^۳ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۷۵۸.

^۴ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۵۳۵.

می‌گوید: شخصی به حضور پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم رسید و عرض کرد: ای رسول خدا من توان ازدواج ندارم و از مجرد بودن خودم به شما شکوه می‌نمایم. (گویا تجرد و عزوبت وی را آزار می‌داد و همواره گرفتار احتلام می‌شد.) حضرت به وی فرمودند: موی بدن را بلند نگاه دار و به روزه مداومت داشته باش، وی چنین کرد و آتش شهوتش افول نمود.

۳ - قال علی علیه‌السلام : ما کثر شعْرُ رَجُلٍ قَطُّ إِلَّا قَلَّتْ شَهْوَتُهُ^۱

مولای پرهیزگاران علی علیه‌السلام می‌فرمایند: موی مرد زیاد نشد مگر اینکه شهوتش کم گردید.

اوصاف پسندیده

اوصاف پسندیده زنان را در اخبار و احادیث ذیل ملاحظه فرمائید.

۱ - قال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم : النِّسَاءُ أَرْبَعٌ؛ جَامِعٌ مُجْمَعٌ وَرَبِيعٌ مَّرْبُوعٌ وَخَرَقَاءٌ مَقْمَعٌ وَعُلٌّ قَمِلٌ^۲

آخرین فرستاده الهی می‌فرماید: زنان چهار دسته‌اند: گروهی خیر و برکتشان بسیار است، برخی نیز دارای اولاد و فرزندان زیاد می‌باشند، سومین گروه دست و پاچلفتانی هستند که اخلاقی ناپسند با شوهرانشان دارند، گروه چهارم چون پوست حیوان پر از شپش برتن آدمی هستند و از کثرت مهرشان راهی برای رهایی از آنها نیست.

۲ - قال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم : خَيْرُ نِسَائِكُمُ الْعَفِيفَةُ الْعَلِمَةُ^۳

آخرین کویک سپهر نبوت می‌فرماید: بهترین شما زنان، زنان پاکدامنی هستند که مملو از هیجان شهوت نسبت به حلال خود باشند.

۳ - قال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم : أَغْظَمُ النِّسَاءِ بَرَكَهً أَيْسَرُهُنَّ مَوُونَةٌ^۴.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۳۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۵۰.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۴۷.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۸۴.

آن حضرت نیز فرموده‌اند: از زنها آن کسی برکتش بیشتر است که خرج او کم باشد (اهل چشم و هم‌چشمی نبوده و از هر چیزی نهایت استفاده را ببرد، به پوشاک و خوراکی که نیاز بدن را تأمین کند بسنده کرده و حدود مصرف را رعایت کند).

۴ - قال رسول الله ﷺ: خَيْرُ نِسَائِكُمُ الْوَدُودُ الْوَلُودُ الْمُؤَاتِيَةُ وَشَرُّهَا اللَّجُوجُ!.

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: بهترین زنان شما آنانند که مهربان و محبوب بوده و توان آبستنی داشته، از همسر خود اطاعت و موافق وی باشند و بدترین آنها لجوجها هستند.

۵ - قال رسول الله ﷺ: أَفْضَلُ نِسَاءِ أُمَّتِي أَصْبَحْنَ وَجِهًا وَأَقْلَهْنَ مَهْرًا!.

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: بهترین زنان امت من آنانند که خوش صورت بوده و مهرشان کم باشد.

۶ - قال رسول الله ﷺ: أَفْضَلُ نِسَاءِ أُمَّتِي أَقْلَهْنَ مَهْرًا وَأَحْسَنَهُنَّ وَجِهًا!.

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: بهترین زنان امت من کم‌مهرترینشان و زیبا صورت‌های آنانند.

۷ - قال رسول الله ﷺ: [خَيْرَ نِسَائِكُمْ] الَّتِي إِنْ غَضِبْتَ أَوْ غَضِبَ زَوْجُهَا، تَقُولُ لِرِزْوَجِهَا يَدِي

فِي يَدِكَ لَا أَكْتَحِلُ عَيْنِي بِغَمْضٍ حَتَّى تَرْضَى عَنِّي!.

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: بهترین زنان شما کسی است که چون خشم گیرد و یا همسرش عصبانی شود به او بگوید: دست من در دست توست، من با تو هستم و هرگز چشم برهم نگذاشته و لحظه‌ای خواب راحت ندارم تا اینکه از من راضی شوی.

۸ - عن جابر بن عبد الله: كنا عند النبي ﷺ فقال: إِنَّ خَيْرَ نِسَائِكُمُ الْوَلُودُ، الْوَدُودُ، الْغَفِيفَةُ، الْغَزِيرَةُ

فِي أَهْلِهَا، الذَّلِيلَةُ مَعَ بَعْلِهَا، الْمُتَبَرِّجَةُ مَعَ زَوْجِهَا، الْحِصَانُ عَلَى غَيْرِهِ الَّتِي تَسْمَعُ قَوْلَهُ وَتُطِيعُ أَمْرَهُ وَإِذَا خَلَا بِهَا بَدَلَتْ لَهُ مَا يُرِيدُ مِنْهَا وَلَمْ تَبْدُلْ كَتَبَدَّلَ الرَّجُلُ!.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۳۸۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۴۸.

^۳ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۳۷۶.

^۴ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۳۷۸.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۴۲.

جابر بن عبدالله انصاری از اصحاب رسول خدا می‌گوید: ما نزد پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بودیم و آن حضرت فرمود: بهترین زنان شما آنانند که بسیار فرزند آورند، خیلی مهربان و محبوب باشند، عفت و حیا داشته، و نزد اهل خود عزیز بوده، و در برابر همسرش کوتاه بیاید، برای همسرش بی‌حجاب و بدون پوشش بوده و از دیگران خود را بپوشاند، سخن همسرش را شنیده و بپذیرد و از او اطاعت نماید، در خلوت هرآنچه شوهرش می‌خواهد ارائه کند، و همانند مرد، گشاده دست در بذل و انفاق نبوده و در بخشش اموال خانواده دقت نماید.

۹ - وجاء رجل الى رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فقال: ان لی زوجة اذا دخلت تلقتنی واذا خرجت شيعتني واذا رأيتني مهموماً، قالت لی: ما يهتك؟ ان كنت تهتم لرزقك، فقد تكفل لك به غيرك وان كنت لأمر آخرتك فزادك الله همًا، فقال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم: ان لله عمالاً وهذه من عماله، لها نصف أجر الشَّهيد!

مردی به حضور رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم رسید و عرضه داشت: من زنی دارم که هرگاه وارد منزل می‌شوم به استقبال می‌آید و هرگاه از خانه خارج می‌شوم مرا مشایعت و بدرقه می‌کند و هرگاه مرا غمگین می‌بیند در کنارم می‌نشیند و مرا دلداری می‌دهد و می‌گوید: چه باعث شده که مغموم و مهموم باشی؟ اگر برای روزی نگرانی، خداوند وعده رسیدن آن را داده است و روزی تمام مخلوقین را برعهده گرفته است، اگر برای آخرت غمگینی و از شدت و اضطراب در قیامت ناراحتی پس خداوند به غم و ناله‌ات بیفزاید، که تحمل کردن غم آخرت در دنیا موجب رستگاری خواهد بود. رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: خداوند را کارگزارانی است و او کارگزار خداست البته او اجر و پاداشی نصف پاداش شهید دارد.

۱۰ - قال الصادق علیه‌السلام: خَيْرُ نِسَائِكُمُ الطَّيِّبَةُ الرِّيحُ، الطَّيِّبَةُ الطَّبِيخُ الَّتِي اِذَا اَنْفَقْتُ، اَنْفَقْتُ بِمَعْرُوفٍ وَاِنْ اَمْسَكْتُ، اَمْسَكْتُ بِمَعْرُوفٍ، فَتِلْكَ عَامِلَةٌ مِنَ عُمَّالِ اللّٰهِ وَعَامِلُ اللّٰهِ لَا يَخِيْبُ وَلَا يَنْدَمُ!

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۵۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۴۶.

امام صادق علیه السلام می فرماید: بهترین زنان شما آنانند که خوشبو و خوشبخت بوده و هرگاه انفاق کنند به نیک و هرگاه خودداری کنند به جا و نیک خودداری می کنند، چنین زنی از کارگزاران خدا محسوب می شود و کارگزار خدا شکست نمی خورد و ناکام نمی گردد و پشیمان از کرده خود نمی شود.

۱۱ - قال الصادق علیه السلام: أَمَّا الْمَرْأَةُ قِلَادَةٌ فَإِنظُرْ مَا تَتَقَلَّدُ وَكَيْسَ لِلْمَرْأَةِ خَطَرٌ، لَا لِصَالِحِيهِنَّ وَلَا لِطَالِحِيهِنَّ فَأَمَّا صَالِحِيهِنَّ فَلَيْسَ خَطَرُهَا الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ، هِيَ خَيْرٌ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَأَمَّا طَالِحِيهِنَّ فَلَيْسَ خَطَرُهَا التَّرَابُ، التَّرَابُ خَيْرٌ مِنْهَا^۱.

امام صادق علیه السلام می فرماید: همانا زن چون گردنبندی برگردن است، یعنی در جایگاه حساسی واقع شده است. می تواند چون گردنبندی از طلا و نقره، زینت گردن باشد و نیز می تواند مانند طوقی برگردن آزاری جانکاه بیافریند. پس در انتخاب این گردنبند، بسیار دقت نما، چرا که مثل و ماندنی ندارد و قدر و میزانی برای آن شناخته نمی شود. نه برای خوبانشان و نه برای بدانشان، زیرا خوبانشان منزلتی چون طلا و نقره ندارند بلکه بسی بالاترند و بدهای آنها نیز ارزشی برابر خاک ندارند و خاک خیلی بهتر از آنهاست.

۱۲ - قال الصادق علیه السلام: خَيْرُ نِسَائِكُمُ الَّتِي إِذَا خَلَّتْ مَعَ زَوْجِهَا خَلَعَتْ لَهُ دِرْعَ الْحَيَاءِ وَإِذَا لَبَسَتْ، لَبَسَتْ مَعَهُ دِرْعَ الْحَيَاءِ^۲.

امام صادق علیه السلام می فرماید: بهترین زنان شما کسی است که چون با شوهرشان خلوت کند لباس حیا را از تن می کند و چون گاه پوشش برسد، عفت خود را حفظ می نماید و لباس حیا می پوشد.

۱۳ - قال الصادق علیه السلام: خَيْرُ نِسَائِكُمُ الَّتِي إِذَا أُعْطِيَتْ شَكَرَتْ وَإِنْ مُنِعَتْ رَضِيَتْ^۳.

امام صادق علیه السلام می فرماید: بهترین زنان شما کسی است که چون شوهرش چیزی به وی عطا کند، قدردان و سپاسگزار باشد و اگر همسر، وی را از عطایش محروم کرد، راضی باشد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۵۶.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۴۳.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۷۹.

۱۴ - عن ابراهيم الكرخي قال: قلت لأبي عبد الله عليه السلام: إن صاحبتى هلكت وكانت لي موافقة وقد هممتُ ان اتزوج، فقال لي: أنظرُ أين تَصَعُ نَفْسَكَ وَمَنْ تَشْرِكُهُ فِي مَالِكَ وَتَطْلَعُهُ عَلَى دِينِكَ وَسِرِّكَ، فَإِنْ كُنْتَ لَا بَدَّ فَاعِلًا فَبِكْرًا تُنْسَبُ إِلَى الْخَيْرِ وَإِلَى حُسْنِ الْخُلُقِ وَأَعْلَمُ أَنَّهُنَّ كَمَا قَالَ:

إلا ان النساء خلقن شتى

فمنهن الغنيمه والغرام

ومنهن الهلال اذا تجلى

لصاحبه ومنهن الظلام

فمن يظفر بصالحهن يسعد

ومن يعثر (يعبن) فليس به انتقام

وَهُنَّ ثَلَاثٌ: فَاِمْرَأَةٌ بَكَرٌ وَلَوْ دُودٌ تُعِينُ زَوْجَهَا عَلَى دَهْرِهِ لِذُنْيَاهُ وَآخِرَتُهُ، وَلَا تُعِينُ الدَّهْرَ عَلَيْهِ، وَامْرَأَةٌ عَقِيمٌ لَا ذَاتَ جَمَالٍ وَلَا خُلُقٍ وَلَا تُعِينُ زَوْجَهَا عَلَى خَيْرٍ، وَامْرَأَةٌ صَخَابَةٌ وَلَا جَهَّةَ هَمَّازَةً تَسْتَقِيلُ الْكَثِيرَ وَلَا تَقِيلُ الْيَسِيرَ.^۱

ابراهيم کرخی از اصحاب امام صادق عليه السلام می گوید: به حضرت عرض کردم؛ همسر من از دنیا رفته و او زنی شایسته و با من موافق بود، اکنون تصمیم گرفته‌ام ازدواج کنم، حضرت فرمودند: خوب بنگر که خود را کجا قرار می‌دهی و چه کسی را شریک اموال خود می‌کنی و او را مطلع بر دین و اسرار خود می‌نمایی. اگر قصد ازدواج دارید، به سراغ کسی رو که تاکنون ازدواج نکرده، اهل خیر بوده و اخلاقش نیک باشد. بدان آنها همانطور که گفته می‌شود بر چند دسته‌اند: عده‌ای چون غنیمت و غرامت، دسته‌ای چون ماه تابان و گروهی چون شب ظلمانی هستند. آنکه به صالحه‌ای دست یابد، رستگار و هر که از ناشایستی خسارت بیند انتقامی ندارد. آنان سه گروهند، گروهی باکره، بچه‌زا، مهربان، یار همسر در امور دنیوی و اخروی بوده و او را در برخورد با روزگار یاری می‌دهند و از اینکه زمانه را بر علیه شوهر یاری کنند و بر طبق خواهشهای زمانه حرکت کنند، خودداری می‌نمایند. عده‌ای عقیم، زشت‌رو و بدخلق و خو بوده و هرگز همسر را در امور خیر یاری نمی‌دهند و گروهی پر سر و

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۴۱.

صدا، پر رفت و آمد، بسیار عیب‌جو بوده زیاد را کم شمرده و هرگز کم را نمی‌بینند.

۱۵ - قال ابوالحسن الرضا عليه السلام : **وَاعْلَمُ أَنَّ النِّسَاءَ شَتَّى، فَمِنْهُنَّ العَنِيمَةُ والعَرَامَةُ وَهِيَ المَّتَحَبِّبَةُ لِزَوْجِهَا وَالْعَاشِقَةُ لَهُ، وَمِنْهُنَّ الِهْلَالُ إِذَا تَجَلَّى وَمِنْهُنَّ الظَّلَامُ الحِنْدِيسُ المَّقْطَبَةُ، فَمَنْ ظَفَرَ بِصَالِحَتِهِنَّ يَسْعَدُو مَنْ وَقَعَ فِي طَالِحَتِهِنَّ فَقَدْ أُبْتُلِيَ وَلَيْسَ لَهُ اِنْتِقَامٌ^۱.**

امام رضا عليه السلام می‌فرماید: زنان بر چند صنف هستند؛ گروهی چون غنیمت و غرامتند و شیفته شوهران می‌باشند، آنها کسانی هستند که همسرانشان را دوست دارند و دوستی خود را به آنها اظهار می‌نمایند و قلب خود را به آنها گره زده‌اند. برخی چون ماه تابان و عده‌ای چون تاریکی و ظلمت شدید هستند. پس هر کس به همسری صالحه دست یابد، سعادت‌مند می‌شود و آنکه گرفتار زنی غیر صالحه شود به بلایی مبتلا شده و راه انتقامی هم برای او نیست، چه اینکه آدمی چه بسا بتواند از هر ظالمی انتقام گیرد، اما انتقام از همسر خود، امکان‌پذیر نیست.

۱۶ - قال ابوالحسن الرضا عليه السلام : **قال اميرالمؤمنين عليه السلام : خير نسايتكم الخمس، قيل: وما الخمس؟ قال: الهينة، اللينة، المؤمنة التي اذا غضب زوجها لم تكتحل بعمض حتى يرضى واذا غاب عنها زوجها حفظته في غيبته، فتلك عامل من عمال الله و عامل الله لا يخيب^۲.**

امام رضا عليه السلام می‌فرماید: حضرت امیر علیه السلام فرمودند: بهترین زنان شما پنج دسته‌اند، یاران آن حضرت عرض کردند: آن پنج گروه چه کسانی هستند؟ فرمودند: زنان آسان‌گیر و کم‌مهر، نرم‌خو، مطیع همسر و آنانکه اگر شوهرشان عصبانی شود، هرگز پلک بر پلک نمی‌گذارند مگر اینکه او را از خود راضی کنند و آنکه در غیاب شوهرشان خود را محفوظ می‌دارند، چنین زنی، کارگزاری از کارگزاران خداست و کارگزار خداوند شکست نمی‌خورد و رستگار است.

مایه‌های برتری زنان قریش

در اخبار و احادیث برای زنان قریشی از جهاتی مزایائی نقل شده است.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۳۸۲ .

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۴۹۴۴ .

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الرِّجَالَ، نِسَاءٌ قُرَيْشٍ أَحْنَاهُنَّ عَلَى وَلَدٍ وَخَيْرُهُنَّ لِرُؤُوسٍ.^۱
رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: بهترین زنانی که به خانه شوهر رفته‌اند و با شوهران خود زیسته‌اند زنان قریش هستند و علت برتری آنها این است که آنان بر اولادشان مهربان و پرشفقت و برای همسرانشان شایسته‌اند.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : خَيْرُ نِسَائِكُمْ نِسَاءُ قُرَيْشٍ، أَلْطَفُهُنَّ بِأَزْوَاجِهِنَّ وَأَرْحَمُهُنَّ بِأَوْلَادِهِنَّ، أَلْمَجُونُ لِرُؤُوسِهِنَّ، أَلْحِصَانُ عَلَى غَيْرِهِ.^۲

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: بهترین زنان شما، زنان قریشند، عامل برتری آنها این است که؛ زنان قریشی با شوهرانشان مهربان‌ترین، با فرزندانشان خوش‌رفتارترین بوده، شوخ‌طبع و بی‌حیا با همسرانشان و پوشیده از نامحرم هستند.

۳ - خطب النبى صلى الله عليه وآله وسلم ام هانى بنت ابى طالب، فقالت: يا رسول الله، انى مصابة فى حجرى ايتام ولا يصلح لك الا امرأة فارغة فقال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : ما ركبت الا ابل مثل نساء قريش احنى على ولد ولا ارعى على زوج فى ذات يديه.^۳

حضرت رسول صلى الله عليه وآله وسلم «ام هانی» دختر ابوطالب که زنی بیوه بود را خواستگاری نمود، ام هانی گفت: من گرفتارم و چند یتیم در خانه دارم، تو می‌بایست همسری بگزینی که مشغولیتی نداشته باشد و به شما رسیدگی کند حضرت به وی فرمودند: مانند زنان قریش، زنی سوار شتر نشده است، آنان مهربانترین بر اولاد بوده و بیش از حد توان شوهرانشان چیزی بر آنان تحمیل نکرده و باری بر دوششان نمی‌گذارند.

اوصاف ناپسند

اوصاف زشت اخلاقی زنان چه بسا در همسر و فرزندان مؤثر گردد و لذا توجه به آنها به جهت دوری گزیدن از آنان و یا اصلاح در صورت امکان، مفید خواهد بود.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۷.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۶.

۱- قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : ألا أخبركم بشرار نسايتكم؟ قالوا بلى يا رسول الله. قال: ان من شر نسايتكم الذليلة في اهلها، العزيزة مع بعلها، العقيم، الخفوة، التي لا تتورع من قبيح، المتبرجة إذا غاب عنها بعلها، الحصان معه إذا حصر، لا تسمع قوله، ولا تطيع أمره، وإذا خلا بها بعلها تمنعت منه كما تمنع الصعبة عند ركوبها ولا تقبل منه عذراً ولا تغفر له ذنباً!

رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می فرماید: آیا شما را به بدهای زنهایتان خبر دهم، اصحاب پیامبر که منتظر شنیدن اوصاف ناپسند زنان بودند عرض کردند: آری، حضرت فرمودند: آنانکه نزد اهل خود ذلیل و خوار، نزد همسر خود شریف هستند، کسانی که عقیم و نازا، پر حقد و کینه، ناپرهیز از گناهان و زشتی‌ها می‌باشند، آنانکه بی‌حجاب گاه نبود شوی و پوشیده گاه خلوت با شوهر و حضور وی و نیز ناشنوا نسبت به شوی و نافرمان در اوامر او و همچنین مانع از تمکین نسبت به وی بوده همانند اسب سرکش که سوار خود را دفع می‌کند، می‌باشند، همانها که عذر شوهر را نپذیرند و خطای وی را نبخشند.

۲- قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : شرار نسايتكم المفقرة، الدبسة، اللجوجة، العاصية، الذليلة في قومها، العزيزة في نفسها، الحصان على زوجها، الهلوك على غيره.

رسول مکرم اسلام صلى الله عليه واله وسلم فرمودند: بدان زنان شما عبارتند از: زنهای عقیم، بد خلق، لجوج، نافرمان، نزد اقوامش خوار، و به نظر خودش عزتمند، محفوظ و پوشیده از شوهر و پر رغبت به نامحرم.

۳- قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : لاحد من اصحابه وهو زيد بن ثابت: تزوج، فان في التزويج بركة والتعفف مع عفتك ولا تزوج اثنى عشرة نساء قال وما الاثنتا عشرة يا رسول الله. فقال صلى الله عليه واله وسلم: لا تزوج هنفاً ولا عنفاً ولا شهيرةً ولا سلقيةً ولا مذبوتةً ولا مذموتةً ولا حنائةً ولا منائةً ولا رفشاءً ولا هيذرةً ولا ذقناً ولا لفتاً.

رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم به یکی از اصحابش که همان زید بن ثابت انصاری بود

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۵۷ و مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۸۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۵۹.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۸۵.

فرمودند: ازدواج کن که در ازدواج برکتی نهفته است و عفت تو بدان افزوده می‌شود عفت تو با عفت آن زن محفوظ می‌گردد، ولی با دوازده صنف از زنان ازدواج منما، زید پرسید: این دوازده گروه چه کسانی هستند؟ حضرت فرمودند: آنها عبارتند از: زنان خوش‌خنده، بی‌حیا و خبیث، عجوزه فرتوت یا فحاش، پشت حیض، پرحرکت و پرسروصدا، برسر زبانها به زشتی (معروف به بدصورتی)، همسر دار، منت‌گذار به وسیله اموالش، فحاش، چانه‌دراز یا بی‌شهوة یا عجوز، گردن‌دراز، نَمّام و فاسد یا دارای فرزند از غیر.

۴ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : **إِيَّاكُمْ وَخَضِرَاءَ الدَّمَنِ**، قيل: يا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا خَضِرَاءُ الدَّمَنِ؟ قال: الْمَرْأَةُ الْخَسَنَاءُ فِي مَنْبَتِ السُّوءِ^۱.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: از خضراءِ دمن و گیاهان مزبله بپرهیزید. اصحاب به حضرت عرضه داشتند، منظورتان از خضراءِ الدمن چیست؟ حضرت فرمودند: آنان زنان نیک صورت و بدسیرتند، آنان که در جایگاه زشت و خانواده‌ای آلوده پرورش یافته‌اند.

۵ - عن زید بن ثابت قال: قال لی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : **یا زید تزوّجت؟ قلت: لا قال: تزوّج تستعِفُّ مع عفتک ولا تزوّجنَ خمساً قال زید: ومَنْ هُنَّ؟ قال: لا تزوّجنَ شَهْبَرَةَ وَلَا لَهْبَرَةَ وَلَا نَهْبَرَةَ وَلَا هَيْدَرَةَ وَلَا لُفُوتاً^۲.**

زید بن ثابت می‌گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ای زید آیا ازدواج نموده‌ای؟ عرض کردم: خیر حضرت فرمود: ازدواج کن که عفت تو افزوده می‌شود (عفت آن زن با عفت تو محفوظ می‌گردد) ولی با پنج دسته از زنان ازدواج ننما، عرض کردم آنها چه کسانی هستند فرمود: فحاش، بسیار بلند، کوتوله، عجوزه، صاحب فرزند از غیر.

۶ - قال علی علیه السلام : **إِيَّاكُمْ وَتَزْوِيجَ الْحَمَقَاءِ، فَإِنَّ صُحْبَتَهَا بِلَاءٌ وَوَلَدُهَا ضِيَاعٌ^۳.**

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۳ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۴ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۹۴ .

حضرت امیر علیه السلام می فرمایند: از ازدواج با زن فاسد العقل بپرهیز که معاشرت با او بلا و فرزند او هلاک شده است.

۷ - قال امیرالمؤمنین علیه السلام : يَظْهَرُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ وَاقْتِرَابِ السَّاعَةِ وَهُوَ شَرُّ الْأَزْمِنَةِ نِسْوَةٌ كَاشِفَاتٌ عَارِيَاتٍ، مُتَبَرِّجَاتٌ، مِنْ الدِّينِ خَارِجَاتٌ، فِي الْفِتَنِ دَاخِلَاتٌ، مَائِلَاتٌ إِلَى الشَّهْوَاتِ، مُسْرِعَاتٌ إِلَى اللَّذَاتِ، مُسْتَجِلَاتٌ الْمُحْرَمَاتِ، فِي جَهَنَّمَ خَالِدَاتٌ^۱.

حضرت علی علیه السلام می فرمایند: در آخر الزمان و هنگام نزدیک شدن قیامت و از نشانه‌های آن، که بدترین زمانهاست زنانی آشکار می‌شوند که چنین اوصافی را دارا هستند. بی حجاب، عریان، زینت نما، از دین خارج شده، و در فتنه‌ها داخل شده، مایل به طرف شهوتها و خواسته‌های دل، پرشتاب به سوی لذتها، حلال شمارنده محرمات، هم اینها جاودانان در آتش عذاب هستند.

۸ - عن محمد مسلم، عن ابی جعفر علیه السلام قال: سأله بعض أصحابنا عن الرجل المسلم تُعْجِبُهُ الْمَرْأَةُ الْحَسَنَاءُ، أَيْصَلِّحُ لَهُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا وَهِيَ مَجْنُونَةٌ؟ قَالَ: لَا وَلَكِنْ إِنْ كَانَتْ عِنْدَهُ أُمَّةً مَجْنُونَةً، فَلَا بَأْسَ بِأَنْ يَطَّأَهَا وَلَا يَطْلُبُ وَادَّهَا^۲.

محمد بن مسلم می گوید: جمعی از یاران و شیعیان از امام باقر علیه السلام پرسیدند، زنی دیوانه، اعجاب مردی را برمی‌انگیزد و وی عاشق آن زن می‌شود آیا می‌تواند با وی ازدواج کند؟ حضرت در پاسخ فرمودند خیر، البته وطی کنیز دیوانه به حلال جایز است ولی از او هم طلب فرزند نکند.

۹ - قال الصادق علیه السلام : زَوَّجُوا الْأَحْمَقَ وَلَا تَزَوَّجُوا الْحَمَقَاءَ فَإِنَّ الْأَحْمَقَ يَنْجُبُ وَالْحَمَقَاءَ لَا تَنْجُبُ^۳.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مرد دیوانه را زن دهید ولی زن دیوانه را شوهر ندهید زیرا چه بسا از مرد احمق فرزندان شایسته و کریم بوجود آید ولی زن دیوانه فرزند سالم نمی‌زاید.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۱.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۹۶.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۹۵.

۱۰ - قال الصادق عليه السلام : كان من دعاء رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : **أَعُوذُ بِكَ مِنْ امْرَأَةٍ تُشَيَّبُنِي قَبْلَ مَشِيئِي**»^۱.
امام صادق عليه السلام می فرماید: یکی از دعاهای همیشگی پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم این بود که: خدایا من به تو پناه می برم از زنی که قبل از اوان پیری مرا پیر نماید.

زوجه صالحه

همسر صالحه آثار و برکاتی بی حصر نصیب دین و دنیای انسان می نماید و در اخبار و احادیث چنین مورد مدح و ستایش قرار گرفته است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : قال الله عز وجل : **إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أَجْمَعَ لِلْمُسْلِمِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَخَيْرَ الْآخِرَةِ جَعَلْتُ لَهُ قَلْبًا خَاشِعًا وَلِسَانًا ذَاكِرًا وَجَسَدًا عَلَى الْبَلَاءِ صَابِرًا وَزَوْجَةً مُؤَنِّئَةً تَسْرُهُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا وَتَحْفَظُهُ إِذَا غَابَ عَنْهَا فِي نَفْسِهَا وَمَالِهَا**^۲.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: خدای عزوجل می فرماید: وقتی بخواهم خیر دنیا و آخرت را برای مسلمانی جمع کنم قلبی خاشع در مقابل حق، و لسانی ذاکر حق، و جسمی صابر بر بلاها، و زنی مؤمنه که هروقت به او نظر کند وی را شاد نماید و خودش و اموالش را در غیاب او محفوظ دارد، به وی عطا می کنم.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : **مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ**^۳.
رسول مکرم اسلام صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: از جمله علایم سعادت مندی مرد این است که زنی صالحه داشته باشد.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : **مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ: الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ وَالْمَرْكَبُ الْهَيْئِيُّ وَالْوَلَدُ الصَّالِحُ**^۴.

رسول خدا که درود خدا برایشان باد می فرماید: چهار چیز از علایم سعادت مندی و خوشبختی مرد مسلمان است و آن چهار عبارتند از: زن صالحه، منزل وسیع، مرکب راهوار، فرزند نیک.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۷۷.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۸۱.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۰۲.

۴ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْخُلُطَاءُ الصَّالِحُونَ وَالْوَلَدُ الْبَارُّ وَالزَّوْجَةُ الْمُؤْتَمِنَةُ وَأَنْ يَرْزُقَ مَعِيشَتَهُ فِي بَلَدِهِ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: از جمله سعادت‌های مرد عبارتند از همنشینهای صالح و درست کردار و فرزند نیکوکار و شایسته، و همسری فرمانبردار و مطیع، و درآمد برای معیشت در محل سکونت خود.

۵ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : خَمْسَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ: الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ وَالْبَنُونَ الْأَبْرَارُ وَالْخُلُطَاءُ الصَّالِحُونَ وَرِزْقُ الْمَرْءِ فِي بَلَدِهِ وَالْحُبُّ لِأَلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ^۲.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: پنج چیز از مایه‌های سعادت انسان به‌شمار می‌روند ۱ - همسر شایسته ۲ - اولاد نیکوکار ۳ - هم‌نشینان صالح ۴ - کسب روزی مرد در شهر خودش ۵ - محبت و دوستی آل بیت پیامبر علیهم السلام .

۶ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَا اسْتَفَادَ امْرَأَةٌ مُسْلِمَةً فَائِدَةً بَعْدَ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ مِنْ زَوْجَةٍ مُسْلِمَةٍ تَسْرُهُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا وَتَطِيعَهُ إِذَا أَمَرَهَا وَتَحَفَظَهُ إِذَا غَابَ عَنْهَا فِي نَفْسِهَا وَمَالِهِ^۳.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: هیچ مرد مسلمانی بعد از نعمت اسلام از نعمتی بهره‌مند نشده است بهتر از همسر مسلمانی که او را هنگام ملاقاتش شاد نماید و چون دستوری به وی دهد اطاعتش کند و آنگاه که شوهرش نباشد و به مسافرت رفته باشد خود را و نیز اموال همسر خود را از گزند نامحرمان محفوظ دارد.

۷ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ أُعْطِيَ أَرْبَعُ خِصَالٍ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَقَارَ بِحَظِّهِ مِنْهُمَا: وَرِعٌ يَعِصُمُهُ مِنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَحُسْنُ خُلُقٍ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ وَحِلْمٌ يَدْفَعُ بِهِ جَهْلَ الْجَاهِلِ وَزَوْجَةٌ صَالِحَةٌ تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ^۴.

آن حضرت نیز می فرمایند: کسی که چهار ویژگی به او عطا شود، خیر دنیا و آخرت به وی ارزانی شده است و از هردو جهان بهره می‌برد. آن چهار نعمت

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۴۴۰۳ .

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۴۰۶ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۷۹ .

^۴ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۴۴۱۰ .

عبارتند از: ۱ - ورع و تقوایی که او را از معصیت باز دارد ۲ - رفتار خوب و اخلاق خوشی که بتواند به کمک آن در بین مردم به نیکی زندگی کند ۳ - حلم و بردباری که سخن جاهلان را تحمل کرده و جهالتشان را از خود دفع کند ۴ - زنی صالحه که او را در امر دنیا و آخرت یاری رساند.

۸ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : **مَنْ أُعْطِيَ خَمْسًا لَمْ يَكُنْ لَهُ عُدْرٌ فِي تَرْكِ عَمَلِ الْآخِرَةِ؛ زَوْجَةً صَالِحَةً تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ دُنْيَاهُ وَآخِرَتِهِ، وَبَنُونَ أَبْرَارًا وَمَعِيشَةً فِي بَلَدِهِ وَحُسْنَ خَلْقٍ يُدَارِي بِهِ النَّاسَ وَحَبًّا أَهْلِي بَيْتِي**^۱.

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: کسی که پنج نعمت به وی عطا شده باشد می بایست برای آخرت خود خیلی بکوشد و اگر در تلاش برای قیامت کوتاهی کند، عذری نخواهد داشت، آن پنج نعمت عبارتند از: زنی پاکدامن که وی را در امور دنیوی و اخروی یاری دهد، فرزندان نیکوکار، کسب و کار در محل زندگی خود، اخلاقی نیکو که با آن به مردم مدارا کند و عشق و محبت نسبت به اهل و خاندان من.

۹ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : **أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرٍ مَا يُكْتَنَزُ؟ الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا سَتَّرَهُ وَإِذَا أَمَرَهَا أَطَاعَتْهُ وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ**^۲.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: آیا شما را به بهترین اندوخته و گنج خبر دهم؟ بهترین گنج زنی است پاکدامن که چون به وی بنگری تو را خوشحال کند، هرگاه چیزی از او بخواهی، اطاعتت کند و چون نزد او نباشی، خویشتن را از نامحرم محفوظ دارد.

۱۰ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : **حُسْنُ الْبَشَرِ نِصْفُ الْعَقْلِ وَالتَّقْدِيرُ نِصْفُ الْمَعِيشَةِ وَالْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ أَحَدُ الْكَاسِبِينَ**^۳.

پیامبر اسلام که درود بی کران خدا بر او باد می فرماید: پوست زیبای بدن، نیمی از عقل و خرد است و اقتصاد و میانه روی در زندگی نیمی از معیشت است و زن

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۴۴۱۲ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۱۳ .

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۱۱ .

پاکدامن یکی از دو روزی است.

۱۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: **أَتَمَّا الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ!**

رسول مکرم اسلام می‌فرمایند: دنیا کالایی است و بهترین کالای این دنیا (که خود کالا است) زن صالحه و همسر شایسته است.

۱۲ - قال علی عليه السلام: **الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ أَحَدُ الْكَسْبَيْنِ**^۱.

مولای متقیان بر او سلام می‌فرمایند: زن پاکدامن و صالحه یکی از دو روزی انسان است.

۱۳ - قال الصادق عليه السلام: **ثَلَاثَةُ أَشْيَاءٍ لَا يُحَاسَبُ عَلَيْهِنَّ الْمُوْنُ، طَعَامٌ يَأْكُلُهُ وَتَوْبٌ يَلْبِسُهُ وَزَوْجَةٌ صَالِحَةٌ تُعَاوَنُهُ وَيَخْصُنُ بِهَا فَرْجَهُ**^۲.

امام صادق عليه السلام می‌فرمایند: سه چیز برای مؤمن محاسبه‌ای ندارد، غذایی که تناول کرده، لباسی که پوشیده و زنی صالحه و پاکدامن که موجب حفظ وی از گناهان شهوی می‌شود.

۱۴ - قال ابوالحسن علی بن موسی الرضا عليه السلام: **مَا أَفَادَ عَبْدٌ عَبْدَهُ خَيْرًا مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ إِذَا رَأَاهَا سَرَّتَهُ وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ فِي نَفْسِهَا وَمَالِهِ**^۳.

امام رضا عليه السلام می‌فرمایند: هیچ بنده‌ای فایده‌ای برتر از این از زندگی نبرده است که همسری شایسته داشته باشد تا هر وقت به وی بنگرد شادمان گردد و همسرش موجب خرسندی و سرور او شود و نیز اگر او را نبیند همسرش در غیاب او، خود و اموال شوهرش را محفوظ دارد.

زنان صالحه نادرند

پیداست همواره صلحاء نسبت به دیگران اندک بوده و تابعان ابلیس و دیگر شیاطین و اغواء شده‌گان دست آنان چه بسیارند.

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۳۳.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۱۶.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۷۰.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۷۵.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّمَا مَثَلُ الْمَرْأَةِ الصَّالِحَةِ مَثَلُ الْغُرَابِ الْأَعْصَمِ الَّذِي لَا يَكَادُ يَقْدِرُ عَلَيْهِ. قَالَ: وَمَا الْغُرَابُ الْأَعْصَمُ؟ قَالَ: الْأَبْيَضُ إِحْدَى رَجُلَيْهِ^۱

رسول گرامی اسلام می فرماید: همانا زن شایسته چون کلاغ اعصم است که به سهولت او را نخواهی یافت اصحاب عرض کردند: کلاغ اعصم چیست؟ حضرت فرمودند: کلاغی که یک پای او سفید است.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَلْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ مِثْلُ الْغُرَابِ الْأَعْصَمِ وَلَنْ يُوجَدَ إِلَّا قَلِيلًا.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: زن شایسته چون کلاغ اعصم است و آن جز به ندرت یافت نمی شود.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: التَّاجِي مِنَ الرِّجَالِ قَلِيلٌ وَمِنَ النِّسَاءِ أَقْلٌ وَأَقْلُّ، قِيلَ: وَلِمَ؟ قَالَ: لِإِنَّهُنَّ كَافِرَاتُ الْعَضْبِ مَوْنَاتُ الرِّضَاءِ^۲.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: رستگاران از مردان اندک و از زنان بسیار اندکند اصحاب علت را جویا شدند: حضرت در جواب فرمودند: زنان غالباً قادر بر کظم غلیظ خود نیستند، لذا هنگام خشم چه بسا چیزهایی بگویند که آنها را به سوی معصیت و حتی کفر سوق دهد، البته آنان چون سایر مؤمنین بسیار زود راضی می شوند و کینه را کمتر مخفی می دارند.

۴ - قال الصادق عليه السلام: مَثَلُ الْمَرْأَةِ الْمُؤَنَّةِ مِثْلُ الشَّامَةِ فِي الثُّورِ الْأَسْوَدِ.

صادق اهل بیت علیه السلام می فرماید: مثل زن مؤن همانند نشانه‌ای روشن است بر گاو سیاه.

تأثیر عرق و ریشه زن در اولاد

تأثیر ریشه‌ها در اولاد از نظر ژنتیکی امری مسلم است روایات نیز این موضوع را از نظر دور نداشته‌اند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۷۱.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۰۷.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۸۰.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : إِيخْتَارُوا لِتُطْفِكُمْ فَإِنَّ الْخَالَ أَحَدُ الضَّجِيعِينَ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: برای نطفه‌های خود جایگاه مناسبی اختیار کنید که دائی در خصوصیات فرزند مؤثر است همانطور که دو همخوابه در خصوصیات فرزندشان مؤثرند.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : أَنْكِحُوا الْأَكْفَاءَ وَأَنْكِحُوا فِيهِمْ وَأَخْتَارُوا لِتُطْفِكُمْ^۲.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: به همتایان خود زن دهید و از هم آنها به نکاح خود در آورید، و برای نطفه‌ها محل مناسب برگزینید.

۳ - قال الصادق عليه السلام : أَلَشُّجَاعَةُ فِي أَهْلِ خُرَّاسَانَ وَالْبَاهُ فِي أَهْلِ بَرْبَرٍ وَالسَّخَاءُ وَالْحَسَدُ فِي الْأَعْرَابِ فَتَخَيَّرُوا لِتُطْفِكُمْ^۳.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: شجاعت را در اهل خراسان و شهوت را در نژاد بربر و سخاوت‌مندی و حسادت را نزد عرب می یابید، پس برای نطفه‌هایتان جایگاه مناسب اختیار کنید.

دیانت اصلی‌ترین معیار انتخاب همسر

معیار اساسی در انتخاب همسر تدین و تقید است، وجود این معیار بدون سایر معیارها، مفید و نبود او حتی با جمع شدن همه معیارها بی‌فایده است.

۱ - عن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : أَنَّهُ نَهَى عَنْ نِكَاحِ يُرَادُ بِهِ غَيْرُ وَجْهِ اللَّهِ وَالْعِفَّةِ وَنَهَى عَنِ النَّكَاحِ لِلرِّيَاءِ وَالسَّمْعَةِ^۴.

از پیامبر اسلام صلى الله عليه وآله وسلم نقل شده است که آن حضرت نهی فرمودند از نکاحی که غیر خدا اراده باشد و یا عفت در نظر گرفته نشود و نیز آن حضرت از ازدواجی که به خاطر ریا و شهوت صورت گیرد، نهی کردند.

۲ - قال علي بن الحسين عليه السلام : مَنْ تَزَوَّجَ لِلَّهِ وَلِصَلَةِ الرَّحِمِ تَوَجَّهَ اللَّهُ بِتَاغِ الْمَلِكِ^۵.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۹۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۰.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۳.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۲۶.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۹.

امام سجاد زین العابدین علیه السلام می فرمایند: کسی که برای خاطر خدا و جلب رضایت او ازدواج کند و بخواهد به وسیله ازدواج صله رحم نماید و از اقوام خود که دیگران به او نظر ندارند برای رضای خداوند، همسر بگزیند خداوند او را به تاج سلطنت مفتخر می نماید.

۳ - قال الباقر علیه السلام : حَدَّثَنِي جَابِرُ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لِمَالِهَا وَكَلَّهَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِحَمَالِهَا رَأَى فِيهَا مَا يَكْرَهُ وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِدِينِهَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ^۱.

امام باقر علیه السلام می فرمایند: که جابر بن عبدالله انصاری رحمه الله علیه از حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم نقل می کند که ایشان فرمودند: کسی که با زنی به خاطر اموالش ازدواج کند، خداوند او را به همان اموال می سپارد و آنکه با زنی به خاطر زیبایی او ازدواج کند، آنچه را نمی پسندد از آن زن خواهد دید ولی کسی که با دختری به خاطر دینش ازدواج کند، خداوند جمال و ثروت را نیز به او عطا خواهد نمود، او ثروتمند شده و همسرش را زیبا خواهد یافت.

۴ - قال الباقر علیه السلام : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا لِجَمَالِهَا، لَمْ يَرَ فِيهَا مَا يُحِبُّ وَمَنْ تَزَوَّجَهَا إِلَّا لَهُ وَكَلَّهُ اللَّهُ إِلَيْهِ فَعَلَيْكُمْ بِذَاتِ الدِّينِ^۲.

امام باقر علیه السلام می فرمایند: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: مردی که زنی را به خاطر زیبایی اش به همسری بگزیند آن جمال را از او نخواهد دید (با دیدن چهره‌ای زیباتر از او دلسرد شده و یا جمال زن بواسطه حادثه‌ای از بین خواهد رفت) و آنکه با زنی به خاطر ثروتش ازدواج کند، خداوند او را به همان اموال خواهد سپرد، پس بر شما لازم است که تنها معیار انتخاب همسرتان، دین باشد و با زنان متدین ازدواج کنید.

۵ - عن اسحاق بن عمار قال: سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً يُرِيدُ مَالَهَا أَلْجَأَهُ اللَّهُ إِلَى ذَلِكَ الْمَالِ^۳.

اسحاق بن عمار می گوید شنیدم که امام صادق علیه السلام فرمودند: کسی که با زنی به خاطر مالش ازدواج کند خداوند او را به همان مال وامی گذارد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۸ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۷ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۶ .

۶- **قال الصادق** عليه السلام : إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْمَرْءَةَ لِجَمَالِهَا أَوْ لِمَالِهَا وَكَلَّ إِلَى ذَلِكَ وَإِذَا تَزَوَّجَهَا لِدِينِهَا رَزَقَهُ اللَّهُ أَمْالًا وَالْجَمَالَ.^۱

امام ششم شیعیان که درود خداوند بر ایشان باد می‌فرماید: وقتی مردی با زنی به خاطر زیبایی و جمال او ازدواج کند و یا به علت ثروتمندی و اموال زن با وی پیوند زوجیت ببندد به همان چیز از مال و جمال که دل بسته است اکتفا می‌شود ولی اگر مرد به خاطر دین زن با وی ازدواج کند خداوند از فضل خودش به او ثروت و زیبایی زن را اعطاء خواهد نمود.

معیارهای دیگر

ولود

۱- **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : تَزَوَّجُوا بَكْرًا وَأُودًا وَلَا تَزَوَّجُوا حَسَنَاءَ جَمِيلَةً عَاقِرًا فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْأُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.^۲

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرماید: دختری باکره که توان آبستنی را داشته باشد، به همسری برگزینید و با دختر زیبا ولی عقیم و نازا ازدواج نکنید که من به کثرت شما در قیامت مباحثات می‌کنم.

۲- **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : ذَرُّوا الْحَسَنَاءَ الْعَقِيمَ وَعَلَيْكُمْ بِالسَّوْدَاءِ الْوَالِدِ فَإِنِّي مُكَائِرٌ بِكُمْ الْأُمَمَ حَتَّى بِالسَّقَطِ.^۳

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرماید: پری روی نازا را به کناری نهد و به سراغ سیاه چهره بچه‌زا بروید که من در قیامت به زیادی شما اتمم حتی اولاد سقط شده در برابر امت‌های دیگر، مباحثات می‌کنم.

۳- **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : حَصِيرٌ مَلْفُوفٌ فِي زَاوِيَةِ الْبَيْتِ خَيْرٌ مِنْ امْرَأَةٍ عَقِيمٍ.^۴

پرفروغ‌ترین ستاره آسمان نبوت می‌فرماید: حصیر پیچیده شده‌ای در کنج

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۰۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۱۸.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۳۰.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۳۱.

خانه که کسی فعلاً به او نیازی ندارد و جز برای رفع نیاز به او نظر نمی‌شود از زنی نازا و عقیم بهتر است.

۴ - قال رسول الله ﷺ : أَلْحَصِيرُ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ خَيْرٌ مِنْ إِمْرَأَةٍ لَا تَلِدُ^۱.

رسول مکرم اسلام می‌فرمایند: زیرانداز گوشه خانه از زن نازا بهتر است.

۵ - قال رسول الله ﷺ : شَوْهَاءٌ وَأَلُوذٌ خَيْرٌ مِنْ حَسَنَاءٍ عَقِيمٍ^۲.

رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: زشت منظر بچه‌زا از زیبای عقیم بهتر است.

۶ - حضرت امام صادق علیه‌السلام در ضمن بیان داستان حضرت یوسف علی نبینا وآله وعلیه‌السلام می‌فرمایند:

یوسف برای برادران غذایی آماده ساخت، چون برادرانش وارد شدند، حضرت فرمود: همه فرزندان مادری کنار سفره بنشینند، همه نشستند جز بنیامین که برپا ایستاده بود، حضرت به وی فرمودند: چرا نمی‌نشینی؟ بنیامین گفت: من برادر مادری از اینان ندارم و تو گفتی هر فرزند مادری بر سفره بنشیند، یوسف گفت: آیا برادر مادری نداشتی؟ وی جواب داد: چرا داشتم، حضرت فرمودند: پس چه شده؟ بنیامین گفت: اینان خیال می‌کنند او را گرگ دریده است. یوسف پرسید: چقدر در غم او محزون هستی؟ بنیامین گفت: آنقدر که یازده پسر دارم و اسم همه آنها را از مشتقات اسم او قرار داده‌ام. یوسف با توجه به کثرت فرزندان برادرش به وی گفت: مثل اینکه با دیدن زنان تشخیص می‌دهی که کدام زن بچه‌زا و کدام عقیم است؟ و فرزند آینده وی را می‌پوئی؟ بنیامین گفت: پدری صالح دارم و او فرموده است: ازدواج کن که شاید از نسل تو ذریه‌ای و اولادی بهم رسد که زمین را با حمد و سپاس خداوند سنگین سازد.^۳

۷ - امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: شخصی به حضور پیامبر اکرم ﷺ رسید و عرضه داشت: ای پیامبر

خدا، من دختر عمویی دارم، زیبا، مودب، متدین ولی نازاست، آیا خوب است با وی ازدواج کنم؟ حضرت در پاسخ وی فرمودند: نه با او

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۴۴۲ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۳۵ .

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۳۴ .

ازدواج نکن، که حضرت یوسف فرزند یعقوب علی نبینا وآله وعلیهماالسلام به برادرش بنیامین گفت: چگونه در فراق من و با اینکه در از دست دادن من ناراحت بودی، حاضر شدی بعد از من زنی را عقد ببندی؟ بنیامین گفت: پدرم مرا به همین امر کرد و فرمود: اگر می توانی زمین را به کسانی که تسبیح خدا می گویند سنگین کنی، چنین کن.

امام ششم صلوات الله علیه می فرماید: فردای همان روز، کسی دیگر به حضور پیامبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم رسید و سؤال شخص دیروزی را تکرار کرد، حضرت به وی فرمود: با قبیح المنظر بچه زاز ازدواج کن چرا که من به کثرت شما در قیامت، مباحثات می کنم^۱.

۸ - قال الصادق علیه السلام : تَذَاكُرُوا الشُّومَ عِنْدَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: الشُّومُ فِي الْمَرْأَةِ فَكَثْرَةُ مَهْرِهَا وَعَقْمٌ رَحِمِهَا^۲.
امام صادق علیه السلام فرمودند: نزد پدرم امام محمد باقر علیه السلام، از چیزهای شوم بحث می شد، ایشان فرمودند: شومی زن در کثرت مهریه و نازا بودن وی است.

۹ - عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال : قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم لِرَجُلٍ: تَزَوَّجْهَا سُوءَاءً وَلَوْ دَأْبًا وَلَا تَزَوَّجْهَا جَمِيلَةً حَسَنَاءً عَاقِرًا فَإِنِّي مُبَاهَةٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْوُلْدَانَ تَحْتَ الْعَرْشِ يَسْتَعْفِرُونَ لِإِبَائِهِمْ، يَخْضُنُهُمْ إِبْرَاهِيمُ وَتُرَبِّيهِمْ سَارَةُ فِي جَبَلٍ مِنْ مِسْكِ وَعَنْبَرٍ وَزَعْفَرَانٍ^۳.

امام رضا علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم به شخصی که قصد ازدواج داشت فرمودند: با زنی زشت رو ولی بچه زاز ازدواج کن و از زیبایی عقیم بپرهیز، چرا که من در روز قیامت به تعداد شما امتم افتخار می کنم، آیا نمی دانی که کودکان در زیر عرش الهی برای والدین خود استغفار می کنند، آنها را حضرت ابراهیم علیه السلام و همسرش ساره در کوهی از مشک و عنبر و زعفران تربیت می کنند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۳۵۰۱۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۱۶.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۳۵۰۱۹.

... باکره

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : تَزَوَّجُوا الْإِبْكَارَ فَإِنَّهُنَّ أَعْدَبُ أَفْوَاهًا وَأَنْتَقُ أَرْحَامًا وَأَسْرَعُ تَعْلِيمًا وَأَثْبَتُ لِلْمَوَدَّةِ!^۱
پیامبر مکرم اسلام که درود خداوند بر روان پاکش باد می فرماید: با دختران باکره ازدواج کنید که آنها دهانی خوشبو دارند، فرزندان بسیار می آورند، زود یاد می گیرند و محبت و مودت ثابت و پایجایی دارند.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : عَلَيْكُمْ بِالْإِبْكَارِ مِنَ النِّسَاءِ فَإِنَّهُنَّ أَعْدَبُ أَفْوَاهًا وَأَنْتَقُ أَرْحَامًا وَأَرْضَى بِالْيَسِيرِ.^۲
رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: برای ازدواج به سراغ دختران باکره بروید که خوشبوتر بوده، کثیرالاولاد خواهند بود و به نفقه ای اندک راضی می شوند و بهانه جو نیستند.

... تناسب اندام

۱ - قال اميرالمؤمنين عليه السلام : تَزَوَّجُوا سَمْرَاءَ عَيْنَاءَ عَجْزَاءَ مَرْبُوعَةً فَإِنَّ كَرِهَتَهَا فَعَلَى مَهْرُهَا.^۳
حضرت امیر علیه السلام می فرمایند: با زنی گندمگون، چشم زیبا و درشت، باسن برجسته، میانه بالا، ازدواج کنید اگر بدتان آمد مهر او با من است.

۲ - قال علي عليه السلام : مَنْ أَرَادَ النِّكَاحَ فَلْيَتَزَوَّجْ امْرَأَةً قَرِيبَةً مِنَ الْأَرْضِ، بَعِيدَةً مَا بَيْنَ الْمُخْتَكَبَيْنِ، سَمْرَاءَ اللَّوْنِ، فَإِنَّ لَمْ يُحَظَّ بِهَا فَعَلَى مَهْرُهَا.^۴
حضرت علی علیه السلام می فرمایند: کسی که قصد ازدواج دارد با زنی عقد ازدواج ببندد که میانه بالا بوده، چهارشانه باشد و رنگ صورتش گندمگون باشد، اگر از آن لذت نبرد و با او خوشبخت نشود، مهر او با من است.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۴۴۳۸ .

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۴۴۰ .

^۳ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۰۲۳ .

^۴ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۴۴۳ .

۳ - عن عبدالله ابن مغیره، قال کاظم علیه السلام : سَمِعْتُهُ يَقُولُ: عَلَيَّكُمْ بِذَوَاتِ الْأَوْرَاكِ فَإِنَّهِنَّ أَنْجَبٌ!^۱
عبدالله بن مغیره می گوید: از امام کاظم علیه السلام شنیدم که می فرمودند: هنگام ازدواج سراغ زنهایی با باسن بزرگ بروید که آنها نجیب ترند.

۴ - عن احمد بن محمد قال لی الرضا علیه السلام : إِذَا نَكَحْتَ فَانْكَحْ عَجْزَاءً!^۲
احمد بن محمد می گوید: امام رضا علیه السلام به من فرمودند: وقتی خواستی ازدواج کنی، با زنی با باسن برجسته ازدواج نما.

... رنگ پوست

۱ - قال الرضا علیه السلام : مِنْ سَعَادَةِ الرَّجُلِ أَنْ يَكْشِفَ الثَّوْبَ عَنْ امْرَأَةٍ بَيَاضًا!^۳
هشتمین امام همام حضرت علی بن موسی الرضا علیهما السلام می فرمایند: از جمله سعادت‌های انسان این است که لباس را از روی زنی سفید چهره برکشد و همسری سفیدرو داشته باشد.

.... خوش چهره

۱ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : أَطْلُبُوا الْخَيْرَ عَنْ حِسَانِ الْوَجْهِ فَإِنَّ فِعَالَهُمْ آخِرَى أَنْ يَكُونَ حَسَنًا!^۴
رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: خیر و نیکی را نزد نیک صورتان بجوید که کردار آنها نیکوتر است.
۲ - قال الصادق علیه السلام : الْمَرْأَةُ الْجَمِيلَةُ تَقْطَعُ الْبَلْغَمَ وَالْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ تُهَيِّجُ الْمَرْءَ السَّوْدَاءَ!^۵
صادق اهل بیت امام ششم علیه السلام می فرمایند: زن زیبا، بلغم را قطع می کند و زن سیاه چهره و کریه منظر، صفرای انسان را تحریک می کند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۲۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۲۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۲۷.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۳۳.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۳۰.

۳ - قال الكاظم عليه السلام: ثَلَاثٌ يُجَلِّينَ الْبَصَرَ: النَّظْرُ إِلَى الْخُضْرَةِ، وَالنَّظْرُ إِلَى الْمَاءِ الْجَارِيِ وَالنَّظْرُ إِلَى الْوَجْهِ الْحَسَنِ^۱.

امام کاظم علیه السلام می فرماید: سه چیز موجب جلا و روشنی چشم می شود: ۱ - نظر به سبزه و گیاه ۲ - نگاه به آب جاری ۳ - نگریستن به چهره زیبا.

...رنگ و اندازه چشم

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: تَزَوَّجُوا الزَّرْقَ فَإِنَّ فِيهِنَّ الْيُمْنَ^۲.

پیامبر خدا می فرماید: با زن چشم آبی آسمانی ازدواج کنید که در آن برکت نهفته است.

۲ - قال علي عليه السلام: تَزَوَّجُوا عَيْنَاءَ سَمْرَاءَ عَجْزَاءَ مَرْبُوعَةً فَإِنَّ كَرِهَتَهَا فَعَلَى الصِّدْقِ^۳.

حضرت امیر علیه السلام می فرماید: همسری برگزینید درشت چشم، گندمگون، بزرگ سرین، میانه بالا اگر نپسندید مهر او با من.

...موی زیبا

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَزَوَّجَ فَلْيَسْأَلْ عَنْ شَعْرِهَا كَمَا يَسْأَلُ عَنْ وَجْهِهَا، فَإِنَّ الشَّعْرَ أَحَدُ الْجَمَالَيْنِ^۴.

رسول خدا می فرماید: وقتی قصد ازدواج داشتید از موی زن سؤال کنید، همان طور که از وضع چهره او جويا می شوید زیرا موها، و قشنگی آن، یکی از دو زیبایی هر فرد است. در انتهای این بخش از مبحث، لازم است باز هم یادآوری شود که اساسی ترین معیار شایسته همسر تدین است. و همه اوصافی که برشمرده شد تنها در سایه ایمان و اعتقاد دینی ارزش می یابد و الا این خصوصیات قادر نیستند حتی لذت دنیوی را تأمین نمایند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۳۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۲۹.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۴۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۳۲.

خصوصیات کلی زنان

امام باقر علیه السلام خصوصیات زنان را باتوجه به شرایط سنی آنان به نظم و نثر ذکر فرموده است. آنچه قبل از نوع ویژگیهایی که در این روایت آمده اهمیت حائز مرتبه‌ای دارد، فصاحت و بلاغت امام علیه السلام در کودکی است به ترجمه این روایت توجه کنید:

عبدالله کرخی گوید: در مجلس حجاج بن یوسف ثقفی حاضر شدم و جماعتی از مردم و بزرگان و اعیان در اطراف او گرد آمده و همگی از هیبت وی ساکت بودند و او چون کوهی غضبناک بود. در این اثنا کودکی کم سن و سال که هنوز به حد بلوغ نرسیده بود با صورتی نیکو و لباس پاکیزه بدون اینکه هنوز موئی بر صورتش روئیده باشد و چون ماه شب چهارده می درخشید وارد گشت و برحضر سلام نمود و خلایق جوابش دادند و به خاطر تکریم او از جلو پایش برخاستند، حجاج از نیکویی و زیبایی و هیبت و کمال و ادب و فصاحت او متعجب شد و به او گفت: ای کودک از کجا آمدی؟ حضرت فرمود: از جایی. و از جواب ابا فرمود، سپس حجاج به او گفت: کدامیک از زنان بهترند؟ آن نوجوان فرمود: آنانکه دارای احترام در خانواده و کمال و جمال برتر باشند. حجاج گفت: در مورد ۱۰ ساله‌ها چه می‌گویی؟ امام فرمودند: ملعبه‌ای برای بازیگران است. پرسید: بیست‌ساله‌ها چگونه؟ فرمود: آنها نور چشمان نظاره کنندگانند. پرسید: سی‌ساله‌ها چگونه؟ فرمود: لذت مباشرت کنندگانند. پرسید: چهل‌ساله‌ها؟ فرمود: پرچربی و گوشتالو و پف‌نرمند. پرسید: پنجاه‌ساله‌ها؟ فرمود: دختران و پسران دارند. پرسید: شصت‌ساله‌ها؟ فرمود: نشانه‌ای برای سؤال کنندگانند. پرسید: هفتاد ساله‌ها؟ فرمود: پیرزنی در میان بازمانده‌گانند. پرسید: هشتاد ساله‌ها؟ فرمود: دنیا و آخرت را اصلاح نمی‌کنند. پرسید: نود ساله‌ها؟ فرمود: به خدا از گزند شیطان مطرود پناه می‌برم. پرسید: صد ساله‌ها چگونه؟ فرمودند: از اصحاب جحیم سؤال منما. در این هنگام حجاج گفت: آنچه از وصف این زنان گفתי به نظم در آورید و امام علیه السلام در ده بیت همه را به نظم ذکر نمود. در پایان صدای احسنت، احسنت حجاج بلند شد.^۱

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۴۷۹۴.

مؤمن کفو مؤمنه است

۱ - ابوالفتح رازی در تفسیرش از «انس بن مالک» نقل کرده که روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم نشسته بودند. اعرابی داخل شد و سلام کرد و گفت: ای رسول خدا! آیا سیاهی پوستم و زشتی صورتم مرا از داخل شدنم به بهشت باز می‌دارد؟ پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: هرگز، مادامی که از خدا خائف و به رسول او مؤمن باشی. عرض کرد: ای رسول خدا، به خدایی که تو را شرافت پیامبری عطا کرد، هشت ماه قبل ایمان آوردم و اقرار کردم که خدا واحد است و تو فرستاده به حق او هستی. رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: تو جزء مردم هستی و آنچه برای آنهاست برای تو هم هست و آنچه برای توست برای آنها هم می‌باشد (خودت را جزء مردم بدان) عرض کرد: پس چرا از جمع حاضر دخترانی را خواستگاری کردم ولی احدی به من جواب مثبت نداد. من هیچ مانعی جز زشتی صورتم و سیاهی رنگم نمی‌بینم. والّا من از بنی سلیم هستم حسب و نسب نیکویی دارم ولی سیاهی دایی‌هایم در من اثر کرده و سیاه چهره شده‌ام، حضرت فرمودند: اینجا شخصی است بنام «عمر بن وهب» از طایفه بنی ثقیف است، شخصی است متعصب و خود را برتر از دیگران می‌شمارد. گفتند اینجا نیست. فرمود: آیا خانه‌اش را بلدی؟ اعرابی پاسخ مثبت داد. حضرت فرمودند: آنجا برو و آهسته در بزن وقتی داخل شدی سلام کن و بگو رسول خدا دختری را به من داده است. او دختری زیبا، عاقل و عفیف دارد. اعرابی به سوی خانه ابن وهب آمد و در زد، ابن وهب چون در را باز کرد، دید شخصی سیاه چهره و زشت ایستاده است از او متنفر شد و اظهار کراهت کرد. اعرابی وارد شد و گفت رسول خدا دختری را به من داده است، ابن وهب او را با بی‌احترامی از خانه‌اش بیرون کرد. اعرابی برخاست و از خانه خارج شد، دختر به پدرش گفت: برو و از رسول خدا خبر بگیر اگر او واقعا چنین فرموده است من به امر رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم راضی هستم. ابن وهب در پی مرد به سوی پیامبر روان شد و به حضور حضرت رسید و این در حالی بود که اعرابی نزد پیامبر رسیده و شکوه خود را از ابن وهب بیان می‌کرد، رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم به ابن وهب فرمود: ای مرد تو فرستاده رسول خدا را رده کردی؟ ابن وهب پاسخ داد: کردم و چه بد کردم. اینک به خداوند استغفار

می‌کنم او را رد کردم چون خیال کردم از بادیه‌نشینان است و دروغ می‌گوید ولی اکنون ای رسول خدا هرآنچه در مورد خودم و خانه و اموالم حکم کنی گردن می‌نهم چرا که من از غضب و خشم رسول خدا به خدا پناه می‌برم. رسول خدا فرمودند: ای اعرابی بلند شو که من دخترش را به تو داده‌ام. اعرابی گفت ای رسول خدا من بادیه‌نشینی فقیر و تهی‌دست هستم زشت است وارد خانه زن شوم و دستم خالی باشد حضرت فرمودند نزد این ۳ یعنی علی بن ابی‌طالب و عثمان و عبدالرحمن بن عوف برو و هرآنچه احتیاج داری از آنها بگیر و نزد حضرت امیر آمد و از ایشان یکصد درهم گرفت و نیز از عثمان و عبدالرحمن بن عوف هم...^۱

۲ - ابوحمزه ثمالی می‌گوید: نزد امام باقر علیه‌السلام بودم کسی به حضرت عرض کرد: من به خواستگاری منجع بن ریاح رفتم، ولی او مرا نپذیرفت و از من به خاطر زشتی و فقر و غریبی‌ام اعراض کرد و روی برگرداند حضرت فرمودند: نزد او برو، تو فرستاده من هستی به او بگو، محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی‌طالب علیهم‌السلام می‌گوید: دختر را به من بده، منجع اطاعت امر مولای خود کرد و آن شخص خوشحال مرخص شد. امام باقر علیه‌السلام بعد از رفتن او فرمودند: شخصی از اهل یمامه بنام «جویبر» کوتاه قد، زشت صورت، فقیر و عریان و سیاه اسلام آورد، رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم او را پذیرفت و به او غذا و لباس دادند و دستور فرمودند در مسجد بماند، مدتی بدین صورت سپری شد تا اینکه غریبهایی که به اسلام رومی آوردند زیاد شدند و فضای مسجد اشغال شد، خداوند به رسولش وحی فرمود که مسجد را پاکیزه نما و کسانی که شبها را در آن سپری می‌کنند از آن خارج ساز و درها را جز در خانه علی ببند. رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم دستور فرمود سقیفه‌ای بسازند و غربا را در صقه جای دادند، پیامبر و مسلمین همواره به آنها کمک می‌کردند، روزی رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به جویبر نظر انداخت و با رحمت و رقت به وی چشم دوخت و سپس فرمود: کاش ازدواج

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۷۳.

می‌کردی تا عفت تو را محفوظ می‌کرد و در امور دین و دنیا تو را یاری می‌داد، جویبر عرض کرد ای رسول خدا چه کسی به من رغبت می‌کند؟ نه مرا حسبی و نسبی است و نه مال و جمالی، کدام زن حاضر است همسر من بشود؟ رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود: ای جویبر! خداوند هرآنچه را که در جاهلیت شریف بوده پایین آورده و هرآنچه که در جاهلیت ذلیل بود عزیز ساخته است، مردم، سفید و سیاهشان، قریشی و عجمی آنها برابرند همه از آدم و آدم از گِل است و محبوب‌ترین انسانها نزد خداوند در قیامت مطیع‌ترینشان و باتقواترین آنهاست و اینک ای جویبر من در میان مردم کسی را بهتر از تو نمی‌دانم. مگر آنکه از تو باتقواتر و مطیع‌تر باشد، سپس حضرت به وی فرمود: نزد زیاد بن لبید برو که او از اشراف قبیلہ بنی‌بیاضه از انصار است و به او بگو من فرستاده رسول خدا هستم و او خطاب به تو فرمودند: دختر دلفاء را به جویبر بده، جویبر با پیام رسول خدا راهی منزل زیاد شد، زیاد در منزل بود و عده‌ای از اقوامش گرد او بودند. از او اجازه گرفت و گفت ای زیاد من فرستاده رسول خدا هستم مطلب را علنی بگویم یا مخفیانه به تو برسانم؟ زیاد گفت علنی بگو که این شرف و عزت من است که مخاطب پیامبر خدا باشم، جویبر گفت: رسول خدا به تو گفت: دختر دلفاء را به جویبر بده.

زیاد گفت: آیا رسول خدا تو را بر این مطلب فرستاده است؟ جویبر گفت: بلی، من به رسول خدا دروغ نمی‌بندم. زیاد گفت: ای جویبر ما دختران خود را جز به همتایانشان از انصار نمی‌دهیم. برو تا خودم عذرم را به رسول خدا برسانم. جویبر رفت و گفت به خدا قسم نه قرآن بدین صورت نازل شده و نه نبوت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم برای این آشکار گشته است، دلفاء سخن جویبر با پدرش را شنید و او که در پستوی خانه بود پیغام نزد پدر فرستاد که می‌خواهد او را ببیند. زیاد نزد دختر آمد، دختر گفت: این چه کلامی بود که به جویبر گفתי زیاد گفت: جویبر آمد و گفت رسول خدا امر فرموده دخترت را به جویبر بدهی. دختر گفت به خدا قسم جویبر هرگز به رسول خدا دروغ نمی‌بندد، هم‌اکنون کسی را بفرست که جویبر را بازگرداند، زیاد کسی را سراغ جویبر فرستاد و به او گفت اینجا بمان تا برگردم و خودش نزد رسول خدا رفت

و عرض کرد پدر و مادرم فدایت جویبر آمده و می‌گویند شما امر کردی دخترم را به وی بدهم. من خوب با وی سخن نگفتم و خواستم خودم به حضور شما برسم و عرض کنم ما به همتایان خود دختر می‌دهیم. رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود: ای زیاد! مؤمن همتای مؤمن و مسلم همتای مسلمان است دخترت را به جویبر بده و از آن اعراض مکن، زیاد برگشت و سراغ دخترش رفت و آنچه از پیامبر خدا شنیده بود باز گفت دختر گفت اگر اطاعت امر پیامبر نکنی کافر شده‌ای، زیاد دست جویبر را گرفت و نزد قوم خود آورد و مطابق سنت خدا و رسولش دخترش را به عقد او درآورد و مهریه دخترش را تقبیل کرد سپس به جویبر گفت منزلی داری زنت را ببری؟ جویبر گفت مرا منزلی نیست، زیاد منزلی با تمام امکانات و وسایل برای او تدارک دید و پوشاک به او پوشانید و دختر را روانه منزل او کرد. جویبر چون وارد آن خانه شد در گوشه خانه ایستاد و پیوسته قرآن می‌خواند و نماز می‌گذارد تا آن شب سپری و فجر دمید، او و همسرش برای نماز خارج شدند، شب دوم و سوم نیز چنین گذشت، دختر واقعه را به پدرش خبر داد پدر نزد رسول خدا آمد و گفت ای رسول خدا مرا امر کردی و اطاعت کردم رسول خدا فرمود چه باعث شده نگران شوی؟ زیاد گفت: برای جویبر خانه و اثاثیه مهیا کردم دخترم را به خانه‌اش بردم ولی نه با دخترم حرف می‌زند و نه به او نگاه می‌کند و نه نزدیکش می‌شود بلکه گوشه خانه ایستاده و دائماً قرآن و نماز می‌خواند من فکر می‌کنم او اصلاً زن نمی‌خواهد زیاد رفت و پیامبر در پی جویبر فرستاد و فرمود: چرا نزدیک زن نمی‌روی؟ آیا مرد نیستی؟ جویبر گفت: چرا ای رسول خدا من هم به زنان شوق دارم، پیامبر فرمود: ولی خلاف این به من رسیده است. شنیده‌ام همه چیزی برای تو آماده شده است خانه، وسایل، فرش و... ولی تو به زنت نگاه نمی‌کنی، نزدیک نمی‌شوی؟ چه بلایی برسرت آمده است؟ جویبر گفت: ای رسول خدا وارد منزل وسیعی شده‌ام فرشها و اسباب منزل دیدم، دوشیزه‌ای زیبا دیدم به یاد گذشته خودم افتادم و غربت و فقر و ناتوانی خود را به خاطر آوردم، مشغول عبادت به خاطر شکر این همه نعمت شدم. وقتی متوجه شدم صبح شده بود و این سه شب چنین بر من گذشت، اینک گمان

دارم این شکر در مقابل آن همه عطای پروردگار اندک است ولی من بنا دارم امشب او را از خود راضی کنم، پیامبر نزد زیاد فرستاد و ماجرا را برای او بیان فرمود آنها خوشحال شدند و جویبر به عهد خود با پیامبر وفا نمود^۱.

جویبر در یکی از غزوات به شهادت رسید.

۳ - امام باقر علیه السلام می فرماید: در روز فتح مکه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم سخنانی کردند و بعد از حمد و ثنای الهی فرمودند: ای مردم، خداوند نخوت جاهلیت و تفاخر به پدران را از شما زدود، بدانید شما از صلب آدم علی نبینا و آله و علیه السلام هستید و او از گِل است، بدانید بهترین بندگان خداوند با تقواترین آنهاست. عربیت پدر ایجادکننده شما نیست، بلکه تنها زبان سخن گفتن شماست، پس آن کس که عملش کوتاه باشد، حسب و نیاکانش برای او سودی ندارد، بدانید تمام خونها و بغضهایی که در جاهلیت بود و تاکنون مانده است، همه را تا روز قیامت زیر پاهایم پایمال نمودم^۲.

چیزی که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم همواره با آن مبارزه می نمودند، نخوت و تکبر عرب بود که جز خود را هرگز به رسمیت نمی شناختند و همواره به دیگران می تاختند و حتی اصحاب غیر عرب پیامبر خدا از این تاخت و تاز در امان نبودند. این نخوت و غرور به حدی بود که گمان می کردند شاید اساسا هیچ عجمی نتواند از عربی زن بگیرد چرا که در این صورت عجم بر عرب سلطه می یابد و نفس ازدواج نوعی سلطه است!!! و نیز ازدواج عرب با کنیزان غیرعرب را تجویز نمی کردند. و لذا گاهی از صحت چنین ازدواجی سؤال می نمودند.

۴ - هشام بن حکم به گروهی از خوارج برخورد کرد، به هشام گفتند: آیا عجم می تواند از عرب زن بگیرد؟ هشام گفت: بله. گفتند: آیا عرب می تواند از قریش زن بگیرد؟ گفت: آری. گفتند: آیا قریش می تواند از بنی هاشم زن بگیرد؟ پاسخ داد:

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۵۵، تفصیل داستان در فروع کافی جلد ۵، صفحات ۳۳۹ تا ۳۴۳ آمده است.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۵۴.

آری، گفتند: اینها را از که گرفته‌ای؟ هشام گفت: از امام باقر علیه‌السلام شنیدم که فرمود: آیا در دیه برابرید ولی در ازدواج برابر نیستید^۱؟

۵ - امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: آزاد شدگان در جنگهایی، به حضور حضرت امیر علیه‌السلام رسیدند و عرض کردند، ما از این عربها به تو شکایت می‌کنیم، رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به‌طور مساوی عطایای ما و آنها را پرداخت می‌فرمود، سلمان و بلال و صهیب را از عربها زن داد ولی اینها از اعطای حقوق ما، ابراء می‌کنند و می‌گویند ما چنین نمی‌کنیم. حضرت امیر علیه‌السلام به سوی آنها رفت و در این رابطه با آنان به گفتگو پرداخت ولی عربها داد می‌زدند: که ما چنین نمی‌کنیم! حضرت خشمگین و ناراحت و حتی به‌طوری که عبای مبارکش بر زمین کشیده می‌شد از نزد آنها خارج شد و به موالی گفت: اینها شما را مثل یهود و نصاری می‌دانند زن از شما می‌گیرند ولی به شما زن نمی‌دهند، مثل آنچه را که می‌گیرند حقوقتان را به شما نمی‌دهند. شما به تجارت بپردازید، خدا در آن به شما برکت می‌دهد من از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم شنیدم که فرمود: روزی ده قسم است، نه قسم آن تجارت و یک قسمت آن در غیر تجارت است^۲. معصومین علیهم‌السلام، اعاجم را به دامادی خویش می‌پذیرفتند و خود نیز با کنیزان ازدواج می‌کردند تا این نخوت را بشکنند.

۶ - امام صادق علیه‌السلام فرمودند: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ضباعه دختر زبیر بن عبدالمطلب را برای مقدار عقد نمود تا امر نکاح آشکار شود و خلاق به رسول خدا تاسی کنند و بدانند کریم‌ترین آنها، باتقواترین آنها هستند^۳.

۷ - امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: وقتی امام سجاد علیه‌السلام مادر خود را به تزویج غلام آزاد شده‌اش درآورد، و خودشان با کنیز آزاد شده خویش ازدواج کردند، عبدالملک به وی نامه نوشت و از او عیب گرفت و گفت: شرف و عزت خود را با چنین

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۵۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۶۰.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۵۸.

ازدواجی کاستی، حضرت در پاسخ نوشت: خداوند هر پستی را به وسیله اسلام بلندی و برتری بخشیده و هر ناقصی را به وسیله آن کامل کرده، و ملامت را به واسطه آن برطرف نموده است. پس ملامتی بر مسلمان نیست. ملامت، ملامت جاهلیت است (نخوت جاهلیت که مانع برخی ازدواجها با زنه‌ای به ظاهر پست می‌شد) من به خاطر نیکوکاری با وی ازدواج کردم و در این کار به رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم اقتدا نمودم، وی دختر عمه‌اش زینب را به عقد غلام آزاد شده‌اش زید درآورد و با صفیه دختر حیی بن اخطب که اسیر آزاد شده‌اش بود ازدواج کرد، عبدالملک که جواب نامه‌اش را گرفت، گفت: علی بن الحسین دو کار نموده که احدی نکرده است و با این عمل بر شرفش افزوده است.^۱

۸ - ابونصر می‌گوید: از امام رضا علیه‌السلام پرسیدم: آیا مردی می‌تواند با کنیز پدرش ازدواج نماید؟ امام علیه‌السلام فرمودند: مانعی ندارد. عرض کردم از امام کاظم علیه‌السلام شنیده‌ام که امام سجاد علیه‌السلام با دختر امام حسن علیه‌السلام و کنیز او ازدواج نموده است؟ فرمودند: نه، حضرت امام سجاد با دختر امام حسن علیه‌السلام و کنیز حضرت امیر علیه آله التَّحِيَّةُ وَالشُّنَاءُ ازدواج نموده است. که عبدالملک به وی نامه نوشت و او را ملامت کرد ولی امام سجاد علیه‌السلام پاسخ داد و چون عبدالملک پاسخ را خوانده گفت: علی بن الحسین فروتنی کرده که با این زن ازدواج نموده ولی خداوند او را بالا برده است.^۲

تنها کفو حضرت زهرا سلام الله علیها

حضرت امیر علیه‌السلام تنها همتای حضرت زهرا علیه‌السلام بود و ازدواج آن دو نه به خواست بشر، بلکه به امر و اراده الهی محقق گردید.

۱ - قال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم : إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ أَتَزَوَّجُ فَيْكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ إِلَّا فَاطِمَةَ فَإِنَّ تَزْوِيجَهَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ.^۳

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۷۰ - ۲۵۰۷۱.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۶۴.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۶۶.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: من انسانی مثل شماها هستم، از شما زن می گیرم و به شما زن می دهم، مگر در خصوص فاطمه زهرا سلام الله علیها که امر تزویج او از آسمان نازل شده است.

۳ - قال الصادق علیه السلام: لَوْلَا أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَلَقَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا كَانَ لَهَا كُفَاءٌ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ .

امام صادق علیه السلام می فرمایند: اگر خدای متعال حضرت امیر علیه آلاف التحية والثناء را برای فاطمه سلام الله علیها خلق نمی کرد، همتایی در سینه زمین برای آن حضرت نبود.

رد بی علت خواستگار

در خصوصیات خواستگار باید دقت کرد، اگر دین وی مورد پسند قرار گرفت نباید به سایر معیارهای مجعول توجه کرد، بی شک رد بی علت او نامیمون بوده و بی تأثیر در آینده دختر نیست.

۱ - قال علی علیه السلام: قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ خُلُقَهُ وَدِينَهُ فَرَوْجُوهُ، قَلْتُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَإِنْ كَانَ دَنْبِيًّا فِي نَسَبِهِ، قَالَ: إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ خُلُقَهُ وَدِينَهُ فَرَوْجُوهُ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادًا كَبِيرًا^۱.

حضرت امیر علیه السلام می فرماید: رسول مکرم اسلام فرمودند: وقتی کسی به خواستگاری، به خانه شما آمد که شما از اخلاق و دین او راضی هستید، او را زن بدهید، به رسول خدا عرض کردم آیا اگر چه نسب پستی داشته باشد؟ حضرت فرمودند: اگر از اخلاق و دین او راضی هستید، کافی است که به او زن بدهید و البته اگر او را به دامادی نپذیرفتید، فساد و فتنه ای بزرگ در زمین ایجاد می شود.

۲ - عن الحسين بن بشار الواسطي قال: كتبتُ الى ابي جعفر علیه السلام اسأله عن النكاح، فكتب اليّ: مَنْ خَطَبَ إِلَيْكُمْ فَرْضِيْتُمْ دِينَهُ وَأَمَانَتَهُ فَرَوْجُوهُ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادًا كَبِيرًا^۲.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۷۸ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۷۵ .

حسین بن بشار واسطی می گوید: به امام باقر علیه السلام نامه نوشتم و از وی در مورد نکاح سؤال کردم، حضرت در پاسخ من نوشتند: هر کسی برای خواستگاری وارد خانه شما شد و شما از دیانت و امانت داری او راضی بودید، دخترتان را به ازدواج او درآوردید، که اگر چنین نکنید موجب فتنه و فساد بزرگی در زمین می شود.

۳ - عن علی بن مهزیار قال: کتب علی بن اسباط الی ابی جعفر علیه السلام فی امر بناته وانه لا یجد احداً مثله فکتب الیه ابو جعفر علیه السلام: فَهَمَّتْ مَا ذَكَرَتْ مِنْ أَمْرِ بَنَاتِكَ وَأَنْتَ لَا تَجِدُ أَحَدًا مِثْلَكَ، فَلَا تَنْظُرْ فِي ذَلِكَ رَحِمَكَ اللَّهُ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ خُلُقَهُ وَدِينَهُ، فَزَوِّجُوهُ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ.^۱

علی بن مهزیار می گوید: علی بن اسباط در مورد دخترانش به امام باقر علیه السلام نوشت که: کسی را مثل خودم نمی یابم.

حضرت علیه السلام مرقوم فرمودند که: آنچه در مورد دخترانت نوشتی و اینکه کسی را چون خودت نمی یابی، متوجه شدم تو منتظر آمدن خواستگاری با اوصاف مورد نظرت نباش، خدای تو را رحمت کند، رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: اگر کسی که برای خواستگاری آمد، اخلاق و دین او مورد تأییدتان بود به او دختر دهید که در غیر این صورت موجب فتنه در زمین و فساد بزرگ خواهد شد.

۴ - عن ابراهیم التمیمی: قال الصادق علیه السلام فی حدیث: أَنَّهُ قَالَ «يَا اِبْرَاهِيمُ، مَا أَفَادَ مُؤْمِنٌ مِنْ فَائِدَةٍ أَضَرَ عَلَيْهِ مِنْ مَالٍ يُفِيدُهُ، أَلْمَالُ، أَضَرَ عَلَيْهِ مِنْ ذَنْبَيْنِ ضَارِبَيْنِ فِي غَنَمٍ قَدْ هَلَكَ رِعَاتُهَا وَاحِدَةً فِي أَوْلِيهَا وَوَاحِدَةً فِي آخِرِهَا ثُمَّ قَالَ: فَمَا ظَنُّكَ بِهِمَا؟ قُلْتُ: يُفْسِدَانِ أَصْلَحَكَ اللَّهُ. قَالَ: صَدَقْتُ، إِنْ أَيْسَرَ مَا يَدْخُلُ عَلَيْهِ أَنْ يَأْتِيَهُ أَخُوهُ الْمُسْلِمُ فَيَقُولُ: زَوِّجْنِي فَيَقُولُ: لَيْسَ لَكَ مَالٌ»^۲.

ابراهیم تمیمی می گوید: امام صادق علیه السلام در روایتی فرمودند: ای ابراهیم، مؤمن را فایده نبخشیده است چیزی پر ضررتر از مال فایده بخش، این مال ضرر رساننده تر است براو از دو گرگ برگله ای بی چوپان یکی از پیش و یکی از پس آنها، این دو گرگ

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۷۳.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۷۱.

با گله چه می‌کنند؟ ابراهیم می‌گوید: گفتم: همه گله را نابود می‌کنند و حضرت ادامه دادند: درست است. کوچکترین چیزی که برای او پیش می‌آید این است که برادر مسلمانش نزد او آید و بگوید به من زن بده. و او جوابش را چنین بدهد که تو ثروت و مالی نداری.

دقت در انتخاب داماد

فسق و فجور، سوء خلق و بی‌توجهی به ارزشهای دینی از جمله اوصاف مذمومه‌ای است که داماد باید از آنها مبرا باشد.

۱ - **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : **مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ مِنْ شَارِبِ الْخَمْرِ، فَكَأَنَّمَا سَاقَهَا إِلَى الرَّزِي** ^۱. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرمایند: آن کس که دخترش را برای شارب خمر تزویج کند، همانند این است که او را به سوی فحشا سوق داده است.

۲ - **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : **مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ مِنْ فَاسِقٍ نَزَلَ عَلَيْهِ كُلُّ يَوْمٍ أَلْفَ لَعْنَةٍ** ^۲. رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرمایند: آن که دخترش را به فاسق بدهد، هر روز بر او هزار بار لعن نازل می‌شود.

۳ - **قال الصادق** علیه السلام : **مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ مِنْ شَارِبِ خَمْرٍ فَقَدْ قَطَعَ رَحِمَهَا** ^۳. صادق اهل بیت علیه السلام می‌فرمایند: آن که دخترش را به شرابخوار بدهد، با وی قطع رحم نموده است.

۴ - **قال الصادق** علیه السلام : **لَيْسَ شَارِبُ الْخَمْرِ أَهْلًا أَنْ يُزَوَّجَ وَأَنْ يُؤْتَمَنَ عَلَى أَمَانَةٍ لِقَوْلِهِ: «وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ»** ^۴.

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: شارب خمر اهلیت و شایستگی ازدواج ندارد و نمی‌توان به وی امانتی سپرد و این دو از این آیه قرآن کریم استنباط می‌شود که: اموالتان را به سفیهان نسپارید.

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۷۸.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۷۹.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۸۱.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۷۷.

۵ - قال الرضا عليه السلام : وَلَا يُرَوِّجُ شَارِبَ خَمْرٍ فَإِنَّ مَنْ فَعَلَ فَكَأَنَّمَا قَادَهَا إِلَى الزَّنى^۱ .

امام رضا عليه السلام می‌فرماید: به شارب خمر زن ندهید و هر که به وی زن بدهد همانند این است که آن زن را برای زنا روانه کرده باشد.

۶ - عن الحسين بن بشار الواسطي قال: كتبت الى ابي الحسن الرضا عليه السلام : ان لي قرابة قد خطب اليّ وفي خلقه سوء قال: لا تزوجه إن كان سيئ الخلق^۲ .

حسین بن بشار واسطی می‌گوید: نامه‌ای به این مضمون به امام رضا علیه السلام نوشتم: فامیلی دارم که خواستگاری از ما نموده ولی بد اخلاق است، اکنون چه کنم؟ دخترم را به او بدهم یا نه؟ حضرت رضا علیه السلام در پاسخ نوشتند: چنانچه بد خلقی دارد به او زن نده.

انواع نکاح

در اسلام به سه شیوه دو نامحرم به هم محرم شده و امکان ارضاء میل جنسی فراهم می‌شود.

عن حسن بن زید سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: تجلُّ الفروج بثلاث: نكاح بميراث ونكاح بلا ميراث ونكاح بملك اليمين^۳ .

حسن بن زید گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: حلیت زناشویی به سه صورت امکانپذیر است و آن سه عبارتند از: ۱ - عقد دائم که زن و شوهر از هم ارث ببرند ۲ - متعه که زوجین ارث از هم نمی‌برند ۳ - کنیزان زر خرید.

نکاح شغار

نوعی از نکاح که در گذشته مرسوم بوده و از آن به شدت نهی شده نکاح شغار است.

۱ - قال الصادق عليه السلام : نهى رسول الله صلى الله عليه واله وسلم عن نكاح الشغار وهي الممانحة وهو

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۴۷۴ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۹۷ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۸۶ .

أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ زَوَّجْنِي إِبْنَتَكَ حَتَّى أَرْوِّجَكَ إِبْنَتِي عَلَى أَنْ لَا مَهْرَ بَيْنَهُمَا^۱.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم از نکاح شغار نهی فرموده و آن نوعی عطا نمودن است نکاح شغار به این صورت است که کسی به دیگری بگوید دخترت را به من تزویج کن تا من نیز دخترم را به تو تزویج نمایم. (بدون اینکه مهریه‌ای برای هریک تعیین نمایند).

۲ - **عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي، قَالَ: وَنَهَى أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ، زَوَّجْنِي أُخْتُكَ حَتَّى أَرْوِّجَكَ أُخْتِي^۲.**

امام صادق علیه السلام از پدران خویش درود خدا برایشان باد نقل می‌کند که پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در حدیث مناهي فرموده است: من نهی می‌کنم از اینکه مردی به مردی بگوید خواهرت را به عقد من درآور تا من هم خواهرم را به عقد تو درآورم.

نکاح شغار در جاهلیت مرسوم بوده است؛ همچنان که حضرت امیر علیه آلاف التحية والثناء می‌فرماید:

۳ - **هُوَ نِكَاحٌ كَانَتْ الْجَاهِلِيَّةُ تَعْقِدُهُ عَلَى هَذَا^۳.**

در این نوع نکاح که امروزه در برخی نقاط محدود بنام «زن بز» مشهور است، مهری وضع نمی‌شود بلکه مهر زن، ازدواج زن دیگر می‌باشد.

این نوع از ازدواج توأم با زوال شخصیت زن و استقلال او بوده و اسلام آن را نهی می‌کند. البته علت حرمت، نبود و عدم تعیین مهر است و لذا اگر شبیه این نوع از ازدواج صورت گیرد ولی هرکدام از زوجات مهر مخصوص را داشته باشد، شغار محسوب نشده و مشروع است.

ازدواج موقت

متعه یا نکاح موقت با شرایط و ضوابط خاص خود مشروع می‌باشد، هرچند

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۶۸۱.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۶۸۲.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۸۳۸.

یله بودن این امر برای کسانی که از راه ازدواج دائم ارضاء جنسی می‌شوند، و کسانی که تمام رغبت خود را در لذت‌های شهوی خلاصه نمی‌کنند، قابل بررسی بیشتر است.

۱ - **عن ابی بصیر قال: سألت ابا جعفر عليه السلام عن المتعة، فقال: نزلت في القرآن «فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيهَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ»^۱.**

ابوبصیر گوید از امام باقر علیه‌السلام در مورد متعه پرسیدم: فرمود، در قرآن کریم نازل شده است... سپس قسمتی از آیه ۲۴ سوره نساء را قرائت فرمودند که: و زنانی را که ازدواج موقت می‌کنید واجب است مهر آنها را بپردازید و در آنچه بعد از تعیین مهر، با هم توافق کرده‌اید گناهی بر شما نیست.

۲ - **عن عبدالله بن سليمان؛ قال: سمعت ابا جعفر عليه السلام يقول: كان علي عليه السلام يقول: لولا ما سبقني به بني الخطاب، ما زنا إلا شقي^۲.**

عبدالله بن سلیمان از امام باقر علیه‌السلام آورده است که آن حضرت فرموده است که: حضرت علی علیه‌السلام همواره می‌فرمود اگر قبل از من ابن خطاب متعه را تحریم نمی‌کرد، احدی مرتکب زنا نمی‌شد الا شقی.

۳ - **قال الصادق عليه السلام: ليس منا من لم يؤن بكربنا ولم يستحل متعتنا^۳.**

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: کسی که به رجعت ایمان ندارد و نیز متعه را حلال نشمارد از ما نیست.

۴ - **قال الصادق عليه السلام: يُسْتَحَبُّ لِلرَّجُلِ أَنْ يَتَزَوَّجَ الْمُتَعَةَ وَمَا أَحَبُّ لِلرَّجُلِ مِنْكُمْ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَتَزَوَّجَ الْمُتَعَةَ وَلَوْ مَرَّةً^۴.**

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: مستحب است مرد متعه کند و من دوست ندارم کسی از شما از دنیا برود و برای یک بار هم که شده متعه ننماید.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۶۳۵۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۶۳۵۸.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۶۳۶۶.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۶۳۹۸.

البته هر چند مشروعیت متعه و نیز استحباب آن بلاشکال است ولی در صورت بی‌نیازی جنسی با داشتن همسر دائم و یا در صورت احتمال اتهام فساد و فحشا و وقوع در مواضع افتراء و تهمت و یا در دسترس بودن همسر دائمه، استحباب متعه یا ازدواج موقت بدین صراحت نمی‌باشد.

۵ - عن مفضل قال: سمعت ابا عبد الله يقول في المتعة: دَعُوها اَمَّا يَسْتَحْيِي اَحَدُكُمْ اَنْ يُرَى فِي مَوْضِعِ الْعَوْرَةِ فَيُحْمَلُ ذَلِكَ عَلَى صَالِحِي اِخْوَانِهِ وَاَصْحَابِهِ^۱.

مفضل می‌گوید از امام صادق علیه‌السلام در مورد متعه شنیدم که فرمودند: آن را کنار بگذار؛ آیا شما حیا نمی‌کنید که متعه کنید و خبر آن به برادران و دوستان صالح و نیکوکار شما برسد.

۶ - عن الفتح بن يزيد قال: سألت ابا الحسن عليه السلام عن المتعة، فقال: هِيَ حَلَالٌ مُبَاحٌ مُطْلَقٌ لِمَنْ لَمْ يُعْنِهِ اللهُ بِالتَّزْوِيجِ فَلْيَسْتَعْفِفْ بِالْمُتْعَةِ، فَإِنْ اسْتَعْنَى عَنْهَا بِالتَّزْوِيجِ فَهِيَ مُبَاحٌ لَهُ إِذَا غَابَ عَنْهَا^۲.

فتح بن یزید می‌گوید: از امام کاظم علیه‌السلام در مورد متعه پرسیدم، حضرت فرمودند: متعه، مباح و حلال است برای آن کس که توان مالی برای ازدواج دائم ندارد، او می‌تواند عفت خود را به وسیله متعه حفظ نماید. و اگر با وجود شرایط مالی و ازدواج دائم، از متعه بی‌نیاز شد در زمانی که از همسرش دور است متعه برایش جایز است.

جواز نگاه

نگاه به صورت و دستهای زنی که قصد ازدواج با او دارید جایز است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَنَّهُ قَالَ لَصَحَابِي خُطِبَ امْرَأَةٌ، أَنْظِرْ إِلَيَّ وَجْهَهَا وَكَفِّهَا^۳.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم به یکی از اصحاب خود که قصد ازدواج داشتند فرمودند: می‌توانی به صورت و نیز دو کف او نگاه کنی.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۶۴۲۳ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۶۴۲۲ .

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۴۴۸۷ .

۲ - عن محمد بن مسلم قال: سألت ابا جعفر عليه السلام عن الرجل يريد ان يتزوج المرأة اينظر اليها؟ قال: نعم، انما يشتريها باغلى الثمن^۱.

محمد بن مسلم می گوید از امام باقر عليه السلام در مورد اینکه مردی می خواهد ازدواج کند آیا می تواند به زن بنگرد یا نه پرسیدم حضرتش فرمودند: آری، آن را با بهایی سنگین می خرد، در مقابل او بهایی گزاف و سنگین از مال و آبروی خود می دهد.

۳ - قال الصادق عليه السلام: انه سأل عن الرجل ينظر الى المرأة قبل ان يتزوجها، قال: نعم، فلم يُعطى ماله^۲.
از امام صادق عليه السلام در مورد کسی که به زنی بنگرد که قصد ازدواج با او را دارد سؤال شد حضرت فرمودند: آری، می تواند به او بنگرد، در غیر این صورت مالش را نیز نباید عطا کند.

۴ - عن الصادق عليه السلام انه قال للمغيرة بن شعبة وقد خطب امرأة: لو نظرت إليها فأنه أحرى أن يودم بينكما^۳.

امام صادق عليه السلام به مغیره بن شعبه که زنی را خواستگاری کرده بود فرمودند: اگر قبل از خواستگاری به او نگاه کنی برای افزایش الفت بین شما بهتر خواهد بود.

۵ - قال الصادق عليه السلام: لا بأس بأن ينظر إلى وجهها ومعاصمها إذا أراد أن يتزوجها^۴.
صادق اهل بیت عليه السلام می فرماید: برای شخصی که قصد ازدواج داشته باشد، ممنوعیتی نیست از اینکه به صورت زن و یا مچ دست وی بنگرد.

۶ - عن الحسن بن السرى قال: قلت لأبي عبد الله عليه السلام: الرجل يريد ان يتزوج المرأة يتأملها وينظر الى خلفها والى وجهها؟ قال: نعم لا بأس أن ينظر الرجل إلى المرأة إذا أراد أن يتزوجها ينظر إلى خلفها والى وجهها^۵.

حسن بن سری گوید: به امام صادق عليه السلام عرض کردم: مردی می خواهد با زنی

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۰۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۰۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۱۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۰۱.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۰۲.

ازدواج کند، در او تأمل می‌کند و از پشت سر به او می‌نگرد و در صورت وی نظر می‌افکند، آیا این جایز است؟ حضرت فرمودند: بلی، آنکه قصد ازدواج داشته باشد، می‌تواند به پشت سر زن و یا صورت وی نظر بیاندازد.

۷ - عن الرجل قال الصادق عليه السلام: قُلْتُ: اينظر الرجل الى المرأة يريد تزويجها فينظر الى شعرها ومحاسنها؟ قال: لا بأسَ بذلك إذا لم يكن مُتَلَدِّدًا^۱.

شخصی از امام صادق علیه‌السلام پرسید: آیا مرد می‌تواند به موی سر یا محاسن دیگر زنی که قصد ازدواج با وی دارد بنگرد؟ حضرت در پاسخ این شخص فرمودند: مانعی ندارد البته به شرط اینکه به قصد لذت نباشد.

۸ - عن يونس بن يعقوب: قال: سألت ابا عبد الله عليه السلام عن الرجل يريد ان يتزوج المرأة واحب ان ينظر اليها؟ قال: تحتجر ثم لتتعد وليدخل فلينظر، قال: قلت: تقوم حتى ينظر اليها؟ قال: نعم، قلت: فتمشى بين يديه؟ قال: ما احب ان تفعل^۲.

یونس بن یعقوب می‌گوید: از امام صادق علیه‌السلام پرسیدم، کسی قصد ازدواج با زنی دارد و دوست دارد به او بنگرد، آیا جایز است؟ حضرت فرمودند: زن خود را محجب نماید و بنشیند و مرد بر او وارد شود و بنگرد. عرض کردم زن می‌تواند بایستد و مرد به وی بنگرد؟ فرمود: بلی. گفتم زن می‌تواند در مقابل چشمان مرد راه برود؟ حضرت فرمود: دوست ندارم چنین کند.

هزینه اندک و مهر کم

کاستن هزینه ازدواج آمار آن را افزایش داده و از بسیاری از مفاسد اجتماعی در جامعه می‌کاهد.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم: أَفْضَلُ نِسَاءِ أُمَّتِي أَصْبَحَهُنَّ وَجْهًا وَأَقْلَهُنَّ مَهْرًا^۳.

پیامبر خاتم حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: بهترین زنان امت من صورت نکوها و کم‌مهریه‌های آنها هستند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۰۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۰۹.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۰.

۲ - **عن علی** علیه السلام **انه قال: مِنْ يُمْنِ الْمَرْأَةِ تَيْسِيرُ نِكَاحِهَا وَتَيْسِيرُ رَحِمِهَا!**

از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده است که فرمودند: از برکات زنها، آسانی امر ازدواج آنها و خوب فرزند زائی آنهاست.

۳ - **قال الصادق** علیه السلام: **مِنْ بَرَكَهَ الْمَرْأَةِ خِفَّةُ مَوْنِهَا وَتَيْسِيرُ وِلْدَانِهَا وَمِنْ شُومِهَا شِدَّةُ مَوْنِهَا وَتَعْسِيرُ وِلْدَانِهَا!**

صادق اهل بیت علیه السلام می فرمایند: از برکات زن، کم خرج بودن او و آسانی وضع حمل و بچه زایی اوست و از شومی وی هزینه سنگین و سختی و شدت در حمل و زاییدن بودن اوست.

۴ - **قال الصادق** علیه السلام: **الشُّومُ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءٍ فِي الدَّابَّةِ وَالْمَرْأَةِ وَالِدَارِ، فَأَمَّا الْمَرْأَةُ فَشُومُهَا غَلَاءُ مَهْرِهَا وَعُسْرُ وِلْدَانِهَا وَأَمَّا الدَّابَّةُ فَشُومُهَا كَثْرَةُ عِلِّيَّهَا وَسُوءُ خَلْقِهَا وَأَمَّا الدَّارُ فَشُومُهَا ضِيقُهَا وَخُبْتُ جِيرَانِهَا!**

امام صادق علیه السلام می فرمایند: شومی در سه چیز است؛ در مرکب در همسر و در خانه، شومی همسر از زیادی مهریه او و نیز سختی زاییدن وی است، شومی مرکب در بسیاری علل و امراض و نیز بدخلقی و چموشی اوست و شومی خانه در تنگ بودن آن و نیز همسایگان بد است.

نماز و دعا

توجه به خداوند و استغاثه به درگاه او راه ازدواج را هموار می نماید و شرایط آن را تحقق می بخشد.

۱ - ابوبصیر گوید: امام صادق علیه السلام از من پرسید: اگر کسی از شما ازدواج کند چه کارهایی انجام می دهد؟ گفتم: جانم به فدایت، نمی دانم. فرمودند: وقتی کسی قصد ازدواج داشت دورکعت نماز بگذارد و خداوند را سپاس گوید و بگوید: **اللَّهُمَّ عَلِي**

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۵۳۲ .

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۱۶۹ .

^۳ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۱۶۸ .

كِتَابِكَ تَزَوَّجْتُهَا وَفِي أَمَانَتِكَ أَخَذْتُهَا وَبِكَلِمَاتِكَ اسْتَحَلَلْتُ فَرْجَهَا فَإِنْ قَضَيْتَ فِي رَحِمِهَا شَيْئاً فَاجْعَلْهُ مُسْلِماً سَوِيّاً وَلَا تَجْعَلْهُ شِرْكَ شَيْطَانٍ. خدایا من قصد ازدواج دارم، از زنان آنکه عقیقتی و پاکدامن تر و برای من و اموالم حافظ و نگهبان بهتری و روزی بیشتری و برکت افزونتری دارد مقدر من فرما، خدایا از او برای من اولاد پاکیزه‌ای که جانشینان صالح من در زندگی و مرگم باشند قرار بده. چون شب زفاف برسد دست برموی جلوی سرش بگذارد و بگوید: خدایا برطبق فرمان تو او را به عقد خویش درآوردم و امانت تو را بگرفتم و به کلمات و دستورات تو او را بر خود حلال شمردم، اگر در رحم او به چیزی حکم فرمودی و فرزندی از او بهم رسد او را مسلمانی ثابت قدم قرار بده و شیطان را شریکش مکن. ابوبصیر گوید: چگونه شیطان شریک می‌شود؟ حضرت فرمودند: مرد وقتی نزد زنش آید و در کنار او بنشیند، شیطان براو حاضر شود، وقتی وی نام خدا بُرد، شیطان از او منحرف می‌شود ولی اگر بدون اینکه نام خدا را ببرد آمیزش کند شیطان برآلت او وارد و لذا با اینکه نطفه یکی است ولی عمل از هر دوی آنهاست. عرض کرد: شراکت شیطان چگونه شناخته می‌شود؟ حضرتش در جواب فرمودند: به اینکه آن شخص دوست ما خواهد گشت و یا دشمن ما^۱.

۲ - کفعمی در خواص سوره فرقان آورده است کسی که آیات ۷۴ تا ۷۶ این سوره را بخواند اگر مجرد است و همسر ندارد، سه روز، روزه بگیرد و هرشب هنگام پهن کردن رختخوابش این آیات را یازده مرتبه بخواند و سپس از خداوند اجابت خواسته خود را طلب بنماید و البته این عمل را هرماه یک بار تکرار نماید، خدای متعال امر ازدواج را بر او آسان خواهد نمود^۲.

خطبه عقد نکاح

خطبه، بیان عباراتی در تحمید و تقدیس خدای متعال و اقرار به مراحل مختلف توحید است که در خطبه نکاح به بیان آیاتی از اهمیت نکاح می‌انجامد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۲.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۳۸.

۱- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: كُلُّ نِكَاحٍ لَا خُطْبَةَ فِيهِ، فَهُوَ كَالْيَدِ الْجَذَاءِ^۱.

رسول گرامی اسلام صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: هر نکاحی که بدون خطبه باشد همانند دست قطع شده است.

۲- قال علي عليه السلام: لَقَدْ هَمَمْتُ بِتَزْوِيجِ فَاطِمَةَ ابْنَةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَنْ قَالَ: ثُمَّ أَمَرَ اللَّهُ مَلَكًا مِنْ مَلَائِكَةِ الْجَنَّةِ يَقَالَ لَهُ: رَاحِيلُ. لَيْسَ فِي الْمَلَائِكَةِ أَبْلَغُ مِنْهُ، فَقَالَ: أُخْطَبُ يَا رَاحِيلُ، فَخَطَبَ بِخُطْبَةٍ لَمْ يُسْمَعْ بِمِثْلِهَا أَهْلُ السَّمَاءِ وَلَا أَهْلُ الْأَرْضِ^۲.

حضرت امیر علیه السلام می فرماید: زمانی که قصد ازدواج با فاطمه سلام الله علیها دختر رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم را داشتم، خداوند فرشته‌ای از فرشتگان بهشت بنام راحیل را که فصیح‌تر از او در بین ملائکه نبود امر کرد تا خطبه بخواند او خطبه‌ای خواند که تا آن وقت، اهل آسمانها و اهل زمین به مثل آن نشنیده بودند.

۳- در برخی از مناقب قدیمی از بعضی معاصران مرحوم کلینی در روایت اسیران فارس آمده است: وقتی شهربانو را می‌خواستند به عقد اباعبدالله الحسین علیه السلام در آورند حضرت علی علیه السلام به بزرگ مجلس «حذیفه ابن الیمان» فرمود: خطبه را بخوان. او خطبه خواند و آن بانو به عقد امام حسین علیه السلام درآمد^۳.

استحباب علنی بودن

هر چند صحت ازدواج مشروط به آشکار بودن آن و حضور شهود نیست ولی این امر هنگام اجرای عقد مستحب است.

۱- عن مسلم بن بشير؛ قال الباقر عليه السلام: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً وَلَمْ يُشْهَدِ فَقَالَ: أَمَا فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ غَرَّوَجَلٌ فَلَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَلَكِنْ إِنْ أَخَذَهُ سُلْطَانٌ جَائِرٌ عَاقَبَهُ^۴.

مسلم بن بشیر می‌گوید: از امام باقر علیه السلام در مورد کسی که با زنی ازدواج کرده بدون اینکه شاهی بگیرد پرسیدم: حضرت فرمودند: بین او و خدایش چیزی

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۵۰۷.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۴۵۱۵.

^۳ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۵۱۸.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۳۶.

نیست ولی اگر تحت پیگرد حکومت قرار گیرد و حاکم ظالم حرفش را قبول نکند، وی را مؤاخذه خواهد کرد.

۲ - **عن ابی جعفر محمد بن علی** علیه السلام: **أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ عَقْدِ النِّكَاحِ بغيرِ شَهِودٍ: قَالَ: إِنَّمَا ذَكَرَ اللَّهُ الشُّهُودَ فِي الطَّلَاقِ، فَإِنْ لَمْ يُشْهَدْ فِي النِّكَاحِ فَلَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ وَمَنْ أَشْهَدَ فَقَدْ تَوَثَّقَ لِلْمَوَارِيثِ وَأَمِنْ خَوْفِ عَقُوبَةِ السُّلْطَانِ وَالشَّهَادَةُ فِي النِّكَاحِ أَوْثَقُ وَأَعْدَلُ وَعَلَيْهِ الْعَمَلُ^۱.**

از امام باقر علیه السلام از نکاحی سؤال شد که بدون حضور شهود صورت گرفته است، حضرت فرمودند: خدای متعال شهود را در طلاق مطرح ساخته است. لذا اگر در نکاح شهودی نباشد مانعی ندارد و بین آن مرد و خداوند، گناهی نیست و اگر کسی شهود بگیرد، بعداً در صورت مرگ یکی از زوجین و یا مواریت دیگر، مشکلی در جهت اثبات نسب خود ندارد و نیز از تعقیب حاکم و عقوبت او در امان است و لذا شهادت در نکاح بهتر و سالمتر و مطمئن تر بوده و عمل اصحاب بر همان منطبق است.

۳ - **قال الصادق** علیه السلام: **فِي الرَّجُلِ يَتَزَوَّجُ بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ، قَالَ: لَا بَأْسَ^۲.**

امام صادق علیه السلام در مورد شخصی که بدون حضور شهود ازدواج نموده است می فرمایند: مانعی ندارد.

۴ - **عن زرارة بن اعين قال: سئل ابو عبد الله** علیه السلام **عن الرجل يتزوج المرأة بغير شهود، فقال: لا بأس بتزويج البتة فيما بينه وبين الله إنما جعل الشهود في التزويج البتة من أجل الولد^۳.**

زرارة بن اعين می گوید: از امام صادق علیه السلام در مورد مردی که بدون گرفتن شهود ازدواج کرده بود سؤال شد، ایشان فرمودند: بین او و خداوند شاهی لازم نیست، شهود به خاطر فرزند قرار داده شده است که انتساب فرزند به والدین مورد انکار کسی قرار نگیرد.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۵۲۲ .

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۱۳۲ .

^۳ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۱۳۱ .

۵ - قال الصادق عليه السلام: إِنَّمَا جُعِلَتِ الْبَيِّنَاتُ لِلنَّسَبِ وَالْمَوَارِيثِ^۱.

امام صادق عليه السلام می فرماید: شهود به خاطر تعیین انساب و موارث قرار داده شده است.

۶ - عن علي بن جعفر عن الكاظم عليه السلام: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ هَلْ يَصْلُحُ لَهُ أَنْ يَتَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ مُنْعَةً بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ؟ قَالَ: إِذَا كَانَا مُسْلِمَيْنِ مَأْمُونَيْنِ فَلَا بَأْسَ^۲.

علی بن جعفر برادر مکرم امام کاظم علیه السلام می گوید: از حضرت پرسیدم آیا مرد می تواند بدون شاهد و بیینه زنی را به همسری به صورت ازدواج موقت برگزیند؟ حضرت فرمودند: اگر آن دو مورد اعتمادند و گفته آنها را کسی می پذیرد و سخنان نزد مردم اعتبار دارد مانعی نیست.

اجازه ولی

از مجموع روایات چنین بر می آید که اجازه ولی در ازدواج دائم یا موقت دختر باکره لازم بوده و در مورد بیوه لازم نیست.

۱ - قال علی عليه السلام: أَنَّهُ قَالَ فِي رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً بِغَيْرِ وِلْيٍّ وَلَكِنْ تَزَوَّجَهَا بِشَاهِدِينَ، فَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلَنْكَاحٌ جَائِزٌ صَحِيحٌ، إِنَّمَا جُعِلَ الْوَلِيُّ لِتُثَبِتَ الصَّدَاقُ^۳.

حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام در مورد مردی که با زنی بدون استیذان از ولی او ازدواج کرده بود و تنها به دو نفر بیینه و شاهد بسنده نموده بود فرمودند: این نکاح جایز و صحیح است. و ولی را برای این قرار داده اند که مهریه پایدار بماند.

۲ - قال الباقر عليه السلام: الْمَرْأَةُ الَّتِي قَدْ مَلَكَتْ نَفْسَهَا غَيْرَ السَّفِيهِةِ وَلَا الْمَوْلَى عَلَيَّهَا أَنْ تَزَوَّجَهَا بِغَيْرِ وِلْيٍّ جَائِزٌ^۴.

امام پنجم شیعیان جهان حضرت محمد بن علی الباقر علیها الصلوٰة والسلام

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۲۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۳۸.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۴۵۲۴.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۴۰.

می‌فرمایند: زنی که صاحب اختیار خود است و سفیه یا نادان و تحت ولایت کسی نیست، چنین زنی، بدون اجازه ولی ازدواجش جایز است.

۳ - قال الصادق علیه السلام : انه قال في المرأة الثيب تخطب إلى نفسها، قال: هي أملك بنفسها، تؤلى أمرها من شاءت إذا كان كفواً بعد أن تكون قد نكحت زوجاً قبله^۱.

امام صادق علیه السلام در مورد زن بیوه‌ای که مورد خواستگاری قرار می‌گیرد، می‌فرماید: او صاحب اختیار خویش است و امر خود را به هر صورت بخواهد عهده‌دار می‌شود و با همتای خود ازدواج می‌کند، البته به شرط اینکه بیوه باشد.

کراهت تزویج خردسال

تزویج دختران قبل از بلوغ علاوه بر اینکه منوط به شروط خاص خود است، مکروه می‌باشد.

عن ابی عبدالله علیه السلام او ابی الحسن علیه السلام قال: قيل له: انا نزوج صبياننا وهم صغار، فقال: إذا زوّجوا وهم صغار لم يكادوا أن يأتلفوا^۲.

به امام صادق یا امام کاظم بر هردوی آنها رحمت واسعة الهی باد، گفته شد: ما در کوچکی و خردسالی بچه‌های خود را به ازدواج درمی‌آوریم؟ حضرت فرمودند: در این صورت آنها با یکدیگر الفت نمی‌یابند.

ممنوعیت آمیزش قبل از نه سال

بر فرض اجرای عقد با دختر خردسال، هم‌خوابی با او جایز نیست و پیدایش هرگونه جنابتی ضمان شرعی دارد.

۱ - عن علی علیه السلام : من تزوج بکراً فدخل بها في أقل من تسع سنين فعبت ضمناً^۳.

حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: کسی که با دخترکی باکره عقد بست و قبل از نه

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۳۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۵۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۴۷.

سالگی دختر به وی نزدیک شد و عیبی در آن دختر ایجاد شد، مرد ضمان آن را عهده‌دار است.

۲- قال الباقر علیه‌السلام : لا يَدْخُلُ بِالْجَارِيَةِ حَتَّى يَأْتِيَ لَهَا تِسْعُ سِنِينَ أَوْ عَشْرُ سِنِينَ^۱.

امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: اگر دخترک کمتر از نه سال یا ده سال به همسری کسی درآمده تا این سن حق آمیزش با او را ندارد.

۳- قال الصادق علیه‌السلام : إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْجَارِيَةَ وَهِيَ صَغِيرَةٌ فَلَا يَدْخُلُ بِهَا حَتَّى يَأْتِيَ لَهَا تِسْعُ سِنِينَ^۲.

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: اگر مردی دخترکی را به عقد خویش درآورد، حق ندارد تا نه سالگی به او نزدیک شود.

۴- از امام صادق علیه‌السلام سؤال شد: مردی دخترکی غیربالغه را تزویج کرده و وقتی به وی نزدیک شده او را معیوب ساخته است، حکم این مسئله چیست؟ امام علیه‌السلام فرمودند: اگر وقت آمیزش نه سال دختر تمام شده، مرد ضمانتی برعهده ندارد ولی اگر نه سال نبوده و حتی اگر نزدیکی‌های نه سال شده ولی نه سال را تمام ننموده است، مرد موجب تباهی دخترک شده و امکان ازدواج را از او سلب نموده است و لذا امام مسلمین می‌بایست دیه این جنایت را از بیت‌المال بپردازد و بر مرد نیز واجب است هرگز این زن را طلاق نگوید تا اینکه زنده است با او به سر ببرد و زندگی کند^۳.

کراهت عروسی در...

زفاف در وسط روز، شب چهارشنبه، شب و روزی که ماه در برج عقرب است و نیز در لیالی محاق مکروه است.

۱- عن ضريس ابن عبدالملك قال: بلغ ابا جعفر علیه‌السلام ان رجلاً تزوج في ساعة حارة عند نصف النهار، فقال ابو جعفر علیه‌السلام : ما أراهما يتفقان، فافتراقاً^۴.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۴۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۴۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۵۰.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۱۸.

ضریس بن عبدالملک گوید: به امام باقر علیه السلام خبر رسید که شخصی در وسط گرمای روز ازدواج نموده است (زفاف نموده است) حضرت فرمود: آن دو را موفق و متفاهم نخواهم دید، پس از مدتی آن زن و شوهر از هم جدا گشتند.

۲ - قال الصادق علیه السلام: لَيْسَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَدْخُلَ بِامْرَأَةٍ لَيْلَةَ الْارْبَعَاءِ^۱.

امام صادق علیه السلام می فرماید: نباید مرد، شب چهارشنبه را شب زفاف خویش قرار بدهد.

۳ - قال الصادق علیه السلام: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً وَالْقَمَرُ فِي الْعَقْرَبِ لَمْ يَرِ الْحُسْنَى^۲.

امام ششم علیه السلام فرموده‌اند: هر که با زنی در شبهایی که قمر در عقرب است ازدواج کند از ازدواج با او خوبی و خوشی نمی بیند.

۴ - قال الرضا علیه السلام: وَاتَّقِ التَّزْوِيجَ إِذَا كَانَ الْقَمَرُ فِي الْعَقْرَبِ، فَإِنَّ أَبَاعَبْدَ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ تَزَوَّجَ وَالْقَمَرُ فِي الْعَقْرَبِ لَمْ يَرْحَبْ أَبَدًا^۳.

امام رضا علیه السلام نیز می فرماید: از ازدواج در ایام و لیالی قمر در عقرب بپرهیز که حضرت صادق علیه السلام فرموده‌اند: هر که در آن مواقع ازدواج کند هرگز خیری نخواهد دید.

۵ - قال العسكري علیه السلام: مَنْ تَزَوَّجَ فِي مَحَاقِ الشَّهْرِ فَلَيْسَ لِمِ لِسِقْطِ الْوَلَدِ^۴.

امام عسکری علیه الآف التَّحِيَّةُ وَالثَّنَاءُ می فرماید: آنکه در محاق هرماه (دو یا سه شب آخر ماه، زمانی که هلال دیده نمی شود محاق گویند) ازدواج کند، چنانچه فرزندی بهم برسد باید آن را برای سقط شدن تسلیم کند.

مکره نبودن در ماه شوال

۱ - عن مسعدة بن صدقه، قال الصادق علیه السلام سمعته يقول وسئل عن التزويج في شوال، فقال: إن النبي صلى الله عليه وآله وسلم تزوج بعائشة في شوال وقال: إنما كره ذلك في شوال أهل الزمان الأول وذلك

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۲۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۳.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۴۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۵.

أَنَّ الطَّاعُونَ كَانَ يَقَعُ فِيهِمْ فِي الْأَبْكَارِ وَالْمَمْلُكَاتِ، فَكَرِهُوا لِدَلِكِ لَا لِيَغْيِرِهِ^١.

مسعدة بن صدقه گوید: شنیدم که: از امام صادق علیه السلام در مورد ازدواج در ماه شوال سؤال شد و آن حضرت در جواب فرمودند: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در ماه شوال با عایشه ازدواج نمود، در گذشته‌ها ازدواج در این ماه را مکروه می‌شمردند، این به آن جهت بود که طاعون در بین زنان باکره و نیز کنیزکان رایج شده بود و آنها به خاطر همین جهت و نه غیر آن ازدواج در ماه شوال را ناپسند می‌شمردند.

شب برای زفاف

هرچند زفاف در غیر ایام مکروه، قابل منع نیست اما ازدواج در شب، مورد ستایش روایات قرار گرفته و سنت و شیوه معصومین علیهم السلام شمرده شده است.

١ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لا سَهْرَ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: مَتَهَجَّدَ بِالْقُرْآنِ، أَوْ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، أَوْ عَرُوسٍ تُهْدَى إِلَى زَوْجِهَا^٢

رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: شب بیداری جز در سه مورد جایز نیست: ١ - تلاوت قرآن کریم و تهجد و عبادت ٢ - طلب علم ٣ - عروسی که به خانه بخت هدایت می‌شود.

٢ - عن ميسر بن عبد العزيز، قال: قال الباقر عليه السلام: يا ميسر، تزوج بالليل فإن الله جعله سكناً ولا تطلب حاجة بالليل فإن الليل مظلم، ثم قال: إن للطارق لحقاً عظيماً وإن للصاحب لحقاً عظيماً^٣.

میسر بن عبدالعزیز می‌گوید: امام باقر علیه السلام به من فرمود: ای میسر در شب ازدواج کن که خداوند آن را مایه سکون و آرامش قرار داده است و شبانه در پی حاجت مرو که ظلمت و تاریکی است، در زننده دارای حقی بس بزرگ و صاحبخانه نیز دارای حقی بس عظیم است.

^١ - وسایل الشیعه، حدیث ٢٥٥٣.

^٢ - وسایل الشیعه، حدیث ٢٥٥٣٢.

^٣ - وسایل الشیعه، حدیث ٢٥١١٣.

۳ - قال الصادق عليه السلام : زُفُوا عَرَائِسَكُمْ لَيْلًا وَأَطْعِمُوا ضُحَىٰ^۱.

امام صادق عليه السلام می فرماید: عروسهایتان را شب به خانه بخت ببرید و ظهر اطعام کنید.

۴ - عن أبي الحسن الرضا عليه السلام في التزويج قال: مِنَ السُّنَّةِ التَّزْوِيجُ بِاللَّيْلِ، لِإِنَّ اللَّهَ جَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالنَّسَاءَ إِنَّمَا هُنَّ سَكَنٌ^۲.

امام رضا عليه السلام در مورد ازدواج می فرماید: تزویج در شب سنت است چرا که خداوند شب را مایه سکون و آرامش قرار داده و زنان نیز خودشان مایه آرامش خاطرند.

دَف در عروسی

از برخی اخبار و احادیث جواز استعمال دف در مجالس عروسی استفاده می شود، مشروط به اینکه فعل حرامی چون اختلاط زن و مرد و هرمعصیت دیگر و مقدمات آن صورت نگیرد.

۱ - عن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : انه مرَّ ببني زريق فسمع عزفاً فقال: ما هذا؟ قالوا: يا رسول الله، نكح فلان فقال: كَمَلْ دِينَهُ، هَذَا النَّكَاحُ لَا السَّفَاحَ وَلَا يَكُونُ النَّكَاحُ فِي السَّرِّ حَتَّى يُرَى دُخَانٌ أَوْ يُسْمَعَ حِسٌّ دَفٌّ^۳.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم از قبیله بنی زریق عبور می کردند، صدای دف شنیدند: حضرت به اصحابش فرمود: این چیست؟ عرض کردند: فلان زن به عقد فلان مرد درآورده و جشن ازدواج آنهاست. حضرت فرمود: دین آن مرد به واسطه این ازدواج کامل شد، این نکاح است نه زنا، نباید نکاح مخفیانه صورت پذیرد، می بایست دودی بلند شود یا صدای دف به گوش برسد.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : فَرَّقُ بَيْنَ النَّكَاحِ وَالسَّفَاحِ، ضَرْبُ الدَّفِّ^۴.

رسول مکرم اسلام صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: فرق ما بین نکاح و زنا، زدن دف است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۱۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۱۵.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۹۰.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۸۶.

۳ - قال علی علیه السلام: «قالت الانصار: يا رسول الله، ماذا نقول اذا زفنا عرائسنا؟ فقال صلى الله عليه وآله وسلم: اتيناكم فحيونا نحييكم، لولا الذهبه الحمر ما حلت فتاتنا بواديكم!».

حضرت امير عليه السلام می فرمایند: انصار به رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم عرض کردند: ای رسول خدا هنگامی که عروسهایمان را به خانه بخت می فرستیم چه بگوییم؟ حضرت این بیت را بیان کردند، فرمودند: ما آمدیم، شما به استقبالمان آید و ما را تحیت گوید ما نیز چنین می کنیم و اگر طلای سرخ نبود، دختر ما نزد شما نمی آمد.

۴ - عن جعفر بن محمد عليه السلام: انه قال: لما (كان في) الليلة التي بنى فيها علي فاطمة عليها السلام، سمع رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ضرب الدف فقال: ما هذا؟ فقالت أم سلمة: يا رسول الله هذه أسماء بنت عميس تضرب الدف، أرادت (أن تفرح) فاطمة لئلا ترى أنه لما ماتت أمها لم تجد من يقوم لها، فرقع رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يده إلى السماء ثم قال: اللهم أدخل على أسماء بنت عميس السرور، كما فرحت إبتى، ثم دعابها فقال: يا أسماء ما تقولون إذا نقرتن الدف؟ فقالت: يا رسول الله، ما ندرى ما نقول في ذلك وإنما أردت فرحها، قال: فلا تقولوا هجرًا و(هذرًا)¹.

امام صادق عليه السلام می فرماید: در شبی که حضرت امیر عليه السلام با حضرت فاطمه سلام الله عليها ازدواج نمود، رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم صدای دف شنید، فرمود: این چیست؟ ام سلمه عرض کرد: اسماء بنت عمیس است، دف می زند، می خواهد فاطمه را خوشحال کند تا اینکه تصور نکند چون مادرش از دنیا رفته کسی نیست امور ازدواجش را بر پا دارد. رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم دستشان را به طرف آسمان بلند کردند و فرمودند: خدایا سرور خوشحالی را بر اسماء بنت عمیس وارد نما همانطور که او دخترم را خوشحال نمود. سپس اسماء را خواند و به او فرمود: اسماء هنگامی دف می زنی چه می گوید؟ عرض کردم: نمی دانم چه می گوئیم. ما فقط قصد خوشحالی او داریم. حضرت فرمود: بدگویی و ناسزا و چیزهای باطل نگوئید.

۵ - من أبي جعفر بن محمد عليه السلام أن رجلاً من شيعته أتاه فقال: يابن رسول الله وردت المدينة فنزلت على رجل أعرفه ولا أعرفه بشيء من اللهو، فإذا جميع الملاحى عنده، وقد وقعت في أمر ما وقعت في مثله، فقال عليه السلام: له: أحسن جوار القوم حتى تخرج من عندهم؟ فقال

۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۸۷.

۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۸۹.

يَابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مَا تَرَى فِي هَذَا الشَّانِ؟ فَقَالَ: أَمَا الْقَيْنَةُ الَّتِي تَتَّخِذُ لِهَذَا فَحْرَامٍ وَأَمَّا مَا كَانَ فِي
الْعُرْسِ وَأَشْبَاهِهِ فَلَا بَأْسَ بِهِ!

یکی از شیعیان به حضور امام باقر علیه السلام رسید و عرض کرد: ای فرزند رسول خدا، به مدینه وارد شدم و به منزل کسی شدم او را می شناسم و او را اهل لهُو لعب نمی دانستم. وقتی وارد منزلش شدم تمامی آلات لهُو را در اطراف خود جمع کرده بود من الان در یک سردرگمی واقع شده ام که قبلاً چنین حالتی نداشتم. حضرت به او فرمودند: با آنان مدارا کن تا اینکه از آنها دور شوی، راوی پرسید ای فرزند رسول خدا: در این مورد چه می فرمایید؟ حضرت فرمودند: کنیزهای ترانه خوان که برای این کار مورد استفاده قرار می گیرند حرامند ولی آنچه در مجالس عروسی و شبه آن انجام می گیرد، مانعی ندارد.

۶ - ابن شهر آشوب فی المناقب: عن کتاب مولد فاطمة علیها السلام فی خَبَرِ أَمْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِنَاتِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَنِسَاءِ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ أَنْ يَمْضِينَ فِي صُحْبَةِ فَاطِمَةَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَنْ يَفْرَحْنَ وَيَرْجُزْنَ وَيَكَبِّرَنَّ وَيَحْمِدَنَّ وَلَا يَقُلْنَ مَا لَا يَرْضَى اللَّهُ^۱.

ابن شهر آشوب در مناقب از کتاب مولد فاطمه علیها السلام نقل می کند که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم دستور فرمودند: دختران عبدالمطلب و زنان مهاجرین و انصار همراه فاطمه سلام الله علیها باشند و خوشحال بوده و رجزخوانند و تکبیر گویند و حمد خدا بجای آورند و آنچه را که خداوند راضی نیست بر زبان نرانند. در پایان این مبحث ذکر این نکته لازم است که احادیث جواز دف از سند کافی و کامل برخوردار نیستند، بلکه در برخی اخبار و احادیث در استعمال دف در ازدواج حضرت صدیقه طاهره تردید شده و یا اساساً مورد انکار قرار گرفته است.

تکبیر در شب زفاف

۱ - جابر بن عبدالله می گوید: وقتی رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فاطمه سلام الله علیها را به علی علیه السلام تزویج می کرد عده ای از زنها آمدند و به پیامبر عرض کردند که فاطمه را با

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۹۱.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۹۷.

مهر اندکی تزویج نموده‌ای، حضرت فرمودند: من تزویج نکردم، خداوند تزویج نموده است. جابر در ادامه سخنانش آورده است: در شب زفاف، پیامبر با قاطر شهباء خود آمدند و پارچه‌ای بر آن انداختند آنها به فاطمه فرمودند که سوار شود و به سلمان امر کردند که جلودار باشد و پیامبر خود پشت سر قرار گرفت، در قسمتی از مسیر پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم صدایی شنید که جبرئیل و میکائیل هر کدام با هفتاد هزار ملک آمده بودند، حضرت پرسیدند: چه باعث شده هبوط کنید؟ عرض کردند: آمدیم فاطمه را به منزل همسر ببریم، جبرائیل و میکائیل و همه ملایک و پیامبر خدا تکبیر می‌گفتند و از آن شب به بعد، تکبیر در عروسیها قرار داده شد.^۱

شب زفاف

۱ - رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: وقتی زن وارد خانه شوهر می‌شود، مرد دو رکعت نماز بگذارد، سپس جلوی سر زن را مسح نماید، نگاه بگوید: **اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِيهَا وَلَهَا فِيَّ وَمَا جَمَعْتَ بَيْنَنَا فِي خَيْرٍ وَيُؤْمِنُ وَبَرَكَهٍ وَسَعَادَةٍ وَعَافِيَةٍ وَإِذَا جَعَلْتَهَا فِرْقَةً فَاجْعَلْهَا فِرْقَةً إِلَى كُلِّ خَيْرٍ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَى ضَلَالَتِي وَأَغْنَى فَقْرِي وَنَعَشَ خَمُولِي وَأَعَزَّ ذِلَّتِي وَأَوَى عَيْلَتِي وَرَوَّجَ عَزْبَتِي وَأَخْدَمَ مِهْنَتِي وَأَنَسَ وَحْشَتِي وَرَفَعَ خَسِيسَتِي حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا عَلَيَّ مَا أَعْطَيْتَ يَا رَبُّ وَعَلَيَّ مَا قَسَمْتَ وَعَلَيَّ مَا أَكْرَمْتَ.** خدایا او را برای من و مرا برای او مبارک گردان، جمع ما را مملو از برکت و سعادت و خوشبختی گردان و جدایی ما را به سوی عاقبت نیک رهنمون ساز، سپاس خدایی که مرا از گمراهی نجات داد و غنایم بخشید و توان و قوتم داد، عزیزم ساخت، از فلاکت پناهم داد، برایم همسر برگزید، از محنت نجاتم فرمود، و مرا از وحشت مأنوس ساخت، پستی‌ام را مرتفع کرد، سپاسی بیکران و پیراسته و مبارک بر آنچه ای پروردگار به من عطا فرمودی و بر آنچه قسمت نمودی و کرامتم دادی.^۲

^۱ - وسایل الشیعة، حدیث ۲۵۱۱۶ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۴۴ .

۲ - ابوسعید خدری گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم به حضرت امیر علیه السلام سفارش کردند: ای علی وقتی عروس بر تو وارد می شود، هنگام نشستن وی کفشهای او را از پاهایش درآور و پاهای او را شستشو بده و آب آن را از دم در تا آخر خانه بپاش، وقتی چنین کنی خداوند هفتاد هزار رنگ فقر را از خانهات دور سازد و هفتاد هزار رنگ برکت را بر آن وارد نماید و هفتاد هزار رحمت را بر تو نازل کند و گسترانیده می شود آن رحمتها بر سر عروس تا اینکه برکت به هر گوشه خانهات می رسد و عروس را از جنون و جذام و برص مادامی که در آن خانه است محفوظ می دارد^۱.

۳ - ابوسعید خدری در ادامه نقل سفارشهای پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم به حضرت امیر علیه السلام آورده است: آن حضرت خطاب به علی علیه السلام فرمود: در هفته اول مگذار عروس لبتیات و سرکه و خربزه و سیب ترش میل کند، حضرت فرمودند، به چه جهتی او را از این چهار منع کنم؟ پیامبر پاسخ فرمودند: زیرا رحم خشک می شود و بواسطه این چهار چیز سرد می گردد از اینکه نطفه ای در آن منعقد شود و البته حصیر گوشه خانه از زن نازا بهتر است، علی علیه السلام پرسید: چرا سرکه منع می شود؟ حضرت فرمودند: وقتی زن با خوردن سرکه عادت ماهیانه شود، هیچ وقت یک عادت او به پایان نمی رسد خربزه نیز خون عادت را در شکم زن به هیجان می آورد و زایمان را سخت می کند، سیب ترش، خون حیض را ناهنگام قطع می کند و این باعث بیماری زن می شود^۲.

۴ - مردی به حضور حضرت امیر علیه السلام رسید و گفت: من ازدواج کرده ام، برایم در پیشگاه خداوند دعا نما و خوبی و خیر مرا طلب کن، حضرت در پاسخش فرمودند: به خداوند بگو: **اللَّهُمَّ بِكَلِمَاتِكَ اسْتَحَلَّتْهَا وَبِأَمَانَتِكَ أَخَذْتُهَا، اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا وُلُوداً وَوَدُوداً لَا تَفْرَكُ، تَأْكُلُ مَا رَاحَ وَلَا تَسْأَلُ عَمَّا سَرَخَ.** خدا یا به کلمات و فرامین تو او را بر خود حلال شمردم و به امان تو او را به همسری برگزیده ام، خدا یا او را همسری فرزندزا و مهربان و بی کینه قرار ده، به

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۵۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۵۶.

آنچه برایش آورده می‌شود قانع بوده و به هرچه که دارد راضی باش^۱.

۵ - ابوبصیر می‌گوید: شنیدم سخن کسی که به امام باقر علیه‌السلام می‌فرمود: من مردی هستم پا به سن گذاشته و با دختری باکره و کم سن و سال ازدواج کرده‌ام ولی تاکنون نزدیک او نشده‌ام، من می‌ترسم اگر او نزد من آید از موی خضاب شده و پیری من ناراحت شود.

امام علیه‌السلام به وی فرمود: هنگامی که بر تو وارد شد، قبل از اینکه نزد تو آید او را بگو که با وضوء باشد، تو نیز به او نزدیک مشو تا اینکه با وضوء باشی، سپس دو رکعت نماز بگذار، و آنگاه خدای را تمجید کن و بر پیامبر و آل او درود بفرست، و به کسانی که با آن دختر همراه شده‌اند بگو که در پی دعاهایت آمین بگویند و بگو: **اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي الْفَهَا وَدَّهَا وَرِضَاهَا وَأَرْضِي بِهَا وَاجْمَعْ بَيْنَنَا بِأَحْسَنِ اجْتِمَاعٍ وَأَنْسِ ائْتِلافٍ فَأَنْتَ تُحِبُّ الْحَلَالَ وَتَكْرَهُ الْحَرَامَ**^۲.

خدایا دوستی و محبت و رضای او را روزی من گردان، و مرا از او و به سبب او راضی کن، و بین من و او را به بهترین شیوه جمع نما و مأنوس کن، چرا که تو حلال را دوست و از حرام اکراه داری. سپس حضرت فرمودند: بدان که الفت از خداوند است و کینه و دشمنی از شیطان، زیرا او از آنچه خدا حلال فرموده اکراه دارد.

۶ - امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: وقتی برهمسر خود وارد شدی جلوی سرش را بگیر و رو به قبله نما و بگو: **اللَّهُمَّ بِأَمَانَتِكَ أَخَذْتَهَا وَبِكَلِمَاتِكَ اسْتَحْلَلْتَهَا، فَإِنْ قَضَيْتَ لِي مِنْهَا وَكُفّاً فَاجْعَلْهُ مَبَارَكاً تَقِيّاً مِنْ شَيْعَةِ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ شِرْكَاً وَلَا نَصِيباً**

خدایا امانت تو را گرفته‌ام یا به امان تو او را همسر خود نموده‌ام و با دستورات تو او را بر خود حلال شمردم، اگر فرزندی از او برای من حتم فرموده‌ای او را مبارک گردان و با تقوا ساز و او را در زمره پیروان آل محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم قرار ده و شیطان را شریک

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۸.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۶.

او مگردان و برایش در او بهره‌ای قرار مده^۱.

۷ - قال الصادق علیه السلام إذا أراد الرَّجُلُ أَنْ يَتَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ فَلْيَقُلْ: أَقْرَزْتُ بِمِيثَاقِ الَّذِي أَخَذَ اللَّهُ إِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ^۲.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: وقتی مردی قصد ازدواج داشت، باید بگوید: اقرار کردم به عهدی که خدا آن را گرفت و آن نگهداری زن به‌طور شایسته و مطلوب و یا رها کردن آن به نحو احسن و نیک است.

کیفیت تهنیت

در تهنیت و تبریک به زوجین و خویشان آنها بایستی دعا برای سعادت دنیوی و اخروی مورد توجه قرار گیرد.

۱ - فی مرفوعه برقی: لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ، قَالُوا: بِالرِّفَاءِ وَالْبَنِينِ، فَقَالَ: لَا بَلْ عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَه^۳.

وقتی رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ دخترش فاطمه علیها السلام را به علی علیه السلام تزویج نمود، مردم اینچنین تهنیت می‌گفتند: زندگی مرفه و اولاد داشته باشید، حضرت فرمودند: نه؛ چنین تهنیت بگویید: به خیر و برکت زندگی کنید.

ولیمه

غذائی که به مناسبتی شاد به عده‌ای می‌دهند سوریا ولیمه بر آن اطلاق می‌کنند.

۱ - عن ابی الحسن الكاظم علیه السلام : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا وَلِيمَةَ إِلَّا فِي خَمْسٍ، فِي عَرْسٍ أَوْ خَرَسٍ أَوْ عِدَارٍ أَوْ وَكَارٍ أَوْ رِكَازٍ، فَأَلْعَرَسُ التَّزْوِيجَ وَالْخَرَسُ التَّفَاسُ بِالْوَلَدِ وَالْعِدَارُ الْاِخْتَانُ وَالْوَكَارُ الرَّجُلُ يَشْتَرِي الدَّارَ وَالرِّكَازُ الرَّجُلُ يُقَدِّمُ مِنْ مَكَّةَ^۴.

امام کاظم علیه السلام به نقل از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید: ولیمه در پنج چیز صحیح

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۷۹.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۵۰.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۲۵.

است: ۱ - عرس ۲ - خرس ۳ - عذار ۴ - وکار ۵ - رکار، مراد از عرس تزویج است منظور از خرس، ولادت فرزند و مقصود از عذار ختنه و مراد از وکار، خرید خانه و نیز رکار بمعنی بازگشت از مکه است.

۲ - قال الصادق علیه السلام: **إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ حِينَ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ بِنْتَ الْحَرْثِ أَوْلَمَ عَلَيْهَا وَأَطْعَمَ النَّاسَ الْخَيْسَ!**

امام صادق علیه السلام می فرماید: هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم با میمونه دختر حرث ازدواج کرد ولیمه داد و به مردم حیس یا حلس (غذائی مخلوط از آرد یا کشک و روغن و خرما) خورانید.

۳ - قال الرضا علیه السلام: **إِنَّ النَّجَاشِي لَمَّا خَطَبَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَمْنَةَ بِنْتَ أَبِي سَفْيَانَ فَرَزَّجَهُ، دَعَا بِطَعَامٍ، ثُمَّ قَالَ إِنَّ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ الْأَطْعَامُ عِنْدَ التَّزْوِيجِ.**

امام رضا علیه السلام می فرماید: وقتی نجاشی، آمنه دختر ابوسفیان را برای پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خواستگاری کرد و آن حضرت با وی ازدواج نمود، رسول خدا مردم را دعوت به طعام نمود و فرمود: غذا دادن و اطعام کردن هنگام عروسی و ازدواج از سنتهای پیامبران است.

۴ - عن انس: **إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ حَفْصَةَ أَوْ بَعْضَ أَزْوَاجِهِ، فَأَوْلَمَ عَلَيْهَا بِتَمْرٍ وَسَوِيقٍ.**
انس گوید: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم با حفصه یا بعضی دیگر از همسرانش ازدواج کرد و آن حضرت با خرما و آرد ولیمه داد.

۵ - امام صادق علیه السلام در مورد چگونگی ولیمه ازدواج حضرت علی علیه السلام و حضرت فاطمه سلام الله علیها می فرماید:

وقتی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فاطمه علیها السلام را به ازدواج علی علیه السلام در آورد و هنگامی که عقد ازدواج را منعقد ساخت، فرمود: همه کسانی که در مجلس عقد

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۲۳.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۲۱.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۰۵.

حاضرند برای ولیمه ازدواج دعوت هستند، برخی منافقین خنده سردادند، گفتند: محمد صلی الله علیه و آله وسلم غذایی آماده کرده که ده نفر را سیر نمی کند و این همه جمعیت موجب رسوایی او می شود، این خبر به پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم رسید. آن حضرت دوعمویش حمزه و عباس را دم در گذاشت و به آنها سفارش کرد جمعیت را ده نفر ده نفر وارد کنند. آنگاه به علی علیه السلام و عقیل رو کرد و دو بُرد یمانی به آنها پوشانید و فرمود برای اهل توحید آب ببرید، و ای علی! بدان که خدمت تو به مسلمانان از کرامت تو بر آنها برتر است، مردم همه ده نفر ده نفر وار شدند، غذا میل می کردند و خارج می شدند تا اینکه مسلمانان از این ولیمه سه روز تناول می کردند، رسول خدا در این سه روز نمازهای ظهر و عصر یا مغرب و عشا را با هم می خواندند همه از ولیمه حضرت تناول کردند به حدی که مردم خارج می شدند و کسی وارد نمی شد، آن حضرت به علی علیه السلام فرمودند: در مدینه کسی باقی نمانده مگر اینکه از ولیمه تو استفاده کرده است، حتی عده ای از مشرکین هم در زمره مؤمنین وارد شدند و دوست نداشتم آنها را منع کنم، تا منزلت عظیم و درجه رفیعی که خداوند به تو داده است ببینند. حضرت صلی الله علیه و آله وسلم افزودند: آیا تعداد این مردم را می دانی؟ حضرت امیر علیه السلام فرمودند: ای پسرعمو، من خبر ندارم، پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: اما اگر می خواهی بدانی به عمویت حمزه مراجعه کن، و سپس پیامبر صدا بلند کردند که حمزه کجاست؟ آن حضرت در حالی که شمشیرش را صیقل می داد و از آن برای حمایت از دین جدا نمی گشت، به سرعت آمدند و وارد بر پیامبر شدند و حضرت را خندان دیدند، پیامبر خدا به حمزه فرمود: چه شده می بینم مردم خارج می شوند و کسی وارد نمی شود؟ حمزه پاسخ داد: این به خاطر کرامت تو نزد پروردگارت می باشد، همه مردم از غذایت میل کردند، نه موحدی مانده است و نه مشرکی، پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم پرسید: چه تعداد ولیمه صرف کرده اند؟ آیا تعدادشان را می دانی؟ حمزه پاسخ داد: به خدا سوگند از غذای تو در این ایام سه هزار و ده نفر از مسلمین خوردند، پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم به شدت خندیدند به طوری که دندان عقل او نمایان شد سپس سینی بزرگی خواستند و خود غذا در آن می ریخت و به وسیله عبدالله بن زبیر

و عبدالله بن عقبه به منازل اشخاص ضعیف و زنهایی کم دست از مسلمانان و غیر آنها فرستاد، به طوری که در مدینه خانه‌ای نماند مگر اینکه از طعام پیامبر در آن داخل شده بود.^۱

۶- قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : **أَوْلِيْمَةُ أَوَّلُ يَوْمٍ حَقٌّ، وَالثَّانِي مَعْرُوفٌ وَمَا زَادَ رِيَاءً وَسُمْعَةً.**

رسول مکرم اسلام که درود خدا بر روان پاکش و خاندان طاهرینش باد در بیان مقدار ولیمه می فرماید: ولیمه برای بار اول حق مسأله است و کانه لازم می باشد و برای بار دوم عملی نیک است و مانند هر عمل نیک دیگری نیز قابل تحسین می باشد ولی بیشتر از این مقدار، ریا و خودنمایی است.

۷- قال الباقر علیه السلام : **أَوْلِيْمَةُ يَوْمٍ وَيَوْمَانِ مُكْرِمَةٌ وَثَلَاثَةُ أَيَّامٍ رِيَاءٌ وَسُمْعَةٌ.**

قریب به مضمون حدیث بالا نیز از امام باقر علیه السلام نقل شده است.

استحباب آرایش

آرایش زن برای همسرش، و طبعا به چیزهائی طبیعی که پوست او را آزار نرساند، مورد سفارش اکتید اخبار و احادیث است.

۱- قال الباقر علیه السلام : **لَا يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تُعْطَلَ نَفْسَهَا وَلَوْ أَنْ تَعْلَقَ فِي عُنُقِهَا قِلَادَةً وَلَا يَنْبَغِي أَنْ تَدَعَ يَدَهَا مِنْ الْخُضَابِ وَلَوْ أَنْ تَمَسَّحَهَا مَسْحًا بِالْحَنَاءِ وَإِنْ كَانَتْ مُسِنَّةً.**

امام باقر علیه السلام می فرماید: سزاوار نیست زن خود را نیاراید ولو به اینکه گردنبنندی به گردن آویزد و نیز سزاوار نیست که دستانش را بدون خضاب رها کند ولو به اینکه یکبار دستهایش را به حنا بکشد.

۲- عن سعد الاسكاف، قال الباقر علیه السلام : **سُئِلَ عَنِ الْقَرَامِلِ الَّتِي تَصْنَعُ النِّسَاءَ فِي رُؤُسِهِنَّ يَصِلُنَّهُ بِشُعُورِهِنَّ فَقَالَ: لَا بَأْسَ عَلَى الْمَرْأَةِ بِمَا تَزَيَّنَتْ بِهِ لِزَوْجِهَا قَالَ: فَقُلْتُ: بَلَّغْنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وسلم لَعَنَ الْوَاصِلَةَ وَالْمَوْصُولَةَ فَقَالَ: لَيْسَ هُنَاكَ، إِنَّمَا لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وسلم**

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۵۰۲.

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۱۲۴.

^۳ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۱۲۲.

^۴ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۳۲۱.

الوَاصِلَةَ وَالْمَوْصُولَةَ الَّتِي تَزْنِي فِي شَبَابِهَا، فَلَمَّا كَبُرَتْ قَادَتِ النِّسَاءَ إِلَى الرَّجُلِ، فَتَلَكَ الْوَاصِلَةَ وَالْمَوْصُولَةَ^۱.

سعد اسکاف می گوید: از امام باقر علیه السلام سؤال شد از قراملی که زنها بر سر خود ایجاد می کنند و موهایی را به موی سر خود می چسبانند، حضرت فرمودند: مانعی نیست که زن خود را برای شوهر خود به چیزی زینت کند، سعد می گوید: عرض کردم از رسول خدا به ما چنین رسیده است که آن حضرت وصل کننده و وصل شده را لعن می فرمودند؟ حضرت در پاسخ گفتند: جای این مطلب اینجا نیست. مراد از روایت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم زنی است که در جوانی مرتکب فحشا می شده و چون پیر شده زنها را به حرام به مردان می رسانده است.

۳ - عن عمار الساباطی قال: قلت لأبي عبد الله عليه السلام: ان الناس يروون ان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لعن الواصلة والموصولة قال: فقال: نعم، قلت: التي تمتشط وتجعل في الشعر القرامل؟ قال: فقال لي: ليس بهذا بأس.

قلت: فما الواصلة والموصولة؟ قال: الفاجرة القوادة^۲.

عمار ساباطی گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مردم خیال می کنند که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و موصوله را لعن فرموده است؟

حضرت فرمودند: بلی چنین است، عرض کردم: آیا این کسی است که مویش را شانه می زند و قوامل بر آن ایجاد می کند، چیزی به مویش می چسبانند؟ حضرت فرمودند: این مانعی ندارد، مراد از واصله و موصوله زن فاحشه است و نیز زنی که مردان و زنان نامحرم را به حرام به هم می رساند.

۴ - قال الصادق عليه السلام: سئل رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ما زينته المرأة للأعمى، قال: الطيب والخضاب فإنه من طيب النسمة^۳.

امام صادق علیه السلام می فرماید: از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم سؤال شد زینت زن برای شوهر نابینایش چیست؟ حضرت فرمودند: عطر و خضاب که آن خوشبو است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۹.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۲۲.

خودآرایی مردان

در کنار تأکید بر آرایش زن برای شوهر، حفظ ظاهر مرد نیز برای همسرش ممدوح بوده و موجب بقاء چنین رویه‌ای در خانواده است.

۱- **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : **لَيَنْهَيَّا أَحَدُكُمْ لِرِزْوَجَتِهِ كَمَا يُحِبُّ أَنْ تَنْهَيَّا لَهُ!**

رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرمایند: لازم است هر کدام از شما خود را برای همسرش مهیا و آراسته کند، همانطور که دوست دارد همسرش هم برای او آراسته باشد.

۲- **عن الحسن بن الجهم قال: رأيت أبا الحسن** عليه السلام **اختضب، فقلت: جعلت فداك اختضبت؟ فقال: نعم** **إنَّ التَّهْيَةَ مِمَّا يَزِيدُ فِي عِفَّةِ النِّسَاءِ وَلَقَدْ تَرَكَ النِّسَاءَ الْعِفَّةَ بَتْرُكِ أَزْوَاجِهِنَّ التَّهْيَةَ. ثُمَّ قَالَ: أَيْسُرُكَ أَنْ تَرَاهَا** **عَلَى مَا تَرَكَ عَلَيْهِ إِذَا كُنْتَ عَلَى غَيْرِ تَهْيَةٍ؟ قُلْتُ: لَا، قَالَ: فَهُوَ ذَاكَ ثُمَّ قَالَ: مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ التَّنْظُفُ** **وَالتَّطْيِبُ وَخَلْقُ الشَّعْرِ وَكثْرَةُ الطَّرُوقَةِ!**

حسن بن جهم گوید: امام کاظم و یا امام رضا علیهما السلام را دیدم که خضاب نموده بودند، عرض کردم: جانم به قربانت شما خضاب کرده‌اید؟ حضرت فرمودند: بلی، آراستگی مردان موجب افزایش عفت زنان می‌شود، زنها به خاطر اینکه شوهرانشان زیباسازی و آراستگی خود را ترک کردند، عفت را وداع گفتند.

آن حضرت سپس افزودند: آیا اگر او را چنان ببینی که او تو را بدون آراستگی ببیند، خوشحال می‌شوید؟ و چنین منظره‌ای تو را شاد می‌نماید؟ عرض کردم: خیر دوست ندارم، حضرت فرمودند: او هم مثل توست. و سپس افزود: پاکیزگی، خوشبو بودن، چیدن موهای زائد و کثرت آمیزش از اخلاق پیامبران علیهم السلام است.

لزوم تمکین

توجه زن به خواسته‌های جنسی مرد لازم بوده و هیچ چیزی حتی واجبات الهی نمی‌تواند مانع آن باشد، مگر اینکه وقت انجام عبادت واجبه ضیق گردد.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۷۶۷.

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۵۴۹.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لا يحل لامرأة تنام حتى تعرض نفسها على زوجها، تخلع ثيابها وتدخل معه في لحافه فتلذق جلدها بجلده فإذا فعلت ذلك فقد عرّضت^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم فرمودند: جایز نیست زن بخوابد مگر اینکه خودش را به همسرش عرضه کند به این معنی که خویشتن را برهنه نماید و زیر لحاف او برود و بدنش را به بدن او بمالد، هرگاه چنین کرد خود را بر شوهر خود عرضه کرده است.

۲ - قال الصادق عليه السلام : جاءت امرأة إلى رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فقالت يا رسول الله ما حق الزوج على المرأة؟ فقال: أكثر من ذلك، قالت: فخبّرني عن شيء منه، قال: ليس لها أن تصوم إلا بإذنه يعني تطوعاً ولا تخرج من بيتها بغير إذنه وعليها أن تطيب باطيب طيبها وتلبس أحسن ثيابها وتزين بأحسن زينتها وتعرض نفسها عليه غدوة وعشيّة وأكثر من ذلك حقوقه عليها^۲.

امام صادق عليه السلام می فرمایند: زنی به حضور پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم رسید و پرسید: حق مرد بر زن چیست؟ حضرت فرمودند: خیلی بیشتر از این حرفهاست. زن گفت: چیزی از آنها را بیان فرما، حضرت فرمود: زن نباید بدون اجازه شوهر روزه مستحبی بگیرد و نباید بدون اجازه او از خانه خارج شود و زن باید به بهترین عطرها خود را خوشبو کند و بهترین لباس را بپوشد و به بهترین زینتش خود را آرایش کند و صبح و شام خود را بر او عرضه کند و البته حقوق مرد بر زن بیشتر از اینهاست.

۳ - قال الصادق عليه السلام : إن امرأة أتت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لبغض الحاجة، فقال لها: لعلك من المسوّفات، قالت: وما المسوّفات يا رسول الله، قال: المرأة التي يدعوها زوجها لبغض الحاجة فلا تزال تسوّفه حتى ينعس زوجها فينام، فتلك التي لا تزال الملائكة يلغنها حتى يستيقظ زوجها^۳.

امام صادق عليه السلام می فرمایند: زنی به حضور رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم برای بیان حاجتها و سؤالهای خود رسید، حضرت فرمود: گویا تو از مسوّفات هستی، زن پرسید: ای

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۵۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۱.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۷.

رسول خدا مسؤفات چیست؟ پیامبر فرمود: زنی است که همسرش او را به خود می‌خواند ولی او دائماً، حالا، حالا می‌کند تا اینکه شوهرش چرتش می‌گیرد و می‌خوابد. این زنی است که تا هنگام بپا خواستن شوهرش از خواب، ملائک نفرینش می‌کنند.

۴ - قال الباقر علیه السلام : قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم للنساء: لا تطولن صلواتك لتمنعن أزواجك!

امام باقر علیه السلام می‌فرمایند: رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم برای زنها فرمودند: نمازهایتان را برای اینکه مانع همبستری شوهرانتان شوید، طول ندهید.

بهترین زمان همخوابی

ابوسعید خدری در بیان وصیت پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم به حضرت امیر علیه السلام آورده است:

۱ - ای علی شب دوشنبه همخوابی انجام ده که اگر فرزندی به هم رسد حافظ کتاب خدا خواهد بود و به آنچه خداوند قسمت فرموده راضی می‌باشد، ای علی اگر در شب سه شنبه نزدیکی کردی و فرزندی بین شما به هم رسید روزی وی شهادت بعد از شهادتین و گواهی به وحدانیت خداوند و رسالت رسول خاتم خواهد بود، خداوند او را با مشرکین عذاب نمی‌کند، دهان او خوشبو، قلبش مهربان، دستانش باز و زبانش از دروغ و غیبت و تهمت مبرا می‌باشد، یا علی و اگر در شب پنجشنبه نزدیکی کردی و فرزندی از شما بهم رسید، سلطانی از سلاطین عالم و یا عالمی از علماء خواهد گشت، و اگر در روز پنجشنبه هنگام زوال آفتاب جماع کردی و فرزندی بهم رسید، تا زمان پیری‌اش شیطان نزدیک وی نخواهد شد، او پایدار در دین خواهد بود و سلامت دین و دنیا را خداوند روزی وی خواهد کرد، ای علی اگر شب جمعه همخوابی کردی و فرزندی بهم رسید، خطیب و سخنگویی بلیغ می‌شود، و اگر در روز جمعه بعد از عصر همخوابی کردی و فرزندی از شما

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۷.

بههم رسید شناخته شده و مشهور و عالم خواهد شد و اگر در شب جمعه بعد از عشاء آخر هم خوابی کردی، امید می‌رود فرزند از نیکان و پارسایان گردد، چنانچه خدا بخواهد.^۱

۲ - قال علی علیه السلام: يُسْتَحَبُّ أَنْ يَأْتِيَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ لِقَوْلِهِ عَزَّوَجَلَّ: «أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةُ الصِّيَامِ الرَّقْتُ إِلَى نِسَائِكُمْ» وَالرَّقْتُ الْمُجَامَعَةُ.^۲

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید: مستحب است مرد در اولین شب ماه مبارک رمضان نزد همسرش برود و این به جهت فرمایش خداوند است. آنگاه حضرت به قسمتی از آیه ۱۸۷ سوره مبارکه بقره استناد جستند و فرمودند: رَقْتُ به معنای هم‌خوابی است.

ادعیه‌های وارده

آمیزش جنسی اگر مطابق ضوابط دینی انجام گیرد، نوعی عبادت است. و دعا و استغاثه در آن مواقع برای صحت جسمانی و روحانی فرزند و پرهیز از شیطان و وسوسه‌های او مورد سفارش اخبار و احادیث قرار گرفته است.

۱ - امام باقر علیه السلام می‌فرماید: هنگامی که قصد نزدیک شدن به همسرت را داشتی بگو: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي وَوَلَدًا وَاجْعَلْهُ تَقِيًّا زَكِيًّا لَيْسَ فِي خَلْقِهِ زِيَادَةٌ وَلَا نُقْصَانٌ وَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ إِلَى خَيْرٍ
خدایا فرزندی نصیبم نما و او را خداترس و پیراسته قرار ده، او را سالم از هر نقص و ایرادی بیافرین، و عاقبتش را ختم به خیر گردان.^۳

۲ - حضرت امام صادق علیه السلام می‌فرماید: امیرمؤمنان علیه السلام فرموده است: هنگام نزدیک شدن به همسر بگو: بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنِي.
بنام خدا و به یاری و استعانت او، خدایا شیطان را از من دور نما و او را از آنچه

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۶۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۱۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۰.

مرا روزی فرموده‌ای دور کن، امام صادق علیه‌السلام سپس فرمودند: با بیان این دعا چنانچه فرزندی بهم رسد، هرگز شیطان نمی‌تواند آسیبی به او برساند.^۱

۳ - عبدالرحمن بن کثیر می‌گوید: در حضور حضرت امام صادق علیه‌السلام نشسته بودم، سخنی از شرکت شیطان در امور پیش آمد، حضرت آن را عظیم شمرد به حدی که مرا وحشت گرفت، عرض کردم: جانم به فدایت، راه‌هایی از این چیست؟ حضرت فرمود: وقتی که قصد نزدیک شدن به همسر را داشتی بگو:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، اللَّهُمَّ إِنَّ قَضَيْتَ مِنِّي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ خَلِيفَةً فَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ شِرْكَاً وَلَا نَصِيباً وَلَا حَظّاً، وَاجْعَلْهُ مَوْماً مُخْلِصاً مُصَفَّاً مِنَ الشَّيْطَانِ وَرَجْزِهِ جَلَّ تَنَاوُكُكَ.

بنام خدای بخشنده مهربان که خدایی جز او نیست، همو که خالق آسمانها و زمین است، خدایا اگر مرا امشب فرزندی و جانشینی نصیب می‌فرمایی، برای شیطان در وی شراکتی و بهره‌ای قرار مده، خدایا او را با ایمان، با اخلاص و پاکیزه از شیطان و پلیدی‌های وی قرار ده که ثنا و سپاس تو بس عظیم است.^۲

۴ - قال الصادق علیه‌السلام: إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلُهُ فَلَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ الْجَمَاعِ وَكَانَ مِنْهُ وَلَدٌ كَانَ شِرْكَ الشَّيْطَانِ وَيُعْرِفُ ذَلِكَ بِحُبِّنَا وَبُعْضِنَا.^۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: هرکدام از شما هنگام نزدیکی با همسر نام خدای را بر زبان نیاورد و فرزندی از آن عمل بهم رسد، شریک شیطان است و این به حبّ و بغض ما اهل بیت شناخته می‌شود، شریک شیطان نسبت به ما کینه دارد و پیراسته از شراکت او به ما عشق می‌ورزد.

۵ - ابوبصیر می‌گوید: امام صادق علیه‌السلام به من فرمودند: ای ابومحمد شما وقتی نزد همسرانتان می‌روید چه می‌گویید؟ عرض کردم: فدایت شوم آیا انسان می‌تواند در آن حال چیزی بگوید؟ حضرت فرمودند: آیا تو را تعلیم ندهم به آنچه باید

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۳۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۳۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۳۷.

بگویند؟ گفتم آری بیان فرمائید، فرمودند: بگویند: بِكَلِمَاتِ اللَّهِ اسْتَحْلَلْتُ فَرْجَهَا وَفِي أَمَانَةِ اللَّهِ أَخَذْتُهَا، اللَّهُمَّ إِنَّ قَضَيْتَ لِي فِي رَحِمِهَا شَيْئًا فَأَجْعَلْهُ بَارَأً تَقِيًّا وَاجْعَلْهُ مُسْلِمًا سَوِيًّا وَلَا تَجْعَلْ فِيهِ شِرْكَاً لِلشَّيْطَانِ.

به وسیله فرامین الهی همسر را بر خود حلال نمودم و امانت الهی را گرفتم. خدا یا اگر فرزندی از این زن بر من مقرر نموده‌ای او را نیکوکار و پرهیزگار و مسلمان و سالم قرار بده و در او شیطان را شریک مگردان. عرض کردم: این مطلب چگونه استنباط می‌شود؟ امام علیه‌السلام فرمود: آیا قرآن تلاوت نکرده‌ای؟ و سپس آن حضرت این آیه را قرائت فرمود: «برو در ثروت و فرزندان آنها شرکت جو»^۱ همانا شیطان نزد زن و مرد می‌آید و چون مرد می‌نشیند و هرکاری که او انجام می‌دهد، انجام می‌دهد، عرض کردم: نشانه و علامت چنین شراکتی چیست؟ فرمود: به حبّ و بغض اولاد نسبت به ما شناخته می‌شود، هر که اهل بیت پیامبر را دوست داشته باشد نطفه آدمی و آنکه نسبت به آنان کینه داشته باشد از شیطان است.^۲

۶ - امام صادق علیه‌السلام در مورد مردی که نزد همسرش می‌رود و از شریک شدن ابلیس می‌هراسد فرموده‌اند: او باید بِسْمِ اللَّهِ بگوید و از شیطان به خدا پناه برد.^۳

مقدمات دیگر

از مقدمات آمیزش، بازی با همسر و ملاعبه دو طرف و ایجاد شرایط لازم آن است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : كُلُّ لَهْوٍ أَلْمُؤْمِنِ بَاطِلٌ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ، فِي تَأْدِيبِ الْفَرَسِ وَرَمِيهِ عَنِ الْقَوْسِ وَمَلَاعِبَةِ امْرَأَتِهِ فَإِنَّهُنَّ حَقٌّ.^۴

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرمایند: همه بازیهای مؤمن بجز سه بازی باطلند، و آن سه

^۱ - سوره اسراء، آیه ۶۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۳۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۳۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۶.

عبارتند از: داشتن اسب و اسب سواری، تیراندازی و بازی با همسر که این سه صحیح می‌باشند.

۲ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : **ثَلَاثَةٌ مِنَ الْجَفَاءِ: أَنْ يَصْحَبَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فَلَا يَسْأَلُهُ عَنِ اسْمِهِ وَكُنْيَتِهِ وَأَنْ يُدْعَى الرَّجُلُ إِلَى طَعَامٍ فَلَا يُجِيبُ وَإِنْ يُجِيبُ فَلَا يَأْكُلُ وَمُؤَاقَعَةُ الرَّجُلِ الرَّجُلَ أَهْلُهُ قَبْلَ الْمَلَاعِبَةِ^۱.**

پیامبر مکرم اسلام که درود بی‌کران خدا بر وی و خاندان پاکش باد می‌فرمایند: سه چیز از ستم بوده و جفاکاری است و آن سه عبارتند از: کسی با شخصی ملاقات کند ولی از اسم و کنیه‌اش نپرسد. شخصی، دیگری را به طعامی دعوت کند و او جواب مثبت ندهد و اگر جواب مثبت بدهد از غذایش نخورد و نیز مردی که با همسر خود بدون اینکه با او بازی کند آمیزش نماید.

۳ - عن ابي عبد الله عليه السلام : **لَيْسَ شَيْءٌ تَخْضَرُهُ الْمَلَائِكَةُ إِلَّا الرَّهَانَ وَمَلَاعِبَةَ الرَّجُلِ أَهْلُهُ^۲.**

امام صادق عليه السلام می‌فرمایند: ملائکه و فرشتگان الهی و آنها که بر اعمال آدمی شاهدند در همه حالات نظاره‌گرند جز هنگام مسابقه اسب سواری و بازی مرد با همسر خودش قبل از آمیزش.

۴ - قال الرضا عليه السلام : **وَلَا تُجَامِعُ امْرَأَةً حَتَّى تُلَاعِبَهَا وَتَكْثُرَ مَلَاعِبَتَهَا وَتَعْمِزَ ثَدْيَهَا، فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ (غَلَبَتْ شَهْوَتُهَا) اجْتَمَعَ مَاؤُهَا لِأَنَّ مَاءَهَا يَخْرُجُ مِنْ ثَدْيِهَا وَالشَّهْوَةُ تَظْهَرُ مِنْ وَجْهِهَا وَعَيْنَيْهَا وَأَشْتَهَتْ مِنْكَ مِثْلَ الَّذِي تَشْتَهِيهِ مِنْهَا^۳.**

امام رضا عليه السلام فرموده‌اند: با همسر بدون بازی آمیزش منما، و بر بازی بی‌فزا و سینه‌های او بفشار که اگر چنین کنی شهوت جنسی او بر وی غالب شده و آب شهوتش جمع می‌شود چرا که آب شهوت زن از سینه او است، چنین شهوتی از صورت و چشمانش مکشوف می‌گردد و او از تو همان بهره و نصیب را می‌برد که تو از او می‌بری.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۵.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۴۹.

۵ - عن عبید بن زرارۃ قال: قلت لأبی عبد اللہ علیه السلام: الرَّجُلُ یُکُونُ عِنْدَهُ جَوَارِی فَلَآ یَقْدِرُ عَلٰی أَنْ یَطَّأَهُنَّ یَعْمَلُ لَهُنَّ شَیْئًا یُلَذِّذُهُنَّ بِهِ. قال: أما ما كانَ مِنْ جَسَدِهِ فَلَا بَأْسَ بِهِ^۱.

عبید در روایت دیگری می گوید: خودم به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مردی که چند کنیز دارد ولی توان همخوابی با آنها را ندارد آیا می تواند کاری کند که آنها متلذذ شوند؟ حضرت فرمودند: از بدن خود مانعی ندارد.

۶ - عن علی بن جعفر قال: سألتُ أبا الحسنِ موسی علیه السلام عن الرَّجُلِ یُقْبِلُ قُبُلَ امْرَأَتِهِ؟ قال: لا بأسَ^۲.
علی بن جعفر می گوید: از امام کاظم علیه السلام پرسیدم: آیا مرد می تواند شرمگاه همسرش را ببوسد؟ فرمودند: مانعی ندارد.

۷ - عن اسحاق بن عمار عن ابي عبد الله علیه السلام فی الرَّجُلِ یَنْظُرُ اِلَى امْرَأَتِهِ وَهِيَ عُرْيَانَةٌ؟ قال: لا بأسَ بِذَٰلِكَ وَهَلِ اللَّذَّةُ اِلَّا ذَٰلِكَ^۳.

اسحاق بن عمار می گوید: در مورد مردی که به همسر عریان خود بنگرد، امام صادق علیه السلام فرمودند: مانعی ندارد و آیا اساساً لذتی غیر این وجود دارد؟

۸ - قال الصادق علیه السلام: اَلْخَیْرَاتُ الْحِسانُ مِنْ نِساءِ اَهْلِ الدُّنْیا وَهِنَّ اَجْمَلُ مِنَ الْخُورِ الْعِینِ، وَلا بَأْسَ اَنْ یَنْظُرَ الرَّجُلُ اِلَى امْرَأَتِهِ وَهِيَ عُرْیَانَةٌ^۴.

حضرت صادق علیه السلام می فرمایند: زنان نیکو سرشت و خوب روی، آنان که سیرت الهی دارند در میان زنان دنیوی هستند و البته آنان از حوریان بهشتی زیباترند و مانعی نیست که مردی به همسر عریان خود نظاره کند.

پرهیز از شتاب

آمیزش شتابزده تنها مرد را ارضاء می کند و زن را بواسطه بارز نشدن سریع شهوت، ارضاء نکرده و در درازمدت موجب سرد مزاجی وی و اکراه داشتنش از آن می گردد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۶۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۶۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۹۱.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۹۴.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : إذا جامع أحدكم أهله فلا يأتيهنَّ كما يأتي الطير ليمكث وليلبث أقال بعضهم: وليتلبث^١].

رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می فرمایند: هنگام جماع مانند پرنده‌گان که به سرعت به کار خود می پردازند، مباش.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : إذا أراد أحدكم أن يأتي أهله فلا يعجلها^٢.

آن حضرت در روایت دیگری می فرمایند: وقتی یکی از شما قصد آمیزش با همسرش را داشت عجله نکند و شتاب نورد.

۳ - عن علي عليه السلام في حديث الاربعمائة قال: إذا أراد أحدكم أن يأتي زوجته فلا يعجلها فإن للنساء حوائج^٣.

حضرت امیر علیه الآف التحيه والثناء در حدیث گرانسنگ اربع مائه می فرمایند: وقتی یکی از شما قصد آمیزش با همسرش را داشت، شتاب نکند و او را به عجله مجبور ننماید که زنان نیز حوائجی دارند.

۴ - قال الصادق عليه السلام : إن أحدكم ليأتي أهله فتخرج من تحتها، فلو أصابت زنجياً لتشبثت به فإذا أتى أحدكم أهله فليكن بينهما ملاءمة فإنه أطيب الأمر^٤.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: برخی از شما نزد همسرش می رود و به سرعت کار خویش را تمام می کند بدون اینکه همسرش را ارضا نماید، به طوری که اگر زن در همان حال یک سیاه زنگی را ببیند، دوست دارد به او متوسل شود تا ارضا گردد، پس اگر شما قصد آمیزش با همسرانتان داشتید تعجیل نکنید، بلکه بایستی شما مدتی به بازی سرکنید که این آمیزش را زیباتر و نیکوتر می نماید.

لذیذترین چیزها

لذیذترین لذتهای مادی در دنیا، آمیزش جنسی مطابق ضوابط دینی است.

^١ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۱.

^٢ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۲.

^٣ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۴.

^٤ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۳.

۱ - عن بعض اصحابنا، قال: سألتنا ابو عبد الله عليه السلام، اى شىء اَلذُّ؟ قال: فقلنا: غير شىء؛ فقال هو: اَلذُّ الاشياءِ مُبَاضَعَةُ النِّسَاءِ^۱.

گروهی از اصحاب و شیعیان گفته‌اند: امام صادق علیه السلام از ما پرسیدند: لذیذترین چیز چیست؟ عرض کردیم: چیزهای زیادی لذیذند، حضرت فرمودند: لذیذترین چیزها، آمیزش با همسران است.

۲ - قال الصادق عليه السلام: ما تَلَذَّذَ النَّاسُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ بِلَذَّةٍ أَكْثَرَ لَهُمْ مِنْ لَذَّةِ النِّسَاءِ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ: «زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ» إِلَى آخِرِ الْآيَةِ ثُمَّ قَالَ: وَإِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ مَا يَتَلَذَّذُونَ بِشَيْءٍ مِنَ الْجَنَّةِ أَشْهَى عِنْدَهُمْ مِنَ النِّكَاحِ، لَا طَعَامٌ وَلَا شَرَابٌ^۲ و^۳.

امام صادق علیه السلام نیز می‌فرماید: کسی چه در دنیا و چه در آخرت لذتی لذیذتر از همبستری با زنان را درک نکرده است و نمی‌کند و البته این همان تفسیر کلام خدای متعال در قرآن در سوره آل عمران آیه ۱۴ است که فرموده است: زن خواهی و طلب اولاد زینت انسان قرار داده شده است.

و سپس فرمودند: همانا اهل بهشت به لذتی در بهشت خواستنی‌تر از نکاح متلذذ نمی‌شوند، نه هیچ غذایی و نه نوشیدنی این حد از لذت را برای آنها ندارد.

استحباب آمیزش

همان‌طور که بیان شد اساس آمیزش نوعی عبادت است و در این دو روایت صدقه محسوب می‌شود و ثواب اعطاء صدقه دارد.

۱ - عن جعفر بن محمد عن ابيه عن ابيائه عليهم السلام: ان رسول الله صلى الله عليه واله وسلم قال لرجلٍ من اصحابه يومَ جُمُعَةٍ: هل صُمتَ اليَوْمَ؟ قال: لا، قال: فَهَلْ صَدَقْتَ اليَوْمَ بِشَيْءٍ؟ قال: لا، قالَ لَهُ: قُمْ فَاصِبْ مِنْ اَهْلِكَ فَإِنَّهُ مِنْكَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا^۴.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۲۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۲۹.

^۳ - سوره آل عمران، آیه ۱۴.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۶۳.

امام صادق علیه السلام از پدر و پدرانیش علیهم افضل صلوات المصلین نقل می کند که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم خطاب به یکی از اصحاب خود در روز جمعهای فرمودند: آیا امروز روزه داری؟ عرض کرد: خیر، فرمودند: آیا امروز چیزی را صدقه داده ای؟ عرض کرد: خیر. حضرت به وی فرمود: نزد همسرت برو که همان صدقه تو است به او.

۲ - قال الصادق علیه السلام : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ، أَصْبَحْتَ صَائِمًا؟ فَقَالَ: لَا، قَالَ: فَعُدْتَ مَرِيضًا؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَاتَّبَعْتَ جَنَازَةً؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَاطْعَمْتَ مِسْكِينًا؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَارْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ فَإِنَّهُ مِنْكَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةٌ، [فَارْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ فَاصْبِهِمْ]¹.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم به کسی فرمودند: آیا امروز روزه ای؟ پاسخ داد: خیر، فرمود: آیا عیادت مریض رفته ای؟ گفت: خیر، فرمود: تشیع جنازه رفته ای؟ گفت، نه، فرمودند: فقیری را غذا داده ای؟ وی باز پاسخ منفی داد. حضرت به او فرمودند که: نزد همسرت برو که رفتن تو نزد او صدقه است. (نزد او برو تا به ثواب همه این اعمال نائل شوی).

کثرت آمیزش

همخواهی زوجین گذشته از آثاری چون دفع غریزه جنسی، موجبی برای ایجاد الفت و مودت در محیط خانواده است، و همین نکته یکی از عوامل و انگیزه هائی است که موجب گشته کثرت آن در اخبار و روایات مورد توجه قرار گیرد.

۱ - عن معمر بن خلاد قال: سمعت علی بن موسی الرضا علیه السلام یقول: ثلاثٌ من سنن المرسلین: ألعطُرُ وأخفاء الشَّعرِ وكثرة الطَّروقة².

معمر بن خلاد می گوید: از امام رضا علیه السلام شنیدم که فرمود: سه چیز از سنتهای انبیاء و رسولان الهی است و آنها عبارتند از استعمال عطر و چیدن مو و آمیزش بسیار.

۲ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : تَعَلَّمُوا مِنَ الدَّبِكِ خَمْسَ خِصَالٍ: مُحَافَظَتُهُ عَلَى أَوْقَاتِ

¹ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۶۳.

² - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۳۷.

الصَّلَاةُ وَالْغَيْرَةُ وَالسَّخَاءُ وَالشَّجَاعَةُ وَكَثْرَةُ الطَّرِيقَةِ^۱

من لايحضره الفقيه به نقل از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم آورده است: از خروس پنج خصلت را فراگیرید، محافظت بر اوقات نماز، غیرت و حفظ ناموس، سخاوت، شجاعت، کثرت آمیزش.

۳ - عن الحسن بن الجهم قال: رأيت ابا الحسن عليه السلام اختضب... ثم قال: إن من أخلاق الأنبياء التَّنَظُّفُ وَالتَّطَيُّبُ وَخَلْقُ الشَّعْرِ وَكَثْرَةُ الطَّرِيقَةِ^۲.

حسن بن جهم می گوید: امام کاظم یا امام رضا علیهما السلام را دیدم که خضاب کرده بودند... آن حضرت در بین سخنانشان فرمودند: از اخلاق انبیا، پاکیزگی، خوشبو بودن، تراشیدن مو و همچنین کثرت آمیزش است.

کراهت ترک آمیزش

ترک همخوانی معلول وسوسه های شیطانی و عوامل منفی اخلاقی چون نزاع و کینه و عامل کدورت مضاعف بین زن و شوهر است.

۱ - قال الصادق عليه السلام: إن ثلاث نسوة أتین رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فقالت إحدیهن: إن زوجی لا یأکل اللحم وقالت الأخری: إن زوجی لا یشتم الطیب وقالت الأخری: إن زوجی لا یقرب النساء، فخرج رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم یجر رداءه حتی صعد المنبر فحمد الله وأثنی علیه ثم قال: ما بال أقوام من أصحابی لا یأکلون اللحم ولا یشتمون الطیب ولما یأتون النساء؟ أما إتی أكل اللحم وأشتم الطیب وأتی النساء فمن رغب عن سنتی فلیس منی^۳.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: سه زن برای شکوه نزد پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم آمدند یکی از آنها گفت: همسر من گوشت نمی خورد، دیگری گفت: همسر من عطرها را نمی بوید و از عطریات استفاده نمی کند و سومی گفت: همسر من نزد زنان نمی رود، رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم با ناراحتی و به طوری که عباي مبارکش بر زمین کشیده می شد

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۳۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۴۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۵۸.

خارج شدند و به مسجد و بر روی منبر رفتند، حمد و ثنای الهی را بجا آوردند و سپس فرمودند: چه شده است گروهی از یارانم را که گوشت نمی‌خورند یا بوی خوش استعمال نمی‌کنند و یا نزد همسرانشان نمی‌روند؟ در حالی که من گوشت می‌خورم، از عطور استفاده می‌کنم و نزد زنان هم می‌روم، این سنت من است و هر که از آن روی گردان باشد از من نیست.

۲ - قال الصادق علیه السلام: مَنْ جَمَعَ مِنَ النِّسَاءِ مَا لَا يَنْكِحُ فَرْنَا مِنْهُنَّ شَيْءٌ، فَلَا تُمُّ عَلَيْهِ!

امام صادق علیه السلام فرمودند: کسی که زنهایی را به عقد خود درآورد، و نتواند آنها را ارضا نماید، و کسی از آنها مرتکب فحشا شود، گناهش بردوش آن مرد است.

۳ - امام صادق علیه السلام می‌فرماید: همسر عثمان بن مظعون نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم آمد و گفت: ای رسول خدا عثمان هرروز را روزه می‌گیرد و شبها به نماز سر می‌کند، پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نعلینش را بدست گرفت و خشمگین رفت تا نزد عثمان رسید و او را در حال نماز دید عثمان چون پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم را دید نماز را ترک گفت، پیامبر خطاب به وی فرمود: خداوند مرا به گوشه‌گیری نفرستاده است، به خداوندی که مرا به دین حنیف و آسان برانگیخت، من روزه می‌گیرم و نماز می‌خوانم و نزد همسر می‌روم، هر کس آیین مرا دوست دارد باید به سنت و روش من پایبند باشد و نکاح از سنت من است.^۲

کراهت ترک آمیزش مرضعه

زوجینی که بچه شیرخواره دارند نیز نمی‌بایست از هم‌خواهی اکراه داشته باشند.

۱ - عن ابی الصباح الکنانی عن ابی عبد الله علیه السلام: قال: سألته عن قول الله عزوجل «لا تُضَارُّ وَالِدَةَ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودَ لَهُ بِوَلَدِهِ» فقال: كانت المراضع مما تدفع إحداهن الرجل إذا أراد الجماع، تقول: لا أدعك إني أخاف أن أخبل فأقتل وكدى هذا الذي أرضعه، وكان الرجل تدعوه المرأة فيقول: إني أخاف أن أجامعك فأقتل وكدى، فيدفعها فلا يجامعها، فنهى الله

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۴۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۵۷.

عَزَّوَجَلَّ عَنْ ذَلِكَ أَنْ يُضَارَّ الرَّجُلُ الْمَرْأَةُ وَالْمَرْأَةُ الرَّجُلَ^۱.

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه ۲۳۳ سوره بقره می فرمایند: زندهای شیرده گاهی همسران خود را که قصد نزدیک شدن به آنها را دارند از خود دور می کنند و می گویند: می ترسم آبستن شوم و فرزندم را با دادن شیر حاملگی هلاک کنم و مردان نیز گاهی که همسرانشان آنها را به سوی خود می خوانند به آنها می گویند: می ترسم نزدیک شوم و فرزندم را به کشتن دهم و به این بهانه آنها را از خود دور می کنند، خداوند از این عمل نهی فرموده که مرد به زن و زن به مرد ضرر نرساند.

۲ - عن ابی الصباح الكنانی عن ابی عبداللّٰه علیه السلام : قال : لا یُنْبَغی لِلرَّجُلِ أَنْ یَمْتَنِعَ مِنْ جَمَاعِ الْمَرْأَةِ فِیضارٌ بها إذا كان لها ولدٌ مرضعٌ ویقولُ لها: لا أقرّبک فإنی أخافُ علیکِ الحبلَ فتغیلی (فتغیلین) وکدی، وکذلک المرأة لا یحبلُ لها أن تمنعَ علی الرجلِ، فتقولُ: إنی أخافُ أن أحبلَ فأغیلُ وکدی^۲.

امام صادق علیه السلام به نقل از ابوالصباح کنانی می فرمایند: سزاوار نیست مرد از همبستری با زن به بهانه فرزند شیرخوار خود، خودداری کند و بگوید به تو نزدیک نمی شوم چرا که می ترسم آبستن شوی و فرزند شیرخوارم را هلاک کنم. و نیز جایز نیست زن مانع مباشرت مرد شود و بگوید می ترسم حامله شوم و فرزند شیرخوارم را به واسطه دادن شیر حاملگی هلاک کنم.

حرمت ترک آمیزش بیش از چهار ماه

کثرت همخوابی میزان معینی ندارد ولی ترک آن بیش از چهار ماه حرام و معصیت است.

۱ - عن صفوان بن یحیی عن ابی الحسن الرضا علیه السلام : أنه سأله عن الرجل تکون عنده المرأة الشابة فیمسک عنها الا شهر والسنة لا یقرّبها لیس یرید الاضرار بها یریدون لهم مصیبةً یریدون فی ذلک اثمًا؟ قال: إذا ترکها أربعة أشهرٍ کان اثمًا بعد ذلك^۳.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۷۵۷۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۷۵۷۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۴۶.

صفوان بن یحیی از امام رضا علیه السلام پرسید: مردی زن جوانی دارد و او را ماهها و بلکه یک سال نگه داشته و نزدیکش نمی‌شود البته نمی‌خواهد او را آزار و اذیت کند و قصد چنین کاری را ندارد، بلکه مصیبتی بر آنها وارد شده و باعث گشته مرد نزد زنش نرود، آیا این مستلزم معصیت است؟ حضرت فرمودند: اگر چهار ما او را ترک گوید مرتکب معصیت شده است.

افراط در آمیزش

چنانچه گفتیم لزوم همخوابی میزان مشخصی ندارد و تنها یکبار در هر چهار شب سفارش شده است، و البته افراط در آن و شب و روز را به این عمل سپری کردن ناپسند شمرده شده است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ أَرَادَ الْبَقَاءَ وَلَا بَقَاءَ فَلْيُبَاكِرِ الْعَدَاءَ وَلْيُجَوِّدِ الْحَدَاءَ وَلْيُخَفِّفِ الرِّدَاءَ وَلْيَقِلِّ مُجَامَعَةَ النِّسَاءِ^۱.

رسول مکرم اسلام صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرمایند: آن کس که می‌خواهد زنده بماند و البته بقایی در جهان و حیات ماده وجود ندارد، می‌بایست صبحانه خوب صرف کند، کفش خوب و مناسب پا بپوشد، کمتر قرض گیرد و کمتر با زنان مجامعت نماید.

۲ - عن علي عليه السلام : انه سئل عن الجماع، فقال عليه السلام : حَيَاءٌ يُرْتَفَعُ وَعَوْرَاتٌ تَجْتَمِعُ، أَشْبَهُ شَيْءٍ بِالْجُنُونِ، الْأَصْرَارُ عَلَيْهِ هَرَمٌ وَالْإِفَاقَةُ مِنْهُ نَدَمٌ، تَمَرَةٌ حَلَالٌ الْوَلَدُ، إِنْ عَاشَ فَتَنٌ وَإِنْ مَاتَ فَتَنٌ (حَزَن)^۲.

از حضرت امیر علیه السلام در مورد ماهیت همخوابی سؤال شد، آن حضرت فرمودند: حیائی است برداشته شده، عورت‌هایی است گرد آمده، شبیه‌ترین حالت به جنون است، پیوستگی در آن موجب پیری و پرهیز از آن در جوانی، موجب پشیمانی است، میوه حلال آن فرزند است که اگر بماند یا بمیرد مایه آزمایش و امتحان می‌باشد (زندگی او موجب امتحان و مرگش باعث حزن و اندوه است).

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۳۸ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۹۳ .

۳ - قال علی علیه السلام : مَنْ أَكْثَرَ الْمَنَاحِجَ عَشِيَّتَهُ الْفَضَائِحُ^۱.

نیز از آن حضرت نقل شده است که فرمودند: کسی که پرنکاح و زنباز باشد، رسوائی‌ها او را احاطه خواهند کرد.

۴ - فی فقه الرضا علیه السلام : وَلَا تَجَامِعُ إِلَّا مِنْ حَاجَةٍ^۲.

در فقه‌الرضا علیه‌السلام به نقل از آن حضرت آمده است: جز هنگام نیاز مجامعت ننما.

حرمت همخوابی

همخوابی در حال عادت ماهیانه و یا نفاس حرام است و مستوجب کفاره می‌باشد، میزان کفاره بستگی به زمان آمیزش دارد، کفاره آمیزش در ثلث اول عادت ۱۸ نخد و در ثلث دوم ۹ نخد و در ثلث سوم ۴/۵ نخد طلا است. اما آمیزش در ایام استحاضه در صورتی که اعمال استحاضه را انجام دهد حرام نیست. همچنین مرد می‌تواند در ایامی که زن در حال عادت ماهیانه است با او بازی نماید و البته آنچه حرام است تنها آمیزش می‌باشد.

۱ - معاویة بن عمار عن ابی عبدالله علیه‌السلام، قال: سألته عن الحائض ما یحل لزوجها منها؟ قال: ما دون الفرج^۳.

معاویة بن عمار می‌گوید: از امام صادق علیه‌السلام پرسیدم: از زن حائض چه چیزی برای مرد حلال است؟ فرمودند: غیر از فرج.

۲ - عمر بن حنظله، قال: قلت لابی عبدالله علیه‌السلام: ما للرجل من الحائض؟ قال: ما بین الفخذین^۴.

عمر بن حنظله می‌گوید: به امام صادق علیه‌السلام عرض کردم: مرد از همسر حائضه‌اش چه بهره‌ای می‌تواند ببرد؟ حضرت فرمودند: از دو ران او استفاده کند.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۷۹۳.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۷۹۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۲۴۹.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۲۵۴.

کراهت آمیزش رو و پشت به قبله

در این قسمت از مبحث، احادیثی که شیوه‌های مکروه هم‌خوابی را مطرح کرده‌اند، بیان می‌شوند.

۱ - عن جعفر بن محمد عن ابیه عن آبائه علیهم السلام فی حدیث المناهی، قال: نهی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَامِعَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَعَلَى ظَهْرِ طَرِيقِ عَامِرٍ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ^۱.

امام باقر علیه‌السلام از پدر خویش از پدران بزرگوارش علیهم‌السلام می‌فرمایند: رسول مکرم اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در حدیث مناهی نهی فرمودند از اینکه مرد رو به قبله مجامعت نماید و یا در مسیری آباد که محل عبور است چنین عملی را انجام دهد، پس هر که چنین کند لعنت خدا و ملائکه و همه انسانها بر او باد.

۲ - عن محمد بن العیص انه ساله ابا عبد الله علیه السلام فقال: أجامعُ وأنا غریبان؟ فقال: لا ولا مُسْتَقْبِلُ (تَسْتَقْبِلُ) الْقِبْلَةَ وَلَا تَسْتَدْبِرُهَا وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا تُجَامِعُ فِي السَّفِينَةِ^۲.

محمد بن عیص از امام صادق علیه‌السلام پرسید: آیا جایز است عریان نزد همسرم روم؟ حضرت فرمودند: نه چنین مکن و نیز رو به قبله و پشت به قبله و همچنین در کشتی و بر روی دریا جماع منما.

۳ - قال الصادق علیه السلام: إِنَّهُ كَرِهَ أَنْ يُجَامِعَ الرَّجُلُ مُقَابِلَ الْقِبْلَةِ^۳.

امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: مجامعت روبه قبله مکروه است.

۴ - قال الصادق علیه السلام: وَلَا تُجَامِعُ فِي السَّفِينَةِ وَلَا تُجَامِعُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَلَا مُسْتَدْبِرَهَا^۴.

همان امام همام در روایت دیگری فرموده‌اند: در کشتی، روبقبله و نیز پشت به قبله مجامعت منما.

...در حال سیری

قال الصادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ يَهْدِمْنَ الْبَدْنَ وَرُبَّمَا قَتَلْنَ: دُخُولُ الْحَمَامِ عَلَى الْبَطْنَةِ وَالْغَشْيَانُ

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۴۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۲۸ و ۲۵۲۳۹.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۴۱.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۷۸.

عَلَى الْأُمَّتِ الْوَكَاةُ وَالْعَجَائِزُ!

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: سه چیز بدن آدمی را ناقص می‌کند و چه بسا می‌گُشد و آن سه عبارتند از: حمام رفتن در حال سیری و پر بودن معده، نزدیکی با همسر با شکم پر و همبستری با پیرزنان فرتوت و مُسن.

... در حال جنابت

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: يُكْرَهُ أَنْ يَعْشِيَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ وَقَدْ احْتَلَمَ حَتَّى يَغْتَسِلَ مِنْ احْتِلَامِهِ الَّذِي رَأَى، فَإِنْ فَعَلَ فَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْنُونًا فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرمایند: مکروه است مردی که محتلم شده در حال احتلام نزد همسرش رود مگر اینکه برای احتلامش غسل کند، پس اگر در حال احتلام با همسرش همبستر شد و فرزند دیوانه‌ای از آنها بهم رسید کسی را جز خودش ملامت نکند.

۲ - قال الصادق عليه السلام: إِذَا أَتَى الرَّجُلُ جَارِيَتَهُ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ الْأُخْرَى، تَوَضَّأَ^۲.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: آنکه دو زن دارد و نزدیک یکی رفته و قصد دارد نزد دیگری برود باید وضو بگیرد.

... با انگشتر منقوش به اسماء مقدسه

علي بن جعفر عن اخيه موسى بن جعفر الكاظم عليه السلام: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُجَامِعُ أَوْ يَدْخُلُ الْكَنِيْفَ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ فِيهِ ذِكْرُ اللَّهِ أَوْ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ أَيُصَلِّحُ ذَلِكَ؟ قَالَ: لَا^۳.

علی فرزند امام صادق علیه السلام می‌گوید: از برادرم امام کاظم علیه السلام پرسیدم: آیا مرد می‌تواند مجامعت نماید و یا دستشویی رود و در دستش انگشتری که ذکر خدا یا آیه قرآن بر آن نوشته شده است با خود داشته باشد؟ حضرت پاسخ دادند: خیر (مکروه است).

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۶۳.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۴۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۷۰.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۷۱.

...در حال بستن حنا

۱ - عن مسمع بن عبد الملك، قال: سمعت ابا عبد الله عليه السلام : يقول: لا يُجامِعُ الْمُخْتَضِبُ، قلت: جعلت فداك لم لا يجامع المختضب؟ قال: لِأَنَّهُ مُخْتَصِرٌ^۱

مسمع بن عبد الملك گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: مرد حنا بسته آمیزش نکند، عرض کردم: جانم فدایت حکمت این مطلب چیست؟ حضرت فرمود: چون از برخی امور چون غسل کردن با حنا و یا مقدمات آمیزش محصور است.

۲ - عن اسماعيل بن ابي زينب عن ابي عبد الله عليه السلام : انه قال لرجل من اوليائه: لا تُجامِعْ أَهْلَكَ وَأَنْتَ مُخْتَضِبٌ فَإِنَّكَ إِنْ رَزَقْتَ وَوَلَدًا كَانَ مُخْتَضِبًا.

اسماعیل فرزند ابوزینب می گوید: امام صادق علیه السلام به شخصی از دوستانش فرمود: در حالی که حنا بسته ای با همسرت همخوابی منما که اگر در آن حال صاحب فرزند شوی و نطفه فرزند بسته شود خنثی خواهد گشت.

۳ - عن علي بن يقطين: أَرَدْتُ أَنْ أَكْتُبَ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَتَنَوَّرُ الرَّجُلُ وَهُوَ جُنْبٌ؟ فَكَتَبَ لِي أَشْيَاءَ إِبْتِدَاءً مِنْهُ، أَوْلَاهَا النَّوْرَةَ تَزِيدُ الرَّجُلَ نِظَافَةً وَلَكِنْ لَا يُجَامِعُ الرَّجُلُ وَهُوَ مُخْتَضِبٌ وَلَا (تُجَامِعُ الْمَرْأَةُ وَهِيَ) مُخْتَضِبَةٌ.^۲

علی بن یقطین می گوید: خواستم به امام کاظم علیه السلام نامه بنویسم که آیا مردی که جنب شده و غسل برعهده دارد می تواند از لوازم بهداشتی برای ازاله موهای زاید بدنش در حمام استفاده کند؟ حضرت بدون اینکه من قصدم را عملی کنم به من نامه ای نوشت و مواردی را تذکر فرمود که اولین آنها این بود: نوره نظافت مرد را می افزاید ولی در حال حنا آمیزش نکن و همچنین به زن حنا بسته نزدیک نشو.

...در بی آبی

۱ - عن اسحاق بن عمار قال: سألت ابا عبد الله عليه السلام عن الرجل يكون معه أهله في سفرٍ لا يجد الماء يأتي أهله؟ قال: ما أحبُّ أن يفعل إلا أن يخاف على نفسه.^۳

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۰۳.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۰۵.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۵۵.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۶۴.

اسحاق بن عمار گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم، مردی در مسافرت همسر خود را به همراه دارد، ولی آبی نمی یابد غسل کند، آیا می تواند همبستر شود؟ امام علیه السلام فرمودند: دوست ندارم چنین کند و مکروه است، مگر اینکه بترسد از اینکه اگر به حلال خود نزدیک نشود، به حرام می افتد.

مکروهات همخوابی

جماع با بدن عریان

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : إذا تجمِعُ الرَّجُلُ وَالْمَرْأَةُ يَتَعَرَّيَانِ مِثْلَ الْجِمَارَيْنِ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَخْرُجُ بَيْنَهُمَا إِذَا فَعَلَا ذَلِكَ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: زن و شوهر هنگام آمیزش نباید عریان باشند و همچون دو الاغ بهم آویزند که اگر چنین باشند، فرشتگان رحمت دور شوند و رحمت الهی از آنان سلب شود.

۲ - عن محمد بن العيص أنه سأل ابا عبد الله عليه السلام فقال له: أجامع وأنا عريان؟ فقال: لا ولا مُسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةِ وَلَا مُسْتَدْبِرُهَا^۲.

ترجمه این عبارت گذشت.

۳ - عن موسى بن بكر عن ابي الحسن الكاظم عليه السلام : في الرَّجُلِ يُجَامِعُ فَيَقَعُ عَنْهُ ثَوْبُهُ؟ قَالَ: لا بَأْسَ^۳.
موسی بن بکر از امام کاظم علیه السلام نقل می کند که آن حضرت در مورد کسی که در حال آمیزش، لباسش کنار می رود فرمودند: مانعی ندارد. (مستفاد از این روایات کراهت نزدیکی با بدن عریان است هر چند روایت آخر چه بسا نظری به مورد بحث نداشته باشد).

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۹۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۹.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۸۸.

نظر به عورت

۱ - **فی وصیة النبی** صلی الله علیه و آله وسلم **لعلی** علیه السلام : قال: یا علیُّ کَرِهَ اللهُ لَأُمَّتِي أَلْعَبَثَ فِي الصَّلَاةِ وَالْمَنِّ فِي الصَّدَقَةِ وَأَتْيَانَ الْمَسَاجِدِ جُنْبًا وَالضَّحْكَ بَيْنَ الْقُبُورِ وَالتَّطَلُّعَ فِي الدُّورِ وَالتَّنْظَرَ إِلَى فُرُوجِ النِّسَاءِ لِأَنَّهُ يُورِثُ الْعَمَى وَكَرِهَ الْكَلَامَ عِنْدَ الْجَمَاعِ لِأَنَّهُ يُورِثُ الْخَرْسَ^۱.

از جمله وصایا و سفارشات پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم به حضرت امیر علیه السلام این بود که: ای علی خداوند مکروه دانسته برای امتم چند چیز را و آنها عبارتند از: بازی کردن با اعضاء و جوارح و محاسن در نماز، منت‌گزاری در اعطاء صدقه، آمدن به مسجد با بدن آلوده، خندیدن در بین قبور و در قبرستان، به خانه‌های دیگران چشم دوختن، نگاه کردن به عورت زنان چرا که موجب کوری می‌شود، و سخن گفتن هنگام آمیزش که موجب لال شدن زبان می‌گردد.

۲ - **فی وصیة النبی** صلی الله علیه و آله وسلم **لعلی** علیه السلام قال: وَلَا يَنْظُرُ أَحَدٌ إِلَى فَرْجِ امْرَأَةٍ وَلْيَغُضَّ بَصَرَهُ عِنْدَ الْجَمَاعِ فَإِنَّ النَّظَرَ إِلَى الْفَرْجِ يُورِثُ الْعَمَى فِي الْوَلَدِ^۲.

از جمله وصایای پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم به حضرت علی علیه السلام است که: هیچکس به عورت همسرش ننگرد و می‌بایست چشمانش را هنگام آمیزش از آن ببوشاند، چرا که نگاه به عورت موجب کوری فرزندی می‌شود که نطفه او در همان حال منعقد گشته است.

۳ - **قال علی** علیه السلام : لَا يَنْظُرَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَى بَاطِنِ فَرْجِ امْرَأَةٍ فَلَعَلَّهُ يَرَى مَا يَكْرَهُ وَيُورِثُ الْعَمَى^۳.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرمایند: احدی از شما نبایستی به داخل عورت همسرش بنگرد، چرا که چه بسا چیزی ببیند که او را خوشایند نباشد و البته موجب کوری فرزند نیز می‌شود.

۴ - **عن سماعة عن ابي عبد الله** علیه السلام قال: سَأَلْتُ عَنْ الرَّجُلِ يَنْظُرُ فِي فَرْجِ الْمَرْأَةِ وَهُوَ يُجَامِعُهَا؟ قَالَ: لَا بَأْسَ بِهِ إِلَّا أَنَّهُ يُورِثُ الْعَمَى^۴.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۹۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۹۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۰۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۹۳.

همسرش، سخن را کوتاه نماید، چرا که حرف زدن در آن وقت موجب لالی است.

وقت مکروه

از همخواهی در برخی از اوقات نهی شده است، طبعاً چنین نوعی از نهی در مقابل ادله جواز، دلالت بر کراهت عمل در اوقات بیان شده می‌کند.

۱- امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: به امام صادق علیه‌السلام گفتم: آیا آمیزش با همسر در وقتی از اوقات مکروه است؟ حضرت فرمودند: بلی و آن موارد را چنین بیان کردند: شبی که در آن کسوف روی دهد، روزی که در آن خسوف روی دهد، مابین غروب آفتاب تا رفتن قرمزی جانب مغرب (حمره مغریبه)، از طلوع فجر صادق و اذان صبح تا طلوع آفتاب (بین الطلوعین)، هنگام وزیدن بادهای سرخ و سیاه و زرد، گاه زلزله، سپس فرمودند: شبی رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نزد یکی از همسرانش بودند و در آن شب کسوف روی داد و چیزی بین آنها واقع نشد، همسر پیامبر گفت: آیا همه شب را نسبت به من ناراحت بودی؟ حضرت فرمودند: چه می‌گویی؟ امشب شب کسوف است و من مکروه می‌دانم که در این شب لذتی ببرم، چرا که خداوند متعال سرزنش فرموده دسته‌ای را که به آیات الهی بی‌اعتنا می‌شوند و در وصف آنها فرموده است: آنان چنان لجوجند که اگر قطعه سنگی از آسمان را ببینند که برای عذاب آنها سقوط می‌کند گویند: ابر متراکمی است.^۱ به خدا سوگند هر که این حدیث را شنیده باشد و در این اوقاتی که بیان کردم آمیزش کند و فرزندی بهم رساند در او آنچه دوست دارد نبیند.^۲

۲- قال الباقر علیه‌السلام: أَنْ مَنْ لَا يَجْتَنِبُ اللَّهْوَ وَاللَّذَّةَ عِنْدَ ظُهُورِ الْأَيَاتِ، كَانَ مِمَّنْ يَتَّخِذُ آيَاتِ اللَّهِ هُزُؤًا.^۳
امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: آنکه هنگام ظاهر شدن آیات الهی، لهو و لذت را ترک نکوید، از کسانی است که آیات خدا را به مسخره گرفته است.

۳- عن أبي الحسن الرضا عليه‌السلام قال: مَنْ أَتَى أَهْلَهُ فِي مُحَاقِّ الشَّهْرِ فَلَيْسَ لَهُمْ لِسِقْطِ الْوَلَدِ.^۴

^۱ - سوره طور، آیه ۴۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۰۷.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۵۸.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۰۸.

امام رضا علیه السلام می فرمایند: آن کس که در شبهای خفای مهتاب (یک یا دو شب آخر ماه که هلال ظاهر نمی شود) گرد همسرش رود و فرزندی بهم رسد، خود را برای سقط فرزندش آماده کند.

۴ - فی وصیة النبی صلی الله علیه و آله وسلم **لعلیّ** علیه السلام **انه قال: یا علیّ لا تجامع امرأتک فی أوّل الشهر ووسطه وآخره، فإنّ الجنون والجذام والخبل یسرع إليها ووالی وکدها^۱.**

از جمله وصایای پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم به حضرت امیر علیه السلام: ای علی با همسرت در آغاز و وسط و آخر ماه مجامعت منما که چنین آمیزشی باعث می شود بیماریهای چون جنون، جذام و فلج شدن اعضا بسوی مادر سرعت گیرد و اگر فرزندی بهم رسد او نیز مصون از آن امراض نماند.

۵ - عن علی علیه السلام **فی حدیث الاربعمائه قال: إذا أراد أحدکم أن یتّی أهله فلیتوقّ أوّل الایهله وأنصاف الشهر، فإنّ الشیطان یطلب الولد فی هذین الوقتین والشیاطین یطلبون الشرک فیهما فیجیئون ویخبلون [یخبلون^۲].**

حضرت امیر علیه السلام در حدیث اربعمائه می فرمایند: هرکدام از شما قصد همخوابی داشت از اول و نیمه ماه بپرهیزد، شیطان دوست دارد در این دو وقت فرزندی بهم رسد در این صورت شیاطین می آیند و باعث جن زدگی و دیوانگی فرزند می شوند [و در حمل شریک می گردند].

۶ - قال الصادق علیه السلام **: لا تجامع فی أوّل الشهر ولا فی وسطه ولا فی آخره فانه من فعل ذلک فلیسلم لسطح الولد ثم قال: أو شک أن یكون مجنوناً، ألا ترى أن المجنون أكثر ما یصرع فی أوّل الشهر ووسطه وآخره^۳.**

امام صادق علیه السلام می فرمایند: در آغاز و وسط و پایان ماه همخوابی منما زیرا هرکه چنین کند و فرزند بهم رساند خود را برای سقط فرزندش تسلیم کند، سپس فرمود: چه زود است این فرزند مجنون شود، آیا نمی بینی مجانین بیشتر در آغاز و وسط و پایان ماه تشنج می گیرند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۱۴ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۱۶ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۱۲ .

٧ - عن أبي سعيد الخدري في وصية النبي صلى الله عليه وآله وسلم لعلي عليه السلام أنه قال: يا علي لا تجامع امرأتك بعد «قبل» الظهر فإنه إن قضى فيكما ولد في ذلك الوقت يكون أحول، والشيطان يفرح بالحول في الانسان «الى ان قال:» يا علي لا تجامع امرأتك في ليلة الفطر فإنه إن قضى بينكما ولد «لم يكن ذلك الولد الا كثير الشر» فيكبر ذلك الولد ولا يصيب ولدا إلا على كبر السن، يا علي لا تجامع امرأتك في ليلة الاضحى فإنه إن قضى بينكما ولد يكون له ست اصابع او اربع اصابع، يا علي لا تجامع امرأتك تحت شجرة مثمرة فإنه ان قضى بينكما ولد يكون جلاداً قتالاً او عريفاً، يا علي لا تجامع امرأتك في وجه الشمس وتلاؤها إلا أن ترخي سترا فيستركما فإنه إن قضى بينكما ولد لا يزال في بؤ و فقر حتى يموت، يا علي لا تجامع امرأتك بين الأذان والإقامة فإنه إن قضى بينكما ولد يكون حريصاً على اوراق الدماء، يا علي لا تجامع أهلك في النصف من شعبان فإنه ان قضى بينكما ولد يكون مشوياً ذا شامة في وجهه^١.

ابوسعید خدری در خبری که به نقل وصایای پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم به علی عليه السلام پرداخته است می گوید: رسول خدا درود خدا بر او و بر خاندان طاهرینش باد، فرمود: ای علی بعد از ظهر (در نسخه دیگر این روایت قبل از ظهر آمده است) با همسرت همخوابی منما (حوالی زوال ظهر مورد نظر است) که اگر در آن وقت فرزندی بهم رسد، چه بسا کج چشم شود، و شیطان به انسان کج چشم شادمان شود. ای علی در شب عید فطر با همسرت همخوابی منما، که اگر فرزندی بهم رسد شرور خواهد شد و چنین فرزندی جز در پیروی صاحب فرزند نخواهد شد. ای علی در شب عید قربان با همسرت همخوابی منما، که اگر فرزندی بهم رسد شش یا چهار انگشتی خواهد بود. ای علی زیر درخت بارده با همسرت همخوابی منما، که اگر فرزندی بهم رسد، جلاد و قتال و یا سرکرده ظلم شود. ای علی در مقابل قرص آفتاب و درخشش آن همخوابی منما مگر اینکه خود را بپوشانی، که اگر فرزندی در آن حال بهم رسد تا وقتی که بمیرد همواره در شدت و فقر و تنگدستی خواهد بود.

^١ - وسایل الشیعه، حدیث ٢٥٥٥٧.

ای علی بین اذان و اقامه با همسرت همخوابی منما که اگر فرزندی بهم رسد در ریختن خون، حریص خواهد بود. ای علی در نیمه شعبان با همسرت همخوابی منما که اگر فرزندی بهم رسد شوم بوده و در صورتش علامت سیاهی بوده باشد.

۸ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : **إِنَّ اللَّهَ كَرِهَ لَكُمْ أَنْ تَبْتَغُوا الْأُمَّةَ أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ خَصْلَةً وَنَهَاكُمْ عَنْهَا... وَكَرِهَ الْمُجَامَعَةَ تَحْتَ السَّمَاءِ!**^۱

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خدای متعال بر شما ای مردم، بیست و چهار خصلت را ناپسند می داند و شما را از آنها نهی می کند، از جمله این موارد آمیزش و همخوابی زیر آسمان است.

۹ - قال علی علیه السلام : **كَرِهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْجَمَاعَ فِي اللَّيْلَةِ الَّتِي يُرِيدُ فِيهَا الرَّجُلُ سَفْرًا وَقَالَ: إِنَّ رُزْقَ وَكْدًا كَانَ جَوَالَةً!**^۲

حضرت امیر علیه السلام می فرمایند: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم همخوابی را در شبی که مرد می خواهد به سفر برود و آن شب، آخرین شب اقامت در وطنش است، ناپسند دانسته است، و می فرماید: چنانچه در آن شب نطفه فرزندی منعقد شود، آن فرزند پرسفر و دوره گرد خواهد شد.

۱۰ - قال الحسين علیه السلام **لأصحابه: اجْتَنِبُوا الْعَشِيَانَ فِي اللَّيْلَةِ الَّتِي تُرِيدُونَ فِيهَا السَّفَرَ فَإِنَّ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ ثُمَّ رُزِقَ وَكْدًا كَانَ جَوَالَةً!**^۳

امام حسین علیه السلام می فرماید: از همخوابی در شبی که قصد سفر دارید پرهیز کنید، آنکه چنین کند و برای او فرزندی از عمل او حاصل شود پرسفر و دوره گرد خواهد گشت.

۱۱ - ابوسعید خدری در ادامه وصایای حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم **به امیرالمؤمنین** علیه السلام

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۵۸.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۶۰.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۶۱.

آورده‌اند: ای علی با همسر خودت به شهوت زن نامحرم دیگری و افکار پریشان او همخوابی منما، چرا که می‌ترسم اگر فرزندی بین شما بهم رسد خنثی یا جنزده شود، ای علی شخص جنب با همسرش در بستر، قرآن تلاوت نکند که من می‌ترسم آتشی از آسمان فرارسد و آن دو را به کام مرگ گیرد. (مرحوم صدوق رحمه‌الله‌می‌گوید شاید مراد سوره‌های عزایم است)^۱ ای علی با همسرت همخوابی منما مگر اینکه هردو از دو پاک‌کننده مجزا استفاده کنید که اگر از یک چیز استفاده کنید و شهوت بر شهوت واقع شود موجب ایجاد عداوت بین شما گشته و نتیجه آن جدایی و طلاق خواهد بود، ای علی به همسرت ایستاده نزدیک مشو که این عمل خران است و چنانچه فرزندی از آن بهم رسد پیوسته در رختخوابش ادرار کند همانند الاغ که در هر جا ادرار می‌نماید، ای علی اگر همسرت آبستن است بدون وضو به او نزدیک مشو که چشم دل فرزند کور و دستانش بخیل می‌شوند، ای علی علیه‌السلام با همسرت بر پشت بام خانه همخوابی منما که اگر فرزندی بهم رسد دو چهره و ریاکار خواهد شد، ای علی در شبی که قصد سفر داری و آن شب آخرین شب ماندن تو در خانه است با همسرت همخوابی منما که اگر فرزندی بهم رسد اموالش را در راه باطل انفاق می‌کند سپس حضرت به قول قرآن استناد جستند که: اسراف‌کنندگان برادران شیاطین هستند^۲ ای علی اگر قصد داری به سفری که سه‌شنبه‌روز طول می‌کشد بروی با همسرت همخوابی منما که اگر فرزندی بهم رسد یاور هر ظالم و ستمگری خواهد بود، ای علی به همسرت در اول شب (سرشب) نزدیک مشو که اگر فرزندی بهم رسد، ایمنی نیست از اینکه ساحر شود و آخرت را به دنیا بفروشد، ای علی وصیت و سفارش مرا به کار گیر و آن را نگهداری کن همانطور که من از جبرئیل امین علیه‌السلام فراگرفتم و نگهداری کردم^۳.

^۱ - برداشت مرحوم صدوق از روایت مبنی بر این است که از آن تحریم استفاده شود، در حالی که سیاق روایت بیان موارد کراهت است و لذا سایر سوره‌ها را شامل می‌شود.

^۲ - سوره اسراء، آیه ۲۷.

^۳ - (- وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۵۹.

هم خوابی در مرآی ناظر

هم خوابی در مکانی که شخص ثالثی میتواند بنگرد و یا صدای نفَس زوجین را بشنود مشروع نیست، طبعاً نگاه کودکان و یا گوش دادنشان به صدای والدین، آثار بسیار مخربی در آنان خواهد گذاشت.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : تَعَلَّمُوا مِنَ الْغُرَابِ خِصَالًا ثَلَاثًا: اسْتِتَارَهُ بِالسَّفَادِ وَبُكُورُهُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ وَحَذَرُهُ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: از کلاغ سه خصلت را فراگیرید؛ آمیزش در خفا، حرکت اول صبح در پی روزی و هوشیاری و بیداری در مقابل خطرات احتمالی.

۲ - قال علي عليه السلام : نهى رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم أن يُجامع الرجلُ امرأته والصبيُّ في المهدِ ينظرُ إليهما. علي عليه السلام می فرمایند: رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم نهی فرمودند از اینکه مرد نزدیک همسرش شود و کودکی در گهواره به آنها چشم دوخته باشد.

۳ - عن السكوني ان علياً عليه السلام مرّ على بهيمةٍ وفحل يسفدها على ظهر الطريق فأعرض عنه بوجهه فقيل له: لم فعلت ذلك يا اميرالمؤمنين؟ فقال: إنه لا ينبغي أن تصنعوا ما يصنعون وهو من المنكر إلا أن تواروه حيث لا يراه رجلٌ ولا امرأة^۲.

سکونی گوید: علی عليه السلام از کنار دو حیوان که در محل عبور و مرور بهم نزدیک شده بودند، گذشت، حضرت از آنها روی برگردانید، به ایشان عرضه شد: ای امیر مؤمنان چرا روی برگردانید؟ حضرت فرمودند: سزاوار نیست شما مثل اینها حیوانات را در مسیر مردم بهم نزدیک کنید در مسیر مردم چنین عملی منکر است و باید در جایی صورت گیرد که نه مردی و نه زنی، نبینند.

۴ - قال الباقر عليه السلام : أنه كان يكره أن يُجامع الرجلُ وفي البيتِ معه أحد^۳

امام پنجم عليه السلام می فرمایند، مکروه است که مرد با همسرش هم خوابی داشته

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۲۷.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۶۸.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۲۶.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۶۵.

باشد و در خانه آنها غیر از او کسی دیگر نیز باشد.

۵ - عن جابر قال الباقر عليه السلام : إِيَّاكَ وَالْجَمَاعَ حَيْثُ يَرَاكَ صَبِيٌّ يُحْسِنُ أَنْ يَصِفَ حَالَكَ^۱.

جابر می گوید: امام باقر علیه السلام فرمودند: از آمیزش در محلی که بچه‌ای که بتوان توصیف دیدینهایش را دارا هست بپرهیز.

۶ - قال الصادق عليه السلام : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشَى امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَيْقِظٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَتَفْسَهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا، إِنْ كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً^۲.

امام صادق علیه السلام به نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: به خدایی که جانم در قبضه قدرت اوست اگر مردی با همسرش همخوابی کند و در آن محل بچه‌ای بیدار بوده و آنها را بنگرد و سخنشان و صدای نفسشان را بشنود آن بچه هرگز رستگار نخواهد شد، اگر پسر است و یا دختر به فحشا روی خواهند آورد.

۷ - قال الصادق عليه السلام : إِيَّاكَ أَنْ تُجَامِعَ أَهْلَكَ وَصَبِيٌّ يَنْظُرُ إِلَيْكَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَكْرَهُ ذَلِكَ أَشَدَّ كِرَاهِيَّةٍ^۳.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: بپرهیز از همخوابی با همسرت در حالی که کودکی به تو نظر افکنده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم این عمل را به شدت مکروه و بسیار زشت می دانست.

۸ - عن راشد سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: لا يُجَامِعُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَلَا جَارِيَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ، فَإِنَّ ذَلِكَ مِمَّا يُورِثُ الزَّانَا^۴.

راشدمی گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: کسی با همسرش و حلالش در حالی که کودکی در آنجا است همخوابی نکند، چرا که چنین عملی موجب فحشای او می شود.

کراهت شدید وطی دبر

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَحَاشٌ نِسَاءِ أُمَّتِي عَلَى رِجَالِ أُمَّتِي حَرَامٌ^۵.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۲۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۲۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۳۰.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۲۲.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۵۲.

پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: پشت زنان امت من بر مردان امتم حرام می باشد.

۲ - عن زید بن ثابت قال: سأل رجل امیرالمؤمنین علیه السلام: أتوتی النساء فی ادبا رهن؟ فقال: سألته سأل الله بک، أما سمعت یقول الله: «أتأتون الفاحشه ما سبقکم بها من أحد من العالمین»؟^۱.

زید بن ثابت گوید: شخصی از حضرت امیر علیه السلام پرسید: آیا می توان از پشت به زن نزدیک شد؟ حضرت فرمودند: پشت شدی! خدا به این وسیله تو را پست نمود، آیا سخن خدا را نشنیده ای که به نقل از لوط که به قومش گفت: آیا عمل بسیار زشتی انجام می دهید که هیچیک از خلائق قبل از شما انجام نداده است.

۳ - قال الصادق علیه السلام: سألته عن اتیان النساء فی اعجازهن؟ قال: هی لغبتک فلا تؤذها.

از امام صادق علیه السلام پرسیده شد: آیا نزدیکی از پشت با زنان جایز است؟ حضرت فرمود: زن برای بازی دوست، آدمی همبازی خود را آزار نمی دهد، تو او را آزار نده.

۴ - قال الصادق علیه السلام: فی قوله تعالی: «فأتوا حرثکم انی شیئتم»^۲ أی متى شیئتم فی الفرج والدلیل علی قوله فی الفرج قوله تعالی: «نسائکم حرثکم» فالحرث الزرع فی الفرج فی موضع الولد.^۳

حضرت امام علیه السلام در تفسیر آیه شریفه قرآن «زنان کشتزارهای شما هستند هر وقت بخواهید می توانید با آنها همخوابی کنید» فرمودند: مراد این آیه آمیزش از جلو است چرا که زن به زمین کشاورزی تشبیه شده است که محصول می دهد و این جلو زن است که فرزند از راه آن متکون می گردد و دنیا می آید.

۵ - عن ابی بصیر عن ابی عبدالله علیه السلام قال: سألته عن الرجل یأتی أهله فی دبرها، فکره

^۱ - سوره اعراف، آیه ۸۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۵۸.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۵۱.

^۴ - سوره بقره، آیه ۲۲۳.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۵۳.

ذک، وقال: وَإِيَّاكُمْ وَمَخَاشِئَ النِّسَاءِ وَقَالَ: إِنَّمَا مَعْنَى «نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَيْ شِئْتُمْ» أَيْ سَاعَةً شِئْتُمْ^۱.

ابوبصیر گوید از امام صادق علیه السلام پرسیدم: کسی از پشت به همسرش نزدیکی می‌کند، حضرت این عمل را ناپسند شمرد و فرمود: از پشت زنان بپرهیزید و معنای آیه شریفه ۲۲۳ سوره بقره را فرمودند که این نیست که از هر جا که خواستید با همسران آمیزش کنید بلکه آیه به این معناست که هر زمان خواستید نزدیک شوید.

۶ - عن ابن ابی یعفر قال: سَأَلْتُهُ عَنْ إِتْيَانِ النِّسَاءِ فِي إِعْجَازِهِنَّ؟ فَقَالَ: لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ وَمَا أَحِبُّ أَنْ تَفْعَلَهُ^۲.

ابن ابی‌یعفر می‌گوید از امام صادق علیه السلام از نزدیکی به پشت زنان پرسیدم، حضرت فرمودند: مانعی نیست ولیکن دوست ندارم که تو چنین عملی را انجام دهی.

۷ - عن علی بن الحکم قال: سمعت صفوان یقول: قلت للرضا علیه السلام: ان رجلاً من موالیك امرنی ان اسألک عن مسألة فهابک واستحیا منک ان یسألک عنها، قال: ما هی؟ قال: قلت: الرجل یاتی امرأه فی دبرها؟ قال: نَعَمْ ذَلِكْ لَهٗ، قلت: وَأَنْتَ تَفْعَلُ ذَلِكْ؟ قال: لا اَنَا لا نَفْعَلُ ذَلِكْ^۳.

علی بن حکم گوید: صفوان می‌گفت به امام رضا علیه السلام عرض کردم: مردی از دوستان یا آزادشدگان بدست شما مرا امر کرد که مسأله‌ای را از شما بپرسم و خود او از هیبت شما درمانده و از پرسیدن سؤالش از شما حیا داشت حضرت فرمود: چه سؤالی داشت؟ عرض کردم: مردی از پشت به همسرش نزدیک می‌شود؟ حضرت فرمودند: مانعی ندارد، برای او جایز است، عرض کردم: شما چنین عملی انجام می‌دهید؟ فرمودند: خیر این را مرتکب نمی‌شویم.

از جمع روایات این باب و نیز اخبار دیگری که در این زمینه وارد شده است،

^۱ - آیه ۲۲۳، سوره بقره .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۵۶ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۶۴ .

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۵۹ .

کراهت شدید این عمل استفاده می‌گردد شدت کراهت در حدی است که می‌توان گفت: چنین فعلی خلاف احتیاط می‌باشد. عملی که معصوم علیه‌السلام هرگز خود را به آن نیالوده و دوستانش را به اجتناب از آن می‌خواند، مذموم است و همین مؤید آن شده که برخی فقهاء فتوای به تحریم آن دهند.

عزل

جدا شدن از همسر حین آمیزش و ریختن آب منی بیرون از بدن وی را اصطلاحاً عزل گویند.

۱ - **عن ابی سعید الخدری قال: بینا نحن عند رسول الله** صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم **اذ قام رجل من الانصار فقال: یا نبی‌الله، انا نصیب سبایا ونحن نحب الاثمان، کیف تری فی العزل؟** فقال رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم : **وَأَنْتُمْ لَتَفْعَلُونَ ذَلِكُمْ؟ لا، عَلَیْكُمْ أَنْ لا تَفْعَلُوا، فَإِنَّهَا لَیْسَتْ نَسَمَةً كَتَبَ اللهُ أَنْ تَخْرُجَ إِلَّا وَهِيَ خَارِجَةٌ!**

ابوسعید خدری گوید: روزی در حضور رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بودیم: مردی از انصار برخاست و گفت: ای پیامبر خدا کنیز بدست می‌آوریم و به آنها نزدیک می‌شویم، عزل از آنان را چگونه می‌بینید؟ حضرت فرمود: و شما همین کار را انجام می‌دهید، نه چنین نکنید چرا که اگر قرار باشد خداوند فرزندی را متولد کند، او را به هر صورت متولد می‌سازد.

۲ - **قال الباقر علیه‌السلام: فَقَدْ نَهَى رَسُولُ اللهِ** صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم **أَنْ یُعْزَلَ عَنِ الْحُرَّةِ إِلَّا بِأَذْنِهَا.**

امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم عزل از همسر را بدون اجازه وی منع فرمودند.

۳ - **عن محمد بن مسلم قال: قلت لأبی جعفر علیه‌السلام: الرجل یكون تحته الحرّة، ایعزل عنها؟** قال: **ذاك إلیه، إن شاء عزّل وإن شاء (یشاء) لم یعزل.**^۳

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۸۳.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۸۴.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۷۶.

محمد بن مسلم گوید: به حضور امام باقر علیه السلام عرض کردم: آیا مرد می تواند از زنش هنگام همخوابی جدا شود؟ حضرت فرمودند: با خود اوست، هر چه دوست دارد انجام دهد.

۴ - قال الصادق علیه السلام: «كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَرَى الْعَزْلَ بِأَسَاءَ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ: «وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ» فَكُلُّ شَيْءٍ أَخَذَ اللَّهُ مِنْهُ الْمِيثَاقَ فَهُوَ خَارِجٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى صَخْرَةٍ صَمَاءٍ^۱.

امام صادق علیه السلام می فرماید: امام سجاد علیه السلام منعی در عزل نمی دیدند و به این آیه شریفه استناد می کرد که در عالم ذر خداوند از ذریه آدم علی نبینا وآله وعلیه السلام شهادت به ربوبیت خود گرفته است و بنابراین هر کس که در آن وقت چنین عهدی بسته، هر چند در بین صخره های سنگ باشد، لامحاله بدنیا می آید.

۵ - عن يعقوب الجعفي قال: سمعت ابا الحسن عليه السلام يقول: لا بأسَ بِالْعَزْلِ فِي سِتِّهِ وَجُوهِهِ، الْمَرْأَةُ الَّتِي تَيَقَّنَتْ أَنَّهَا لَا تَلِدُ وَالْمُسْتَيْتَةُ وَالْمَرْأَةُ السَّلِيْطَةُ وَالْبَيْدِيَّةُ وَالْمَرْأَةُ الَّتِي لَا تُرْضِعُ وَكِدَّهَا وَالْأَمَةُ^۲.

يعقوب جعفي می گوید از امام کاظم علیه السلام شنیدم که فرمود: عزل در شش مورد جایز است و آنها عبارتند از: ۱ - زنی که یقین دارد فرزندی نمی زاید ۲ - پیرزن ۳ - زن پرسروصدا ۴ - زن بدزبان ۵ - زنی که فرزندش را شیر نمی دهد ۶ - کنیز.

آنچه از اخبار و احادیث و سایر ادله شرعیه در جواز و عدم جواز عزل قابل استفاده است این است که: عزل از همسر در صورتی که وی بدان راضی باشد جایز است و اگر زن به عزل راضی نشود در خصوص شش قسم از زنان که در روایت پنجم بدان اشاره شده است جایز می باشد و در غیر این موارد کراهت دارد. و اما اگر زن عزل کند و خود را جدا نماید در صورتی که شوهرش بدان راضی باشد جایز و الا برای وی حرام است.

^۱ - سوره اعراف، آیه ۱۷۱.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۷۴.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۸۱.

مدح غیرت مردان

یکی از حقوق سه‌گانه هر کس در کنار جان و مال، ناموس اوست، و با اینکه زایل کردن این حق به هر صورتی مشروع نیست، بر انسان نیز لازم است شرایط هتک عرض خود را فراهم نکند و اجازه توجّه نامحرم به ناموس خود ندهد.

۱ - قال رسول الله ﷺ : كان أباي إبراهيم غيورا وأنا أغير منه وأرغم الله أنف من لا يغار من المؤمنين^۱.

رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: پدرم ابراهیم علیه‌السلام غیور بود و من از او غیورترم، و خداوند بینی مؤمنی که غیرت نداشته باشد به خاک می‌مالد.

۲ - قال رسول الله ﷺ : إنَّ الْجَنَّةَ لَيُوجَدُ رِيحُهَا مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ وَلَا يَجِدُهَا عَاقٌ وَلَا دَيْوُثٌ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الدَّيْوُثُ؟ قَالَ: الذِّي تَزْنِي امْرَأَتُهُ وَهُوَ يَعْلَمُ بِهَا^۲.

رسول خدا ﷺ فرموده‌اند: بوی بهشت از فاصله پانصد سال احساس می‌شود ولی عاق و الدیوث؟ ای رسول خدا دیوث چیست؟ حضرت فرمودند: آنکه زنش فاحشه است و می‌داند و اقدامی نمی‌کند.

۳ - قال رسول الله ﷺ : أَيُّمَا رَجُلٍ رَأَى فِي مَنْزِلِهِ شَيْئًا مِنَ الْفُجُورِ فَلَمْ يُغَيِّرْ، بَعَثَ اللَّهُ تَعَالَى بِطَيْرٍ أَبْيَضٍ فَيَطِلُّ بِبَابِهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، فَيَقُولُ لَهُ كَلِّمَا دَخَلَ وَخَرَجَ؛ غَيْرَ غَيْرٍ وَالْأَمْسَحَ بِجَنَاحِهِ عَلَى عَيْنَيْهِ، فَإِنْ رَأَى حَسَنًا لَمْ يَرَهُ حَسَنًا وَإِنْ رَأَى قَبِيحًا لَمْ يَنْكُرْهُ^۳.

حضرت رسول ﷺ فرموده‌اند: هر مردی فسادی در خانه‌اش ببیند و آنچه را که دیده وی را وادار به غیرت ننماید، خداوند پرنده‌ای سفید برمی‌انگیزد که چهل روز صبحدم بر در خانه‌اش سایه افکند و هر بار که او داخل و خارج می‌گردد به وی می‌گوید غیرت داشته باش غیرت داشته باش، (خداوند تا چهل روز اسباب هدایتش را فراهم می‌کند و به‌وسیله‌ای او را از غفلتش بیدار می‌نماید) اگر او

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۸۸ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۰ .

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۹۰ .

برنگشت و غیرت نورزید، چشمان او را با باله‌هایش مسح می‌کند و بعد از آن نه خوبی را خوبی می‌بیند و نه بدی را بدی که از آن بی‌زاری جوید.

۴ - عن مالک بن حیس یمامی، قال رسول الله ﷺ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَقْبَلُ مِنَ الصُّغُورِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا، فَلَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الصُّغُورُ قَالَ: الَّذِي يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِهِ الرَّجَالُ^۱.

مالک به نقل از رسول خدا آورده است که آن حضرت فرمودند: خداوند از صغور هیچ عمل و فدیة‌ای را نمی‌پذیرد، عرض کردیم: صغور چیست؟ فرمود: آنکه مردان را به خانه برد.

۵ - قال رسول الله ﷺ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَاقٌ وَلَا مَنَانٌ وَلَا دَيْوُثٌ وَلَا كَاهِنٌ - إِلَى أَنْ قَالَ - قَالَ: الدَّيْوُثُ الَّذِي يَجْلِبُ عَلَى حَلِيلَتِهِ الرَّجَالُ^۲.

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: برخی چون عاق والدین، منت‌گذار، دیوث و کاهن به بهشت نمی‌روند و دیوث کسی را گویند که مردم را به طرف همسرش بخواند.

۶ - قال الصادق عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ غَيُّورٌ يُحِبُّ كُلَّ غَيُّورٍ وَمِنْ غَيْرَتِهِ حَرَمَ الْفَوَاحِشِ ظَاهِرَهَا وَبَاطِنَهَا^۳.

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: خداوند تبارک و تعالی غیور است و هر غیوری را دوست می‌دارد و علامت غیرت او نیز حرام کردن فواحش ظاهری و باطنی است.

۷ - عن عبدالله ابن ابی یعفر قال: سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: إذا لم يُغَيِّرِ الرَّجُلُ فَهْوَ مَنْكُوسٌ الْقَلْبِ^۴.

عبدالله ابن ابی‌یعفر می‌گوید: شنیدم از امام صادق علیه‌السلام که می‌فرمود: مردی که غیرت نورزد، قلبش واژگون است.

۸ - قال الصادق عليه السلام: إِنَّ شَيْطَانًا يُقَالُ لَهُ الْفَقَنْدَرُ، إِذَا ضُرِبَ فِي مَنْزِلِ الرَّجُلِ أَرْبَعِينَ

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۵۹۱.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۵۹۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۸۳.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۸۴.

صَبَاحاً بِالْبَرْبَطِ وَدَخَلَ عَلَيْهِ الرَّجَالُ وَضَعَ ذَلِكَ الشَّيْطَانُ كُلَّ عَضْوٍ مِنْهُ عَلَى مِثْلِهِ مِنْ صَاحِبِ الْبَيْتِ
ثُمَّ نَفَخَ فِيهِ نَفْحَةً فَلَا يَغَارُ بَعْدَ هَذَا حَتَّى تُوتِيَ نِسَاؤُهُ فَلَا يَغَارُ^۱.

امام صادق علیه السلام می فرماید: شیطانی است که به آن «ففندر» می گویند: که اگر در منزل کسی چهل روز تار
بنوازند و مردان بر آن خانه وارد شوند آن شیطان تمام اعضایش را به اعضای آن مرد و هر عضو به همان عضو
از او می زند سپس در او بشدت می دمد و از آن پس، مرد هرگز غیرت نوزد تا اینکه همسرش مرتکب فحشا
شود و او هیچ عکس العملی نشان ندهد.

۹ - قال الصادق علیه السلام : ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ، الشَّيْخُ الزَّانِي وَالذَّيُّوثُ
وَالْمَرْأَةُ الَّتِي تُوطِي فِرَاشَ زَوْجِهَا^۲.

امام صادق علیه السلام فرمودند: خداوند در روز قیامت با سه دسته سخن نمی گوید و آنها را پیراسته نمی گرداند و
عذاب دردناک برای آنهاست آن سه دسته عبارتند از، پیرمرد زناکار، دیوث، زن زناکار.

رفت و آمد افراد ناباب

به عنوان یک مقدمه برای حفظ نوامیس، اجازه ورود افرادی که اطمینان به سلامت نفس آنها نیست، به
منزل خود ندهید.

۱ - قال علیّ علیه السلام فی رسالته الی ابنه الحسن علیه السلام : وَأَكْفَفُ عَلِيَّيْنِ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ بِحِجَابِكِ إِيَّاهُنَّ، فَإِنَّ شِدَّةَ
الْحِجَابِ أَبْقَى عَلِيَّيْنِ وَوَلَيْسَ خُرُوجُهُنَّ بِأَشَدَّ مِنْ إِدْخَالِكَ مَنْ لَا يُوثِقُ بِهِ عَلِيَّيْنِ وَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا يَعْرِفَنَّ
غَيْرَكَ مِنَ الرَّجَالِ فَأَفْعَلْ^۳.

حضرت امیر علیه السلام ضمن نامه ای در سفارشهای خود به امام مجتبی علیه السلام می فرماید: چشمان زنان را از
نامحرم بپوشان زیرا حجاب پوشش آنها را سالم تر و پاکتر خواهد ساخت، خارج شدن و بیرون رفتن آنها بدتر
از این نیست که افراد غیر مطمئن را به میان آنها راه دهی، اگر بتوانی غیر از تو کسی را نشناسند، چنین
کن.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۸۶.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۲۲.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۴۵۳.

۲ - عن محمد بن اسحاق قال: سألتُ أبا الحسن موسى عليه السلام قلت: يَكُونُ لِلرَّجُلِ الْخَصِيَّ يَدْخُلَ عَلَى نِسَائِهِ فِينَا وَلَهُنَّ الْوُضُوءُ فَيَرَى شُعُورَهُنَّ؟ قال: لا^۱.
 محمد بن اسحاق گوید: از امام کاظم علیه السلام پرسیدم: آیا مرد عقیم می تواند بر زن در حال وضو وارد شود و موی او را ببیند؟ حضرت پاسخ دادند: خیر.

حرمت غیرت بیجا

غیرت بیجا موجب می شود زن در موضع تدافعی واقع شده و گاه دست به اعمالی که تاکنون مرتکب نشده، بزند. چه اینکه عقوبت هر کس به خاطر عملی که مرتکب نشده است، عاملی است برای کشاندن وی به همان عمل.

۱ - عن ابي عبد الله عليه السلام: إن أمير المؤمنين عليه السلام قال في رسالته إلى الحسن عليه السلام: إِيَّاكَ وَالتَّغَايِرَ فِي غَيْرِ مَوْضِعِ الْغَيْرَةِ، فَإِنَّ ذَلِكَ يَدْعُوا الصَّحِيحَةَ مِنْهُنَّ إِلَى السُّقْمِ^۲.
 امام صادق علیه السلام می فرماید: حضرت امیر علیه السلام در نامه اش خطاب به امام مجتبی علیه السلام نوشت: از غیرت ورزی در غیر محل خود بپرهیز زیرا که چنین عملی موجب می شود زن مبراً و پاک از معصیت، معیوب شود.

تقبیح غیرت زنان

غیرت زنان هر چند از حبّ و عشقشان به همسر خود ناشی می شود اما به هر حال مجاز نیست. در این باره در خاتمه کتاب توضیحات بیشتری خواهیم داد.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: كَتَبَ اللَّهُ الْجِهَادَ عَلَى الرَّجَالِ أُمَّتِي وَالْغَيْرَةَ عَلَى نِسَاءِ أُمَّتِي فَمَنْ صَبَرَ مِنْهُنَّ وَأَحْتَسَبَ أَعْطَاهَا اللَّهُ أَجْرَ شَهِيدٍ^۳.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: خداوند جهاد را بر مردان امتم و غیرت را بر زنان امتم واجب گردانیده است، پس اگر زنان صبر پیشه کنند و خود را نگه دارند و غیرت نورزند، خداوند اجر شهید به آنها عطا می فرماید.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۸۶.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۲۴.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۹۴.

۲ - عن عبدالرحمن بن الحجاج رفعه قال: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَاعِدًا إِذْ جَاءَتْ امْرَأَةٌ عُرْيَانَةٌ حَتَّى قَامَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي فَجَرْتُ فُطْهْرُنِي، قَالَ: وَجَاءَ رَجُلٌ يَعْدُو فِي آثَرِهَا، فَأَلْقَى عَلَيْهَا ثَوْبًا، فَقَالَ: مَا هِيَ؟ قَالَ: صَاحِبَتِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، خَلَوْتُ بِجَارِيَتِي فَصَنَعْتُ مَا تَرَى: قَالَ: ضَمَّمَهَا إِلَيْكَ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْغِيْرَاءَ لَا تَبْصُرُ أَعْلَى الْوَادِي مِنْ أَسْفَلِهِ!

عبدالرحمن در روایتی مرفوعه آورده است: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نشسته بودند زنی عریان وارد و در مقابل نشست و گفت: ای رسول خدا گناه کرده‌ام، مرا طاهر نما. در همین اثنا مردی به سرعت می‌دوید و خود را به زن رسانید و لباسی را براو انداخت، حضرت فرمود: این زن کیست؟ مرد پاسخ داد: ای رسول خدا، همسر من است با حلال دیگر خود (کنیز ملک یمین) خلوت کرده بودم و او خود را به این حالت که می‌بینید درآورد، حضرت فرمود: همسرت را نزد خود ببر و به خود نزدیک گردان، سپس در مورد زنی که می‌خواهد همه محبت شوهرش از آن وی باشد و به همسران دیگر شوهرش بخل می‌ورزد، فرمودند: چنین زنی بلندی را از پایینی دره تشخیص نمی‌دهد.

۳ - قال علی علیه السلام: انه قال: لا غَيْرَةَ فِي الْخَلَالِ^۱.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرمایند: غیرتی در حلال نیست.

۴ - قال علی علیه السلام: غَيْرَةُ الْمَرْأَةِ كُفْرٌ وَغَيْرَةُ الرَّجُلِ اِيْمَانٌ^۲.

همان امام همام علیه السلام می‌فرماید: غیرت زنها کفر و غیرت مردان ایمان است.

۵ - قال الباقر علیه السلام: غَيْرَةُ النَّسَاءِ الْحَسَدُ وَالْحَسَدُ هُوَ أَصْلُ الْكُفْرِ، إِنَّ النَّسَاءَ إِذَا أَعْرَنَ غَضَبِنَ وَإِذَا غَضَبْنَ كَفَرْنَ إِلَّا الْمُسْلِمَاتِ مِنْهُنَّ^۳.

حضرت باقر علیه السلام می‌فرماید: غیرت زنان حسد و حسد ریشه کفر است، زنان آنگاه که غیرت ورزند، خشمگین گردند و چون خشم گیرند کفر ورزند مگر آنها که تسلیم حق شده‌اند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۳.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۹۷.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۹.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۴.

۶ - ذَكَرَ رَجُلٌ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ امْرَأَتَهُ فَأَحْسَنَ الثَّنَاءَ عَلَيْهَا، فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَعْرَثُهَا؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَأَعْرَثُهَا، فَأَغَارَهَا، فَثَبَّتَتْ، فَقَالَ: لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنِّي قَدْ أَعْرَثْتُهَا فَثَبَّتَتْ، فَقَالَ: هِيَ كَمَا تَقُولُ^۱.

مردی در حضور امام صادق علیه السلام به توصیف و تمذیح زن خود پرداخت، حضرت به وی فرمود: آیا زن دیگری گرفته‌ای و بر او هوو آورده‌ای تا میزان توصیف خود را بسنجی؟ مرد پاسخ داد: خیر. حضرت به وی فرمود: برو زن بگیر، مرد رفت و زن دیگری گرفت و همسر اول خود را به همان صورت دید، و به امام صادق علیه السلام گفت: او همان طور است که گفتم. حضرت فرمودند: بلی، همان طور است که گفتم، وقتی با گرفتن زن دیگر خلق او ثابت ماند، همانطور است که توصیف کردی و ستایشش نمودی.

۷ - قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنْ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَجْعَلِ الْغَيْرَةَ لِلنِّسَاءِ وَأَنْتُمْ تَغَارُ الْمُنْكَرَاتِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنَاتُ فَلَا، إِنْ مَا جَعَلَ اللَّهُ الْغَيْرَةَ لِلرِّجَالِ، لِأَنَّهُ أَحَلَّ لِلرِّجَالِ أَرْبَعًا وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُهُ وَلَمْ يَجْعَلْ لِلْمَرْأَةِ إِلَّا زَوْجَهَا فَإِذَا أَرَادَتْ مَعَهُ غَيْرَهُ كَانَتْ عِنْدَ اللَّهِ زَانِيَةً^۲.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: خداوند غیرت را برای زنان قرار نداده است، لذا زنهاى غیرمؤمن غیرت می‌ورزند نه مؤمنه. خدای متعال غیرت را برای مردان قرار داده است زیرا برای مردان چهار زن و نیز کنیزان، حلال شمرده می‌شوند. ولی زنان تنها به شوهر خود می‌بایست اکتفا کنند و اگر زنی با غیر شوهرش همراه شود، زانیه محسوب می‌شود.

۸ - عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْمَرْأَةُ تَغَارُ عَلَى الرَّجُلِ تَوَدُّهُ، قَالَ: ذَاكَ مِنَ الْحُبِّ^۳.

اسحاق بن عمار گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: زن غیرت می‌ورزد و شوهر خود را آزار می‌دهد؟ حضرت فرمود: این از حبّ و عشق زن به شوهر خود است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۶.

استحباب محبت به زنان

عشق و علاقه به زن، وصف بندگان صالح خدا و پیامبران الهی است و بر پیروانشان نیز عمل به همین رویه لازم است.

۱- **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : **قَوْلُ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَةِ إِنِّي أُحِبُّكَ لَا يَذْهَبُ مِنْ قَلْبِهَا أَبَدًا**^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: این سخن مرد برای همسرش هرگز از قلب او خارج نمی شود و همواره قدرت و توان روحی به وی می دهد، و آن سخن این است که: حقیقتاً من تو را دوست دارم و از صمیم قلب به تو عشق می ورزم.

۲- **قال الصادق** عليه السلام : **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : **ما أصيب من دنياكم إلا النساء والطيب**^۲.

امام صادق عليه السلام به نقل از رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: از دنیای شما جز دو چیز به من نرسیده است آن دو عبارتند از: عطر و زنان.

۳- **قال الصادق** عليه السلام : **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : **جُعِلَ قَرَّةٌ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ وَلِدَّتِي فِي النَّسَاءِ**^۳.

همان حضرت به نقل از حضرت رسالت می فرماید: نماز نور چشم من قرار داده شده و لذت و بهره ام از دنیا در زنان گذاشته شده است.

۴- **قال الصادق** عليه السلام : **ما أظنُّ رجلاً يزُدادُ في الإيمانِ خيراً إلاَّ ازدادَ حُباً للنساءِ**^۴.

امام صادق عليه السلام می فرماید: گمان نمی برم مردی که به ایمانش عمل نیکی بیفزاید مگر اینکه عشقش را به همسرش افزایش داده باشد.

۵- **قال الصادق** عليه السلام : **من أخلاقِ الأنبياءِ حُبُّ النساءِ**^۵.

همان امام فرموده است: عشق به همسران از اخلاق پیامبران است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۳۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۲۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۲۶.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۲۲.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۲۳.

افراط در محبت

هرچیزی و نیز محبت به همسر، حدّ تعادل آن شایسته و دو سوی افراط و تفریط در آن ناشایست و از فریبهای شیطان است.

۱ - قال امیرالمؤمنین علیه السلام: أَلْفَتَنُ ثَلَاثَةٌ؛ حُبُّ النَّسَاءِ وَهُوَ سَيْفُ الشَّيْطَانِ وَشُرْبُ الْخَمْرِ وَهُوَ فَخُّ الشَّيْطَانِ وَحُبُّ الدُّنْيَا وَالذَّرْهَمُ وَهُوَ سَهْمُ الشَّيْطَانِ، فَمَنْ أَحَبَّ النَّسَاءَ لَمْ يَنْتَفِعْ بِعَيْشِهِ وَمَنْ أَحَبَّ الْأَشْرِبَةَ حُرِّمَتْ عَلَيْهِ الْجَنَّةُ وَمَنْ أَحَبَّ الدُّنْيَا وَالذَّرْهَمَ فَهُوَ عَبْدُ الدُّنْيَا. وَقَالَ: قَالَ عِيسَى: الدُّنْيَا دَاءٌ الدِّينِ وَالْعَالِمُ طَبِيبُ الدِّينِ فَإِذَا رَأَيْتُمُ الطَّبِيبَ يَجْرُ الدَّاءَ إِلَى نَفْسِهِ فَأَتَهُمُوهُ وَأَعْلَمُوا أَنَّهُ غَيْرُ نَاصِحٍ لِعَيْرِهِ!

حضرت امیر علیه السلام فرمودند: فتنه‌ها عبارتند از سه چیز، اولین آنها دوستی و محبت به زنان است که این محبت شمشیر شیطان است، دومین آنها نوشیدن شراب است و آن وسیله شکار شیطان است، سومین فتنه عشق به پول (طلا و نقره) است و آن تیر شیطان است. پس آنکه در عشق به زن افراط ورزد از زندگی خود لذت نمی‌برد و همواره عمر خود را در پی آرزوها و تمنیات سپری می‌کند، و آنکه شراب را دوست داشته باشد بهشت بر او حرام می‌شود، و کسی که به طلا و نقره توجه داشته باشد او بنده دنیا می‌باشد، سپس فرمودند: که حضرت عیسی علیه السلام فرموده است: دنیا بیماری و مرض دین است و عالم دینی، پزشک دین می‌باشد، پس اگر دیدید پزشک مرض را به سوی خود می‌کشد به او بدگمان شوید و بدانید که وی هرگز نمی‌تواند کسی را نصیحت کند و موعظه‌اش بی‌تأثیر است.

۲ - قال علی علیه السلام: إِيَّاكَ وَكَثْرَةَ الْوَلَهِ بِالنِّسَاءِ وَالْإِعْتِرَارَ بِلَدَاتِ الدُّنْيَا، فَإِنَّ الْوَلَهَ بِالنِّسَاءِ مُمْتَحَنٌ وَالْعَرَى بِاللَّدَاتِ مُمْتَهَنٌ^۲

حضرت امیر علیه السلام می‌فرمایند: از دل سپردن بسیار به زنان و افراط در محبتشان و نیز فریب خوردن لذات دنیوی بر حذر باش. زیرا آنکس که بسیار با زنان درآمیزد، گرفتار رنج و مشقت تبعات آن گردد و هرکه فریب لذات دنیا را بخورد بیچاره و خوار گردد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۳۸ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۷۰ .

۳ - قال الصادق عليه السلام: أَوْلُ ما عَصَى اللهَ تَعَالَى بِسِتِّ خِصَالٍ: حُبُّ الدُّنْيَا وَحُبُّ الرِّيَاسَةِ وَحُبُّ النَّوْمِ وَحُبُّ النِّسَاءِ وَحُبُّ الطَّعَامِ وَحُبُّ الرَّاحَةِ^۱.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: اولین چیزی که به آن عصیان خداوند صورت می گیرد و به تعبیر دیگر، آغازگر همه معاصی و نافرمانی های بندگان خدا، شش چیز است: ۱ - دوستی دنیا ۲ - عشق به ریاست ۳ - میل به خواب ۴ - محبت به زنان ۵ - میل به غذا ۶ - راحت طلبی، طبعاً افراط و خروج از حد اعتدال در هر کدام از اینها آغازی است برای همه معاصی و گناهان.

لزوم اکرام همسر

اکرام و احترام به زن بعنوان شریک زندگی و محرم اسرار، از بزرگترین عبادات برای مردان شمرده می شود.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم في حديث: وَمَنْ اتَّخَذَ زَوْجَةً فَلْيُكْرِمْهَا^۲

رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: هر که زنی می گیرد بایستی او را احترام و تکریم نماید.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: ما زالَ جَبْرَيْلُ يُوصِينِي فِي أَمْرِ النِّسَاءِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيَحْرِمُ طَلَاقَهُنَّ^۳.

ختم رسل فرموده اند: همواره جبرائیل علیه السلام مرا در خصوص زنان سفارش می کرد که تا آنجا که گمان کردم طلاق دادن آنها به زودی حرام می شود.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَوْصَانِي جَبْرَيْلُ بِالْمَرْأَةِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ لَا يَنْبَغِي طَلَاقُهَا إِلَّا مِنْ فَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ^۴.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم فرموده اند: جبرائیل چنان مرا در مورد زنان سفارش می کرد که گمان کردم بجز در فحشای آشکار، طلاق آنها جایز نیست.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۳۹.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۱۷.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۲۱.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۳۳.

۴ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : عِيَالُ الرَّجُلِ أَسْرَاءُهُ وَأَحَبُّ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَحْسَنُهُمْ صُنْعاً إِلَى أَسْرَائِهِ^۱.
حضرت پیامبر صلى الله عليه وآله وسلم فرموده‌اند: اهل و عیال مرد، اسیران اویند و بهترین بندگان نزد خداوند کسی است که با اسیرانش رفتار بهتری داشته باشد.

۵ - قال علي عليه السلام : إِنَّ النِّسَاءَ عِنْدَ الرَّجَالِ لَا يَمْلِكُنَّ لِأَنْفُسِهِنَّ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَأَنْهُنَّ أَمَانَةَ اللَّهِ عِنْدَكُمْ. فَلَا تُضَارُّوهُنَّ وَلَا تَغْضَبُوهُنَّ^۲.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرمایند: زنان نزد مردان صاحب ضرر و نفعی نیستند آنان امانت خداوند نزد شما هستند، آنان را آزار ندهید و بر آنها تنگ نگیرید و یا سخت‌گیری نکنید.

۶ - قال الصادق عليه السلام : اتَّقُوا اللَّهَ فِي الضَّعِيفِينَ يَعْنِي بِذَلِكَ الْيَتِيمَ وَالنِّسَاءَ^۳.
امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: از خداوند در مورد دو ضعیف بهراسید آن دو عبارتند از: ۱ - ایتام ۲ - زنان.

حرمت تنبیه بدنی

اساساً در انسان برخلاف حیوان، قوه تعقل تقویت شده و طبعاً روی آوردن به منطق و بیان استدلالی در برخورد با مشکلات، اثر مطلوبی خواهد داشت و لذا برخورد فیزیکی در مرحله نخست ناشایست می‌باشد، مگر اینکه اصلاح بدون آن امکان‌پذیر نباشد، که در این صورت نوبت به برخورد قهری می‌رسد، البته این امر در محیط خانواده بسیار محدود و مشروط است، در خاتمه کتاب باز هم به این نکته خواهیم پرداخت.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : إِنِّي أَتَعَجَّبُ مِمَّنْ يَضْرِبُ امْرَأَتَهُ وَهُوَ بِالضَّرْبِ أَوْلَى مِنْهَا^۴.
پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرمایند: من تعجب دارم از کسی که زنش را می‌زند ولی خودش به زدن سزاوارتر است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۳۸.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۲۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۲۵.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۱۸.

۲ - قال رسول الله ﷺ: أَيَضْرِبُ أَحَدُكُمْ الْمَرْأَةَ ثُمَّ يُظِلُّ مُعَانِقَهَا^۱.

رسول خدا ﷺ می فرماید: آیا صحیح است یکی از شما همسرش را بزند سپس برگردنش سایه افکند؟ (نزدیک او شود؟)

۳ - قال رسول الله ﷺ: إِنَّمَا الْمَرْأَةُ لُعْبَةٌ مَنِ اتَّخَذَهَا فَلَا يُضَيِّعُهَا^۲.

پیامبر خدا ﷺ می فرماید: زن برای بازی و ایجاد سکینه و آسایش و آرامش شماسست، آنکه زن می گیرد او را تباه نسازد.

۴ - قال رسول الله ﷺ: مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ يُعُولُ^۳.

رسول گرامی ﷺ نیز فرموده است: از رحمت حق طرد شده است، از رحمت حق بدور است کسی که عیال خود را تباه سازد.

۵ - قال رسول الله ﷺ: فَأَيُّ رَجُلٍ لَطَمَ امْرَأَتَهُ لَطْمَةً، أَمْرًا لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ مَالِكَ خَازِنِ النَّيِّرَانِ فَيُلْطِمُهُ عَلَى حَرِّ وَجْهِهِ لَطْمَةً فِي نَارِ جَهَنَّمَ^۴.

خاتم رسولان الهی ﷺ فرموده است: هر مردی یک سیلی به صورت زن بنوازد یا به جای دیگر از بدنش بزند خدای تعالی، خازن آتش «مالک» را امر می کند تا هفتاد سیلی آتشین در آتش جهنم به صورت او بنوازد.

۶ - قال رسول الله ﷺ: لَا تَضْرِبُوا نِسَائِكُمْ بِالْحَشَبِ فَإِنَّ فِيهِ الْقِصَاصَ وَلَكِنْ اضْرِبُوهُنَّ بِالْجُوعِ وَالْعُرَى حَتَّى تَرْبِحُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ^۵.

همان حضرت نیز فرموده اند: زنان خود را با چوب نزنید که در این صورت می بایست قصاص شوید بلکه آنها را با گرسنگی و برهنگی بزنید تا در دنیا و آخرت سود برده باشید.

۷ - قال رسول الله ﷺ: أَنَّهُ نَهَى عَنْ ضَرْبِ النِّسَاءِ مِنْ غَيْرِ وَاجِبٍ^۶.

آن حضرت از زدن زنان برای امری غیر واجب نهی فرموده است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۲۳.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۲۴.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۳۵.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۱۹.

^۵ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۱۸.

^۶ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۲۰.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم أَيُّمَا رَجُلٍ ضَرَبَ إِمْرَأَتَهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ، أَقَامَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ فَيَفْضَحُهُ فَيُضِحُّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ الْأَوْلُونَ وَالْآخِرُونَ^١

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: هر مردی که بیش از سه ضربه (با شرایط خاص خود) به همسرش بزند، خداوند متعال او را در برابر خلائق در روز قیامت بپا داشته و چنان رسوایش می کند که تمام گذشتگان و آیندگان به او نظاره گر شوند.

البته اگر رفتار ناپسند زن با امر و نهی اصلاح نشود، اسلام اجازه می دهد مرد تحت شرایط و ضوابطی بسیار دقیق و به نرمی و به دور از خشونت، به صورتی که بدن زن تغییر نکند و تغییر رنگ ندهد، او را بزند طبعاً چنین زدن نه برای این است که زن به واسطه زده شدن مودب شود. چرا که این مقدار از زدن کسی را تأدیب نمی کند بلکه به خاطر این نکته است که حالت لجاجت و کینه ورزی را از زن سلب کند.

لزوم مدارا

به تعبیر اسلام، همسر چون گل است و با گل باید همراه شد تا بوی عطرش و حسن جمالش باقی باشد.

١- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : **إِنَّمَا مَثَلُ الْمَرْأَةِ مِثْلُ الضِّلْعِ الْمُعْوَجِّ إِنْ تَرَكَتَهُ انْتَفَعْتَ بِهِ وَإِنْ أَقَمْتَهُ كَسَرْتَهُ**^٢.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: مثل زن چون دنده کج قفسه سینه است و همانطور که زیبایی سینه آدمی و تعادل آن به کج بودن و خمیده بودن دنده های وی بستگی دارد و راست بودن دنده ها شکلی ناموزون در وی ایجاد می کنند زن نیز به همین حالت که هست موزون می باشد لذا اگر او را به همین حال باقی بگذاری از او نفع می بری ولی اگر او را راست کنی غیر از اینکه عملی غیر صحیح انجام داده ای، او را ناموزون خواهی ساخت و موجب شکستن آن خواهی شد.

^١ - مستدرک الوسائل، حدیث ١٦٦٢١.

^٢ - وسائل الشیعه، حدیث ٢٥٣٤٣.

۲ - قال الصادق عليه السلام عن آبائه في حديث المناهي عن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قال: وَمَنْ صَبَرَ عَلَى خُلُقِ امْرَأَةٍ سَيِّئَةِ الْخُلُقِ وَاحْتَسَبَ فِي ذَلِكَ الْأَجْرِ أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الشَّاكِرِينَ^۱.

امام صادق عليه السلام از آباء طاهرینش در بیان حدیث مناهی رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: آن حضرت فرمودند: هر مردی بر بدی اخلاق زن بدخلقش صبر کند و آن را به گمان اجر و پاداش تحمل نماید، خداوند به او ثواب شاکرین عطا خواهد کرد.

۳ - قال الصادق عليه السلام: إِنَّ إِبْرَاهِيمَ شَكَى إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مَا يُلْقَى مِنْ سُوءِ خُلُقِ سَارَةَ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ إِنَّمَا مِثْلُ امْرَأَةٍ مِثْلُ الضَّلَعِ الْمُعْوَجِ إِنْ أَقْمَتَهُ كَسَرْتَهُ وَإِنْ تَرَكْتَهُ اسْتَمْتَعْتَ بِهِ، إصْبِرْ عَلَيْهَا^۲.

امام صادق عليه السلام می فرمایند: ابراهیم نبی عليه السلام از بدی اخلاق همسرش ساره به خداوند شکوه نمود، خدا به او وحی نمود که مثل زن چون دنده کج است اگر او را راست کنی می شکند و اگر او را رها کنی از او بهره می بری، پس بر او صبر کن.

قبح تحمیل بیش از طاقت

عاطفه و احساس قوی زن قادر به تحمل بارهای سنگین نیست. تحمیل بیش از توان، او را پژمرده می کند و یا در موضع عناد و لجاجت قرار می دهد.

۱ - قال الصادق عليه السلام: في رسالة اميرالمؤمنين عليه السلام الى الحسن عليه السلام: لا تُمَلِّكِ الْمَرْأَةَ مِنَ الْأَمْرِ [امْرِهَا] مَا يُجَاوِزُ [جَاوِزًا] نَفْسَهَا، فَإِنَّ ذَلِكَ أَنْعَمَ لِحَالِهَا وَأَرْخَى لِبَالِهَا وَأَدْوَمَ لِحَمَالِهَا، فَإِنَّ الْمَرْأَةَ رِيحَانَةٌ وَكَيْسَتْ بِقَهْرَمَانَةٍ^۳.

امام صادق عليه السلام می فرمایند: حضرت امیر علیه السلام در نامه اش به امام مجتبی علیه السلام که در آن به سفارشهای بسیاری اشاره فرموده اند نوشته اند: به زن بیش از حد توانش تحمیل نکن، این برای او بهتر بوده و خاطر او را آسوده می گرداند. چرا که زن گل است و نه خشن چون قهرمان میدانهای نبرد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۸.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۶.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۲۷.

حسن احسان

اکرام شوهر و احسان وی به همسر نیز ستایش و عمل پیامبران دانسته شده است.

۱- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَلَا خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم فرموده‌اند: بدانید بهترین شما کسی است که با زنش بهتر باشد و من از همه شما بر زنانم بهترم.

۲- عن اسحاق بن عمار قال: قلت لأبي عبد الله عليه السلام: ما حق المرأة على زوجها الذي إذا فعله كان محسناً؟ قال: يَشْبَعُهَا وَيَكْسُوها وَإِنْ جَهَلَتْ غَفَرَ لَهَا^۲.

اسحاق بن عمار می‌گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: حق زن بر شوهرش چیست؟ که اگر انجامش داد محسن و نیکوکار شمرده می‌شود؟ امام فرمودند: او را سیر کند؛ بپوشاند، اگر نادانی کرد و کاری نابخردانه انجام داد، از تقصیرش بگذرد.

۳- قال الصادق عليه السلام: رَحِمَ اللهُ عَبْدًا أَحْسَنَ فِيهَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ زَوْجَتِهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدْ مَلَكَهُ نَاصِيَتَهَا وَجَعَلَهُ الْقَيِّمَ عَلَيْهَا^۳.

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: خداوند رحمت کند بنده‌ای را که بین وی و همسرش به نیکویی و خوشی بگذرد، خداوند متعال زن را در اختیار مرد قرار داده و او را قیّم او ساخته، پس باید به نیکي با او رفتار کند.

شوهرداری

در قبال وظایفی که مرد در مقابل همسرش برعهده دارد، زن نیز وظیفه دارد امور شوهرداری را نیک به انجام رساند.

۱- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: لا تُؤَدِّي الْمَرْأَةُ حَقَّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَتَّى تُؤَدِّيَ حَقَّ زَوْجِهَا^۴.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرمایند: زن حق خدای متعال را ادا نمی‌کند مگر اینکه حق همسرش را ادا کرده باشد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۱۵۳۳۰.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۳۴.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۴۲.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : لَوْ أَنَّ امْرَأَةً وَضَعَتْ إِحْدَى يَدَيْهَا طَبِيخَةً وَالْأُخْرَى مَشْوِيَةً، مَا أَدَّتْ حَقَّ زَوْجِهَا وَلَوْ أَنَّهَا عَصَتْ مَعَ ذَلِكَ زَوْجَهَا طَرْفَةَ عَيْنٍ، أَلْقَيْتَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ إِلَّا أَنْ تَتُوبَ وَتَرْجِعَ.^۱
رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می فرمایند: اگر زنی با یکدست پیزد و با دیگری کباب کند، حق شوهرش را ادا نکرده است و اگر با این حال به قدر چشم برهم زدنی نافرمانی شوهر کند در پایین ترین درکات جهنم انداخته می شود مگر اینکه توبه کند و برگردد.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : حَقُّ الرَّجُلِ عَلَى الْمَرْأَةِ إِنْ أَرَاهُ السَّرَاحَ وَإِصْلَاحَ الطَّعَامِ وَأَنْ تَسْتَقْبِلَهُ عِنْدَ بَابِ بَيْتِهَا فَتَرْحَبَ وَأَنْ تَقْدَمَ إِلَيْهِ الطَّسْتِ وَالْمَنْدِيلِ وَأَنْ تُوضِّئَهُ وَأَنْ لَا تَمْنَعَهُ نَفْسَهَا إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ.^۲
رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می فرمایند: حق مرد بر زن این است که آتش بیفروزد و غذا مهیا سازد و و دم درگاه منزل به استقبال وی رود و اهلاً و مرحباً گوید و طشت و حوله برایش ببرد و دستانش را بشوید و بدون عذر شرعی خود را از او منع نکند.

۴ - عن أبي جعفر عليه السلام : جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ.^۳

حضرت امام باقر علیه السلام می فرمایند: جهاد زن خوب شوهرداری است.

۵ - قال الباقر عليه السلام : جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ؟ فَقَالَ لَهَا: أَنْ تُطْبِعَهُ وَلَا تُعْصِيَهُ وَلَا تَصَدِّقَ مِنْ بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَلَا تَصُومَ تَطَوُّعاً إِلَّا بِإِذْنِهِ وَلَا تَمْنَعَهُ نَفْسَهَا وَإِنْ كَانَتْ عَلَى ظَهْرِ قَتَبٍ وَلَا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهَا إِلَّا بِإِذْنِهِ وَإِنْ خَرَجَتْ بِغَيْرِ إِذْنِهِ لَعَنَتْهَا مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ وَمَلَائِكَةُ الْأَرْضِ وَمَلَائِكَةُ الْعُزْبِ وَمَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَعْظَمُ النَّاسِ حَقّاً عَلَى الرَّجُلِ؟ قَالَ: وَالِدُهُ. قَالَتْ: مَنْ أَعْظَمُ النَّاسِ حَقّاً عَلَى الْمَرْأَةِ؟ قَالَ: زَوْجُهَا، قَالَتْ: فَمَا لِي عَلَيْهِ مِنَ الْحَقِّ مِثْلَ مَا لَهُ عَلَيْهِ، قَالَ: لَا مِنْ كُلِّ مَاءٍ وَاحِدَةٍ [قَالَ: فَقَالَ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا لَا يَمْلِكُ رَقَبَتِي رَجُلٌ أَبَدًا].^۴

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۴۱.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۳۱.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۴.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۰ و فروع کافی، ج ۵، ص ۵۰۶.

امام باقر علیه السلام می فرماید: زنی به حضور پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم رسید و عرض کرد: ای رسول خدا، حقّ مرد بر زن چیست؟ حضرت فرمود: اینکه از او اطاعت کند و نافرمانی اش ننماید و از اموال شوهرش بدون اجازه وی انفاق ننماید و روزه مستحبی بدون اجازه او نگیرد و خود را از او منع نکند هر چند بر پالان شتر باشد و از خانه اش بدون اجازه وی خارج نشود که اگر بدون اجازه از منزل بیرون رود، فرشتگان آسمان و زمین و فرشتگان غضب و رحمت او را نفرین می کنند تا به منزل برگردد، آن زن عرض کرد، حقّ چه کسی برمرد بیشتر است؟ حضرت پاسخ داد: حقّ پدرش، پرسید: حقّ چه کسی بر زن بیشتر است؟ فرمود: شوهرش. زن گفت: پس با این حساب حقّ او بر من بیشتر از حقّ من بر اوست و حقّ من بر او به قدر حقّ او بر من نمی باشد؟ حضرت فرمود: نه که نیست بلکه یک صدم آن هم نیست. زن چون این سخنان را شنید، گفت: به خدایی که تو را به رسالت برانگیخت هرگز ازدواج نمی کنم.

۶- قال الباقر علیه السلام : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ النَّحْرِ إِلَى ظَهْرِ الْمَدِينَةِ عَلَى جَمَلٍ عَارِي الْجِسْمِ فَمَرَّ بِالنِّسَاءِ فَوَقَّفَ عَلَيْهِنَّ، ثُمَّ قَالَ: يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ وَأَطِعْنَ أَزْوَاجَكُنَّ فَإِنَّ أَكْثَرُكُمْ فِي النَّارِ، فَلَمَّا سَمِعْنَ ذَلِكَ بَكَينَ ثُمَّ قَامَتْ إِلَيْهِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي النَّارِ مَعَ الْكُفَّارِ وَاللَّهِ مَا نَحْنُ بِكُفَّارٍ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ: إِنَّكُنَّ كَافِرَاتٌ بِحَقِّ أَزْوَاجِكُنَّ^۱.

امام باقر علیه السلام می فرماید: روز عید قربانی، رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم بر شتری برهنه از مدینه خارج شدند و در بیرون مدینه به گروهی از زنان برخوردند. حضرت متوقف گردید و به آنها فرمود: ای زنان صدقه دهید و از شوهرانتان تبعیت کنید، که بیشتر شما در آتش هستید. زنان وقتی این سخن را شنیدند، گریه سردادند. زنی از آنان ایستاد و گفت. ای رسول خدا آیا ما با کفار در آتش قرار می گیریم در حالیکه به خدا قسم ما کافر نیستیم؟! حضرت به او فرمود: شما به حقّ همسرانتان کافرید.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۵۲.

۷ - علی بن جعفر فی کتابه عن اخیه قال: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ الْمُغَاضَبَةِ زَوْجَهَا هَلْ لَهَا صَلَاةٌ أَوْ مَا حَالُهَا؟ قَالَ: لَا تَزَالُ عَاصِيَةً حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا^۱.

علی بن جعفر می‌گوید: از امام کاظم علیه‌السلام پرسیدم، زنی که شوهرش از او ناراحت است، آیا نماز دارد؟ و نیز وضعیت نماز او چگونه است؟ حضرت فرمودند: دائماً در حال گناه است، مگر اینکه شوهرش از او راضی باشد.

۸ - قال الصادق علیه‌السلام: إِنَّ قَوْمًا أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ: إِنَّا رَأَيْنَا أَنَسًا يَسْجُدُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا^۲.

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: گروهی به حضور رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم رسیدند و عرض کردند: ما عده‌ای را مشاهده کردیم که در مقابل یکدیگر سجده می‌کردند حضرت فرمود: اگر دستور می‌دادم کسی برای کسی سجده کند، دستور می‌دادم زن برای شوهر خویش سجده نماید.

۹ - قال الصادق علیه‌السلام: جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَاةُ مَا حَقَّ الزَّوْجُ عَلَى الْمَرْأَةِ؟ قَالَ: أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ، قَالَتْ: فَخَبِّرْنِي عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ، قَالَ: لَيْسَ لَهَا أَنْ تَصُومَ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَغْنَى تَطَوُّعًا وَلَا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِهِ وَعَلَيْهَا أَنْ تَتَطَيَّبَ بِأَطْيَبِ طَيِّبِهَا وَتَلْبَسَ أَحْسَنَ ثِيَابِهَا وَتَزِينَ بِأَحْسَنِ زِينَتِهَا وَتَعْرِضَ نَفْسَهَا عَلَيْهِ غُدْوَةً وَعَشِيَّةً وَأَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ حُقُوقُهُ عَلَيْهَا^۳.

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: زنی به حضور پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم رسید و گفت: ای رسول خدا حق مرد بر زن چیست؟ حضرت فرمودند: بیش از آن است که مطرح شود، زن گفت: از برخی از آنها مرا باخبر ساز، حضرت فرمود: نباید روزه مستحبی بدون اذن او بگیرد و نباید بدون اجازه‌اش از منزل خارج شود، باید به بهترین عطری که دارد خود را برای وی خوشبو سازد و آراسته‌ترین لباسش را بپوشد و صبح و شام خود را به او عرضه کند و البته حقوق وی بر زن از اینها بیشتر است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۱.

۱۰ - قال الصادق عليه السلام : أتت امرأة إلى رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فقالت: ما حق الزوج على المرأة؟ قال: أن تجيبه إلى حاجته وإن كانت على قتب ولا تعطى شيئاً إلا بإذنه، فإن فعلت فعليها الوزر وله الأجر ولا تبیت ليلته وهو عليها ساخط، قالت: يا رسول الله وإن كان ظالماً؟ قال: نعم^۱.

امام صادق عليه السلام می فرماید: زنی به حضور رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم رسید و گفت: حق مرد بر زن چیست؟ حضرت فرمودند: اگر او را خواست هر چند بر پالان شتر باشد جواب مثبت دهد، چیزی بدون اجازت اش به کسی ندهد و اگر بدهد او وزر عملش را می بیند و شوهرش اجر آن، و هیچ شبی را صبح نکند در حالی که شوهرش از او ناراحت باشد زن پرسید: هر چند ظالم باشد؟ حضرت فرمود: بلی.

۱۱ - قال صادق عليه السلام : ثلاثة لا تقبل لهم صلاة: عبد أبق من موالیه حتى يضع يده في أيديهم وامرأة باتت وزوجها عليها ساخط ورجل أم قوماً وهم له كارهون^۲.

امام صادق عليه السلام می فرمایند: نماز سه کس پذیرفته نمی شود، بنده فراری از مولی تا اینکه برگردد و دستش را در دست مولایش قرار دهد، زنی که با خشم شوهرش از وی، بخوابد، مردی که امامت قومی را برعهده گیرد و مردم از وی کراهت داشته باشند.

۱۲ - قال الصادق عليه السلام : أيما امرأة قالت لزوجها: ما رأيت قط من وجهك خيراً فقد حبط عملها^۳.

امام صادق عليه السلام می فرماید: هر زنی که به شوهرش بگوید: من هرگز از تو خیری ندیده ام، اعمالش نابود می شود.

۱۳ - قال الصادق عليه السلام : أيما امرأة باتت وزوجها عليها ساخط في حق لم يتقبل منها صلاة حتى يرضى عنها وأيما امرأة تطيبت لغير زوجها لم يقبل الله منها صلاة حتى تغتسل من طيبها كغسلها من جنباتها^۴.

امام صادق عليه السلام می فرمایند: هر زنی شب را به صبح سپری کند در حالی که

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۷.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۱.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۵.

همسرش در امر حقی از او ناراحت باشد تا زمانی که از او راضی نشده است نمازش پذیرفته نیست و هرزنی برای غیرشوهرش خود را بیاراید و عطر زند تا زمانی که مانند غسل جنابت از آن عطر غسل نکند، نمازش پذیرفته نیست.

خدمت در خانه

توجه زن به منزل و رسیدگی به امور خانه از زینتهای او به حساب می آید.

۱ - **قال الباقر** علیه السلام: **تَقَاضَى عَلِيٌّ وَفَاطِمَةٌ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي الْخِدْمَةِ فَقَضَى عَلِيٌّ فَاطِمَةَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ بِخِدْمَتِهَا مَادُونَ الْأَبَابِ وَقَضَى عَلِيٌّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ بِمَا خَلْفَهُ. قَالَ: فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: فَلَا يَعْلَمُ مَا دَخَلَنِي مِنَ السَّرُورِ إِلَّا اللَّهُ بِإِكْفَائِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ تَحْمِيلُ أَرْقَابِ الرِّجَالِ^۱.**

امام باقر علیه السلام می فرماید: حضرت امیر علیه السلام و حضرت زهرا علیه السلام پیامبر خدا را به قضاوت برای تقسیم کارهای منزل خواندند، حضرت فرمودند: فاطمه علیه السلام کارهای قبل از درگاه بیت را انجام دهد و علی کارهای بیرون از درگاه بیت را، حضرت زهرا علیه السلام می فرماید: هیچ کس جز خدا نمی داند که من چقدر خوشحال شدم از اینکه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بار مردان را از دوش من به زمین انداخت.

۲ - **قال الباقر** علیه السلام: **إِنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ضَمِنَتْ لِعَلِيِّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ عَمَلَ الْبَيْتِ وَالْخُبْرَ وَقَمَّ الْبَيْتِ وَضَمِنَ لَهَا عَلِيٌّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ مَا كَانَ خَلْفَ الْأَبَابِ نَقْلُ الْحَطَبِ وَأَنْ يَجِيءَ بِالطَّعَامِ^۲.**

امام باقر علیه السلام می فرماید: حضرت زهرا علیه السلام برای حضرت امیر علیه السلام تقبل فرمودند که کارهای منزل اعم از خمیر کردن، نان پختن و جارو کردن را انجام دهند و متولی امور خانه شود و حضرت امیر علیه السلام کارهای بیرون خانه چون، آوردن هیزم و غذا را به انجام رساند.

ثواب زن در اطاعت از همسر

اطاعت زن تنها وظیفه ای دنیوی نیست، بلکه عملی عبادی بوده و ثواب و جزای نیک الهی بر آن مترتب می شود.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۱.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۳۰.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الْأَمْرَةُ الصَّالِحَةُ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ رَجُلٍ غَيْرِ صَالِحٍ وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ خَدَمَتْ زَوْجَهَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ أَغْلَقَ اللَّهُ عَنْهَا سَبْعَةَ أَبْوَابِ النَّارِ وَفَتَحَ لَهَا ثَمَانِيَةَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ تَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَتْ^۱!

تنبیه الخواطر از رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم آورده است: زن صالحه از هزار مرد غیر صالح بهتر است و هرزنی که یک هفته کارهای همسرش را به انجام رساند، خداوند هفت در دوزخ را براو می بندد و هشت در بهشت را بر وی می گشاید تا از هر کدام که خواست داخل شود.

۲ - قال: ما مِنْ امْرَأَةٍ تَسْقِي زَوْجَهَا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهَا مِنْ عِبَادَةِ سَنَةِ صِيَامٍ نَهَارِهَا وَقِيَامِ لَيْلِهَا وَيَبْنِي اللَّهُ بِكُلِّ شَرْبَةٍ تَسْقِي زَوْجَهَا مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ وَعَفَرَ لَهَا سِتِّينَ خَطِيئَةً^۲!

تنبیه الخواطر به نقل از امام عليه السلام آورده است: زنی نیست که جرعه‌ای آب به شوهرش دهد، مگر اینکه این عمل او برتر است از عبادت یک سال که روزهایش را روزه و شبهایش به نماز سپری شده باشد و همچنین خداوند در مقابل هر جرعه‌ای که به شوهرش نوشانده است، شصت در بهشت بپا می کند و شصت خطای او را می بخشد.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِذَا عَرَفَتِ الْمَرْأَةُ رَبَّهَا وَأَمْنَتْ بِهِ وَبَرَّسُوْلِهِ وَعَرَفَتْ فَضْلَ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّهَا وَصَلَّتْ حَمْسًا وَصَامَتْ شَهْرَ رَمَضَانَ وَأَحْصَنَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا، دَخَلَتْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ^۳!

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: اگر زن خدایش را بشناسد و به او و به رسولش ایمان آورد و فضل اهل بیت پیامبرش را درک کند و نماز پنجگانه را بجا آورد و روزه ماه رمضان را بگیرد و عفت خویش را حفظ کند و اطاعت همسرش نماید، از درهای بهشت هر کدام بخواهد، وارد شود.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۲ و مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۳۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۳.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۰۰.

۴ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: كُلُّ امْرَأَةٍ صَالِحَةٍ عَبْدَتُ رَبِّهَا وَأَدَّتْ فَرَضَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ!^۱
حضرت پیامبر صلى الله عليه وآله وسلم فرموده‌اند: هر زن صالحه‌ای عبادت پروردگارش نماید و فرائض خود را انجام و همسرش را اطاعت کند، وارد بهشت می‌شود.

۵ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ نِسَائِكُمْ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ أَلَوْلُدُ، أَلَوْلُدُ عَلَى زَوْجِهَا، إِذَا آدَتْ أَوْ أُودِيَتْ، جَاءَتْ حَتَّى تَأْخُذَ بِيَدِ زَوْجِهَا، ثُمَّ تَقُولُ: وَاللَّهِ لَا أُذَوِّقُ غَمًّا حَتَّى تَرْضَى.^۲
رسول مکرم اسلام صلى الله عليه وآله وسلم فرموده‌اند: آیا شما را خبر دهم به بهترین زنان شما از اهل بهشت؟ او زنی است که توان آستن شدن داشته باشد، بر شوهرش مهربان باشد، هر گاه اذیت شوهر کند و یا از سوی شوهر اذیت شود، دست همسرش را بگیرد و بگوید: به خدا سوگند، چشم برهم فرو نمی‌بندم مگر اینکه از من راضی شوی.

۶ - قال الصادق عليه السلام: إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَجَّتْ بَيْتَ رَبِّهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا وَعَرَفَتْ حَقَّ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَلْتَدْخُلْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ.^۳
امام صادق عليه السلام می‌فرمایند: اگر زن پنج نمازش را اقامه کند، یک ماهش را روزه بگیرد و خانه خدا را (در صورت استطاعت) زیارت نماید و همسرش را طاعت کرده باشد و حق علی عليه السلام را بشناسد، از هر دری از درهای بهشت که بخواهد، وارد می‌گردد.

۷ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَيُّمَا امْرَأَةٍ دَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئاً مِنْ مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صَلَاحاً نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا، وَمَنْ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا لَمْ يُعَذِّبْهُ، فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرَّجَالُ بِكُلِّ خَيْرٍ، فَأَيُّ شَيْءٍ لِلنِّسَاءِ الْمَسَاكِينِ؟ بَلَى إِذَا حَمَلَتِ الْمَرْأَةُ كَانَتْ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْمُجَاهِدِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِذَا وَضَعَتْ كَانَ لَهَا مِنَ الْجَزْرِ مَا لَا يُدْرَى أَحَدٌ مَا هُوَ لِعِظَمِهِ، فَإِذَا أَرْضَعَتْ كَانَ لَهَا بِكُلِّ مَصَّةٍ كَعِدَلِ عِتْقِ مُحَرَّرٍ مِنْ وَوَلَدٍ إِسْمَاعِيلَ، فَإِذَا فَرَعَتْ مِنْ

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۰۲ .

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۰۱ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۳ .

رِضَاعِهِ ضَرَبَ مَلَكٌ كَرِيمٌ عَلَيَّ جَنَّبَهَا وَقَالَ: إِسْتَأْنَفِي الْعَمَلَ فَقَدْ غَفَرَ لَكَ!'

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: هرزنی از منزل شوهرش چیزی را از جایی به جای بهتری دیگر جابجا کند (کنایه از انجام کوچکترین کاری در منزل)، خداوند به او نظر کند و آنکه خدا به وی توجه کند، عذابش نخواهد کرد، ام سلمه عرض کرد: ای رسول خدا، مردان همه خوبیهها و خیرات را برده‌اند. برای زنان بیچاره چیزی نمانده است (کدام خیر باقی است؟) حضرت فرمودند: آری وقتی زن حامله شود، همانند کسی است که روزها همواره روزه و شبها به نماز بگذرانند و با جان و مال خود در راه خدا جهاد نماید و چون وضع حمل نماید عظمت مزدش را هیچ کس درک نمی‌کند و چون فرزندش را شیر دهد، اجر او برای هربار مکیدن سینه‌اش برابر ثواب آزاد نمودن برده‌ای از فرزندان اسماعیل علیه السلام است و چون او را از شیر بازگیرد، فرشته‌ای بزرگوار بر پهلویش زند و گوید: عملت را از سر گیر که خداوند تو را آمرزیده است.

آزار شوهر

شوهر آزاری که امروزه به عنوان یک بیماری مورد توجه متخصصان قرار گرفته حرام است.

۱ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : مَنْ كَانَ لَهُ امْرَأَةٌ تُوِيهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا وَلَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّى تُعِينَهُ وَتَرْضِيَهُ وَإِنْ صَامَتِ الدَّهْرَ وَقَامَتِ اللَّيْلَ وَأَعْتَقَتِ الرِّقَابَ وَأَنْفَقَتِ الْأَمْوَالَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَكَانَتْ أَوَّلُ مَنْ تَرِدُ النَّارَ، ثُمَّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وسلم وَعَلَى الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِكَ الْوِزْرِ وَالْعَذَابِ إِذَا كَانَ لَهَا مَوْذِيًا ظَالِمًا وَمَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خُلُقِ امْرَأَتِهِ وَاحْتَسَبَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ مَرَّةٍ يَصْبِرُ عَلَيْهَا مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا أُعْطِيَ أَيُّوبَ عَلَى بَلَائِهِ وَكَانَ عَلَيْهَا مِنَ الْوِزْرِ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ فَإِنْ مَاتَتْ قَبْلَ أَنْ تَعْقِبَهُ وَقَبْلَ أَنْ يَرْضَى عَنْهَا حُشِرَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنكُوسَةً مَعَ الْمُتَنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَمَنْ كَانَتْ لَهُ امْرَأَةٌ وَلَمْ تُوَافِقْهُ وَلَمْ تَصْبِرْ عَلَى مَا رَزَقَهُ اللَّهُ وَشَقَّتْ عَلَيْهِ وَحَمَلَتْهُ مَا لَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهَا حَسَنَةً تَتَّقِي بِهَا النَّارَ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهَا مَا دَامَتْ كَذَلِكَ!'

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۷۵۵۶ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۵ .

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: هر کس زوجه‌ای داشته باشد و او را آزار دهد اگر زن همه عمر را روزه بگیرد و شبها را به عبادت بپردازد و بندگانی را از قید بردگی آزاد نماید و اموالی را در راه خدا انفاق کند، خداوند از او نه نمازی و نه هیچ کار نیکی را نخواهد پذیرفت، مگر اینکه آن مرد را از خود راضی و خشنود سازد و او را یاری کند و الا او نخستین کس باشد که وارد آتش شود، سپس آن حضرت فرمود: مرد نیز همین وزر و عذاب را خواهد داشت، اگر او زوجه خویش را آزار دهد و درباره‌اش ستم کند، و هر مردی بر ناسازگاری و بدخویی همسرش صبر کند و بردباری نماید و طلاقش ندهد پروردگار به قدر هر شبانه‌روزی که با وی به سر برده و شکیبایی نموده پاداشی که به ایوب در مصیبت‌هایش داده به وی نیز عطا می‌فرماید و بر آن زن به قدر شنهای متراکم بیابانها گناه خواهد بود و اگر پیش از اینکه سراغ همسرش رود و قبل از اینکه او را راضی کند، بمیرد، روز قیامت سرنگون و با منافقین در آخرین درکات جهنم محشور خواهد شد و آنکه همسرش زنی ناموافق بوده و با شوهرش تفاهم نداشته باشد و به روزی خدا داده قناعت نکند و بر مرد سخت گیرد و چیزی را که در قدرت او نیست بر وی تحمیل کند، خداوند از آن زن مادامی که چنین است هیچ کار نیکی که مانع حرارت آتش باشد را نخواهد پذیرفت و همواره در غضب و خشم خداوند متعال، گرفتار است.

۲ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : **الرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَكُلُّ رَاعٍ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى مَالِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْهُ**^۱.

رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مرد مسئول اهل بیت خود است و به خاطر آنها مؤاخذه خواهد شد، زن نیز مسئول اموال شوهر و مسئول در برابر خود اوست و در این باره مورد بازخواست قرار می‌گیرد.

۳ - قال الصادق علیه السلام : **مَلْعُونَةٌ، مَلْعُونَةٌ، امْرَأَةٌ تُؤْيِ زَوْجَهَا وَسَعِيدَةٌ، سَعِيدَةٌ امْرَأَةٌ تُكْرِمُ زَوْجَهَا وَلَا تُؤْيِيهِ وَتَطْبَعُهُ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ**^۲.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۱۲.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۱۰.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: از رحمت حق مطرود است، از رحمت حق مطرود است زنی که شوهرش را آزار دهد و سعادت مند است، سعادت مند است زنی که شوهرش را احترام کرده، او را آزار ندهد و در همه احوالات و حاجات او، او را اطاعت کند.

طلسم برای ایجاد محبت

پناه بردن به طلسم و جادو و توجه به رمالها و ساحران برای ایجاد محبت صحیح نیست.

۱ - عن جعفر بن محمد عن ابیه عن آباءه علیهم السلام : قال، قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم لِامْرَأَةٍ سَأَلَتْهُ: إِنَّ لِي زَوْجًا وَبِهِ عَلَيَّ غِلْظَةٌ وَأَنِّي صَنَعْتُ شَيْئًا لِأَعْطِفَهُ عَلَيَّ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وسلم: أَفَ لَكَ كَدَّرْتَ الْبِحَارَ وَكَدَّرْتَ الطَّيْنَ وَلَعَنْتِ الْاَمْلاَئِكَةَ الْاَخْيَارَ وَمَلَائِكَةَ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ، قَالَ: فَصَامَتِ الْمَرْأَةُ نَهَارَهَا وَقَامَتِ لَيْلَهَا وَخَلَقَتْ رَأْسَهَا وَلَبَسَتِ الْمَسُوحَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله وسلم فَقَالَ: إِنَّ ذَلِكَ لَا يُقْبَلُ مِنْهَا!

امام باقر علیه السلام از پدراناش صلی الله علیه و آله وسلم نقل می کند که زنی به حضور رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم رسید و گفت: شوهری دارم که نسبت به من خشن و تندخو است و من طلسمی ساختم تا قلب او را به خود متمایل سازم، حضرت به وی فرمود: اف برتو، دریاها و زمینها را آلوده کردی و ملائک برگزیده خداوند و فرشتگان آسمانها و زمین تو را نفرین می کنند. آن زن روزها را روزه و شبها را به عبادت گذراند، موی سر خود را تراشید و لباس خشن پوشید تا بلکه خداوند از تقصیرش بگذرد. وقتی خبر حال او را به حضرت رسالت دادند؛ فرمود: این اعمال از وی پذیرفته نمی شود.

خروج بی اذن از منزل

یکی از حقوق شوهر بر زن این است که بی اذن وی از منزل خارج نشود چه اینکه خروج بی اذن علاوه بر زایل نمودن این حق، امکان آلوده شدن او را به معاصی آسانتر می کند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۵۲.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَيُّمَا امْرَأَةٍ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا بِغَيْرِ إِذْنِهِ، لَعَنَهَا كُلُّ شَيْءٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ، إِلَى أَنْ يَرْضَى عَنْهَا زَوْجُهَا^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: هر زنی بدون اجازه همسر از منزلش خارج شود، هر آنچه خورشید و ماه بر آن بتابد، او را لعن کنند تا اینکه شوهرش از او راضی شود.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَيُّ امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ وَخَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا فَهِيَ تُلْعَنُ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا مَتَى مَا رَجَعَتْ^۲.

آن حضرت نیز فرمودند: هر زنی عطر زند و خود را خوشبو کند و از منزل خارج گردد، او مطرود از رحمت خداوند است مادامی که به منزل برگردد، هر قدر طول بکشد و تا هر زمان که برگردد.

۳ - عن جعفر بن محمد عليه السلام عن أبيائه عليهم السلام في حديث المناهي، قال: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم أَنْ تَخْرُجَ الْمَرْأَةُ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا، فَإِنْ خَرَجَتْ لَعَنَهَا كُلُّ مَلَكٍ فِي السَّمَاءِ وَكُلُّ شَيْءٍ تَمُرُّ عَلَيْهِ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا^۳.

امام صادق علیه السلام از پدران طاهرش نقل می کند که رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم نهی فرمود از اینکه زن بدون اجازه شوهرش خانه اش را ترک گوید و اگر چنین کند هر فرشته ای در آسمان و هر آنچه از جن و انس بر او عبور کنند، وی را لعن می کنند تا به خانه اش برگردد.

۴ - قال الصادق عليه السلام: إِنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم خَرَجَ فِي بَعْضِ حَوَائِجِهِ فَعَهَدَ إِلَى امْرَأَتِهِ عَهْدًا أَنْ لَا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهَا حَتَّى يَقْدَمَ، قَالَ: وَإِنْ أَبَاهَا قَدْ مَرَضَ فَبَعَثَ الْمَرْأَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم تَسْتَأْذِنُهُ أَنْ تَعُودَهُ فَقَالَ: لَا، اجْلِسِي فِي بَيْتِكَ أَطِيعِي وَزَوْجَكَ قَالَ: فَتَقَلَّ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ ثَانِيًا بِذَلِكَ فَقَالَ: اجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ، قَالَ: فَمَاتَ أَبُوهَا فَبَعَثَ إِلَيْهِ: إِنَّ أَبِي قَدِمَاتُ فَتَأْمُرُنِي أَنْ أَصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَالَ: لَا اجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ قَالَ: فَدَفِنَ الرَّجُلَ فَبَعَثَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم إِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ وَلَا يَبِيكِ بِطَاعَتِكَ لِزَوْجِكَ^۴.

امام صادق علیه السلام می فرماید: در زمان پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله وسلم مردی از انصار برای برخی

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۴۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۸.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۰.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۵۰.

از کارهایش از منزل خارج و به سفر رفت او از زنش عهد گرفته بود که تا برگشت وی از خانه خارج نشود، پدر زن مریض شد و زن می‌خواست در بالین پدرش باشد، ولی نمی‌دانست با عهد همسرش چه کند؟ کسی را نزد رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرستاد تا از او اجازه خواهد و نزد پدرش به عیادت او رود، حضرت اجازه نداد و فرمود: در خانه‌ات بنشین و همسرت را اطاعت کن. حال پدر بدتر شد و زن به شدت دوست داشت نزد پدر باشد و به همین خاطر برای دومین بار کسی را نزد پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرستاد تا بلکه از او اجازه بگیرد ولی حضرت فرمودند: در خانه‌ات بنشین و شوهرت را اطاعت کن. پدر مُرد و زن نزد حضرت فرستاد و به او خبر داد پدرم از دنیا رفته، مرا اجازه ده تا بر او نماز بگذارم، حضرت باز هم همان پاسخ را تکرار فرمود: و زن مؤمنه همانند دو مورد سابق پذیرفت و از خانه‌اش خارج نشد تا اینکه پدر را دفن کردند، رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم قاصدی را نزد زن فرستاد و به او فرمود: خداوند به خاطر اطاعتت از شوهرت، تو و پدرت را آمرزید.

تزئین برای غیر

جمال زن متعلق به همسر وی است و لذا آرایش برای غیرهمسر، خبر از بی‌توجهی او به همسرش می‌دهد.

۱ - **عن جعفر بن محمد** علیهما السلام عن آبائه علیهم السلام فی حدیث المناهی: نهی رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم أَنْ تَتَزَيَّنَ لِغَيْرِ زَوْجِهَا فَإِنْ فَعَلَتْ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُحْرِقَهَا بِالنَّارِ^۱.

امام باقر از پدرانش علیهم السلام فرموده است: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نهی فرمود از اینکه زن خود را برای غیرشوهرش بیاراید و زینت کند و اگر چنین کند سزاوار است خداوند او را با آتش بسوزاند.

منزل امن ترین مکان

منزل برای زن امن ترین مکان است و بیشتر مفاسد هر چند ممکن است در منزل

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۱۰.

صورت گیرند اما از بیرون منزل ناشی شده‌اند.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : اتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّهُنَّ عَىَّ وَعَوْرَةٌ وَأَنْتُمْ اسْتَحْلَلْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَهُنَّ عِنْدَكُمْ عَوَانٌ قَادِرُونَ^۱ وَأَقَادُوا^۲ أَعْيَهُنَّ بِالسُّكُوتِ وَوَارُوا عَوْرَاتِهِنَّ بِالْبُيُوتِ^۱!

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرمایند: از خداوند بترسید در مورد زنان که آنها خود را به خستگی وا داشته و ناآگاهند و نیز مایه عفت انسانند و شما امانات الهی را نزد خود حلال شمرده‌اید و آنها نزد شما اُسرایند، پس خستگی و مُشاجره و جهل آنها را با سکوت درمان کنید و دفع نمایید و عیوب آنها را با خانه‌ها بپوشانید.

۲ - قال اميرالمؤمنين عليه السلام : يا أَهْلَ الْعِرَاقِ بُبِّئْتُ أَنْ نِسَائِكُمْ يُدَافِعُنَ الرَّجَالَ فِي الطَّرِيقِ، أَمَا تَسْتَحُونَ؟^۲
حضرت امیر علیه السلام در کوفه به مردم فرمودند: ای اهل عراق، خبر یافته‌ام زنانتان در کوچه‌ها شانه به شانه مردان می‌زنند؟ آیا حیا نمی‌کنید؟

۳ - قال علي عليه السلام : أَمَا تَسْتَحْيُونَ وَلَا تَعَارُونَ، نِسَائِكُمْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْأَسْوَاقِ وَيُزَاحِمْنَ الْعُلُوجَ؟^۳
حضرت علی علیه السلام فرموده است: آیا حیا نمی‌کنید و غیرت نمی‌ورزید که زنانتان به بازار می‌روند و با فرومایگان و تناوران مراوده می‌کنند.

۴ - قال اميرالمؤمنين عليه السلام : خُلِقَ الرَّجَالُ مِنَ الْأَرْضِ وَأَمَّا هَمَّهُمْ فِي الْأَرْضِ وَخُلِقَتِ الْمَرْأَةُ مِنَ الرَّجَالِ وَأَمَّا هَمُّهَا فِي الرَّجَالِ، فَاحْبِسُوا نِسَائِكُمْ يَامَعَاشِرَ الرَّجَالِ^۴.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید: مردان از زمین آفریده شده‌اند و لذا همت آنها در زمین است و زنان از مردان آفریده شده‌اند و لذا هم آنها مردانند. بنابراین، ای مردان، آنها را در خانه نگه دارید.

۵ - قال الصادق عليه السلام : إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ مِنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ فَهَمَّةُ ابْنِ آدَمَ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ وَخَلَقَ حَوًّا مِنْ آدَمَ، فَهَمَّةُ النِّسَاءِ فِي الرَّجَالِ، فَحَصَّنُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ^۵.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۴۵۱ .

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۵۲۰ .

^۳ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۵۲۱ .

^۴ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۸ .

^۵ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۰ .

امام صادق علیه السلام می فرماید: خدای متعال آدم علی نبینا وآله وعلیه السلام را از آب و گل آفرید و همه هم فرزندان آدم در آب و گل است و حوا را از آدم خلق کرد و هم زنان در مردان می باشد پس زنها را در خانه نگه دارید.

۶ - عن یونس بن یعقوب قال: سألت ابا عبد الله علیه السلام عن خروج النساء فی العیدین والجمعة؟ فقال لا، إلا امرأة مسنة^۱.

یونس بن یعقوب می گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم: آیا زنان در عید فطر و اضحی و روز جمعه برای اقامه نماز خارج شوند؟ حضرت فرمودند: خیر مگر پیرزنان.

نهی از روت مرد

زن نباید همواره به مردان چشم بدوزد، آنکه به شوهر خویش عشق می ورزد، هرگز نبایست قطره ای از عشق و توجه خود را به غیر او معطوف دارد.

۱ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : أَنَّهُ نَهَى النِّسَاءَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى الرَّجَالِ^۲.

رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم نهی فرمودند از اینکه زنان به مردان بنگرند.

۲ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : يَا حَوَّلَاءِ، لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ أَنْ تَدْخُلَ بَيْتَهَا مِنْ بَلِّغِ الْحُلْمِ وَلَا تَمْلَأْ عَيْنَهَا مِنْهُ وَلَا عَيْنَهُ مِنْهَا وَلَا تَأْكُلْ مَعَهُ وَلَا تَشْرَبَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَحْرَمًا عَلَيْهَا وَذَلِكَ بِخَضْرَاءِ رُؤُوسِهَا^۳.

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم در ضمن حدیث گرانسنگ خود خطاب به حولاء که تفصیل آن خواهد آمد، می فرماید: ای حولاء جایز نیست زن کسی را که به حد بلوغ رسیده است داخل خانه خود نماید و حق ندارد چشم خود را از او پُر کند و او نیز نباید به زن خیره گردد و زن اجازه چنین نگاهی به او ندهد، همچنین نمی بایست زن با او غذا بخورد و آب بنوشد، مگر اینکه آن جوان محرم زن باشد و چنین کارهایی در حضور شوهر صورت گیرد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۲۹.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۴۲.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۴۳.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: اِسْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى امْرَأَةٍ ذَاتِ بَعْلِ مَلَأَتْ عَيْنَيْهَا مِنْ غَيْرِ زَوْجِهَا أَوْ غَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَاتَّمَا إِنْ فَعَلَتْ ذَلِكَ أَحْبَطَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ كُلَّ عَمَلٍ عَمَلْتَهُ، فَإِنْ أَوْطَأَتْ فَرَاشَهُ غَيْرَهُ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُحْرِقَهَا بِالنَّارِ بَعْدَ أَنْ يُعَذِّبَهَا فِي قَبْرِهَا^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: غضب و خشم خداوند شدید است بر زنی شوهردار که چشم به غیر شوهر خود و غیر محارم خویش می دوزد، زن اگر چنین عملی را انجام دهد، خداوند تمام اعمال انجام داده اش را حبط می کند و اگر شرایط نزدیکی و همخوابی غیر را با خودش فراهم کند سزاوار است خداوند بعد از آنکه در قبر عذابش کند در آتش قیامت بسوزاند.

۴ - عن ام سلمة قالت: كنت عند رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وعنده ميمونة فأقبل ابن أم مكتوم وذلك بعد أن أمر بالحجاب، فقال: إحتجبا، فقلنا يا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أليس أعمى لا يبصرنا؟ قال: أفعميوان أنتما ألستما تبصران^۲.

ام سلمه از زوجات رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می گوید: من و میمونه بعد از نزول آیه حجاب نزد رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم بودیم، ابن ام مکتوم وارد شد، حضرت فرمودند: خود را بپوشانید، گفتیم: آیا نه این است که او کور می باشد و کور ما را نمی بیند؟ حضرت فرمودند: آیا شما نابینائیید؟ آیا شما او را نمی بینید؟

۵ - عن علي عليه السلام: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَخْبِرُونِي أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ، فَعَيَيْنَا بِذَلِكَ كُلَّنَا حَتَّى تَفَرَّقْنَا فَرَجَعْتُ إِلَى فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ فَأَخْبَرْتَهَا بِالَّذِي قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَلَيْسَ أَحَدٌ مِنَّا عَلِمَهُ وَلَا عَرَفَهُ، فَقَالَتْ وَلَكِنِّي أَعْرِفُهُ، خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ أَنْ لَا يَرِينَ الرِّجَالَ وَلَا يَرَاهُنَّ الرِّجَالَ، فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ سَأَلْتَنَا أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ، خَيْرٌ لَهُنَّ أَنْ لَا يَرِينَ الرِّجَالَ وَلَا يَرَاهُنَّ الرِّجَالَ فَقَالَ: مَنْ أَخْبَرَتْ فَلَمْ تَعْلَمْهُ وَأَنْتَ عِنْدِي؟ فَقُلْتُ: فَاطِمَةُ، فَأَعْجَبَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: إِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّي^۳.

علی علیه السلام می فرماید: نزد رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم بودیم، آن حضرت به اصحاب فرمودند: مرا خبر دهید که چه چیزی برای زنان بهتر است؟ همه ما از پاسخ به این

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۰۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۱.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۵۴.

سؤال عاجز بودیم، تا اینکه متفرق شدیم من نزد حضرت صدیقه طاهره علیها السلام آمدم و ایشان را از آنچه گذشت خبر دادم و گفتم: هیچ کدام از ما نمی دانستیم و جواب سؤال را آگاه نبودیم، حضرت زهرا سلام الله علیها فرمود: ولی من می دانم، بهترین چیز برای زنان این است که مردان را نبیند و مردان نیز او را نبینند، من نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم رفتم و گفتم: از ما چنین سؤال کردید و جوابش چنین است. حضرت فرمودند: چه کسی تو را از این جواب باخبر ساخته است؟ تو که نزد من بودی و نمی دانستی، گفتم: زهرا علیها السلام مرا خبر داد، حضرت از دانش زهرا علیها السلام در شگفت شد و فرمود: فاطمه پاره تن من است.

۶ - عن جعفر ابن محمد عن ابیه علیه السلام : أَنَّ فَاطِمَةَ (سَلامَ اللهِ عَلَیْهَا) بِنْتُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ اسْتَأْذَنَ عَلَيْهَا أَغْمَى فَحَجَبَتْهُ، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : لِمَ حَجَبْتَهُ وَهُوَ لَا يَرَاكَ؟ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِمَ يَكُنْ يَرَانِي فَأَنَا أَرَاهُ وَهُوَ يَسْمِعُ رِيحِي، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : أَشْهَدُ أَنَّكَ بَضْعَةٌ مِنِّي!

امام صادق از پدرش علیه السلام نقل می کند: حضرت زهرا سلام الله علیها خود را از مردی کور که اجازه گرفته بود و سرزده وارد نشده بود، پوشانید و مخفی شد، حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: او که تو را نمی بیند، چرا خود را مخفی کردی؟ حضرت زهرا (س) فرمود: اگر او مرا نمی بیند، من که او را می بینم، مضافاً اینکه او بو را احساس می کند، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: گواهی می دهم که تو پاره تن من هستی.

۷ - عن احمد بن ابی عبدالله قال: استأذن ابن ام مكتوم على النبي صلى الله عليه وآله وسلم وعنده عايشة وحفصة فقال لهما: قوما فادخلا البيت. فقالت: إنه أغمى؟ فقال: إن لم يركم، فإنكما تريانه^۱.

ابن ام مکتوم که نابینا بود از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم اجازه ورود طلبید، پیامبر خدا به عایشه و حفصه که نزد او بودند فرمودند: بلند شوید و داخل اندرونی

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۷۴۰ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۰۸ .

گردید، آنها گفتند: وی کور است و نمی بیند، حضرت فرمود: اگر او شما را نمی بیند، شما که او را می بینید.

استحباب نخریسی

در روایات از بافندگی بعنوان شغلی مناسب برای بانوان یاد شده است.

۱- **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : لا تَنْزِلُوا النِّسَاءَ العُرْفَ وَلَا تُعَلِّمُوهُنَّ الكِتَابَةَ وَعَلِّمُوهُنَّ المَغْزَلَ وَسُورَةَ النُّورِ^۱.

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: زنان را بر بالاخانه ها (محل رؤیت دیگران) ننشانید و نامه نگاری را به آنها نیاموزید بلکه ریسندگی را به آنها آموخته و سوره مبارکه نور را تعلیم دهید.

۲- **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : نِعْمَ شُغْلُ الْمَرْأَةِ [الْمُؤْمِنَةِ] العَزْلُ^۲.

پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: بافندگی شغلی نیک برای زن با ایمان است.

۳- **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله وسلم : عَمَلُ الْأَبْرَارِ مِنَ الرِّجَالِ الخِيَاطَةُ وَعَمَلُ الْأَبْرَارِ مِنَ النِّسَاءِ العَزْلُ^۳.

و نیز فرمودند: عمل مردان نیک خیاطی و عمل زنان خوب بافندگی است.

تعلیم سوره نور

یادگیری سوره نور که حاوی آیاتی در ستایش عفت و حجاب است، برای بانوان مفید خواهد بود.

۱- **قال امیرالمؤمنین** علیه السلام : لا تُعَلِّمُوا نِسَاءَكُمْ سُورَةَ یُوسُفَ وَلَا تَقْرُوهُنَّ إِيَّاهَا فَإِنَّ فِيهَا الْفِتْنََ وَعَلِّمُوهُنَّ

سُورَةَ النُّورِ فَإِنَّ فِيهَا الْمَوَاعِظَ^۴.

حضرت امیر علیه السلام می فرمایند: به زنانتان سوره یوسف نیاموزید و بر آنها قرائت

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۵۵.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۴۸.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۵۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۵۶.

نکنید چرا که این سوره خیر از فتنه‌های زنان می‌دهد ولی سوره نور را تعلیم دهید که مشتمل برمواعظ است.

تقویت محبت به اهل بیت

۱- قال الصادق علیه السلام: أَلْهَمُوهُنَّ حُبَّ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَذَرُوهُنَّ بَلْهًا^۱.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: به زنها حب و عشق علی علیه السلام را الهام کنید و آنها را به حال خود نگه دارید و آنچه موجب انحرافشان می‌شود از آنها بازدارید.

نهی از سوار شدن بر زین

در اخبار و احادیث از سوار شدن زنان بر زین نهی شده است.

۱- قال علی علیه السلام: لَا تَحْمِلُوا الْفُرُوجَ عَلَى السَّرُوجِ فَتَهَيِّجُوهُنَّ لِلْفُجُورِ^۲.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید: زنها را برزینها سوار نکنید که موجب تحریکشان برای معاصی می‌شود.

۲- قال الصادق علیه السلام: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرَكَبَ سَرْجٌ بِفَرْجٍ^۳.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم نهی فرمودند از اینکه زنها بر زینها سوار شوند.

۳- قال الصادق علیه السلام: قَالَ ابْنُ حَمْرَانَ: قِيلَ لَهُ: يَا بَنَ رَسُولَ اللَّهِ، مَتَى يَخْرُجُ قَائِمُكُمْ؟ قَالَ: إِذَا تَشَبَّهَ الرَّجَالُ بِالنِّسَاءِ وَالنِّسَاءُ بِالرِّجَالِ وَارْتَكَبَتِ الرَّجَالُ بِالنِّسَاءِ وَرَكَبَتِ النِّسَاءُ ذَاتُ الْفُرُوجِ السَّرُوجَ وَقَبِلَتْ شَهَادَةَ الزُّورِ وَرَدَّتْ شَهَادَةَ الْعَدُولِ وَاسْتَخَفَّتِ النَّاسُ بِالْذَّمَاءِ وَارْتَكَبَتِ الزَّنَى وَأَكَلَتِ الرَّبَا وَالرِّشَاءَ^۴.

ابن حمران گوید: به امام صادق علیه السلام گفته شد حضرت حجة - عجل الله تعالی فرجه الشریف - چه وقت ظهور می‌نمایند؟ امام علیه السلام در پاسخ فرمودند: وقتی مردان شبیه زنان گردند و زنان به مردان شباهت یابند. مردان به مردان و زنان به زنان اکتفا

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۵۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۶۰.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۵۹.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۵۴.

نمایند، زنها بر زین سوار گردند، شهادت و گواهی دروغ قبول ولی گواهی و شهادت عادلان رد می‌شود، مردم خون را کوچک شمارند و خونریز گردند، زنا و ربا و رشوه رواج یابد.

نهی از خروج برای...

خروج زن برای رفتن به حمام و یا مجالس جشن و عزا با پوشش نامناسب و لباسهای نازک و یا دلربا مشروع نیست.

۱ - **قال الصادق** علیه السلام : **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : **مَنْ أَطَاعَ امْرَأَةً أَكْبَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ قِيلَ: وَمَا تَلْكَ الطَّاعَةُ؟** قال: **تَطَلُّبُ إِلَيْهِ الدَّهَابُ إِلَى الْحَمَامَاتِ وَالْعُرْسَاتِ وَالْعِيدَاتِ وَالنَّيَّاحَاتِ (الْنِّيَّاحَاتِ) وَالثِّيَابِ الرَّقَاقِ**^۱.
امام صادق علیه السلام فرمودند: که رسول مکرم اسلام صلى الله عليه وآله وسلم فرموده‌اند: هرآنکه اطاعت زن کند خداوند با صورت وی را در آتش اندازد. گفته شد: مراد چه نوع اطاعتی است؟ حضرت فرمودند: از مرد می‌خواهد به حمام و مجالس عروسی و جشن و عزا برود و در این حال لباس نازک بپوشد.

شیوه راه رفتن در کوچه

در روایات اسلامی به خاطر پرهیز از تصادم، مسیرهای عبور و مرور عمومی تقسیم شده و طرفین مسیر به زنان و وسط راه به مردان اختصاص داده شده است.

۱ - **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : **لَيْسَ لِلنِّسَاءِ مِنْ سَرَائِطِ الطَّرِيقِ شَيْءٌ وَلَكِنَّا تَمْشِي فِي جَانِبِ الْحَائِطِ وَالطَّرِيقِ**^۲.
رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرمایند: زنان نباید از وسط راه عبور کنند بلکه باید از دو طرف کنار راه عبور نمایند.

۲ - **قال رسول الله** صلى الله عليه وآله وسلم : **نَهَى النِّسَاءَ أَنْ يَسْلُكْنَ وَسَطَ الطَّرِيقِ وَقَالَ: لَيْسَ لِلنِّسَاءِ فِي**

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۶۸ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۷۶ .

وَسَطِ الطَّرِيقِ نَصِيبًا^۱.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نهی فرمودند از اینکه زنان در وسط راه حرکت کنند و فرمودند: زنان را از وسط راه نصیبی نیست.

تزئین نامناسب موها

تزئین موها به شکلی که موجب تهییج ناظران شود و یا موجب انجام عملی حرام در زمان عادت ماهیانه گردد، مورد نهی قرار گرفته شده است.

۱- قال الصادق علیه السلام: قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لا یجِلُّ لِامْرَأَةٍ حَاضَتْ أَنْ تَتَّخِذَ قُصَّةً وَلَا جُمَّةً^۲.

امام صادق علیه السلام فرمودند: رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرموده‌اند: برای زن حایض جایز نیست اینکه موها را جمع کند و مرتفع نماید.

۲- قال الصادق علیه السلام: إنَّ أميرَ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام نهى عنِ الْقَنَازِعِ وَالْقُصَصِ وَنَقَشِ الْخَضَابِ عَلَى الرَّاحَةِ وَقَالَ: إِنَّمَا هَلَكَتْ نِسَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ قَبْلِ الْقُصَصِ وَنَقَشِ الْخَضَابِ^۳.

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: حضرت امیر علیه السلام نهی فرمود از اینکه موهای سر در یک قسمت جمع شود و موهای جلوی سر چون کوهان مرتفع گردد و کف دستها حنا بسته شود و فرمود: زنان بنی اسرائیل به خاطر جمع کردن مو و خضاب کردن کف دست هلاک شدند.

حنا بستن برای زنان امری مستحب بوده و به کرات در روایات وارد شده است که کف دست زنان مثل مردان نباشد و این امر حتی برای زنان بی‌شوهر و یا پیرزنان مستحب می‌باشد، با توجه به این مطلب در روایات بالا کراهت حنا بستن به زن حایض و یا زنی که آرایش او را احتمالاً نامحرم ببیند اختصاص می‌یابد.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۶۳.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۴.

وصل مو

هرچند آرایش موها مشروع است و حتی میتوان برای زیباتر نمودن مو، از پشم حیوانات استفاده نمود ولی متصل کردن موهای انسان دیگر به موی خود مشروع نیست.

۱ - **سئل ابو عبد الله** عليه السلام : **عن النساء تجعل في رؤسهن القراميل، قال: يصلح الصوف وما كان من شعر امرأة لنفسها وكرة للمرأة أن تجعل القراميل من شعر غيرها، فإن وصلت شعرها بصوف أو بشعر نفسها فلا يضرها!**

از امام صادق عليه السلام در مورد زنانی که بر سرشان موی، وصل می کنند و می بندند سؤال شد، حضرت فرمودند: مو و پشم حیوان و یا موی خود زن جایز است و البته بستن موی غیر شایسته نیست، پس وصل موی به مو و پشم حیوان یا موی خودش ضرری ندارد.

۲ - **قال الرضا** عليه السلام : **ولا تصل شعر المرأة بغير شعرها وأما شعر المعز فلا بأس بأن توصل وقد لعن النبي صلى الله عليه وآله وسلم سبعة «الواصل شعره بغير شعره و...».**

امام رضا عليه السلام می فرماید: موی زن به موی غیر خودش وصل نشود، البته وصل موی بز جایز است و رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم هفت دسته و از جمله کسی که موی دیگری را به موی خود وصل می کند، مطرود از رحمت خداوند دانسته است.

کوچه نشینی

کوچه نشینی زنان عملی ناپسند و نامشروع است.

۱ - **قال الصادق** عليه السلام : **مر رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم على نسوة قد قعدن له في الطريق: فقال لهن: هل كننن إلا من شاء الله، فقلن: ليم يا رسول الله، فقال: إن كنن تكثرن اللعن وتكفرن العشير.**

امام صادق عليه السلام می فرماید: رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم بر عده ای از زنان گذشتند که در کوچه در مسیر پیامبر نشسته بودند، حضرت به آنها فرمودند: همه شما هلاک شده هستید مگر آنکه خدا بخواهد و او به مشیت الهی در فتنه نیفتد، زنان گفتند: به چه

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۶ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۰۸ .

علت ای پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم؟ حضرت فرمودند: شما بسیار مورد نفرین قرار می‌گیرید و نیز به شوهرانتان کافرید و کفران می‌ورزید.

توصیف جمال زنان

وصف جمال و زیبایی زنی برای مردان نامحرم حرام است و اگر گناهی بین آندو صورت گیرد، توصیف‌کننده شریک آن معصیت بوده و بلکه وزر و وبال عاملیت در معصیت گریبان‌گیر او خواهد بود.

۱ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : وَمَنْ وَصَفَ امْرَأَةً لِرَجُلٍ أَوْ ذَكَرَ جَمَالَهَا [فَأَفْتَتَنَ بِهَا الرَّجُلُ وَأَصَابَ [فَأَصَابَ] مِنْهَا فَاحِشَةً لَمْ يَخْرُجْ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَغْضُوبًا عَلَيْهِ [حَتَّى يَغْضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ] وَمَنْ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ غَضِبَ عَلَيْهِ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ السَّبْعُ، وَكَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْوِزْرِ مِثْلُ الَّذِي أَصَابَهَا، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنْ تَابَ وَأَصْلَحَ [تَابَا وَأَصْلَحَا] قَالَ: يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ [عَلَيْهِمَا] وَلَمْ يَقْبَلْ تَوْبَةَ الَّذِي يَخْطُبُهَا بَعْدَ الَّذِي وَصَفَهَا].^۱

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: هرکسی برای مردی، اوصاف و خصوصیات زنی و جمال او را بیان نماید و همین باعث فحشایی شود، آن شخص با خشم خدا به وی از دنیا می‌رود و آنکه خداوند براو خشم گیرد، آسمانها و زمینهای هفتگانه براو خشم گیرند و وزر و گناه او چون همان فردی است که مرتکب فحشا و فساد شده است. به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم عرض شد: اگر توبه کرد و خود را اصلاح نمود و مانع فساد شد چه؟ و یا اگر آن دو زن و مرد توبه کردند؟ حضرت فرمودند: در آن صورت خداوند او را می‌پذیرد و توبه‌اش را قبول می‌کند (در متن عقاب‌الاعمال آمده است: که حضرت فرمود: خداوند توبه آن دو را می‌پذیرد ولی توبه آنکه اینان را به فتنه انداخته نخواهد پذیرفت).

حجاب نزد زنان اهل کتاب

بانوان، بایستی نزد زنان یهودی و مسیحی و زرتشتی نیز حجاب خود را

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۰.

حفظ نمایند، چه اینکه ممکن است آنان برای همسران خود آنچه از جمال زن مؤمنه دیده‌اند توصیف کنند.

۱ - قال الصادق عليه السلام : لا يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَنْكَشِفَ بَيْنَ يَدَيْ الْيَهُودِيَّةِ وَالنَّصْرَانِيَّةِ فَإِنَّهُنَّ يَصِفْنَ ذَلِكَ لِأَزْوَاجِهِنَّ^۱.

امام صادق عليه السلام می‌فرماید: جایز نیست زن در جلو چشمان زنان یهودی و نصرانی (مسیحی) بدن خود را آشکار و زینتهای خویش را نمایان سازد، چه اینکه آنها آنچه دیده‌اند برای شوهرانشان تعریف و توصیف می‌کنند.

روایت مفصل حولاء

روایت «حولاء» دارای مضامین عالی تربیتی در بخش تربیت خانواده و امور زوجین است. توجه به این روایت دیدگاه اسلام را در خصوص مسائل زناشویی و اهمیت مودت و محبت دو همسر بیان می‌کند. «حولاء» که نام اصلی وی زینب است، عطر فروش بود. وی به خانه پیامبر و همسران ایشان رفت و آمد داشت، و به آنان عطر می‌فروخت، روزی همسرش او را به کاری خواند ولی وی ابا کرد. تا اینکه شب شد و شوهر از دستش همچنان ناراحت بود، وقتی عازم مسجد شد تا نماز بگذارد، حولاء به دنبالش رفت ولی او روی برگرداند، به سویش رفت و دست راست و سر او را بوسید ولی شوهر همچنان محبت او را نمی‌پذیرفت. حولاء فهمید که او به شدت از وی عصبانی است لذا به رخسار زد و خاک به صورت می‌ریخت و به شدت و بلند بلند و زار زار می‌گریست و از ترس خدای جهانیان و اضطراب از آتش جهنم و روزی که میزانشا برپا و نامه‌ها باز می‌شود و ترس از عذاب مالک قیامت، می‌لرزید. او سپس جعبه آرایش و عطرها را آورد و خویش را معطر ساخت و پاکیزه نمود و چنان کرد که عروس در شب زفاف می‌کند، سپس رختخواب را پهن نمود و زیر لحاف خود را بر همسرش عرضه نمود ولی شوهر همچنان از او روی

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۷۹.

برمی گرداند، او دیگر بار به سویش آمد تا بلکه قبولش کند ولی شوهر باز صورتش را از وی برگردانید، حواء چون وضعیت را چنین دید، سیلی به صورت خود نواخت و با صدای بلند گریه سر داد، او از خدای می ترسید و از عذاب قیامت اضطراب داشت و از آتشی که هیزم آن انسانها و سنگهایند، به شدت بی تاب بود و آن شب را لحظه ای به خواب نرفت و البته شبی طولانی تر از روز قیامت برای او بود، چون شوهر خود را خشمگین از خود دید و مقصّر در ادای حقّ او می شناخت.

صبح که شد، نماز خویش اقامه نمود، پوشیه (مقنعه) بر صورت زد، عبایش را بر سر افکند و راهی منزل رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شد، چون رسید بدین شیوه سلام کرد: سلام بر شما ای اهل بیت پیامبر، ای معدن علم و رسالت، ای مکان ورود و خروج فرشتگان، آیا اجازه می فرمایید بر شما وارد شوم، خدای شما را رحمت فرستد؟

ام سلمه زوجه مکرمه رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم صدایش را شنید و او را شناخت، به کنیزش گفت برو و در را باز کن، کنیز در را باز کرد و حواء وارد شد، ام سلمه گفت: چه شده است و در چه حالی؟ و البته حواء بهترین زمانه خود بود، او پاسخ داد، بی بی از خداوند عالمیان خائفم، شوهرم بر من خشم گرفته و می ترسم من هم به کینه او دچار شوم و از او خشم گیرم، ام سلمه گفت: بنشین، عصبانی مشو تا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بیاید. حواء نشست و با ام سلمه شروع به گفتگو نمود و در این اثنا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم وارد شدند و فرمودند: حواء را نزد شما می بینم آیا به شما از عطرهايش نداده است؟ ام سلمه عرض کرد: نه به خدا ای پیامبر، خدا به تو و اهل بیت طاهر تو درود فرستد او آمده از حق همسرش بروی سؤال کند و سپس داستان را برای ایشان بازگفت و حضرت در جواب و در بیان حقوق شوهر فرمودند:

۱ - ای حواء هیچ زنی نیست که به خشم به شوهرش نگاه کند مگر اینکه به خاکستری از آتش جهنم سرمه کشیده شود.

۲ - ای حواء به کسی که مرا به حق به نبوت و رسالت برانگیخت زنی نیست که حرف شوهرش را برگرداند مگر اینکه در روز قیامت به زبانش آویزان می شود و با میخهای آهنی کوبیده می گردد.

- ۳ - ای حواء به کسی که مرا به حق به نبوت برانگیخت، زنی نیست که دست دراز کند و بخواهد موی سر شوهرش را بکشد یا پیراهنش را پاره کند مگر اینکه خداوند دودستش را با میخ آهنین می‌کوبد.
- ۴ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت برانگیخت زنی نیست که بدون اجازه شوهرش از خانه خارج شود و در عروسی یا مجلس عزا و تشییع جنازه‌ای شرکت کند مگر اینکه خداوند چهل لعنت از راست و چهل لعنت از چپ بر او نازل کرده و لعنت بر او از پشت سرفرستاده تا وی را دربرگیرد، تا اینکه در لعنت خداوند از سر تا به پا غرق می‌شود و خدای متعال به قدر هر قدمی که بر می‌دارد چهل گناه تا چهل سال می‌نویسد و اگر چهل سال برسد، آن گناهان به تعداد کسانی که صدایش را شنیده بر او نوشته می‌شود، سپس هیچ دعایی از او مستجاب نمی‌شود مگر اینکه شوهرش به مقدار نفرینی که بر او فرستاده، به همان تعداد برایش از خداوند طلب غفران کند و الا این لعنت با این گستره تا مرگ او و برانگیختنش ادامه دارد.
- ۵ - ای حواء به کسی که مرا به حق به نبوت و رسالت برگزیده، زنی نیست که بی‌اذن همسر، نمازش را بیرون از خانه بخواند مگر اینکه روز قیامت با همان نماز می‌آید و آن به صورتش زده می‌شود، سپس دستور می‌یابد که وارد آتش شود، پس او چون ماهی از هم پاشیده و چون گوشت در آتش جهنم قطعه قطعه می‌شود.
- ۶ - ای حواء به کسی که مرا به حق به نبوت و رسالت برگزیده هیچ زن شوهرداری نیست که تنها در صحرا باشد و یا در آب رودخانه‌ای برهنه بوده باشد مگر اینکه خداوند در قیامت او را به یکی از صحراهای جهنم پرتاب نماید و او آتش بزرگی را شعله‌ور کند و آن زن در آن آتش چون موج بلندی بایستد همانند ایستادن ماهی وقتی که در آتش افکنده شود.
- ۷ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت و رسالت برانگیخته است، زنی نیست که مهر را بر شوهر سنگین کند مگر اینکه خداوند زنجیرهایی از آتش جهنم را بر او سنگین سازد.
- ۸ - ای حواء بحق کسی که مرا به نبوت و رسالت مبعوث کرده است؛ زنی نیست که مهرش را بر شوهرش تا روز قیامت به تأخیر اندازد و نگیرد و آن روز مطالبه

- کند مگر اینکه خداوند رسوایی دنیا را به او خواهد چشاند و البته عذاب قیامت بزرگتر است اگر می‌دانستند.
- ۹ - ای حواء به کسی که مرا به حق به نبوت و رسالت برانگیخت زنی نیست که بی‌اذن شوهر روزه مستحبی بگیرد (البته نه واجبات ماه مبارک رمضان و یا هر آنچه به نذر و عهد و قسم مشروع واجب شده است). مگر اینکه از جمله گنه‌کاران است.
- ۱۰ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت و رسالت برانگیخت سزاوار نیست زن از اموال شوهرش بدون اذن او صدقه دهد که اگر چنین کند ثوابش از آن مرد و گناهش و وزر و وبالش برعهده زن است.
- ۱۱ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت و رسالت برانگیخت، جانشین پروردگار متعال برزن، مرد است پس اگر مرد از زن راضی باشد، خدا از او راضی است و اگر مرد از زنش ناخشنود باشد و بر او کینه داشته باشد، خداوند بر او خشمگین است و او مغضوب خدا و فرشتگان اوست.
- ۱۲ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت و رسالت و هدایت‌کننده و هدایت‌شونده برانگیخت اگر شوهر برزن خشم گیرد خداوند بر او خشم گرفته است و او در قیامت سرازیر محشور شود و با صورت به نهایت جهنم و وقعر آن با منافقین در پائین‌ترین درکات آتش انداخته می‌شود و خداوند مارها و عقربها و افعی‌ها از کوچک و بزرگشان بر او مسلط کرده و آنها گوشتش را می‌گزند و البته هر ماری چون درخت و کوههای ثابت بر او باشند.
- ۱۳ - ای حواء هیچ زنی نیست که نمازش را بگذارد و ملازم خانه‌اش باشد و همسرش را اطاعت کند مگر اینکه خداوند گناهان گذشته و آینده او را ببخشد.
- ۱۴ - ای حواء جایز نیست زن بیش از حد توان مرد بر او تحمیل کند و جایز نیست شکوه همسرش را نزد احدی از خلائق چه دور یا نزدیک ببرد.
- ۱۵ - ای حواء، واجب است زن بر ضرر و نفع شوهرش و بر تنگدستی و گشاده دستی او صبر کند، همانطور که همسر ایوب علیه‌السلام بر او صبر کرد، این زن هجده سال بر او صبر کرد، او را بردوش خود حمل می‌کرد و خودش گندمها را آرد می‌نمود و لباسها را شستشو می‌داد، نان برای همسرش می‌آورد، خدای را سپاس می‌گفت،

- او را در پارچه می‌پیچاند و بر روی دوشش حمل می‌کرد و همه را به خاطر شفقت و احسان و تقرب به سوی خدا انجام می‌داد.
- ۱۶ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت و رسالت برانگیخت هرزنی در سختی و راحتی بر شوهرش صبر کند و مطیع او و اوامرش باشد، خداوند او را با همسر ایوب علیه‌السلام محصور کند.
- ۱۷ - ای حواء زینت خود را برای غیر همسرت آشکار منما، چرا که جایز نیست زن مچ و قدم خود را برای غیر شوهرش از مردان آشکار نماید. که اگر چنین کند دائما در لعنت خدا و خشم اوست، خدا بر او خشم گیرد و فرشتگانش او را لعن کنند و برای او عذاب دردناک مهیا نمایند.
- ۱۸ - ای حواء بدان هرزنی داخل حمام عمومی شود، ابلیس ملعون دستش را بر عورتش می‌گذارد و او را در اختیار خود قرار می‌دهد تا اینکه از حمام خارج شود چرا که حمام خانهای از خانه‌های جهنم و از خانه‌های کفار و شیاطین است (احتمال هر معصیتی در آنجا و در بین میسر وجود دارد).
- ۱۹ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت و رسالت برانگیخت، مرد حقوقی برزن دارد و از آن جمله اگر او را خواند راضی‌اش کند، و اگر به چیزی فرمانش داد، سرکشی نکند، به خلاف خواسته‌اش جواب او ندهد، مخالفت با او ننماید، در حالی که شوهرش از او ناخشنود است ولو اینکه بناحق باشد. شب را به صبح سپری نکند و هروقت که او خواست هر چند بر کوهان شتر باشد خود را از وی منع نماید. ۴۲۷۰
- ۲۰ - ای حواء اگر مرد برزن خشم گرفت، زن می‌بایست شوهرش را از خود راضی کند و جایز نیست به غضب به صورت شوهرش بنگرد بلکه او باید خود را به پای شوهر اندازد و دست بر پاهایش بکشد تا اینکه خدا از او راضی گردد، چه اگر شوهر از او ناراضی باشد خدای متعال هم از او ناخشنود است.
- ۲۱ - ای حواء حق زن بر شوهر این است که شکمش را سیر کند و بدنش را بپوشاند و نماز و روزه و زکوة (البته اگر اموالی دارد) به وی بیاموزد، و البته زن در اینگونه واجبات نباید با او به مخالفت پردازد.

۲۲ - ای حواء به کسی که مرا بحق به نبوت و رسالت برانگیخته است همانا پروردگارم به من مقام محمود عطا فرمود و بهشت و جهنمش را به من نشان داد پس مشاهده کردم که اکثر اهل جهنم زنانند. من گفتم: ای دوستم جبرئیل چرا چنین است؟ وی گفت: به خاطر کفرشان، گفتم: به خداوند کفر می‌ورزند؟ گفت: نه آنها کفران نعمت می‌کنند، گفتم: چگونه؟ گفت اگر همه زمانه شوهر آنها به آنها نیکی کند سپس خطایی نسبت به او از شوهر سرزند گوید من از تو هیچگاه خیری ندیده‌ام.

۲۳ - ای حواء، بیشتر آتش جهنم از هیزم شعله و رشده زنان است؟ حوا پرسید: چگونه؟ حضرت فرمود: چون آنها وقتی لحظه‌ای بر شوهرانشان خشم گیرند، گویند: من از تو هرگز خیری ندیده‌ام شاید از آن شوهر فرزندی به دنیا آورده باشند.

۲۴ - ای حواء مرد را برزن حقوقی است و باید او ملازم خانه‌اش باشد، شوهرش را دوست داشته باشد و نسبت به او مهربان باشد، از خشم او دور بوده و رضایت او را کسب کند، عهد و وعده با او را وفا کند، آنچه که شوهر را به خشم می‌آورد ترک کند و کسی را شریک در اولادش قرار ندهد (مرتکب فحشایی نشود) و او را اهانت نکند. در خانه جای گیرد، برای شوهرش خود را بیاراید، نمازش را بگذارد و از جنابت و عادت غسل کند.

اگر او چنین کند روز قیامت باکره با صورتی درخشان محشور می‌شود، پس اگر شوهرش فردی با ایمان و صاحب عمل صالح بوده باشد، در بهشت نیز همسر او خواهد بود و گرنه با شهیدی از شهداء ازدواج خواهد کرد، حضرت در نهایت فرمود: اگر شوهرت نزد تو نیست خود را معطر نساز.

۲۵ - ای حواء هر کدام از شما زنان ایمان به خدا و روز قیامت دارد زینتش را برای غیرهمسرش قرار ندهد و حجاب خود را باز نکند و مچ دست خود را آشکار نکند و هرزنی هر کدام از اینها را برای غیرشوهرش قرار دهد، دینش را تباه کرده و خدا را بر خود خشمگین ساخته است.

۲۶ - ای حواء جایز نیست برای زن، که جوان بالغی وارد خانه‌اش شود و او حق ندارد چشمانش را از او پرکند و سیر به او نگاه کند و حق ندارد اجازه دهد جوان

نیز به او سیر نگاه نماید و نباید با وی بخورد یا بیاشامد مگر اینکه آن جوان با وی محرم باشد و اینها در حضور شوهر صورت گیرد، در این هنگام عایشه گفت: هر چند آن جوان بنده و مملوک باشد، حضرت فرمود: هر چند او مملوک باشد، زن نباید هیچ کدام از این کارها را انجام دهد که اگر زن چنین کرداری از او سرزند خداوند بر او خشم گرفته و او و تمام ملائک وی را لعن می کنند.

۲۷ - ای حواء هیچ زنی نیست که آبی پاکیزه برای شوهرش آورد مگر اینکه خداوند از هر رنگی در بهشت برای او خلق کند و به او بگوید، بخور و بیاشام در مقابل اعمالی که در گذشته انجام داده‌ای.

۲۸ - ای حواء زنی نیست که سخنی از شوهرش را بشنود و بر آن صبر کند مگر اینکه خداوند به قدر هر کلمه‌ای که شنیده و بر آن صبر نموده است، برای او مزد روزه گیر و مجاهد در راه خدا را بنویسد.

۲۹ - ای حواء زنی نیست که از شوهرش شکایت کند مگر اینکه خداوند بر او غضب نموده و زنی نیست که لباسی بر شوهرش بپوشاند مگر اینکه خداوند در قیامت هفتاد خلعت بهشتی که هر خلعتی از آنها چون گل سرخ و زیبا و ریحان باشد، به او بپوشاند و چهل کنیز از حوریان به او عطا گردد تا خدمتش کنند.

۳۰ - ای حواء به کسی که مرا به نبوت و رسالت و تبشیر و انذار فرستاده زنی نیست که از همسرش حامله شود مگر اینکه زیر چتر رحمت الهی و زیر سایه خداست تا اینکه درد زایمانش آغاز شود و او هر بار که درد به سراغش آید، همانند این است که کنیزی مؤمنه را در راه خدا آزاد کرده باشد و چون فرزندش را بدنیا آورد و شروع به شیر دادن او کرد، فرزند سینه مادر را نمی مکد مگر اینکه از بین دو دست مادر نوری تا روز قیامت ساطع می شود به طوری که همه گذشتگان و آیندگان با دیدنش تعجب می کنند و او چون کسی است که همواره روزه دار و هر شب به قیام بگذراند و ثوابش به وی عطا می شود و هر چند به ظاهر روزه دار نباشد (یا هر چند ماه مبارک به خاطر ضرر روزه برای او و یا فرزندش روزه نگیرد) ثواب روزه دار و نمازخوان در همه عمر به وی عطا می شود و چون او فرزندش را از شیر بازگیرد، خدای متعال می فرماید: ای زن هر آنچه از گناهان داشتی بر تو بخشیدم، اعمالت از

سر گیر، خداوند به تو رحم نماید. حواء پرسید: ای رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم خداوند بر تو درود فرستد همه اینها به نفع مرد است. حضرت فرمود: بلی، حواء عرض کرد: زنان چه امتیازی دارند؟ حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: برادرم جبرئیل همواره مرا در مورد زنان سفارش می کرد به طوری که من گمان بردم جایز نیست شوهرش به وی آف گوید. او به من گفت: ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم از خدای متعال در مورد زنان بترس، چرا که آنها اسیران دست شماینند، شما امانات الهی را اخذ کرده اید به فرمان خدا و سنت و شریعت محمد صلی الله علیه و آله و سلم آنها را برخود حلال ساخته اید.

لذا برای آنها بر شما حقی است واجب چرا که جسم آنها را برخود حلال ساخته و بدنشان به شما رسیده و فرزندانتان را در رحمشان نگه می دارند تا اینکه درد زایمان آنها را بگیرد، بنابراین با آنها مهربانی کنید، روحشان را شاد نمایید تا اینکه با شما باشند، آنها را ناراحت نکنید و به خشم نیاورید و از آنچه به آنها داده اید جز به رضای خودشان بازپس نگیرید. و آن حضرت نیز فرموده اند: هر مردی یک سیلی به زنش بزند خدای متعال به مالک که خازن جهنم است امر می کند و او هفتاد سیلی آتشین در آتش جهنم به صورتش خواهد زد».

بخشی دیگر از بایسته ها و شایسته ها

در این قسم از مبحث به برخی دیگر از وظایف و محسنات زنان اشاره می شود.

۱ - امام صادق علیه السلام می فرماید: وقتی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم مکه را فتح نمود، مردان با حضرت بیعت کردند و در پی آنها زنان برای بیعت آمدند این آیه شریفه نازل شد که: ای پیامبر هنگامی که زنان مؤمن نزد تو می آیند تا با تو بیعت کنند که چیزی را شریک خدا قرار ندهند دزدی و زنا نکنند، فرزندان خود را نکشند، تهمت و افتزایی پیش دست و پای خود نیاورند، و در هیچ کار شایسته ای مخالفت با فرمان تو نکنند با آنها بیعت کن و از درگاه خدا برای آنها آموزش طلب نما که خداوند آمرزنده و مهربان است^۱، یکی از زنان به نام «ام حکیم» گفت: آن معروفی که خداوند ما را امر کرده

^۱ - سوره ممتحنه، آیه ۱۲.

که نافرمانی تو نکنیم چیست؟ حضرت فرمود: در مصیبت گونه‌ها را لطمه نزنید، صورت را نخرشید، موی را نکنید، گریبان پاره نکنید و سیاهپوش نشوید، آن زنان برهمنی اساس با رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بیعت نمودند و گفتند: چگونه بیعت کنیم؟ حضرت فرمود: من به زنان دست نمی‌دهم ظرف آبی طلبید، خود دست بر آن زد و خارج کرد سپس فرمود: دستتان را داخل این آب کنید که این به منزله بیعت است.^۱

۲ - امام صادق علیه‌السلام از پدرانش علیهم‌السلام در بیان حدیث مناهی می‌فرماید: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نهی فرمود از اینکه زن بی‌اذن شوهر از منزل خارج گردد که اگر چنین کرد، هرملکی در آسمان و هر چیزی از اجنه و انسانها که او بر آنها عبور می‌کند تا وقتی برگردد، نفرینش می‌کنند، نیز آن حضرت نهی فرمود از اینکه زنان برای غیر همسرانشان خود را بیاریند و اگر چنین کنند سزاوار است خداوند آنها را به آتش بسوزاند و نیز نهی فرمود از اینکه زن بیش از پنج کلمه که به آن ناچار باشد با غیر شوهر و غیر محارم صحبت کند، و نیز نهی فرمود از اینکه دو زن بدون لباس بدنشان به هم برسند، و نیز نهی فرمود زن از خلوت‌های خود با شوهرش، برای زن دیگر صحبت کند و نیز فرمود: هرزنی با زبان شوهرش را بیازارد خداوند تا زمانی که شوهر را راضی کند نه عملی و نه فدیهای و نه حسنه‌ای از او نخواهد پذیرفت. هرچند روزها را به روزه و شبها را به عبادت بگذراند و بندگان آزاد کند و اسبها و استرها را در راه خدا به جهاد فرستد و او البته اولین کسی خواهد بود که وارد آتش می‌شود و همین‌طور خواهد بود اگر مرد به زن ستم کند، سپس آن حضرت افزود: هرزنی به شوهرش رحم ننماید و با او مدارا نکند، و وی را به بیشتر از توانش و افزونتر از طاقش مجبور کند، هیچ عمل نیکی از او پذیرفته نشده و خدا را در حالی ملاقات می‌کند که بر او خشم گرفته است.^۲

۳ - حضرت عبدالعظیم بن عبدالله حسنی از محمد بن علی الرضا از پدرانش علیهم‌السلام نقل می‌کند که حضرت امیر علیه‌السلام فرمود، من و صدیقه طاهره علیه‌السلام

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۵۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۵۵.

بررسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم وارد شدیم، دیدیم او به شدت گریه می کند. گفتم: پدر و مادرم به فدایت چه شده است که گریه می کنی؟ حضرت فرمودند: شبی که مرا به معراج بردند زنانی از امتم در عذابی سخت دیدم، از حال آنها ناراحت شدم و از شدت عذابشان گریستم، آنگاه آن حضرت احوال زنان را برشمرد. حضرت صدیقه طاهره علیها السلام به پدر گفت: عمل آن زنان چه بوده است؟ حضرت فرمودند: آنکه به مویش آویزان بود مویش را از نامحرم نمی پوشانید، آنکه به زبانش آویزان بود همسرش را آزار می داد، و آنکه به سینه اش آویزان بود فرزندان دیگران را بدون اجازه شوهرش شیر می داد، و آنکه به پایش آویزان بود بدون اجازه همسرش از خانه خارج شده بود، و آنکه از گوشت بدن خود می خورد بدنش را برای نامحرم آرایش می کرد، و آنکه دستانش به پاهایش بسته و مارها و عقربها بر او مسلط گشته بودند بد وضو بوده، لباسش کثیف و اغسال واجب را انجام نمی داد و نظافت نمی کرده و نماز را کوچک می شمرد، و آنکه کور و کر و گنگ بود از زنا بچه می زاید و آن را از شوهرش می خواند، و آنکه گوشتش را با مقراضها می بردند خودش را به مردان عرضه می کرد، و آنکه صورت و بدنش را با آتش می سوزاندند و امعاء بدنش کشیده می شد دختران را به مردان می رسانده، و آنکه سرش چون خوک و بدنش چون الاغ بود سخن چینی و دروغگویی می کرده، و آنکه صورتش چون سگ و آتش از نشیمن گاهش وارد و از دهانش خارج می شده ترانه خوان، نوحه گر و حسود بوده است، در پایان آن حضرت فرمود: وای برزنی که شوهرش را به خشم آورد و خوشبحال زنی که شوهرش از او راضی باشد^۱.

چشم چرانی

چشم چرانی تعدی به نوامیس دیگران بوده و علاوه بر اینکه سرچشمه بسیاری از معاصی دیگر است، نیز عوارض روانی مخربی و آثار اخروی سختی را بدنبال دارد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۵۷.

۱- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لا تَتَّبِعِ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ، فَلَيْسَ لَكَ يَا عَلِيُّ إِلَّا أَوَّلُ نَظْرَةٍ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: نگاه را در پس نگاه اول نیاور، ای علی زیرا جز نگاه اول بر تو روا نیست.

۲- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : يَا عَلِيُّ أَوَّلُ نَظْرَةٍ لَكَ وَالثَّانِيَةُ عَلَيْكَ لَا لَكَ^۲.

و نیز فرموده‌اند: ای علی، اولین نگاه از آن تو و دومین به ضرر تو است.

۳- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ مَلَأَ عَيْنَهُ حَرَامًا، يَحْشَوْهَا اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَسَامِيرَ مِنْ نَارٍ، ثُمَّ حَشَاهُمَا نَارًا إِلَى أَنْ تَقُومَ النَّاسُ ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ^۳.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: آنکه چشمش را از حرام پُر کند، خدای آن را در قیامت از میخهای آتشین پُر خواهد ساخت سپس خداوند آنها را از آتش مملو ساخته تا اینکه همه برانگیخته شوند، آنگاه به وی امر شود که در آتش وارد گردد.

۴- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ أَصَابَ مِنْ امْرَأَةٍ نَظْرَةً حَرَامًا، مَلَأَ اللَّهُ عَيْنَهُ نَارًا^۴.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: آنکه نگاه حرام به زنی افکند، خداوند چشمش را پُر از آتش می کند.

۵- قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ أَطْلَعَ فِي بَيْتِ جَارِهِ فَنَظَرَ إِلَى عَوْرَةِ رَجُلٍ أَوْ شَعْرِ امْرَأَةٍ أَوْ شَيْءٍ مِنْ جَسَدِهَا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ النَّارَ مَعَ الْمُنَافِقِينَ الَّذِينَ كَانُوا يَتَّبِعُونَ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ [النَّاسِ] فِي الدُّنْيَا وَلَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَفْضَحَهُ اللَّهُ وَيُبْدِيَ لِلنَّاسِ عَوْرَتَهُ فِي الْآخِرَةِ وَمَنْ مَلَأَ عَيْنَيْهِ مِنْ امْرَأَةٍ حَرَامًا حَشَاهُمَا اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَسَامِيرَ مِنْ نَارٍ وَحَشَاهُمَا نَارًا حَتَّى يَقْضَى بَيْنَ النَّاسِ، ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ^۵.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: هرکس به خانه همسایه سر کشد و نظر به عورت زنی یا مردی و موی سر زنی کند و یا چیزی از بدن او را ببیند برخداوند سزاوار است که او را به جهنم ببرد و با منافقین، کسانی که در پی عیوب مردم بودند، همدم

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۰۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۰۷.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۷۷.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۸۵.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۰.

سازد چنین کسی از دنیا بیرون نرود تا اینکه خداوند او را مفتضح و رسوا سازد و در قیامت عیوب او و عورت او در برابر مردم آشکار کند و هر که چشمان خود را از نامحرمی پُر کند، خداوند در قیامت دودیده او را با آتش پُر می‌سازد و او به همان حال است تا وقتی که خدا درباره مردم حکم خود را به پایان رساند، آنگاه فرمان دهند که او را به دوزخ ببرند.

۶ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : **الْأَنْظَرَةُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سَهَامِ إِبْلِيسَ، فَمَنْ تَرَكَهَا خَوْفًا مِنَ اللَّهِ أَغْطَاهُ إِيْمَانًا يَجِدُ خَلَاوَةً فِي قَلْبِهِ^۱.**

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: نگاه، تیری مسموم از تیرهای شیطان است، پس آنکه به خاطر ترس از خداوند آن را ترک گوید، خدای به او ایمانی عطا می‌فرماید که شیرینی آن را در قلبش بیاید.

۷ - رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم اسامه بن زید را در بالا رفتن از عرفات در ردیف خود بر مرکبش سوار کرده بود، وقتی رجوع کرد فضل بن عباس که جوان خوش صورتی بود در ردیف خویش سوار نموده بودند، شخصی اعرابی سر رسید و خواهر بسیار زیباییش همراه وی بود، و از حضرت سؤالاتی داشت، اعرابی می‌پرسید و فضل به خواهرش می‌نگریست رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که متوجه قضیه بود دستش را جلوی چشم فضل می‌گذاشت ولی او از سوی دیگر باز به دختر نگاه می‌کرد. وقتی پیامبر از جواب سؤال اعرابی فارغ شد به فضل نگریست و شانه‌اش را گرفت و فرمود: آیا نمی‌دانی این ایام معلوم و معین حج است و مردی نیست که مواظب چشم و زبان و دستش باشد مگر اینکه خداوند ثواب حج آتی را برای او می‌نویسد^۲.

۸ - قال علی علیه السلام : **لَكُمْ أَوَّلُ نَظْرَةٍ إِلَى الْمَرْأَةِ فَلَا تَتَّبِعُوهَا نَظْرَةَ أُخْرَى وَاحْذَرُوا الْفِتْنَةَ^۳.**

حضرت امیر علیه السلام می‌فرمایند: اولین نگاه به زن برای شما جایز است، نگاه دوم در پی آن نیاورید و از فتنه بپرهیزید.

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۸۰.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۸۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۰۹.

۹ - قال علی علیه السلام : مَنْ أَطْلَقَ نَاطِرَهُ أَنْعَبَ خَاطِرَهُ، مَنْ تَتَابَعَتْ لِحَظَاتِهِ دَامَتْ حَسْرَاتُهُ^۱.

حضرت علی علیه السلام می فرمایند: آنکه چشمان خود را رها کند که به هرسو بنگرد، خاطرش ناآرام گردد و آنکه همواره به هر سو می نگرد، حسراتش تداوم می یابد.

۱۰ - قال علی علیه السلام : لَعَنَ اللَّهُ النَّاطِرَ وَالْمَنْظُورَ إِلَيْهِ^۲.

حضرت امیر علیه السلام می فرماید: خداوند نگاه کننده و آنکه نگاهش می کنند و شرایط نگاه کردن به خود را مهیا کرده است، لعن کرده و از درگاه رحمت خود دور نموده است.

۱۱ - عن ابی جعفر و ابی عبد الله علیه السلام : قال : ما مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَهُوَ يُصِيبُ حَظًّا مِنَ الزَّنا، فَزِنَا الْعَيْنَيْنِ النَّظْرُ وَزِنَا الْأَفْمِ الْقُبْلَةُ وَزِنَا الْيَدَيْنِ اللَّمْسُ صَدَقَ الْفَرْجُ ذَلِكَ أَوْ كَذَبَ^۳.

امام باقر علیه السلام می فرمایند: هیچ جزئی از اجزای بدن نیست مگر اینکه انحراف آن نصیبی از زنا شمرده می شود، زنا چشمان نگاه به نامحرم است، زنا لبها بوسه حرام و زنا دستان لمس کردن اوست حال چه آمیزشی صورت گیرد یا نه.

۱۲ - عن عقبه قال الصادق علیه السلام : سمعته يقول : النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ وَكَمْ مِنْ نَظْرَةٍ أَوْرَثَتْ حَسْرَةً طَوِيلَةً^۴.

عقبه می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: نگاه تیری از تیرهای زهرآگین شیطان است و چه بسا یک نگاه موجب حسرتی طولانی شود.

۱۳ - قال الصادق علیه السلام النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ، مَنْ تَرَكَهَا لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَا لِعَيْبِهِ أَغْقَبَهُ اللَّهُ أَمْنًا وَإِيمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ^۵.

امام صادق علیه السلام می فرماید: نگاه، تیری از تیرهای زهرآلود شیطان است هرآنکه آن را از برای خدا و نه برای غیر او ترک گوید خداوند عاقبتی امن و مطمئن که مزه آن را خواهد چشید، برای وی قرار داده است.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۷۹.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۸۶.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۹۶.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۹۵.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۹۹.

۱۴ - قال الصادق عليه السلام: النَّظْرَةُ بَعْدَ النَّظْرَةِ تَزْرَعُ فِي الْقَلْبِ الشَّهْوَةَ وَكَفَى بِهَا لِصَاحِبِهَا فِتْنَةً^۱.

امام صادق عليه السلام می فرماید: نگاه بعد از نگاه اول در قلب آدمی درخت شهوت کاشته و همان برای ایجاد فتنه در صاحبش کافی است.

۱۵ - قال الصادق عليه السلام: أَوَّلُ نَظْرَةٍ لَكَ وَالثَّانِيَةُ عَلَيْكَ وَلَا لَكَ وَالثَّلَاثَةُ فِيهَا الْهَلَاكُ^۲.

امام صادق عليه السلام می فرماید: اولین نگاه از آن تو، دومین علیه تو و نگاه سوم هلاکت بار است.

۱۶ - قال الصادق عليه السلام: مَنْ نَظَرَ إِلَى امْرَأَةٍ فَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ أَوْ غَضَّ بَصَرَهُ لَمْ يَرْتَدَّ إِلَيْهِ بَصَرُهُ حَتَّى يُزَوِّجَهُ اللَّهُ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ أَلَمْ يَرْتَدَّ إِلَيْهِ طَرْفَهُ حَتَّى يُعَقِّبَهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ^۳!

امام صادق عليه السلام فرمودند: آنکه به زنی نامحرم بنگرد سپس چشمان را به آسمان بلند کند و یا ببندد، چشم برهم نزند مگر اینکه خداوند حورالعینی را به ترویج او در آورده و در روایت دیگر آمده است: لحظه‌ای چشم بر هم نزند مگر اینکه خداوند ایمانی را در پی عملش بدو دهد که طعم آنرا احساس کند.

۱۷ - قال الصادق عليه السلام: مَا إِغْتَنَمَ أَحَدٌ بِمِثْلِ مَا إِغْتَنَمَ بَغِضِّ الْبَصَرِ، فَإِنَّ الْبَصَرَ لَا يَغُضُّ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ إِلَّا وَقَدْ سَبَقَ إِلَى قَلْبِهِ مُشَاهِدَةُ الْعَظْمَةِ وَالْجَلَالِ وَسُئِلَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: بِمَاذَا يُسْتَعَانُ عَلَى غَضِّ الْبَصَرِ؟ فَقَالَ:

بِالْخُمُودِ تَحْتَ سُلْطَانِ الْمُطَّلِعِ عَلَى سِرِّكَ، وَالْعَيْنُ جَاسُوسُ الْقَلْبِ وَبَرِيدُ الْعَقْلِ فَغُضُّ بَصَرِكَ عَمَلًا يَلِيْقُ بِدِينِكَ وَيَكْرَهُهُ قَلْبُكَ وَيَنْكُرُهُ عَقْلُكَ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: غَضُّوا أَبْصَارَكُمْ تَرَوْنَ الْعَجَائِبَ^۴.

امام صادق عليه السلام می فرماید: کسی به اندازه آنکه چشمانش را از نامحرم باز دارد فایده نبرده است، چشم از محارم خداوند پوشیده نمی شود مگر اینکه قبلاً عظمت و جلال خداوند را به چشم قلب دیده است. از حضرت امیر عليه السلام سؤال شد: چگونه به بستن چشمان یاری شویم؟ حضرت فرمودند به خاموش کردن آتش شهوت در

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۰۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۰۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۰۴۳ و ۲۵۰۴۴.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۸۳.

مقابل سلطانی که بر اسرار دلها آگاه است. سپس اضافه نمودند: چشم جاسوس قلب و پیک عقل است، پس بیوشان چشم خود را از هر آنچه سزاوار دین تو نیست و قلب تو از آن بیزار است و عقلت آن را منکر می‌شمارد. همانا رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: چشمها را ببندید تا عجائب را ببینید.

۱۸ - قال الرضا عليه السلام: فيما كتبه اليه من جواب مسائله: وحرّم النظر إلى شعور النساء المحجّوبات بالازواج وإلى غيرهنّ من النساء لما فيه من تهيج الرجال وما يدعوا إليه التهيج من الفساد والدخول فيما لا يحل ولا يحمل^۱.

امام رضا عليه‌السلام در پاسخ چند سؤال کتبی آورده بودند، نگاه به موی سر زنان شوهردار و غیر آنها جایز نیست چون موجب تحریک مردان می‌شود و تحریک عامل فساد و داخل شدن در محرمات می‌شود.

نگاه به اقارب نامحرم

معیار در حرمت چشم‌چرانی توجه به نامحرم است، چه از اقارب و همسایگان و... بوده باشد و یا غیر آنها.

۱ - عن أبي نصر عن الرضا عليه السلام: سألته عن الرجل يحلّ له أن ينظر إلى شعر أخت امرأته؟ فقال: لا، إلا أن تكون من القواعد. قلت له: أخت امرأته والغريبة سواء؟ قال: نعم. قلت: فما لي من النظر إليه منها؟ فقال: شعرها وذراعها^۲.

ابونصر می‌گوید: از امام رضا عليه‌السلام پرسیدم: آیا مرد می‌تواند به موی خواهر زن خویش بنگرد؟ حضرت فرمود: نه مگر اینکه از قواعد باشد. (پیرزن کهنسالی که توان جست و خیز ندارد) عرض کردم: آیا خواهرزن و غریبه در حرمت نگاه کردن مساوی هستند؟ فرمود: بلی، عرض کردم: نگاه چه چیزی از پیرزنان جایز است؟ حضرت فرمود: موی سر آن مقداری که معمولاً نمی‌پوشانند و دستها و ساعد که غالباً آشکار است.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۰۶.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۲۰.

استثنائات نگاه

وجه و کفین

۱ - عن مسعدة بن زياد قال: سَمِعْتُ جَعْفَرًا وَسُئِلَ عَمَّا تَطْهَرُ الْمَرْأَةُ مِنْ زِينَتِهَا؟ قَالَ: الْوَجْهَ وَالْكَفَّيْنِ^۱.

مسعدة بن زياد می گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که از مقدار جواز نگاه به زینتهای زن از آن حضرت سؤال شد، حضرت فرمودند: صورت و دو کف دست.

۲ - عن الفضل قال: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الدَّرَاعَيْنِ مِنَ الْمَرْأَةِ هُمَا مِنَ الزَّيْنَةِ الَّتِي قَالَ اللَّهُ: «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ»^۲ قَالَ: نَعَمْ وَمَادُونِ الْخِمَارِ مِنَ الزَّيْنَةِ وَمَا دُونَ السُّوَارِيِّنَ^۳.

فضل می گوید: از امام صادق علیه السلام در مورد ساعدهای زن پرسیدم آیا از زینتهای زن است که قرآن کریم امر به اخفای آنها برای غیرشوهران و محارم فرموده است یا نه؟ حضرت فرمود: بلی از زینتهاست، پایین تر از آنچه به وسیله پوشش سر پوشیده می شود و پائین تر از محل دستبندها، زینت شمرده می شود.

۳ - عن أبي عبد الله في قول الله عز وجل: «إِلَّا مَا ظَهَرَ فِيهَا» قَالَ: الزَّيْنَةُ الظَّاهِرَةُ الْكُحْلُ وَالْخَاتَمُ^۴.
امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه ای که می فرماید: زنان زینتهای خود را آشکار نکنند مگر آنچه خود آشکار است، فرمودند: زینت ظاهره سرمه چشم و انگشتر است.

...بیرزنان

۱ - قال الصادق عليه السلام في قول الله عز وجل: «وَأَلْقَا عِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا»، مَا الَّذِي يَصْلُحُ لَهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ مِنْ ثِيَابِهِنَّ؟ قَالَ: الْجَلْبَابُ^۵.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۲۹.

^۲ - سوره نور، آیه ۳۱.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۲۵.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۲۷.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۳۰.

از امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه ۶۰ سوره نور که می‌فرماید: زنان از کار افتاده که امید ازدواج ندارند، گناهی ندارند اگر لباس رویین خود را بر زمین گذارند به شرطی که خودآرایی نکنند و البته اگر پوشیده باشند بهتر است، سؤال شد چه چیزی را می‌توانند زمین بگذارند؟ حضرت فرمودند: چادر (جلباب چون مقنعه‌ای بلند است بطوریکه سر و سینه و پشت را بپوشاند).

۲ - عن ابی‌عبدالله علیه السلام : أَنَّهُ قَرَأَ «أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ» قَالَ: الْخِمَارُ وَالْجَلْبَابُ. قُلْتُ: بَيْنَ يَدَيِ مَنْ كَانَ؟ فَقَالَ: بَيْنَ يَدَيِ مَنْ كَانَ غَيْرُ مُتَبَرِّجَةٍ بِزِينَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَهُوَ خَيْرٌ لَهَا^۱.

همان حضرت آیه شریفه را قرائت فرمودند و در تبیین لباسی که می‌توانند بر زمین گذارند و نپوشند، فرمودند: روسری و چادر است راوی پرسید: در مقابل چه کسی می‌توانند چنین باشند؟ حضرت فرمودند: در مقابل هرکسی، ولی خودآرایی نکنند و البته اگر خود را بپوشانند بهتر است.

۳ - قال الصادق علیه السلام : أَنَّهُ قَرَأَ «يَضَعْنَ مِنْ ثِيَابِهِنَّ» الْجَلْبَابُ وَالْخِمَارُ إِذَا كَانَتِ الْمَرْأَةُ مُسْتَتَةً^۲.
آن حضرت در این روایت باز هم در تفسیر همان آیه شریفه می‌فرماید: می‌توانند چادر و روسری را نپوشند اگر پیره‌زن باشند.

۴ - قال الصادق علیه السلام : أَلْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ لَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ قَالَ: تَضَعُ الْجَلْبَابَ وَحَدَّةً^۳.
همان امام همام در این روایت در تفسیر همان آیه می‌فرماید: پیرزنان می‌توانند تنها چادر را کنار زنند. جمع بین این دسته روایات به این است که این دسته از زنان می‌توانند سرخود را برهنه نمایند و موهای سر و نیز گردن خود را نپوشانند، مچ دستها نیز در برخی اخبار استثنا شده است. بنابراین پوشش سایر اجزای بدن لازم است، هر چند پوشیدن همان اجزاء غیر لازم نیز شایسته می‌باشد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۳۱.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۳۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۳۲.

...اهل كتاب

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لا حُرْمَةَ لِنِسَاءِ أَهْلِ الدِّمَّةِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى شُعُورِهِنَّ وَأَيْدِيهِنَّ^۱.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: زنان اهل ذمه حرمتی ندارند در اینکه به موها و دستهای آنها نگاه شود.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لَيْسَ لِنِسَاءِ أَهْلِ الدِّمَّةِ حُرْمَةٌ، لَا بَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَيْهِنَّ مَا لَمْ يَتَعَمَّدَا^۲.

آن حضرت صلى الله عليه وآله وسلم می فرمایند: زنان اهل ذمه را حرمتی نیست در اینکه به آنها نگاه شود، مادامی که تعمدی در کار نبوده و بدون قصد شهوت صورت گیرد.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لَيْسَ لِنِسَاءِ أَهْلِ الدِّمَّةِ حُرْمَةٌ لِأَبْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى وُجُوهِهِنَّ وَشُعُورِهِنَّ وَنَحُورِهِنَّ وَبَدَنِهِنَّ مَا لَمْ يَتَعَمَّدْ ذَلِكَ^۳.

نیز می فرماید: زنان اهل ذمه را حرمتی نیست، می توان به صورت، موها و گردن و بدن آنها (و هر جزء از بدن را که معمولاً نمی پوشانند) مادامی که تعمدی در کار نباشد، نگریست.

۴ - قال علي عليه السلام : لَا بَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى رُؤُوسِ نِسَاءِ أَهْلِ الدِّمَّةِ وَقَالَ: يَنْزِلُ الْمُسْلِمُونَ عَلَى أَهْلِ الدِّمَّةِ فِي أَسْفَارِهِمْ وَحَاجَاتِهِمْ وَلَا يَنْزِلُ الْمُسْلِمُ عَلَى الْمُسْلِمِ إِلَّا بِإِذْنِهِ^۴.

حضرت امیر علیه السلام می فرمایند: مانعی نیست دیدن سرزنان اهل ذمه و نیز فرمودند: مسلمان می تواند هنگام نیاز بر اهل ذمه وارد شود ولی ورود مسلمان بر مسلمان بدون اذن جایز نیست.

...صحرا نشینان

۱ - عن عباد بن صهيب قال: سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: لا بأسَ بِالنَّظَرِ إِلَى رُؤُوسِ أَهْلِ تَهَامَةَ وَالْأَغْرَابِ وَأَهْلِ السَّوَادِ وَالْعُلُوجِ لِأَنَّهُمْ إِذَا نَهَوْا، لَا يَنْتَهُونَ، قَالَ: وَالْمَجْنُونَةُ

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۴۰.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۰۶.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۰۷.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۴۱.

وَالْمَغْلُوبَةُ عَلَى عَقْلِهَا لِابْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى شَعْرِهَا وَجَسَدِهَا مَا لَمْ يَتَّعَمَدْ ذَلِكَ^۱.

عباد بن صهیب گوید از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: نگاه کردن به سر زنان کوهها و بیابانها و اعراب بادیه نشین و کفار جایز است چون اینان اگر نهی شوند اعتنایی نمی کنند.

کراهت نگاه به پشت سر زنان

نگاه به زنان از پشت سر و توجه به برجستگیهای اندام آنها مکروه است.

۱ - قال الصادق علیه السلام : ما يَأْمَنُ الَّذِينَ يَنْظُرُونَ فِي أَدْبَارِ النِّسَاءِ أَنْ يَنْظُرَ بِذَلِكَ فِي نِسَائِهِمْ^۲.

امام صادق علیه السلام می فرماید: آنان که از پشت سر به زنان می نگرند از اینکه از پشت به زنانشان بنگرند ایمن نیستند.

۲ - عن جعفر بن محمد عليه السلام أنه سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ تَمَرُّهُ بِمَرْأَةِ فَيَنْظُرُ إِلَى خَلْفِهَا، فَقَالَ: أَيْسَرُ أَحَدِكُمْ أَنْ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى أَهْلِهِ؟ أَرْضُوا لِلنَّاسِ مَا تَرْضَوْنَ لِأَنْفُسِكُمْ^۳.

از امام باقر علیه السلام سؤال شد، زنی بر مردی می گذرد و مرد از پشت سر به او می نگرند؟ حضرت فرمود: آیا شما خوشحال می شوید که مردان چنین به زنهایتان بنگرند؟ هر چه برای خود می خواهید برای دیگران هم به آن رضایت دهید.

۳ - قال الباقر عليه السلام : ما يَأْمَنُ الَّذِينَ يَنْظُرُونَ فِي أَدْبَارِ النِّسَاءِ أَنْ يَبْتَلُوا بِذَلِكَ فِي نِسَائِهِمْ^۴.

امام باقر علیه السلام می فرماید: آنان که به پشت سر زنان می نگرند، ایمن نیستند که در مورد زنان خود به همین مبتلا شوند.

۴ - عن أبي الحسن عليه السلام في قول الله عز وجل: «يا أبت استأجره إن خير من استأجرت القوي الأمين» قال: قال لها شعيب: يا بُنَيَّةُ هذا قويُّ برقع الصخرة الأمين من أين عرفته؟ قالت: يا أبتِ إني مشيت فدامه، فقال: إمشي من خلفي فإن ضللت فإرشديني إلى الطريق،

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۴۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۲۱.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۹۵.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۹۶.

فَأَنَا قَوْمٌ لَا تَنْظُرُ إِلَى أَدْبَارِ النِّسَاءِ^۱

وقتی حضرت موسی علیه السلام به دختران شعیب کمک کرد و آب را به منزل آنها رسانید، خدای متعال می فرماید: یکی از آن دو دختر به پدر گفت: او را استخدام کن، چرا که بهترین کسی است که می توانی استخدام کنی. او شخصی قوی و امین است امام کاظم علیه السلام و یا امام رضا علیه السلام می فرماید: شعیب از دخترش پرسید: قوت این جوان معلوم است (که دلو بزرگ از چاه بیرون کشید و چوپانان اطراف چاه را پراکنده کرد و آب را حمل نمود)، امانتش از کجا معلوم است؟ دختر گفت: من پیشاپیش او حرکت کردم ولی او گفت: پشت سر من برو و اگر من راه را بد رفتم مرا آگاه کن، چرا که ما مردمی هستیم که به پشت سر زنان نمی نگریم.

۵ - قال: قَالَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِإِنِّيهِ: إِمْسِ خَلْفَ الْأَسَدِ وَالْأَسُودِ وَلَا تَمْشِ خَلْفَ الْمَرْأَةِ^۲.

داود علیه السلام به فرزند گفت: پشت سر شیر و شیرهای نر و ماده حرکت کن ولی پشت سر زن راه مرو.

توجه به همسر در پی روت نامحرم

هرچند آدمی چشمان خود را از نامحرم بپوشاند ولی چه بسا گاهی بدون اختیار جمال نامحرمی او را متعجب کند، در چنین هنگامی توجه به همسر مشروع و حلال و اطفاء عزیزه شهوی بوسیله او، پیشنهاد می شود.

۱ - قال الصادق عليه السلام: قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَرْأَةِ الْحَسَنَاءِ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ الْأَذَى مَعَهَا مِثْلُ الْأَذَى مَعَ تِلْكَ؛ فِقَامَ رَجُلٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَهْلٌ فَمَا يَصْنَعُ؟ قَالَ: فَلْيَرْفَعْ نَظْرَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَلْيُرَاقِبْهُ وَلْيَسْأَلْهُ مِنْ فَضْلِهِ^۳.

امام صادق علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم فرموده اند: هر وقت یکی از شما چشمانش به زنی زیباروی افتاد نزد همسر خود برود چرا که هر چه محرم خودش دارد در او هست، مردی برخاست و گفت: ای رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم اگر همسر نداشته

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۲۲.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۰۰.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۵۴.

باشد چه کند؟ حضرت فرمود: نظرش را به آسمان بیفکند و به آسمان چشم بدوزد و از خداوند و فضل او طلب نماید.

۲ - **عن علی** علیه السلام فی حدیث الاربعه قال: إذا رأى أحدكم امرأةً تُعجبه فليأت أهله فإنَّ عند أهله مثل ما رأى فلا يجعلنَّ للشيطان على قلبه سبيلاً ليصرف بصره عنها، فإذا لم يكن له زوجة فليصل ركعتين ويحمد الله كثيراً وليصل على النبي صلى الله عليه وآله وسلم ثمَّ يسئَل الله من فضله فإنه ينتج [يتيح] أله من رأفته ما يُغنيه!.

حضرت علی علیه السلام در حدیث اصول چهارصدگانه می فرماید: وقتی یکی از شما زنی را دید و آن زن وی را به تعجب واداشت نزد همسرش برود، همسرش نیز همان را که از دیگری دیده، دارد بنابراین نباید برای شیطان در قلبش راهی باز کند تا برگرداند چشم خود را از آن زن و اگر زن ندارد، دو رکعت نماز بگذارد و بسیار حمد خدا گوید و صلوات بر پیامبر فرستد و آنگاه از خداوند و فضل او، خواسته خویش را طلب کند که خداوند بواسطه رحمت و رأفتش آنچه او را بی نیاز کند، برایش مقدور می نماید.

۳ - **الرضی فی نهج البلاغه عن امیرالمؤمنین** علیه السلام انه كان جالساً فی اصحابه اذا مرّت امرأة جميلة فرمقها القوم باصراهم فقال علیه السلام: إنَّ عیون هذه الفحول طوامح وأن ذلك سبب هبابها، فإذا نظر أحدكم إلى امرأة تُعجبه، فليأمس أهله، فإنما هي امرأةٌ كأمراه. فقال رجل من خوارج: قاتله الله كافراً ما افقهه، فوثب القوم ليقتلوه فقال علیه السلام: رويداً إنما هو سبب سبب أو عفو عن ذنب.

مرحوم رضی (رض) در نهج البلاغه از حضرت امیر علیه السلام آورده است که آن حضرت بین اصحابش نشسته بودند، زنی زیبا از آنجا عبور کرد و چشم حاضران به او افتاد و چشمها به او دوخته شد، امام علیه السلام فرمود: چشمان این مردان سخت در طلب است و این مایه تحریک و هیجان می باشد، لذا هرگاه یکی از شما نگاهش به زنی صاحب جمال افتاد، با همسر خود درآمیزد چرا که این زنی است چون او. یکی از خوارج در آن جمع حاضر بود گفت: خدا این کافر را بکشد، چقدر دانا و فقیه

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۵۵.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۱۵۶.

است! اصحاب از جا پریدند که او را به قتل برسانند ولی امام فرمودند: جواب دشنام، دشنام است یا گذشت از گناه نه اعدام و قتل.

مصافحه با نامحرم

مصافحه با نامحرم جایز نیست و لمس دست او حرام است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : وَمَنْ صَافَحَ امْرَأَةً تَحْرُمُ عَلَيْهِ فَقَدْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَمَنْ التَزَمَ امْرَأَةً حَرَامًا، قَرَنَ فِي سِلْسِلَةٍ مِنْ نَارٍ مَعَ شَيْطَانٍ فَيُقَدُّ قَانَ فِي النَّارِ!

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: آنکه با نامحرمی مصافحه کند، به سخط و خشم خداوند برگشته است و کسی که دست در گردن زن نامحرمی بیندازد و با او همراه شود به همراه شیطان با زنجیری از آتش بسته می شود و آن دو با هم به آتش افکنده می شوند.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ صَافَحَ امْرَأَةً حَرَامًا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَغْلُولًا ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ!

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: آنکه با نامحرمی مصافحه نماید، روز قیامت در غل و زنجیر وارد می شود سپس به او فرمان می رسد که داخل آتش رود.

۳ - قال الصادق عليه السلام : أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يُصَافِحَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ وَإِنْ كَانَتْ مُسَيِّئَةً!

امام صادق علیه السلام مصافحه مرد با زن را هر چند پیرزن باشد، ناپسند می شمرد.

۴ - عن سماعة بن مهران قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن مصافحة الرجل المرأة؟ قال: لا يجزئ للرجل أن يَصَافِحَ الْمَرْأَةَ إِلَّا امْرَأَةً يَحْرُمُ عَلَيْهِ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا، أُخْتٌ أَوْ بِنْتُ أَوْ عَمَّةٌ أَوْ خَالَةٌ أَوْ بِنْتُ أُخْتٍ أَوْ نَحْوَهَا، وَأَمَّا الْمَرْأَةُ الَّتِي يَجِزُّ لَهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا فَلَا يُصَافِحُهَا إِلَّا مِنْ وَرَاءِ الثَّوْبِ وَلَا يَغْمِزُ كَفَّهَا!

سماعة بن مهران گوید: از امام صادق علیه السلام در مورد مصافحه مرد با زن پرسیدم، حضرت فرمود: جایز نیست مرد با زنی مصافحه کند مگر اینکه محارم او چون

^۱ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۲.

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۸.

^۳ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۷۱۰.

^۴ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۴۴۶.

خواهر، دختر، عمه، خاله و خواهرزاده و مثل اینها باشد و لذا مصافحه با زن نامحرمی که ازدواج با او حرام نیست جایز نمی‌باشد مگر از زیر لباس و البته نباید دستش را فشار دهد.

۵ - قال الصادق علیه السلام: لَمَّا بَايَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ النِّسَاءَ وَأَخَذَ عَلَيْهِنَّ، دَعَا بِإِنَاءٍ فَمَلَأَهُ ثُمَّ غَمَسَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ ثُمَّ أَخْرَجَهَا ثُمَّ أَمْرَهُنَّ أَنْ يَدْخُلْنَ أَيْدِيَهُنَّ فَيَغْمِسْنَ فِيهِ!

امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم با زنان بیعت نمود و با آنها پیمان بست ظرفی خواست و آن را پر از آب نمود، سپس دستش را در آب برد و خارج ساخت، آنگاه زنان را امر فرمود که دست در آب بزنند.

۶ - عن سعدان بن مسلم قال الصادق علیه السلام: أَتَدْرِي كَيْفَ بَايَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ النِّسَاءَ؟ قُلْتُ: اللَّهُ أَعْلَمُ وَأَبْنُ رَسُولِهِ أَعْلَمُ، قَالَ: جَمَعَهُنَّ حَوْلَهُ ثُمَّ دَعَا بِتَوْرٍ بِرَامٍ فَصَبَّ فِيهِ نَضُوحاً ثُمَّ غَمَسَ يَدَهُ «إِلَى أَنْ قَالَ» ثُمَّ قَالَ: إِغْمِسَنَّ أَيْدِيَكُنَّ فَفَعَلْنَ فَكَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الطَّاهِرَةَ أَطْيَبُ مِنْ أَنْ يَمُسَّ بِهَا كَفُّ أَنْثَى لَيْسَتْ لَهُ بِمَحْرَمٍ^۱.

سعدان بن مسلم می‌گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمود: آیا می‌دانی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم چگونه با زنان بیعت نمودند؟ گفتم: خدا و فرزند رسولش می‌دانند، فرمود: زنان را در اطراف خود جمع نمود و ظرفی کوچک و سنگی خواست و در آن آب ریخت و دستش را در آب برد و سپس موارد بیعت را (پرهیز از شرک، سرقت، زنا، قتل اولاد، بهتان، عصیان نسبت به همسران) برشمرد و از آنان اقرار گرفت و دست خود را از آب خارج ساخت و به آنان امر فرمود که دستتان را در آب فروبرید. دست حضرت صلی الله علیه و آله و سلم پاک و پیراسته بود از اینکه کف دست زنی نامحرم را لمس کند.

لمس بدن نامحرم

۱ - عن ابی کهمس قال: كُنْتُ نَازِلًا فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ فِيهَا وَصِيفَةٌ وَكَانَتْ تُعْجِبُنِي، فَأَنْصَرَفْتُ لَيْلَةً مُمَسِيماً فَأَفْتَتَحْتُ الْبَابَ فَفَتَحَتْ لِي فَقَبِضْتُ عَلَى ثَدْيِهَا، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۴۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۴۸.

دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: تَبُّ إِلَى اللَّهِ مِمَّا صَنَعْتَ الْبَارِحَةَ^۱

ابوکهمس می‌گوید: به مدینه آمدم، در خانه‌ای بودم، جمال کنیزی در آن خانه مرا به تعجب آورد، آخر شب به منزل بازگشتم، در باز شد و کنیزک در را بر من گشود و من سینه‌اش را گرفتم، صبح آن روز بر امام صادق علیه‌السلام وارد شدم، آن حضرت به من فرمود: از آنچه که دیشب کردی به خداوند بازگرد و توبه نما.

۲ - عن مهزم الاسدي قال: كنا بالمدينة وكانت جاريةً صاحب الدار تعجبنى وانى اتيت الباب فاستفتحت الجارية فغمزت ثديها، فلما كان من الغد دخلت على ابي عبدالله عليه السلام فقال: أين أقضى أثرك؟ قلت: ما برحت بالمسجد، فقال: أما تعلم أن أمرنا هذا لا يقيم إلا بالورع^۲.

مهزم اسدی گوید: در مدینه بودم، کنیز زیبای صاحب خانه مرا به تعجب درآورده بود، من دم در آمدم و چون کنیز در را گشود سینه‌اش را فشردم، صبح آن روز به حضور امام صادق علیه‌السلام رسیدم، حضرت به من فرمود: کار تو به کجا رسید؟ گفتم: تا حال در مسجد بودم، امام صادق علیه‌السلام فرمود: آیا نمی‌دانی که شریعت ما جز با تقوا تکمیل نمی‌شود.

کراهت نشستن در جای نامحرم

احساس گرمای بدن نامحرم چه بسا مفسده‌زا باشد، به همین جهت نشستن در مکانی که زنی قبلاً نشسته بود، قبل از سرد شدن مکروه است.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إذا جلست المرأة مجلساً، فقامت عنه فلا يجلس في مجلسها رجل حتى يبرد^۳.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می‌فرماید: وقتی زنی در جایی نشست و از آن برخاست، تا آن مکان گرمی خود را از دست ندهد و سرد نشود مردی بر آن ننشیند.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۳.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۴.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۵۳.

مصافحه با محارم

مصافحه با محارم هر چند جایز است، اما بایستی بصورتی باشد که موجب ایجاد مفسده‌ای نشود.

۱ - عن الحكم بن مسكين قال: حدثني سعيدهُ ومنه اختا محمد بن ابي عمير قالتا: دخلنا على ابي عبدالله عليه السلام فقلنا: تَعُوذُ الْمَرْأَةُ أَخَاهَا؟ قال: نعم، قلنا: تُصَافِحُهُ؟ قال: مِنْ وَرَاءِ الثَّوْبِ، قالت إحدیهما: إِنَّ أُخْتِي هَذِهِ تَعُوذُ إِخْوَتَهَا؟ قال: إِذَا عُدَّتْ إِخْوَتِكَ فَلَا تَلْبَسِي الْمُصْبَعَةَ!

حکم بن مسکین گوید: سعیده و مننه خواهران محمد بن ابی‌عمیر به من گفتند: به حضور امام صادق علیه‌السلام رسیدیم و عرض کردیم: آیا زن می‌تواند به عیادت برادرش رود؟ فرمود: بلی، عرض کردیم: می‌تواند با او مصافحه نماید، حضرت فرمود: از زیر لباس چنین کند، یکی از آن دو عرض کرد: خواهرم به عیادت برادرش رفته، حضرت فرمود: وقتی به دیدار برادرت رفتی لباس رنگی نپوش. بی‌تردید مصافحه با محارم مشروع است و بیان امام علیه‌السلام، بیانی استحبابی به خاطر شخصیت محمد بن ابی‌عمیر که از اصحاب کبار حضرتش می‌باشد و یا واقعه خاص دیگری است.

معالجه پزشک غیر مماثل

بدن مرد و زن نمی‌بایست بوسیله پزشک غیر مماثل لمس شود مگر در صورت اضطرار و نبودن پزشک مماثل ماهر، با رعایت ضوابط شرعی و حداقل لمس.

۱ - قال الصادق عليه السلام : سئِلَ أمير المؤمنين عليه السلام عَنِ الصَّبِيِّ يَحْجُمُ الْمَرْأَةَ، قَالَ: إِذَا كَانَ يَحْسُنُ يَصِفُ فَلَا. امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: از حضرت امیر علیه‌السلام سؤال شد؛ پسر بچه‌ای، زنی را حجامت می‌کند آیا مانعی دارد؟ حضرت فرمودند: اگر می‌تواند خوبی و بدی را وصف کند، مانع دارد و نمی‌تواند.

۲ - علی بن جعفر فی کتابه عن اخیه موسی بن جعفر علیهما السلام قال: سَأَلْتُ عَنْ الْمَرْأَةِ يَكُونُ

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۵۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۳.

بِهَا الْجَرْحُ فِي فَخِذِهَا أَوْ بَطْنِهَا أَوْ عَضُدِهَا هَلْ يَصْلَحُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ يُعَالِجُهُ، قَالَ: لَا^۱.

علی بن جعفر از برادرش امام کاظم علیه السلام در کتابش آورده است که: از امام علیه السلام پرسیدم: زنی در قسمت رانش یا شکم یا بازویش جراحی بر داشته است آیا مرد می تواند برای معالجه آن به وی بنگرد؟ فرمودند: خیر.

۳ - وَسَأَلْتَهُ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ يَبْطِنُ فَخِذِهِ أَوْ إِلْيَتِهِ الْجَرْحُ، هَلْ يَصْلَحُ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَنْظُرَ إِلَيْهِ وَتَدَاوِيَهُ؟ قَالَ: إِذَا لَمْ يَكُنْ عَوْرَةً فَلَأَبْسَ^۲.

همان شخص (علی بن جعفر) می گوید: باز از امام کاظم علیه السلام پرسیدم: مردی در قسمت رانش و یا باسن او جراحی است آیا زن نامحرم می تواند به آن بنگرد و آن را مداوا کند؟ حضرت فرمودند: در غیر قسمت عورت اشکالی ندارد.

۴ - عَنْ أَبِي حَمزَةَ الثَّمَالِيِّ، عَنِ الْبَاقِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ الْمُسْلِمَةِ يُصِيبُهَا الْبَلَاءُ فِي جَسَدِهَا إِمَّا كَسْرٌ وَإِمَّا جَرْحٌ فِي مَكَانٍ لَا يَصْلَحُ النَّظَرُ إِلَيْهِ، يَكُونُ الرَّجُلُ أَرْفَقَ بِعَلَاجِهِ مِنَ النِّسَاءِ، أَيَصْلَحُ لَهُ النَّظَرُ إِلَيْهَا؟ قَالَ: إِذَا اضْطَرَّتْ إِلَيْهِ فَلْيُعَالَجْهَا إِنْ شَاءَتْ^۳.

ابو حمزه ثمالی می گوید: از امام باقر علیه السلام پرسیدم: زن مسلمانی به بیماری در جسمش گرفتار می شود یا جایی از بدن او شکسته و جراحی برداشته است، و ناراحتی در جایی است که نمی توان به او نگاه کرد و از طرفی پزشک مرد برای معالجه او از جهاتی بهتر است. آیا نگاه به آن قسمت برای وی مانعی ندارد؟ حضرت فرمودند: وقتی به مداوای آن به وسیله پزشک مرد اضطرار حاصل آید، اگر خواست می تواند آن را معالجه نماید.

از مجموع اخبار چنین بدست می آید که برای مداوای بیماران باید به پزشک مماثل رجوع کرد ولی اگر بیماری به صورتی است که می بایست حتما معالجه شود و نیز پزشک غیرمماثل در بهبودی مؤثر است رجوع به او جایز است و دیدن بدن در این راستا مانعی ندارد.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۵.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۲.

گفتگو با نامحرم

گفتگو با نامحرم در صورتی که معیارهای شرعی رعایت شود، خارج از حدّ متعادل نباشد، توأم با خنده و مزاح نباشد، لاس‌زدن به آن اطلاق نشود، مخصوصاً در امور لازم، جایز است، هرچند ممکن است آثاری وضعی را بدنبال داشته باشد.

۱ - **عن رسول الله** صلی الله علیه و آله و سلم : **إِنَّهُ كَانَ مِمَّا يَأْخُذُ عَلَى النِّسَاءِ فِي الْبَيْعَةِ أَنْ لَا يَتَّحَدَّثَنَّ مَعَ الرَّجَالِ إِلَّا ذَا مَحْرَمٍ** ^۱.

از جمله مواردی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از زنان عهد گرفت و بر همان با آنان بیعت کرد این بود که با غیر از محارم خود گفتگو نکنند.

۲ - **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله و سلم : **أَرْبَعٌ يُمْتَنُ الْقَلْبُ: الذَّنْبُ عَلَى الذَّنْبِ وَكَثْرَةُ مُنَاقَشَةِ النِّسَاءِ يَعْنِي مُحَادَثَتَهُنَّ وَمُمَارَاةَ الْأَخْمَقِ، يَقُولُ وَتَقُولُ وَلَا يَوَلُّ إِلَى خَيْرٍ أَبَدًا وَمُجَالَسَةَ الْمَوْتَى، قِيلَ: وَمَا الْمَوْتَى؟ قَالَ: كُلُّ غَنِيٍّ مُتْرَفٍ** ^۲.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: چهار چیز قلب را می‌میراند، گناه بر گناه، گفتگوی زیاد با زنان، مجادله با احمق که او می‌گوید و شما می‌گویید و به جایی نمی‌رسید، همنشینی با اموات، گفتند آنها کیانند؟ حضرت فرمودند: هر ثروتمند خوشگذران.

۳ - **قال علي** عليه السلام : **أَنَّه كَانَ نَهَى عَنْ مُحَادَثَةِ النِّسَاءِ** ^۳.

حضرت امیر عليه السلام از گفتگو با زنان نهی می‌فرمود.

۴ - **قال علي** عليه السلام : **وَأَقْلِلْ مُحَادَثَةَ النِّسَاءِ يَكْمُلُ لَكَ الشَّنَاءُ** ^۴.

همان حضرت می‌فرمایند: گفتگوی با زنان را کم کن، ستایش تو کامل می‌شود.

۵ - **قال رسول الله** صلی الله علیه و آله و سلم : **وَنَهَى أَنْ تَتَكَلَّمَ الْمَرْأَةُ عِنْدَ غَيْرِ زَوْجِهَا وَغَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا أَكْثَرَ مِنْ خَمْسِ كَلِمَاتٍ مِمَّا لَا يَبْدَأُ بِهَا مِنْهُ** ^۵.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از سخن گفتن زن نزد غیر شوهرش و غیر محارمش بیشتر از

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۹۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۷.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۹۱.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۹۴.

^۵ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۶.

پنج کلمه که بدان ناچار است در غیر مورد ضرورت، نهی فرمود.

۶ - عن ابی بصیر، قال: کُنتُ أُفْرِئُ امْرَأَةً، کُنتُ أَعْلَمُهَا الْقُرْآنَ فَمَا زَحَّتْهَا بِشَيْءٍ، فَقَدَمْتُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لِي: أَى شَيْءٍ قُلْتَ لِلْمَرْأَةِ؟ فَعَطَيْتُ وَجْهِي، فَقَالَ: لَا تَعُوذَنَّ إِلَيْهَا^۱.

ابوبصیر گوید: به زنی قرآن یاد می‌دادم، در این اثنا به چیزی با وی مزاح کردم، وقتی به حضور امام باقر علیه‌السلام رسیدم حضرت به من فرمود: چه چیزی به زن گفתי؟ صورتم را از خجالت پوشاندم، حضرت فرمود: دیگر تکرار مکن و به سوی آن بازنگرد.

۷ - قال رسول الله ﷺ: مَنْ فَآكَةِ امْرَأَةٍ لَا يَمْلِكُهَا حَبْسَهُ اللَّهُ بِكُلِّ كَلِمَةٍ كَلَّمَهَا فِي الدُّنْيَا أَلْفَ عَامٍ^۲.
رسول خدا ﷺ می‌فرماید: آنکه با زنی نامحرم مزاح کند، خداوند در مقابل هر کلمه‌ای که به او گفته است هزار سال وی را حبس می‌نماید.

سلام به زنان

از سلام کردن به زنان مخصوصا زنان جوان پرهیز نمائید.

۱ - قال امیرالمؤمنین علیه‌السلام: لَا تَبْدُوا النِّسَاءَ بِالسَّلَامِ وَلَا تَدْعُوهُنَّ إِلَى الطَّعَامِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ:
النِّسَاءُ عَيٌّ وَعَوْرَةٌ فَاسْتُرُوا عَيْهِنَّ بِالسُّكُوتِ وَاسْتُرُوا عَوْرَاتِهِنَّ بِالْبَيُوتِ^۳.

حضرت امیر علیه‌السلام می‌فرماید: به زنان سلام ندهید و آنها را به غذا دعوت نکنید زیرا رسول خدا ﷺ می‌فرماید: زنان غالبا قادر به بیان مطالب نیستند و نیز عورت می‌باشند، اولی را با سکوت مردان در مقابل گفتارشان حفظ کنید و دومی را بوسیله خانه بپوشانید.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۱۸.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۶.

۲ - قال الصادق عليه السلام : لا تُسَلِّمُ عَلَى الْمَرْأَةِ^۱.

امام صادق علیه السلام می فرماید: به زنان سلام مکن.

۳ - قال الصادق عليه السلام : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يُسَلِّمُ عَلَى النِّسَاءِ وَيَرُدُّنَّ عَلَيْهِ وَكَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يُسَلِّمُ عَلَى النِّسَاءِ وَكَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُسَلِّمَ عَلَى الشَّابَّةِ مِنْهُنَّ وَيَقُولُ: أَتَخَوَّفُ أَنْ يُعْجِبَنِي صَوْتُهَا فَيَدْخُلَ عَلَيَّ أَكْثَرَ مِمَّا طَلَبْتُ مِنَ الْآخِرِ^۲.

امام صادق علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به زنان سلام می کرد و آنها جواب می گفتند، و حضرت امیر علیه السلام نیز به زنان سلام می کرد و البته از سلام کردن به دختران و زنان جوان ابا داشت و می فرمود: می ترسم صدایش مرا به تعجب و نشاط درآورد و به همین سبب بیش از اجرتی که در پی آنم به من آسیب برسد.

نهی از خلوت

تنها بودن زن و مرد نامحرم و در محیط در بسته، عواقبی غیر قابل پیش بینی و ندامت‌زا را می آفریند.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ، فَإِنَّ تَالِيَهُمَا شَيْطَانٌ^۳.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: هیچ مردی با زنی خلوت نکند که سومین آنها شیطان است.

۲ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ كَانَ يَوْمًا مِنَ اللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَبْتَ فِي مَوْضِعٍ يَسْمَعُ نَفْسَ امْرَأَةٍ لَيْسَتْ لَهُ بِمَحْرَمٍ^۴.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: آنکه به خدا و روز قیامت ایمان دارد، در جایی بیتوته نمی کند و شب را نمی گذراند که صدای نفس زنی نامحرم را بشنود.

۳ - قال علي عليه السلام : ثَلَاثَةٌ مَنْ حَفَظَهُنَّ كَانَ مَعْصُومًا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَمِنْ كُلِّ بَلِيَّةٍ: مَنْ لَمْ يَخْلُ بِامْرَأَةٍ لَا يَمْلِكُ مِنْهَا شَيْئًا وَلَمْ يَدْخُلْ عَلَى سُلْطَانٍ وَلَمْ يُعِنْ صَاحِبَ بَدْعَةٍ بَدَعَتْهُ^۵.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۷.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۱۸.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۷۱.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۲.

^۵ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۶۴.

حضرت امیر علیه السلام می فرماید: سه چیز است که هر کس آنها را داشته باشد از گزند شیطان و هر بلایه‌ای در امان است و آنها عبارتند از: خلوت نکردن با زنان نامحرم، داخل نشدن بر سلطان برای تملق گویی، همیاری و همکاری نکردن با بدعت گزار در بدعت وی.

۴ - قال الباقر علیه السلام: لَمَّا دَعَا نُوحٌ رَبَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَى قَوْمِهِ أَتَاهُ إِبْلِيسُ فَقَالَ: يَا نُوحُ أَذْكَرْنِي فِي ثَلَاثِ مَوَاطِنَ فَإِنِّي أَقْرَبُ مَا أَكُونُ إِلَى الْعَبْدِ إِذَا كَانَ فِي إِحْدَاهِنَّ: أَذْكَرْنِي إِذَا عَضَبْتُ وَأَذْكَرْنِي إِذَا حَكَمْتُ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَأَذْكَرْنِي إِذَا كُنْتُ مَعَ امْرَأَةٍ خَالِيًا وَلَيْسَ مَعَكُمَا أَحَدٌ.^۱

امام باقر علیه السلام می فرماید: بعد از نفرین کردن نوح بر قومش و هلاکت آنها و آسایش ابلیس از اینکه همه را جز عده معدودی فریب داده است، ابلیس به حضرت گفت: در مقابل کاری که تو برای من کردی من هم توصیه‌ای به تو دارم، مرا در سه جا به یاد آور که من در این سه جا به بنده نزدیکترم، اول: هنگامی که خشم می گیری، دوم: هنگامی که بین دو نفر قضاوت می کنی و سوم: هنگامی که با زنی خلوت کرده و کسی همراه شما نیست.

۵ - قال الصادق علیه السلام: فِيمَا أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْبَيْعَةَ عَلَى النِّسَاءِ أَنْ لَا يَحْتَبِينَ وَلَا يَقْعُدْنَ مَعَ الرَّجَالِ فِي الْخَلَاءِ.^۲

امام صادق علیه السلام می فرماید: از جمله مواردی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از زنان بیعت گرفت این بود که آنان احتیاء نکنند این عمل به معنای بستن پاها به سینه و پوشیدن تمام بدن با یک لباس است که گاه موجب کنار رفتن لباس و آشکار شدن بدن می شود و نیز عهد گرفت که با مردان خلوت نکنند.

۶ - قال الصادق علیه السلام: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى النِّسَاءِ أَنْ لَا يَنْحُنَّ وَلَا يَخْمِشْنَ وَلَا يَقْعُدْنَ مَعَ الرَّجَالِ فِي الْخَلَاءِ.^۳

امام صادق علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم از زنان بیعت گرفت که نوحه نکنند و صورت را نخرانند و با مردان نامحرم در یک جا ننشینند.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۶۷.

^۲ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۱.

^۳ - وسائل الشیعه، حدیث ۲۵۳۸۳.

۷ - ان موسیٰ علیه السلام رأى إبليسَ باکیاً - إلى أن قال - قال: یَعْنِي إبليسَ: أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ لَا تَجْلِسُ عَلَى مَائِدَةٍ يَشْرَبُ عَلَيْهَا الْخَمْرُ، فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ وَلَا تَحْلُونَنَّ بِامْرَأَةٍ غَيْرِ مَحْرَمٍ فَإِنِّي لَسْتُ أَجْعَلُ بَيْنَكُمَا رَسُولًا غَيْرِي^۱.
حضرت موسیٰ علی نبینا وآله وعلیه السلام ابلیس را گریان دید... وی خطاب به حضرت گفت: چیزهایی به تو بیاموزم و از جمله وصایای وی این بود که: هرگز بر سر سفره‌ای که شراب بر آن است منشین، که آن کلید هربدی است، و با زن نامحرم خلوت نکن که من بین آن دو فرستاده‌ای جز خودم قرار نمی‌دهم و خودم شخصا متولی فریب آنها می‌شوم.

رفتار با کودکان

در توجه به کودکان نامحرم ملاحظه سن آنها لازم است.

۱ - عن جعفر بن محمد عن ابیه علیهما السلام قال: قال علی علیه السلام: مُبَاشَرَةُ الْمَرْأَةِ إِیْنَتَهَا إِذَا بَلَغَتْ سِتَّ سِنِينَ شُعْبَةً مِنَ الزَّوْنِ^۲.

امام باقر علیه السلام از پدران خود علیهم السلام می‌فرماید: امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده‌اند: بسیار نزدیک شدن مادر به پسرش که به شش سالگی رسیده است، شاخه‌ای از زنا محسوب می‌شود.

۲ - احمد بن عمان عن ابی عبد الله سَأَلْتُهُ عَنْ جَارِيَةٍ «جُوَيْرِيَةَ» كَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهَا مَحْرَمٌ تَغْشَانِي فَأَحْمِلُهَا وَأَقْبِلُهَا، فَقَالَ: إِذَا أَتَى عَلَيْهَا سِتُّ سِنِينَ فَلَا تَضَعَهَا عَلَى حِجْرِكَ^۳.

به روایت صدوق علیه الرحمه، احمد بن نعمان گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم: دختر بچه‌ای که بین من و او محرمیتی نیست نزد من آید و من او را بغل کرده و می‌بوسم؟ حضرت فرمودند: اگر به شش سالگی رسیده است او را در خانه خود مگذار (با او چنین مکن).

۳ - قال الصادق علیه السلام: إِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ الْحُرَّةُ سِتَّ سِنِينَ فَلَا يَنْبَغِي لَكَ أَنْ تُقْبِلَهَا^۴.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۶۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۰۳.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۹۹.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۰۰.

امام صادق علیه السلام می فرماید: وقتی دختر بچه به سن شش سالگی رسید، سزاوار نیست تو آن را ببوسی.
۴ - قال الصادق صلى الله عليه وآله وسلم : إِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ سِتَّ سِنِينَ فَلَا يُقْبَلُهَا الْعُلَامُ وَالْعُلَامُ لَا يُقْبَلُ الْمَرْأَةَ إِذَا جَاَزَ سَبْعَ سِنِينَ^۱.

امام صادق علیه السلام می فرماید: وقتی دختر بچه شش ساله شد، نایست پسر بچه او را ببوسد و نیز پسر بچه هفت ساله، نباید زنی نامحرم را بوسه زند.

۵ - امام کاظم علیه السلام نزد والی مکه (محمد بن ابراهیم) که همسر فاطمه دختر امام صادق علیه السلام بود تشریف داشتند، محمد دختری خردسال داشت، او لباس پاکیزه می پوشید و نزد مردان می رفت و آنها وی را می گرفتند و به سینه می چسبانیدند وقتی او نزد امام علیه السلام رسید حضرت دستانش را دراز کرد و با دست مانع شد که به سینه اش بچسبید و سپس فرمودند: وقتی دختر بچه شش ساله شد بوسیدن او و چسباندن وی به سینه برای مردی که با وی محرم نیست جایز نمی باشد.

عن ابی الحسن الرضا علیه السلام إِنَّ بَعْضَ بَنِي هَاشِمٍ دَعَاهُ مَعَ جَمَاعَةٍ أَهْلَهُ فَاتَى بِصَبِيهِ لَه فَادْنَاهَا أَهْلَ الْمَجْلِسِ جَمِيعاً إِلَيْهِمْ فَلَمَّا دَنَتْ مِنْهُ سَأَلَ عَنْ سَنِيهَا، فَقِيلَ، خَمْسٌ، فَجَاحَهَا عَنْهُ^۲
کسی از بنی هاشم امام و بعضی دیگر را به منزل دعوت کرده بود، میزبان دختر خردسالش را نزد مهمانها آورد، اهل مجلس همه دخترک را نزد خود می خواندند. وقتی به امام علیه السلام رسید، امام از سن او پرسید: گفتند: پنج ساله است، امام علیه السلام او را نزد خود نخواندند^۳.

کودکان با هم

در رفتار برادران و خواهران در محیط خانواده نیز بایستی دقت شود، آنها را از رفتار مفسده‌زا بدون اینکه متوجه علت شوند، برحذر دارید.

۱ - قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : أَلْصَبِيُّ وَالصَّبِيَّةُ، وَالصَّبِيُّ وَالصَّبِيَّةُ، وَالصَّبِيَّةُ وَالصَّبِيَّةُ، يُفَرِّقُ

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۰۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۰۱.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۰۴.

بَيِّنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ لِعَشْرِ سِنِينَ^۱.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: رختخواب دوپسر بچه یا پسر بچه و دختر بچه و یا دو دختر بچه در سن ده سالگی باید از هم جدا شود. (این لزوم در روایتی ۶ ساله بیان شده است).

۲ - قال علی علیه السلام: إِنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ... يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْتِي تَكْشِفُ شَعْرَهَا بَيْنَ يَدَيَّ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: وَلِمَ؟ قَالَ: أَخَافُ أَنْ أُبَدَّتْ شَيْئًا مِنْ مَحَاسِنِهَا وَمِنْ شَعْرِهَا أَوْ مَعْصِمِهَا أَنْ يُوَاقِعَهَا^۲.

حضرت امیر علیه السلام می فرماید: مردی به حضور پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم رسید، در بین سؤالهایش گفت: خواهرم موهایش را در جلوی چشمان من باز می کند آیا جایز است؟ حضرت فرمودند: چنین نکند آن مرد پرسید: علت چیست؟ حضرت که گویا وضعیت سائل را در نظر گرفته بودند فرمودند: می ترسم چیزی از جمال یا زیبایی موی و یا دستش را آشکار کند و موجب شود تو به گناهی مرتکب شوی.

رختخواب واحد والدین و اولاد

رختخواب دو مرد و یا دو زن و حتی فرزندان از والدین در سنین خاص، باید از هم جدا شود.

۱ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم: لَا تَبِيَّتَنَّ الْمَرْأَتَانِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ إِلَّا أَنْ تَضَطَّرَّ إِلَيْهِ^۳.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: نباید دو زن زیر یک لحاف بخوابند، مگر اینکه بدان مضطر شوند و بترسند از اینکه بواسطه سرما و یا غیر آن هلاک گردند.

۲ - قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم: لَا يَنَامُ الرَّجُلَانِ فِي لِحَافٍ وَاحِدٍ إِلَّا أَنْ يَضَطَّرَّا فَيَنَامُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي إِزَارِهِ وَيَكُونُ اللَّحَافُ بَعْدُ وَاحِدًا^۴.

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: دو مرد حق خوابیدن زیر یک لحاف را ندارند مگر اینکه مضطر شوند و خوف هلاکت از سرما یا غیر آن داشته باشند در این صورت

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۰۶.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۸۱.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۷۹۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۷۹۳.

می‌بایست هر کدام لباس و پوشش جداگانه خود را داشته باشند و بعد از آن لحافشان یکی باشد.

۳ - قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم : لا تنامُ ائِنَّةَ الرَّجُلِ مَعَهُ فِي لِحافِهِ وَلَا أُمَّهُ .^۱

رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می‌فرمایند: نمی‌بایست فرزند با پدر و یا با مادرش زیر یک لحاف بخوابد.

۴ - عن جعفر بن محمد عن آبائه عليهم السلام قال: يُفْرَقُ بَيْنَ النِّسَاءِ وَالصَّبِيَّانِ فِي الْمَضَاجِعِ بَعَشْرِ سِنِينَ^۲.

امام باقر از پدرانش عليهم السلام می‌فرماید: رختخواب زنان و کودکان در ده سالگی باید از همدیگر جدا شود.

استیذان

مجالس امانات محسوب می‌شوند و ورود به هر مجلسی مشروط به اذن صاحبان آن مجلس است. عناوین ذیل به لزوم طلب اجازه در ورود به برخی مجالس اشاره دارند.

الف) استیذان برای ورود بر مجالس زنانه

۱ - قال الصادق عليه السلام : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَدْخُلَ الرَّجَالُ عَلَى النِّسَاءِ إِلَّا بِإِذْنِ أَوْلِيَاءِهِنَّ^۳.

امام صادق عليه السلام می‌فرمایند: رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم نهی فرموده از اینکه مردان بدون اذن اولیاء آنها بر زنان وارد شوند.

ب) استیذان برای ورود بر زنان نامحرم

۱ - امام باقر عليه السلام به نقل از جابر می‌فرماید: رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم به سوی منزل حضرت زهرا عليها السلام خارج شدند و من با او بودم وقتی دم در رسیدند در زد و فرمود:

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۷۹۳ .

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۸۱۱ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۵۸ .

السلام علیکم، حضرت زهرا پاسخ داد: وعلیک السلام یا رسول الله، حضرت فرمود: داخل شوم؟ حضرت زهرا علیها السلام پاسخ داد: بفرمایید یا رسول الله، پیامبر خدا فرمود: من و هرکه با من است داخل شوم؟ حضرت زهرا جواب داد: مقنعه ندارم، حضرت فرمود: سرت را بپوشان و سپس فرمود: السلام علیک، جواب آمد و علیک السلام یا رسول الله، فرمود: آیا داخل شوم؟ پاسخ داد: بلی ای رسول خدا، فرمود: من و هرکه با من است؟ حضرت جواب مثبت داد، سپس رسول خدا داخل منزل شدند و در آن حال صورت زهرا علیها السلام چون شکم ملخ زرد بود، رسول خدا فرمود: چرا چنین شده‌اید؟ زهرا علیها السلام پاسخ داد، از شدت گرسنگی است، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به خداوند عرضه کرد: ای خدای سیرکننده گرسنه‌گان و برگرداننده گمشده‌ها، فاطمه دختر محمّد را سیر گردان، جابر می‌گوید: به خدا سوگند، خود بدیدم که خون از بالای پیشانی‌اش جاری گشت تا اینکه سرخی صورتش بازگشت و بعد از آن روز گرسنه نشد.^۱

۲ - **عن علی** علیه السلام : **أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُمِّي إِسْتَأْذَنَ عَلَيَّهَا؟ فَقَالَ نَعَمْ، قَالَ: وَلِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَيْسُرُكَ أَنْ تَرَاهَا عُريَانَةً؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَاسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا؟**

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید: شخصی به حضور پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم رسید و گفت: ای رسول خدا! آیا از مادرم اجازه ورود بخواهم؟ فرمود: آری، آن مرد عرض کرد: چرا ای رسول خدا؟ حضرت فرمود: آیا دوست داری او را عریان ببینی؟ پاسخ داد: خیر، حضرت فرمود: پس از او اذن ورود بگیر.

۳ - **قال الصادق** علیه السلام : **وَيَسْتَأْذِنُ الرَّجُلُ عَلَى ابْنَتِهِ وَأُخْتِهِ إِذَا كَانَتَا مُتَزَوِّجَتَيْنِ؟**

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: لازم است مرد بر دختر و خواهرش که ازدواج کرده‌اند اجازه ورود بخواهد.

۴ - **قال الصادق** علیه السلام : **وَمَنْ بَلَغَ الْحُلُمَ فَلَا يَلِجُ عَلَى أُمِّهِ وَلَا عَلَى أُخْتِهِ وَلَا عَلَى خَالَتِهِ وَلَا عَلَى سِوَى ذَلِكَ إِلَّا بِإِذْنٍ وَلَا تَأْذِنُوا حَتَّى يُسَلِّمُوا وَالسَّلَامُ طَاعَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟**

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۶۳ .

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۲۴ .

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۶۱ .

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۶۲ .

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: آنکه به حد بلوغ (احتلام) رسیده است بر مادر و خواهر و خاله و غیر آنها بدون اجازه وارد نشود و قبل از آن می‌بایست بر آنها سلام کند چرا که سلام، اطاعت خدای متعال است.

ج) استیذان پسر برای ورود بر پدر

۱- **قال الصادق** علیه السلام : **يَسْتَأْذِنُ الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ عَلَى أَبِيهِ وَلَا يَسْتَأْذِنُ الْآبُ عَلَى الْإِبْنِ**^۱.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: مرد وقتی بر پدرش وارد می‌شود لازم است اجازه بگیرد و بر پدر اجازه گرفتن برای ورودش بر پسر خود لازم نیست.

۲- **عن الحلبي قال: قلت لأبي عبد الله** عليه السلام : **الرجل يستأذن على أبيه؟ فقال: نعمَ قد كنت أستأذنُ على أبي وليستُ أُمِّي عنده، إنما هي امرأةُ أبي تُوقيتُ أُمِّي وأنا غلامٌ، وقد يكونُ من خلوتيهما مالا أحبُّ أن أفجاهُما عليه ولا يجبان ذلكَ مِنِّي والسَّلامُ أحسنُ وأصوبُ**^۲.

حلبی گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: آیا لازم است مرد هنگام ورود بر پدرش از او اجازه بگیرد؟ حضرت فرمود: بلی من همواره هنگام ورود بر پدرم از او اذن می‌طلبیدم در حالی که مادرم نزد او نبود بلکه زن پدرم نزد او بود، من بچه بودم که مادرم از دنیا رفت، زیرا چه بسا در خلوت آنها چیزی می‌گذشت که دوست نداشتم ناگهانی بر آنها وارد شوم و آنها نیز این کار را از من نمی‌پسندیدند، سلام کردن بهتر و شایسته‌تر است.

د) استیذان اطفال برای ورود بر پدر و مادر

۱- **قال الباقر** عليه السلام : **لَيْسَتْ أذِنُكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ، وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ، ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ**^۳.

^۱- وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۵۹.

^۲- وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۶۰.

^۳- وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۶۵.

امام باقر علیه السلام می فرمایند: کنیز و غلامان شما و نیز کسانی که به حد بلوغ احتلام نرسیده اند در سه وقت باید برای ورود بر شما اجازه بگیرند و آن سه وقت عبارتند از: قبل از نماز صبح، و نیمروز هنگامی که لباسهای معمولی خود را از تن درمی آورید و بعد از نماز عشاء. این سه وقت، وقت خصوصی شماست اما در غیر این مواقع ورودشان بدون اجازه مانعی نداشته و گناهی بر شما و آنها نیست.

استحباب سه مرتبه استیذان

اساس استیذان لازم و مستحب است سه بار تکرار شود، البته لفظی خاص برای استیذان مورد نظر نیست مهم آنست که مخاطب متوجه ورود مستأذن شود.

۱ - قال الصادق علیه السلام: الْأَسْتِذَانُ ثَلَاثَةٌ: أَوَّلُهُنَّ يَسْمَعُونَ وَالثَّانِيَةَ يَحْذَرُونَ وَالثَّلَاثَةَ إِنْ شَاؤُوا أَدْنُوا وَإِنْ شَاؤُوا لَمْ يَفْعَلُوا فَيَرْجِعُ الْمُسْتَأْذِنُ!

امام صادق علیه السلام می فرمایند: طلب اذن سه بار است، مرتبه اول را می شنوند و در مرتبه دوم آماده می شوند و در مرتبه سوم اگر خواستند اجازه می دهند و اگر نخواستند نه و در این صورت مراجعه کننده باز می گردد.

۲ - امام صادق علیه السلام می فرماید: هرکدام از شما اجازه وارد شدن گرفت به سلام آغاز کند که آن اسمی از اسماء خداوند متعال است و اجازه می بایستی از پشت در و قبل از نگریستن به داخل خانه صورت گیرد چرا که شما به خاطر چشمتان امر به اذن دخول شدید. اجازه نیز می بایست سه بار تکرار شود اگر گفتند داخل شو، داخل شوید و اگر اجازه ندادند برگردید، اهل خانه اولین آنها را می شنوند و در دومی خود را می پوشانند و در سومی مختارند، اجازه دهند یا نه و اگر اجازه ندادند مستأذن باید برگردد. رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم وقتی دم در کسی می آمد، از در فاصله نمی گرفت تا اینکه سه بار اجازه می گرفت.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۴۷۰.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۷۲۹.

خاتمه

در برخی از روایات به احادیثی برمی‌خوریم که شاید ظاهر آنها را نگرشی منفی به جنس مؤنث ببینیم، جواز زدن زن به وسیله همسر، لزوم غیرت و ستایش آن برای مردان، ممنوعیت خروج زن از منزل، نهی از مشورت با او، ترک اطاعت و لزوم مخالفت وی، نقصان عقل و ضلع معوج و نیز قلت زنان شایسته، فهرستی از عناوین اخبار و احادیث در این زمینه است که اینک به نمونه‌ای از آنها اشاره می‌شود.

الف: جواز زدن زن

در آیه شریفه ذیل آمده است:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنِ اطَّعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا^۱.

مردان سرپرست برزنانند به خاطر برتریهایی که خداوند برای برخی بر برخی دیگر قرار داده است و به خاطر تعهداتی که در مورد پرداخت نفقه دارند، زنهاى صالحه آنانند که متواضع بوده و حقوقی که خداوند برای شوهرانشان قرار داده در غیاب آنها حفظ می‌کنند، ولی آن دسته از زنان را که از مخالفتشان بیم دارید، پند دهید و اگر مؤثر نبود در بستر از آنها دوری کنید و اگر آن هم مؤثر نبود آنان را تنبیه کنید و اگر از شما تبعیت کردند زیاده روی ننمایید و بدانید که خداوند بلندمرتبه و بزرگ است.

ب: غیرت مردان

قال الصادق عليه السلام: لَيْسَ الْغَيْرَةُ إِلَّا لِلرِّجَالِ، فَأَمَّا النِّسَاءُ فَإِنَّمَا ذَلِكَ مِنْهُنَّ حَسَدٌ، وَالْغَيْرَةُ لِلرِّجَالِ وَلِذَلِكَ حَرَّمَ عَلَى النِّسَاءِ إِلَّا زَوْجَهَا وَأَحْلًا لِلرِّجُلِ أَرْبَعًا فَإِنَّ اللَّهَ أَكْرَمَ مِنْ أَنْ يُبْتَلِيَهُنَّ

^۱ - سوره نساء، آیه ۳۴.

بِالْغَيْرَةِ وَيَجِلُّ لِلرَّجُلِ مَعَهَا ثَلَاثًا^۱.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: غیرت تنها برای مردان جایز است، غیرت زنان همان حسد است، بر این اساس برای زن احدی غیر شوهرش روا نیست، ولی برای مردان تا چهار زن (با حصول شرایط) مشروع می‌باشد. خدای متعال کریم‌تر از آنست که زنان را به غیرت بیازماید و لذا سه زن دیگر را با وجود شرایط برای شوهرش حلال فرموده است.

ج: ممنوعیت خروج از منزل

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَيُّ امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ وَخَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا فَهِيَ تُلْعَنُ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا مَتَى مَا رَجَعَتْ^۲.

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم فرموده است: هرزنی که خود را زینت کند و خوشبو نماید و از منزل خود خارج گردد، تا وقتی که بازمی‌گردد از درگاه رحمت خداوند بدور است تا هرزمانی که طول کشد.

د: نهی از مشورت

عن سليمان بن خالد قال: سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: إِيَّاكُمْ وَمُشَاوَرَةَ النِّسَاءِ، فَإِنَّ فِيهِنَّ الضَّعْفَ وَالْوَهْنَ وَالْعَجْزَ^۳.

سليمان بن خالد می‌گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: از مشورت با زنان بپرهیز چرا که رأی آنان ضعیف و سست بوده و نظراتشان حکایت از عجز می‌نماید.

ه: ترک اطاعت

قال علي عليه السلام: ثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ: طَاعَةُ النِّسَاءِ وَطَاعَةُ الْغَضَبِ وَطَاعَةُ الشَّهْوَةِ^۴.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۸۲.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۰۸.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۷۱.

^۴ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۵۸.

حضرت علی علیه السلام می فرماید: سه چیز هلاکت آورند، اطاعت زنان، اطاعت خود در حال خشم اطاعت از شهوتها و خواسته‌های خود.

و: نقصان عقل

قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : ما رأيتُ مِنْ ضَعِيفَاتِ الدِّينِ وَنَاقِصَاتِ الْعُقُولِ أَسْلَبَ لِيْ ذِي لُبٍّ مِنْكُمْ^۱!
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم خطاب به دسته‌ای از زنان فرمودند: من از شما کسی را که دینش ضعیف‌تر و عقلش ناقص‌تر باشد، ندیده‌ام.

ز: ضلع معوج

قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّمَا مَثَلُ الْمَرْثَةِ مِثْلُ ضِلْعِ الْمُعْوَجِّ إِنْ تَرَكَتَهُ أَنْتَفَعَتْ بِهِ وَإِنْ أَقَمْتَهُ كَسَرْتَهُ^۲.
رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: مثل زن چون دنده کجی است اگر او را رها کنی و به حال خود گذاری از آن بهره می‌بری ولی اگر بخواهی او را راست کنی، وی را می‌شکنی.

ح: بازجه دست ابلیس

قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : أَلْنِسَاءُ حَبَائِلُ الشَّيْطَانِ، مَا لِلشَّيْطَانِ سِلَاحٌ أُنْبَغُ فِي الصَّالِحِينَ مِنَ النِّسَاءِ؟^۳.
رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است: زنان ریسمانهای شیطانند، شیطان را اسلحه‌ای کاری‌تر از زنان در مورد بندگان صالح خدا نیست.

ط: قلت زنان شایسته

قال الصادق : إِنْ النَّاجِيَّ مِنَ الرِّجَالِ قَلِيلٌ وَمِنَ النِّسَاءِ أَقْلٌ وَأَقْلٌ^۴.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۳۴.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۳.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۷۱، ۱۶۳۷۲.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۸.

امام صادق علیه السلام می فرماید: اهل نجات از مردان کم و از زنان بسیار کمترند.

ی: و...

قال علی علیه السلام: الْمَرْأَةُ عَقْرَبٌ خُلُوَةُ اللَّسْبَةِ!

حضرت علی علیه السلام: زن کژدمی است که گزش او شیرین است.

وقال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم: لَوْلَا النَّسَاءُ لَعَبَدَ اللَّهُ حَقًّا حَقًّا!

رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم فرموده است: اگر زنان نبودند بی تردید همه خلائق، خدا را عبادت می کردند.

قال علی علیه السلام: إِنَّ النَّسَاءَ لَا عَهْدَ لَهُنَّ وَلَا رَوِيَّةَ وَلَا يُبْعَدَنَّ مِنَ الْأَخْلَاقِ الدِّيَنِيَّةِ، صَالِحَتُهُنَّ طَالِحَةٌ وَطَالِحَتُهُنَّ فَاجِرَةٌ، إِلَّا الْمَعْصُومَاتِ فَإِنَّهُنَّ مَفْقُودَاتٌ، إِنْ وَكَلْتُ إِلَيْهِنَّ مِنْ أَمْرِ ضَاعَ وَإِنْ اسْتَوْدَعْتَهُنَّ مِنْ أَمْرِ ذَاعَ، فَكُنْ مِنْهُنَّ كَالْمُجْتَازِ وَاحْفَظْ نَفْسَكَ بِالْأَخْتِرِازِ، فَإِنَّهُنَّ الْيَوْمَ لَكَ وَعَدَاً عَلَيْكَ!.

حضرت امیر علیه السلام فرموده است: زنان نه پیمانی دارند و نه تدبیر در امور، آنها از اخلاق ناپسند بدور نیستند صالحان آنها ناشایست و طالحان آنها اهل فجور هستند. مگر زنان به دور از گناه که آنان اندکند. اگر تو کاری را به آنها بسپاری تباهش می کنند و چون چیزی نزد آنها به ودیعت بگذاری از بینش ببرند، تو از آنها بگذر و نفس خویش را از آنها دور کن که آنها امروز برای تو و فردا علیه تو هستند. نمونه‌هایی از احادیثی که به ظاهر مقام زن را مورد نکوهش قرار داده بودند ملاحظه نمودید و شبیه عدم توجه اسلام به جنس زن را کاملاً واضح و آشکار متوجه شدید. اکنون به بیان پاسخ مناسب آن می پردازیم.

پاسخ شبیهه

قبل از ورود به بحث ذکر دو مقدمه ضروری به نظر می‌رسد:

مقدمه اول: مسئله زن و مرد و تساوی حقوق آنها در همواره تاریخ از معماهای غامض بشریت بوده است، اندیشمندانی که وارد این مقوله شده‌اند از تأثیر محیط و

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۳۶۹.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۴۹۶۲.

^۳ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۲۴.

اجتماعی خود و نیز حوادث و وقایع اتفاقیه، بی‌بهره نمانده‌اند و نظریه‌های خود را بی‌ارتباط با آنها مطرح نکرده‌اند.

به‌عنوان مثال «اگوست کنت» که فیلسوفی عینی‌گرا و به دور از احساس بود، در پی دیدارش با خانم «کلوتلدو» و عشق به او فلسفه‌ای برمبنای احساسات در انسان‌شناسی بنا می‌نهد، از سوی دیگر «شوپنهاور» که از ناسازگاری مادر و پدرش رنج می‌برد و تدریجاً از مادرش فاصله می‌گیرد و در پی نزاعی از او جدا می‌شود فلسفه‌ای برمبنای بدبینی نسبت به جنس زن پدید می‌آورد و در مورد زن می‌گوید: به جای نامگذاری زن به جنس لطیف بهتر آن است که آن را جنسی بدون هیچ ذوق هنری بنامیم، زن توانایی ارزیابی هنرها را ندارد و تنها ادعای ریاکارانه می‌کند. زن فقط برای حفظ نوع خلق شده و تنها به همان علاقه دارد، تنها هدف او تسلط بر مرد و تحکّم بر اوست و او همه چیز را وسیله پیکار با مرد می‌انگارد، علاقه زن به هر چیزی تنها در راستای هدف او قرار گرفته و از میل طبیعی او سرچشمه نمی‌گیرد. او اگر هنری را دوست دارد نه به خاطر میل طبیعی بلکه برای آن است که به آن جمال یابد و خود را به مرد نشان دهد و در برابر او بدرخشد اگر قانونی بخواهد اصل تساوی مرد و زن را اقامه کند باید اول عقلی به قدر عقل مردان به زنان هبه کند^۱.

مقدمه دوم: اینکه بی‌تردید هیچ آیینی به قدر اسلام و هیچ مذهبی به قدر تشیع از معارف غنی برگرفته از وسایط فیض الهی برخوردار نیست. کتب روایی شیعه مجموعه‌هایی گرانسنگ از معصومین گرامی علیهم‌السلام به ما منتقل نموده‌اند و البته آنچه که در کتابسوزی‌ها و تاراج‌ها از بین رفته است بسیار بیش از سفره پر نعمت کنونی بوده است.

حوزه‌های تدریس و تعلیم ائمه اطهار علیهم‌السلام و خصوصاً از زمان باقرین علیهم‌السلام به بعد همواره برقرار بوده و مطابق ظلم و ستم حاکمان وقت و توسعه آنان شدت و ضعف می‌یافته است. آنان شاگردان خود را از جزئی‌ترین مباحث فرعی و از ریشه‌ای‌ترین

^۱ - رجوع شود به «قصه الفلسفة الحديثه» نوشته احمد امین و زکی نجیب، صفحه ۳۹۳ به بعد.

ابحاث کلی آگاه می‌ساختند و خود به اطراف مملکت اسلامی مبلّغ می‌فرستادند. طبیعی است چنین عرض وسیعی در طول اعصار چه بسا مشکلاتی را به دنبال داشته باشد که از آن جمله‌اند:

۱ - ناهماهنگی در میزان فهم و ادراک همه شاگردان ائمه علیهم‌السلام که گاهی موجب می‌شد برخی هدف اساسی امام را از بیان مطلب تشخیص ندهند و خبر را برخلاف مراد امام و چه بسا متضاد با وی نقل کنند.

۲ - معاندانی که همیشه در فکر ضربه زدن به پیکره تشیع بوده‌اند با جعل احادیث ساختگی و سلسله مجعول حدیث، روایاتی نادرست را در جامعه پراکنده ساخته تا صحیح از سقیم برای دورماندگان از منبع و نسل‌های آینده شفاف نشود.

براین اساس و نیز عوامل دیگری که ما در پی بیان آن در این مختصر نیستیم موجب شده است معصومین علیهم‌السلام اندیشه کنند و راههایی برای شناخت احادیث صحیح و کشف مجعولات بیان نمایند. این طرق که معمولاً بخش عمده‌ای از علم اصول و نیز کتابهای رجال و مصطلح الحدیث را به خود اختصاص داده است، سلاح دست فقیهان و متتبعان در علم حدیث می‌باشد.

اکنون با بیان اینکه چه بسا برخی احادیث مطرح شده در شبهه ضعیف‌السند باشند و یا اساساً سندی نداشته باشند ولی از آنجا که کنکاش در این زمینه، بحثی کاملاً فنی است و توجهی عمیق به مبانی رجال می‌طلبد و ورود در آن از ظرفیت این مقوله و حوصله مخاطبین آن که عامه مؤمنین هستند خارج می‌باشد، علی‌هذا، فرض بر صحت احادیث گذاشته و از همین جا بحث را پی می‌گیریم.

اولین نکته که می‌بایست در پاسخ این شبهه مطرح شود این است که: روایات معصومین علیهم‌السلام چون آیات قرآن کریم حاوی اخبار محکمت و متشابهاتند^۱ محکمت احادیث قابل اخذ بوده و متشابهات را باید به محکمت رد نمود و فهم آنها را با استمداد از محکمت جو یا شد.

قال الرضا علیه‌السلام: **إِنَّ فِي أَخْبَارِنَا مُتَشَابِهًا كَمُتَشَابِهِ الْقُرْآنِ وَمُحْكَمًا كَمُحْكَمِ الْقُرْآنِ فَرُدُّوا**

^۱ - در کتاب بیان روان صفحه ۷۱ تا ۷۸ مبانی محکم و متشابه و نیز عوامل وجود محکم و متشابه را نگاهشته‌ایم .

مُتَشَابِهًا إِلَى مُحْكَمِهَا وَلَا تَتَّبِعُوا مُتَشَابِهَهَا دُونَ مُحْكَمِهَا فَتَضِلُّوا^۱.

امام رضا علیه السلام می‌فرماید: روایات ما چون قرآن دارای متشابهات و محکمت‌ها هستند پس می‌بایست متشابهات آنها را به محکمت‌شان عرضه نمود و از متشابهات پیروی نکرد که موجب گمراهی می‌گردد. آنان که از قلبهای سالم برخوردارند محکمت‌ها را اخذ نموده و در پی فحص از معانی اصیل متشابهات برمی‌آیند ولی قلبهای مریض ظواهر متشابهات را نگریسته و آنرا مایه خرده‌گیری براسلام می‌یابند.

«... فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ»^۲.

«آنها که قلبهایشان منحرف است به دنبال متشابهات می‌افتند تا فتنه‌انگیزی کرده و مردم را گمراه سازند و تفسیر نادرست برای آن بیابند».

براین اساس روایات و احادیث وارده در مذمت زنان چون سایر روایات در همه ابواب اعتقادی، عملی، اخلاقی، دارای ناسخ و منسوخ، عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبین و... هستند و اخذ منسوخات، عمومات، مطلقات و مجملات بدون توجه به نواسخ و مقیدات و مبینات، صحیح نیست. به‌عنوان مثال نهی از مشورت زن، همانطور که خواهد آمد به نهی از مشورت زنان بی‌تدبیر اختصاص یافته است و یا فرمایش حضرت امیر علیه السلام در مورد زنان در پی واقعه جمل، نظر به عمل عایشه در تحریص و ترغیب بصریان به جنگ، تشویق به پیمان‌شکنی و بیعت‌شکنی که در عرب مرسوم نبوده و قتل و خونریزی و عامل کشته شدن حدود سی هزار نفر در در این واقعه تلخ تاریخی دارد.

نکته دوم در پاسخ به شبهه توجه عمیق اسلام به جنس مؤنث است، هنگامی که خداوند تنها دو انسان را آفریده بود، یکی از آن دو زن بود و آنگاه که دستور اجرای فرامین رسید، زن نیز در کنار مرد مورد خطاب قرار گرفت.

«وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ»^۳.

^۱ - بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۸۵ .

^۲ - سوره آل عمران، آیه ۷ .

^۳ - سوره بقره، آیه ۳۵ .

و گفتیم ای آدم تو و همسرت در بهشت سکونت کنید و از نعمتهای آن بخورید ولی به این درخت نزدیک نشوید که از ستمکاران خواهید بود.

مادر موسی علیه السلام چنان شأن و مرتبه‌ای یافته است که مورد خطاب خداوند قرار می‌گیرد و به او وحی الهی می‌رسد:

«وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي لَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ»^۱.

ما به مادر موسی وحی کردیم که او را شیر ده و هنگامی که بر او ترسیدی او را در دریا افکن و نترس و غمگین مباش که ما او را به تو بازمی‌گردانیم و وی را از رسولان قرار می‌دهیم.

قرآن کریم مادر عیسی علیه السلام را چنین مورد اکرام قرار داده است:

«وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَىٰ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ»^۲.

هنگامی که فرشتگان گفتند: ای مریم خدای تو را برگزیده و پاک ساخته و بر تمام زنان برتری بخشیده است.

بنابراین زن در کنار مرد و دوشادوش او مورد امر و نهی قرار می‌گیرد و قابلیت التفات و توجه خداوند می‌یابد.

سومین نکته: شخصیت عظیمی است که اسلام به زن به‌عنوان همسر هبه فرموده است این رتبه والا را در عناوین ذیل پی می‌گیریم:

الف: لزوم اکرام و احسان به همسر

قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : أَخْبِرْنِي أَحَىٰ جِبْرَائِيلُ وَلَمْ يَزَلْ يُوصِينِي بِالنِّسَاءِ حَتَّىٰ ظَنَنْتُ أَنْ لَا يَجِلَّ لِزَوْجِهَا أَنْ يَقُولَ لَهَا أَفٌّ^۳.

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: برادرم جبرئیل مرا خبر آورده و همواره سفارش به

^۱ - سوره قصص، آیه ۷.

^۲ - سوره آل عمران، آیه ۴۲.

^۳ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۲۷.

زنان می‌نمود به آن حد که گمان کردم بر شوهرش روا نیست که به او اف گوید.
و آن حضرت، نیز فرموده است:

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ^۱.

برترین شما آنانند که برای زنان و دخترانشان بهتر باشند.

در صدر اسلام شیوه رفتار رسول خدا با همسران خود و نیز دستورات آن حضرت به مؤمنین در این باره چنان بود که برای زنان در محیط خانواده فضای بازی ایجاد شده بود به طوری که از مردان خود نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شکوه می‌کردند، این فضای جدید برعرب آن روز که هنوز شدت و حدت و سخت‌گیری بر زنان را فراموش نکرده بود سنگین جلوه می‌کرد به طوری که برخی از آنها نزد رسول خدا آمدند و از وضعیت جدید گلایه کردند.

علی علیه السلام لزوم اکرام به زنان را در حدیث شریف ذیل چنین آورده است:
إِنَّهُنَّ أَمَانَةُ اللَّهِ عِنْدَكُمْ فَلَا تَضَارُّوهُنَّ وَلَا تَغْضَبُوهُنَّ^۲.

زنان امانت خداوند نزد شمایند آنها را آزار نرسانید و بر آنها سخت نگیرید.

امام صادق علیه السلام نیز می‌فرماید:

رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْسَنَ فِيهَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ زَوْجَتِهِ^۳.

خدای رحمت کند بنده‌ای که بین او همسرش به خوشی بگذرد.

ب: ثواب زن در اطاعت همسر

در اخبار و احادیث ثوابهای بی‌شماری برای زنی که ملتزم به انجام واجبات و دستورات الهی است بیان شده است که به چند نمونه آن اشاره می‌کنیم:

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید:

إِذَا امْرَأَةٌ خَدَمَتْ زَوْجَهَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ أَغْلَقَ اللَّهُ عَنْهَا سَبْعَةَ أَبْوَابِ النَّارِ وَفَتَحَ لَهَا ثَمَانِيَةَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ
تَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَتْ^۴.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۳۶.

^۲ - مستدرک الوسائل، ۱۶۶۲۲.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۳۴.

^۴ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۲.

هرزنی که هفت روز به شوهرش خدمت نماید خداوند هفت در جهنم را بر او بسته و هشت در بهشت را بر او باز می‌نماید تا از هردری که خواست وارد شود.

نیز می‌فرماید:

مَا مِنْ امْرَأَةٍ تَسْقَى زَوْجَهَا شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهَا مِنْ عِبَادَةِ سَنَةِ صِيَامٍ نَهَارِهَا وَقِيَامٍ لَيْلِهَا وَيَبْنِي اللَّهُ لَهَا بِكُلِّ شَرْبَةٍ تَسْقَى زَوْجَهَا مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ وَعَفَّرَ لَهَا سِتِّينَ حَطِيئَةً^۱.

زنی نیست که جرعه‌ای آب به همسرش دهد مگر اینکه این عمل از او برتر است از عبادت یک سال که روزهایش را به روزه و شبهایش را به نماز سپری نموده باشد و نیز خداوند در مقابل هر جرعه‌ای که به شوهرش نوشانیده است شهری در بهشت بپا می‌کند و شصت خطای او را می‌بخشد.

از سوی دیگر وظایف زن در مقابل پروردگارش محدود بوده و خداوند به چند عمل او بسنده می‌نماید.

قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم: إِذَا عَرَفَتِ الْمَرْأَةُ رَبَّهَا وَأَمْنَتْ بِهِ وَبَرَسُوْلِهِ وَعَرَفَتْ فَضْلَ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّهَا وَصَلَّتْ حَمْسًا وَصَامَتْ شَهْرَ رَمَضَانَ وَأَحْصَنَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ^۲.

رسول خدا صلى الله عليه واله وسلم می‌فرماید: زمانی که زن خدای خود را بشناسد و به پروردگارش و رسول او ایمان آورده و فضل اهل بیت پیامبرش را درک کند، نمازهای پنجگانه را به جا آورده و روزه ماه رمضان را بگیرد و عفت خود را حفظ نماید و شوهرش را اطاعت کند از هردر بهشت که بخواهد وارد بهشت می‌شود.

چهارمین نکته قابل بیان در پاسخ به شبهه این است که معیار خوب و بد بودن انسانها در اسلام تقواست و انسانها در غیر این ویژگی، هیچ مزیتی بریکدیگر ندارند:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْفِيُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ»^۳.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۳.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۶۰۰.

^۳ - سوره حجرات، آیه ۱۳.

ای مردم ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم و تیره‌ها و قبایل قرار دادیم تا یکدیگر را بشناسید ولی گرمی‌ترین شما نزد خداوند، باتقواترین شماست، خداوند دانا و آگاه به امور است. در شأن نزول این آیه آمده است: بعد از فتح مکه بلال حبشی برپام کعبه رفت و اذان گفت، صدای الله اکبر او بلند شد و طنین آن در همه جا پیچید. «عتاب بن اسید» گفت: خدای را شاکرم که پدرم از دنیا رفته و چنین روزی را به چشم ندیدم! «حارث بن هشام» نیز گفت: آیا رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم غیر این کلاغ سیاه کسی را نیافت؟

همچنین گفته شده است این آیه زمانی نازل شد که یکی از اشراف عرب از دادن دخترش به برده عجمی آزاد شده‌ای استنکاف ورزید. به هر حال نزول این آیه بهت‌های ساختگی عرب را درهم کوبید و یگانه معیار ارزش اسلام را معرفی ساخت. براین اساس زن و مرد هر دو بنده خدا هستند و مکلف برانجام واجبات و ترک محرمات و نیز سایر اقسام تکالیفند، هیچ‌کدام بر دیگری جز به تقوا برتری ندارد و هرگز خلایقی از مردان بی‌تقوا با زنان صالحه قابل قیاس نیست.

قال عليه‌السلام: الْأَمْرَةُ الصَّالِحَةُ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ رَجُلٍ غَيْرِ صَالِحٍ^۱.

از طرفی بهره‌برداری در انجام عمل نیکشان نیز تضمین شده است، خداوند می‌فرماید ما عمل هیچیک را ضایع نمی‌کنیم:

«... أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلًا عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ...»^۲.

البته من عمل هیچکس از مرد و زن را بی‌مزد نمی‌گذارم، برخی از شما از برخی دیگری در آیه ذیل می‌فرماید:

«إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۴۲.

^۲ - سوره آل عمران، آیه ۱۹۵.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا^۱!

همه مردان و زنان مسلمان، و مردان و زنان با ایمان، مردان و زنان اهل طاعت، و مردان و زنان راستگو، و مردان و زنان صابر، و مردان و زنان خدا ترس و خاشع، و مردان و زنان مسکین‌نواز، و مردان و زنان روزه‌دار، و مردان و زنان پرهیزگار از تمایلات حرام جنسی، و مردان و زنان که بسیار یاد خدا می‌کنند، خداوند برای همه آنها مغفرت و پاداش بزرگ مهیا ساخته است.

پاسخ دیگر به شبهه

پاسخ دیگر به شبهه بررسی موارد شبهه است، چرا که کشف عمق شبهات مطروحه، ما را به نتایجی غیرآنچه در اذهان منفی‌گرایان دیده می‌شود خواهد رساند.

الف: جواز زدن

آیه شریفه که ذکر آن گذشت به یکی از پدیده‌های مهم جامعه‌شناسی اشاره دارد و آن اینکه هیچ اجتماعی بدون وجود ریاستی که اوامرش نافذ باشد، پایدار نمی‌ماند و جامعه بدون ریاست جز به هرج و مرج و کشمکش نمی‌انجامد، خانواده نیز کوچکترین واحد اجتماعی است و از این قانون کلی مستثنی نمی‌باشد و مرد به واسطه چیرگی و برتری قوه تفکر بر احساس و نیز توان بدنی، دخالت بیشتر در اجتماع و تعهد او در مقابل تهیه نفقه زن و فرزندان و... به عنوان رئیس این واحد معین شده و زن نیز معاون او در اداره امور اجتماع محدود خود هستند.

بنابراین آنچه در آیه آمده است؛ زنان بر دو صنف می‌باشند، گروهی زنان صالح و نیکوکار و رستگار، اینان به وظیفه‌های خود در مقابل خانواده و نیز خدای متعال آشنا می‌باشند، کسی را یارای تعرض به این دسته نیست. مرد حق بلند کردن دست بر چنین زنی را ندارد.

^۱ - سوره احزاب، آیه ۳۵.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : **فَأَيُّ رَجُلٍ لَطَمَ امْرَأَتَهُ لَطْمَةً، إِمْرَأَلَهُ عَزَّوَجَلَّ مَالِكَ خَازِنِ النَّيِّرَانِ فَيَلْطِمُهُ عَلَى حَرِّ وَجْهِهِ سَبْعِينَ لَطْمَةً فِي نَارِ جَهَنَّمَ^١!**

رسول مکرم اسلام صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: هر مردی به رخسار همسرش یک سیلی بنوازد، خداوند به مالک، مسئول آتش امر می کند که هفتاد سیلی در آتش جهنم بر صورت آتشین او بنوازد. دسته دیگر زنان ناشزه اند، اینان زانی هستند که از وظایف خود سرپیچی می کنند، ناسازگار و لجوجند، مسؤولیتهای خود را در قبال شوهر، مانند تمکین و غیر آن انجام نمی دهند، واجبات شرعی خود را در مقابل خداوند را اتیان نمی کنند، اینان را چه باید کرد؟ به مرد سفارش شده است، تا آنجا که می تواند مدارا کند و برآزار همسرش صبر پیشه نماید.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : **مَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خُلُقِ امْرَأَتِهِ وَاحْتَسَبَهُ، أَعْطَاهُ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ مَرَّةٍ يَصْبِرُ عَلَيْهَا مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا أُعْطِيَ أَيُّوبُ عَلَى بَلَائِهِ^٢!**

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم می فرماید: آن کس که بر بدخُلُقِ زنش صبر کند و او را نگه دارد، خداوند به قدر هر باری که برآزار او صبر می کند، ثواب حضرت ایوب عليه السلام در صبر بر گرفتاری ها و بلاهایش به او عطا می کند.

اما این دستور صرفاً دستوری اخلاقی است و نه یک قانون، صبر مرد نوعی ایثار و از خودگذشتگی است و گذشت از حقّ خود است. و قانون می بایست به عدالت رفتار نموده و حق را به صاحب حق برساند. براین اساس آیه شریفه می فرماید، مرد می بایست این راهها را برای رسیدن به حقّ خود یعنی بهره بری از کانون گرم خانواده، بدور از عناد و لجاجت طی کند، نخست می بایست زن را پند دهد، با او گفتگو نماید، تا بلکه عقده های احتمالی گشوده شود، و کار به جاهای باریک نکشد، اگر زن باز هم راه پلید خود را پیمود، مرد می تواند از او فاصله گیرد و با او قهر کند و با این عمل نارضایتی خود را ابلاغ نماید، و اگر باز هم بی فایده بود و

^١ - مستدرک الوسائل، حدیث ١٦٦١٩.

^٢ - وسائل الشیعه، حدیث ٢٥٣١٥.

لجاجت و سرکشی زن ادامه داشت، مرد می‌تواند او را تنبیه کند، چه اینکه اولاً کاری دیگر، غیر همین برای اجرای عدالت و مکلف کردن هرکس به انجام تعهدات خود باقی نمانده و ثانیاً، چنین نوعی از عناد و لجاجت که در مقابل همه مراحل گذشته مقاوم بوده، نوعی بیماری روانی و آزارطلبی است و جز با ایجاد حالتی شبیه به شوک که با چند ضربه ملایم امکانپذیر است معالجه نمی‌شود.

بدیهی است در کم و کیف تنبیه می‌بایست ملایمت رعایت شود و لذا اگر موجب شکستگی جایی از بدن زن شود و یا جراحی ایجاد گردد و یا پوست بدن کبود شود، حرام بوده و مستلزم پرداخت دیه و یا انجام قصاص است. اینک به چند نمونه دیگر از روایات که زدن زنان دسته دوم را در پی پیمودن مراحل پند و قهر مطرح نموده و آن را در حدّ خود نیز محدودتر کرده است توجه کنید:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **أَيُّمَا رَجُلٍ ضَرَبَ امْرَأَتَهُ فَوْقَ ثَلَاثِ أَقَامَةِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ، فَيَفْضَحَهُ فَضِيحَةً، يَنْظُرُ إِلَيْهِ الْأَوْلُونَ وَالْآخِرُونَ^۱.**

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: هر مردی بیش از سه ضربه (بعد از طی مراحل و به‌صورت ملایم) به همسرش بزند، خداوند او را در قیامت در مقابل دیدگان خلائق نمایان ساخته و او را چنان رسوا خواهد ساخت که تمام گذشتگان و آیندگان بدو بنگرند.

آن حضرت نیز زدن همسر را برای انجام ندادن وظایف مستحبّه جایز نمی‌داند.

أَنَّهُ نَهَى عَنْ ضَرْبِ النِّسَاءِ مِنْ غَيْرِ وَاجِبٍ^۲.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از زدن زنان در غیر واجبات نهی فرموده است.

آن حضرت نیز فرموده است:

إِنِّي أَتَعَجَّبُ مِمَّنْ يَضْرِبُ امْرَأَتَهُ وَهُوَ بِالضَّرْبِ أَوْلَى مِنْهَا، لَا تَضْرِبُوا نِسَاءَكُمْ بِالْخَشَبِ فَإِنَّ فِيهِ أَلْقِصَاصُ، وَلَكِنْ اضْرِبُوهُنَّ بِالْجُوعِ وَالْعُرَى حَتَّى تَرْبُحُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ^۳.

^۱ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۲۱.

^۲ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۲۰.

^۳ - مستدرک الوسائل، حدیث ۱۶۶۱۸.

من تعجب می‌کنم از مردی که همسرش را می‌زند در حالی که خود او به زدن سزاوارتر است (سزاوار است زن او را بزند) حق ندارید زانتان را با چوب بزنید که در این صورت، قصاص از شما لازم است و زن می‌بایست با همان کیفیت شمارا بزند، بلکه تنها با گرسنگی و تشنگی آنها را تأدیب کنید تا اینکه در دنیا و آخرت بهره‌مند شوید.

ب) غیرت مردان

جنس زن به صورتی است که بیشتر مورد دستبرد هوسبازان قرار می‌گیرد و از آنجا که عقد ازدواج او را مختص به مردی می‌سازد، هرگونه کجروی او تعدی به حقوق شوهر شمرده می‌شود، از سوی دیگر رحم زن ظرف انعقاد نطفه از او و همسرش می‌باشد، بی‌تردید صاحب این ظرف می‌بایست مصون از هرلغزش بوده باشد تا طهارت طفل محرز گردد و والدین کاملاً معلوم باشند، لذا مرد نبایست اجازه دهد همسرش در دست بیگانگان باشد، بی‌غیرتی برخی مردان از وقیح‌ترین گناهان کبیره است و قبلاً روایات آن مطرح شده است، فایده چنین غیرتی تنها به مرد بر نمی‌گردد بلکه سلامتی و عفت زن و نیز طهارت انتساب اولاد و در نهایت تمام اهل خانواده را در بر دارد. البته ناگفته نماند غیرت بیش از حد متعارف و اعمال برخی جاهلان و افراط آنها نه تنها از فواید مثبت به دور است بلکه گاهی موجب فساد و تباهی کانون خانواده شده و زن عقیفه را به گناه و معصیت می‌کشاند.

قال علی علیه‌السلام: **إِيَّاكَ وَالتَّغَايُرَ فِي غَيْرِ مَوْضِعِ الْغَيْبَةِ فَإِنَّ ذَلِكَ يَدْعُو الصَّحِيحَةَ مِنْهُنَّ إِلَى السُّقْمِ!**
حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام می‌فرمایند: از غیرت بیجا بپرهیز که آن زن عقیفه را به فساد می‌کشاند.

ج: ممنوعیت خروج از منزل

منزل برای زن امن‌ترین مکان برای حفظ عفت اوست، زن چون راه کوچه و بازار

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۵۲۴.

گیرد، بسیار بیشتر در معرض معصیت قرار می‌گیرد، از سوی دیگر چه بسا زن برای به انجام رسانیدن برخی امور بایسته و شایسته خود، محتاج به خروج از منزل شود. اسلام برای مصونیت او خروجش را جایز و منوط به اجازه مرد نموده است تا او که بیشتر با اجتماع بیرون از منزل در ارتباط است، تدبیری عاقلانه برای حفظ عفت همسر خود برگزیند.

د: نهی از مشورت و اطاعت او

زن موجودی احساسی است، عاطفه زن بسیار قوی می‌باشد، فکر او هم در چارچوبه عاطفه بسیار پُرجولان است، او سریعاً به راهی که بتواند کودک گریانش را آرام کند رهنمون می‌شود، راهی که گاه هرگز به مخیله مرد خطور نمی‌کند و... حواجی و نیازهای وی نیز در راستای عواطف او قرار می‌گیرد، دل مهربان او به فقیر ترحم می‌کند هرچند بداند او اموالش را مصرف شرب خمر کند، ریختن خون انسان در مقابل دیدگانش سخت‌ترین شکنجه‌هاست، خواه انسانی که به ظلم و ستم کشته می‌شود و یا به حق قصاص می‌گردد. او هرچند به بهبودی فرزند بیمار خود می‌اندیشد و گریه کودک مریضش خواب و خوراک را از وی گرفته است، ولی دلش رضایت به ریختن داروی شفابخش اما تلخ به کام کودک نمی‌دهد. بی‌تردید اگر این پهنه وسیع از عاطفه و احساس در وجود او نبود هرگز حاضر نمی‌شد نه ماه سنگینی کودکش را تحمل کند و درد زایمان را که شدیدترین انقباضهای عضلانی بوده و موجب غفران معاصی زن می‌شود بر خود هموار کند و دو سال کودکش را تطهیر نماید، نجاساتش را شستشو دهد و شبها را تا صبح منتظر اولین صدای گریه او باشد.

ولی در برابر، احساس قوی او دایره تعقلش را محدود ساخته است و چون محور مشورت و اطاعت، عقل کامل و قوی مشاور می‌باشد، اطاعت از او و مشورت با او در امور عقلانی صحیح نبوده و قابل اعتماد نیست. همانطور که عقل قوی مردان، دایره عواطف او را ضعیف نموده و لذا کلام مرد در حوزه عاطفه و احساس ناصحیح و غیرقابل اعتماد است. تدبیر و تعقل مرد در کنار عاطفه و

احساس زن موجب قوام محیط اجتماعی آنان و پیدایش جوامع دیگر از این جامعه کوچک می‌شود، بی‌تردید عقل بدون احساس و یا احساس بدون تدبیر همچون آجرها و خشتهای خشک و بدون ملات و یا ملات بی‌خشت بوده و هیچ بنائی با آن احداث نمی‌شود، برجهای بلند از چنین خشتهای خشک متصل شده با ملات نرم بوجود می‌آید. به این روایت زیبا از حضرت علی علیه‌السلام توجه کنیم:

قال علی علیه‌السلام: إِيَّاكَ وَمُشَاوَرَةَ النِّسَاءِ إِلَّا مَنْ جَرَّبَتْ بِكَمَالِ الْعَقْلِ^۱.

از مشاورات با زنان بپرهیز، مگر آن دسته از زنانی را که به داشتن عقل و خرد وافر آزمایش نموده‌ای. البته آنچه گذشت نظر به غالب مردان و زنان داشت و جنس این دو لحاظ شده بود بنابراین وجود استثنائاتی از هر دو گروه غیرقابل اغماض است.

تاریخ گذشته زنانی را به خود دیده است که گوی شهامت و شجاعت و عقل و ادراک را از همه مردان عصر خود ربوده‌اند در همه اعصار، مردانی نیز وجود داشته‌اند که ضعف شدید عقل آنان در کنار نداشتن عاطفه، انسان نمائاتی از آنها ساخته است که اثری جز فساد و تباهی و هلاک انسانها از آنها صادر نشده است، بی‌تردید اخبار و روایاتی که مشورت با زنان را نهی می‌کنند و اطاعت از آنها نمی‌پسندند، منصرف از زنان عاقل است و روایت فوق این انصراف را تأیید می‌کند.

بنابراین روایات نهی از مشورت از دسته روایاتی است که باید در کنار روایات مقید و مخصص قرار گیرند چرا که در اخبار و احادیث دیگری، نهی از مشورت مقید شده و به زنان به دور از تدبیر و تعقل منحصر گشته است، علاوه اینکه روایاتی که اطاعت از زن را ناپسند شمرده‌اند، به نوعی از اطاعت که موجب می‌شود عفت آنان زایل شود مقید می‌گردند به این روایت که رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم خطاب به حضرت امیر علیه‌السلام فرموده است، توجه کنید:

يَا عَلِيُّ مَنْ أَطَاعَ إِمْرَأَتَهُ أَكَبَّهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَيَّ وَجْهَهُ فِي النَّارِ، فَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَمَا تِلْكَ

^۱ - بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۵۳.

الطَّاعَةَ؟ قَالَ: يَطْلُبُ إِلَيْهِ فِي الدَّهَابِ إِلَى الْحَمَامَاتِ، وَالْعُرُوسَاتِ وَالْعِيدَاتِ وَالنِّبَاحَاتِ وَلَيْسَ الثِّيَابُ الرَّقَاقُ (وَالثِّيَابُ الرَّقَاقُ^۱).

ای علی علیه السلام آنکه همسرش را اطاعت کند، خداوند وی را با صورتش در آتش می افکند، حضرت پرسیدند: مراد چه نوع اطاعتی است؟ پیامبر فرمودند: از شوهرش اجازه خواهد که با لباس نازک و بدن نما به حمامها و مجالس عروسی و جشن و عزا برود.

ه : ضلع معوج

از آنچه تاکنون گفتیم تا حدودی مراد روایاتی که زن را «ضلع معوج» خوانده‌اند ظاهر شد، چه اینکه زن با احساس قوی و عاطفه والای خود انتظار دارد با همین احساس و عاطفه روبرو گردد و از شوهر خود آنچه بیند که هست ولی شوهر که از آن حدّ اعلاّی عاطفه بی بهره است هرگز نیاز همسرش را درک نمی کند و لذا حرف او را کودکانه خوانده و یا پیرایه‌های دیگری براو می بندد. او اگر بخواهد آسایش خود و همسرش را فراهم و محیطی جذاب ایجاد کند می بایست شمه‌ای از نیازهای او را درک کرده و با او مدارا نماید. شوهر اگر بخواهد عقل و تدبیر توأم با زبری و خشونت را بر گل بهاری تحمیل کند او را می شکند و پژمرده می سازد ولی اگر او را به حال خود بگذارد و نظرش را بر وی تحمیل نکند همواره از عطر بویش و از سرخی رویش بهره مند می شود.

آری، گل چون درخت چنار ستبر و قوی و راست قامت نیست، زیبایی گل در انحنای کمرش و میل به معشوق است، نه چون بید راست قامت بلکه چون آفتابگردان همواره در جستجوی یارچرخان، این گل اگر راست باشد گل نیست و گل بودن آن به کجی اوست، و این کجی نه عیب بلکه دنیایی از ظرافت قابل ستایش را در خود جای داده است. این کجی را راست کردن به منزله این است که از گل انتظار بید را داشته باشیم، چنین انتظاری گل را تباه می سازد و امید به

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۳۶۸.

بید بودن او را قطع می‌کند پس با گل باید هم‌آوا شد و با او مدارا کرد تا بهره دهد و بس و این است تفسیر حدیث شریفه «ضلع معوج» و البته گوشه‌ای از حکمت‌های نهفته در این خبر گرانسنگ.

و: زن و ابلیس

خلقت زن به گونه‌ای است که بیشتر می‌تواند مورد اغوای ابلیس قرار گیرد، جاذبه‌های او به حدی است که مردان را به سوی خود می‌کشاند، حفظ عفت وی نیز بسی مهمتر است، یکی از علل بیزاری عرب جاهلیت از دختر و زنده به گور کردن آنها، احتمال هتک حرمت و عفت آنان در پی جنگها بوده است، آیا تاکنون شنیده‌اید چند دختر بر سر چهار راه خیابان منتظر پسران باشند و یا هرگز شنیده‌اید که دخترانی هوسباز بر درگاه دبیرستان‌های پسرانه اجتماع نمایند؟ و یا اینکه دختری، پسری را برباید؟!

اینگونه موارد چه بسا به ندرت اتفاق افتد ولی همان مورد نادر نیز بسیار تعجب‌انگیز است، طبعاً اگر دختر عفت خود را حفظ کند استعداد هوسبازی پسر را در نطفه، خفه نموده است، ولی اگر او زیور خویش را به نمایش گذارد، یوسفی را لازم است تا دامن آلوده ننماید. به همین خاطر است که شیطان می‌گوید: زنان نور چشمان من هستند: **النساء فُرَّةٌ عَيْنِي**؛ ابلیس چون اغوای مردان را به وسیله زنان سا ده می‌بیند، تمام هم و غم خود را به کار می‌برد تا این موجود عفیف را از حجاب عفت بیرون کشد و او را بازیچه مطامع خود قرار دهد. بدین وسیله با یک تیر دونشان را هدف نماید، هم زن را بفریبد و هم فریب مرد را تضمین کند. به همین جهت زنان صالحه بسیار کم بوده و البته همان تعداد نادر، کیمیاهایی گرانقیمت هستند، آنها که تمامی امواج ویرانگر ابلیس را از خود دفع نموده‌اند به راستی تلو مقام عصمت هستند.

چند شبهه دیگر:

در کتاب «ره رستگاری» ذیل مبحث «زن در حیات بشری» چهار شبهه مطرح شده در خصوص شیوه رفتاری اسلام با زنان طرح و پاسخ داده‌ایم.

در این قسمت جهت تکمیل مبحث، گزیده‌ای از آنچه آنجا آورده‌ایم، ذکر می‌کنیم.

۱- قوام مرد بر زن

صریح آیات قرآن و بسیاری از روایات، حکایت از قوام و برتری مرد بر زن دارد، آیه‌ای که در آغاز مبحث گذشت به این مهم پرداخته است و آیه ذیل نیز در همین ارتباط است.

«... وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ»^۱.

برای زنان همانند وظایفی که بردوش آنهاست حقوق شایسته‌ای قرار داده و مردان را بر آنها برتری است و خداوند توانا و حکیم است.

اینک این شبهه مطرح است که چرا اسلام از بین دو موجود (زن و مرد) یکی را بر دیگری برتری داده و چرا این قوام را به مرد سپرده است؟

در پاسخ این ایراد به چند نکته باید توجه کرد:

نکته اول اینکه: زن و مرد دو موجود مستقلند، دو موجود با مکانیسم‌های مختلف چه از حیث اندام ظاهری و چه از حیث خصوصیات روحانی، این دو یک دسته نیازهای فردی و اجتماعی دارند، تهیه خوراک و پوشاک و سرپناه مناسب، ارضاء میل جنسی، حوائج روحی و روانی چون مهر و عاطفه، داشتن تکیه‌گاه محکم در مشکلات و گرفتاری‌های زندگی و... از این جمله‌اند.

وجود اختلاف فاحش در آنها از شکل و شمایل ظاهری تا اندامهای متضاد و نیز روحیات گوناگون و گاهی متباین موجب شده است که هر یک برای حل معماهای حیات خود به دیگری محتاج باشد، بنابراین اگر این دو موجود مستقل با هم نباشند، مشکلاتشان رفع و حوائجشان برآورده نمی‌شود، رفع نیازها بستگی تام به هماهنگی آنان با هم دارد و لذا گفته می‌شود این دو مکمل یکدیگرند و بدون

^۱ - سوره بقره، آیه ۲۲۸.

هم، هردو ناقص بوده و توازن طبیعت فرومی ریزد.

علی‌هذا سؤال از اینکه چرا خداوند این دو موجود را گوناگون خلق کرده است؟ مثل این است که پرسیده شود چرا همه عالم از نبات و گیاه خلق نشده و یا چرا در انسان اعضای مختلف آفریده شده است؟ نکته دوم اینکه: واحد اجتماعی، محتاج به ریاست و حکومتی است که نظم و انضباط را بیافریند، هر واحد اجتماعی خرد و کلان بدون نظم از هم می‌پاشد و چنین نظم بدون ناظمی حکیم امکان‌پذیر نیست، ناظمی واحد؛ و خداوند در اثبات وحدانیت خالق هستی می‌فرماید: **لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا^۱**.

اگر در آسمان و زمین جز «الله» خدای دیگری می‌بود، نظم جهان بهم می‌خورد.

خانواده که کوچکترین واحد اجتماعی است به واسطه اصطکاک بیشتر اعضای آن با هم نسبت به سایر واحدها، بزرگترین واحد اجتماعی از نظر کثرت روابط و کیفیتهای متنوع آن شمرده می‌شود، این واحد اجتماعی نیز محتاج به نظم است و ناظم باید یکی از دو عضو این واحد یعنی زن یا مرد باشد. می‌دانیم بدن و روان زن و مرد به یک گونه نیستند در یکی احساسات قوی است و عاطفه در حد نهایی خود است ولی نیروی عقلانی و دورنگری ضعیف است، دیگری تدبیر قوی‌تری دارد ولی احساسات او بسیار اندک می‌باشد این اختلاف باعث شده است زن حساس و لطیف با بدن نحیف نتواند چون مرد و بی‌کم و کاست در اجتماع حاضر شود. از سوی دیگر وظایف مرد در قبال خانواده بسیار بیشتر است و همین دونگته باعث شده است مرد به‌عنوان رئیس خانواده معین گردد. البته این مهم را نباید از نظر دور داشت که ریاست مرد در خانواده چون دیگر واحدهای اجتماعی نیست، به عبارت دیگر ریاست مرد ریاستی قهری نبوده و توأم با صلح و صفا و سازش می‌باشد به همین خاطر:

۱ - مرد حق ندارد و خارج از وظایف شرعی زن، از وی چیزی بخواهد و باری

^۱ - سوره انبیاء، آیه ۲۲.

بیش از طاقت مشروع بر او تحمیل کند.

۲ - تندخویی و پرخاش در قانون خانواده ممنوع بوده و مهر و عطوفت بر همه چیز حاکم است.

۳ - حتی حقوق اشخاص که در اسلام از اهمیت بسیاری برخوردارند و بر ذره‌ای از حقوق الناس عواقب سنگینی عنوان شده است، در محیط خانواده رنگ تسامح می‌گیرند و قوانین خشک و بی‌روح در این مکان مقدس مطرود است.

بنابراین ریاست مرد حکایت از برتری مرد بر زن ندارد بلکه تنها براساس حکمی فطری و عقلی وضع شده است، چون برتری انسان بر انسان دیگر در دین مقدس اسلام تنها براساس معیار تقوا سنجیده می‌شود و لاغیر.

۲ - ممنوعیت از قضاوت و شهادت:

شهادت زن و گواهی او در محکمه جز در مواردی که مختص به امور زنانه باشد نافذ نیست و قضاوت او در محاکم، صحیح نبوده و اعطای این منصب به وی مشروع نمی‌باشد.

عن ابراهیم الحارقی؛ قال: سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول: تَجُوزُ شَهَادَةُ النِّسَاءِ فِيمَا لَا يَسْتَطِيعُ الرَّجَالُ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَيْهِ وَيَشْهَدُوا عَلَيْهِ!

ابراهیم حارقی گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: گواهی زنان در اموری که ورود آن بر مردان جایز نیست نافذ است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در سفارش خود به حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید: لَيْسَ عَلَى الْمَرْأَةِ... وَلَا تُؤَلَّى الْقَضَاءُ!

پذیرفتن مسئولیت امر قضاء برای زن جایز نیست.

در پاسخ این شبهه می‌توان گفت: مهمترین و اساسی‌ترین وظیفه زن در خانواده بنابر مقتضای طبیعت خودش، وظیفه تربیت کودکان است، کودک امروز، جوان

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۳۳۸۹۰.

^۲ - وسایل الشیعه، حدیث ۳۳۰۷۳.

فردا است و اصلاح او، اصلاح ریشه‌های اجتماع کلان آینده است و بی‌تردید مردانی که در تاریخ حرکتی مثبت ایجاد کرده‌اند و یا آنها که خود سقوط جماعتی را باعث شده‌اند، اثر تعلیمات خردسالی و ایام حضانت از خود بارز نموده‌اند. بی‌علت نیست که رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرموده‌اند: بهشت زیرپای مادران است:

الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ!

از سوی دیگر، لطافت روان زن به حدی است که دخول او در مسایل سخت و توأم با خشونت قضاء، همساز نیست زن به راحتی قادر نیست حکم قصاص قاتلی که با ددمنشی، انسان یا انسان‌هایی را به قتل رسانده است صادر نماید و یا دستور اجرای حدّ و تعزیر برپیکر ضعیف مجرمی نالان و گریبان را بدهد، ثالثاً اینکه اسلام به خاطر ارج و احترامی که برای این موجود عظیم قائل است، صلاح نمی‌داند، او همواره راه محاکم را بپیماید و روان لطیف خود را به مسایل خشن حقوقی و کیفری آغشته نماید.

۳- ارث زن

«... لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ...»^۲؛ بهره مرد از ماترک میت به‌قدر بهره دو زن است.

این تقسیم‌بندی در مورد اولاد میت در طبقه اول جاری است و پدر و مادر گاه سهمی مساوی دارند برادران و خواهران ناتنی هم سهمی مساوی دارند، سهم فرزندان برادر و خواهر مادری هم مساوی است، جدّ و جدّه نیز اگر وارث شوند سهم مساوی خواهند داشت، اگر وارث میت منحصر به دایی و خاله باشد آنها هم سهم مساوی خواهند برد، البته تقسیم سهام دو به یک در مورد همه مردان نسبت به زنان در طبقات مختلف، در فرض عدم وجود نص مخالف، حاکم می‌باشد. با این حال شبهه اختلاف در سهم الارث بین زن و مرد باقی می‌ماند. و پاسخی در خور اهمیت مسئله می‌طلبد، چه اینکه در واقع شبهه به‌نوعی تبعیض بین دو جنس مذکر و مونث برمی‌گردد.

^۱ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۷۹۳۳ .

^۲ - سوره نساء، آیات ۱۱ و ۱۷۶ .

در بیان پاسخ این شبهه به این مقدمه توجه کنید:

یکی از وظایف مهم مردان، پرداخت نفقه است، بر مرد واجب است نفقه همسرش را مطابق با شأن وی از خوراک و پوشاک و مسکن و حواجی و نیازهای ضروری دیگر چون پرداخت دیه و کفّارات احتمالی لازم آمده بر زن را پرداخت نماید. این حکم حتی در صورت توان پرداخت نفقه از سوی زن و امکان مالی او، جاری بوده و موجب برداشتن وجوب از مرد نمی‌گردد، پرداخت نفقه فرزندان نیز برعهده مرد است. پسری که دوبرابر سهم خواهرش از ارثیه پدر دریافت کرده است تشکیل خانواده مستقل داده و آن مقدار را می‌بایست صرف خود و عیال واجب‌النّفقه خود نماید، در حالی که دختر در زندگی جدید، چیزی از سهم‌الارث خود را به کسی نمی‌دهد و آن را برای خود نگه می‌دارد در این محاسبه زن علاوه بر یک سهم قطعی خود، چیزی از سهم مرد را نیز مالک شده است در حالی که مرد دو سهم خود را بین خود و عیال خویش تقسیم نموده است.

از این پاسخ که بگذریم باید بدانیم که احکام اسلامی به خلاف عقاید دینی که جز به تعقل قابل قبول نیست، تعبّدی هستند. آدمی در پذیرش مبادی اعتقادی از تعقل بهره می‌گیرد. مبدأ و معاد را درک می‌کند و آنگاه اسلام را می‌پذیرد و در این صورت احکام عملی را می‌بایست تعبّداً بپذیرد، البته ما برآنیم که تمام احکام عملیه اسلام از فلسفه‌ای برهانی برخوردارند مؤلف گرانقدر «علل الشرایع» فلسفه برخی از احکام را از بیان معصومین علیهم‌السلام جمع‌آوری کرده است، ولی علل جعل تمامی احکام و قوانین برما روشن نیست و متأسفانه زمانی که بودند کسانی که خلاق می‌توانستند از علوم آنها بهره‌گیرند، به سرعت سپری شد و آدمی‌زادگان بجای پرسش از مجهولات ارضی و سماوی گاه به تمسخر، سؤال از تعداد موهای بدن خود نمودند و گاه علم مخالفت و مبارزه برافراشتند و همه را جز آخرین آنها را (عج) شهید نمودند و او که اینک در پس پرده غیبت است امید روزی آشکار گردد و تمامی مشکلات و نیز معماهای علمی حل گردند، به امید آن روز.

حضرت امیر علیه‌السلام می‌فرمایند:

«إِنَّ أَمْرَنَا صَعْبٌ مُسْتَصْعَبٌ لَا يَحْمِلُهُ إِلَّا عَبْدٌ مُؤْمِنٌ اِمْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ لِلإِيمَانِ وَلَا يَعِي حَدِيثَنَا إِلَّا صُدْرٌ أَمِينٌ وَاحْلَامٌ رَزِينَةٌ، أَيُّهَا النَّاسُ سَلُونِي قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي، فَلَا نَا بِطَرْقِ السَّمَاءِ أَعْلَمُ مِنِّي بِطَرْقِ الْأَرْضِ»^۱.

ای مردم معرفت و شناسایی ما کاری بسیار دشوار است که زیر بار آن نمی‌رود مگر مؤمنی که خداوند دل او را برای ایمان آزمایش کرده و شایسته ایمان دیده است. و حدیث و گفتار ما را نگه نمی‌دارد مگر سینه‌های امانت‌پذیر و خردهای پابرجا. ای مردم معارف دینی را از من بی‌رسید پیش از آنکه مرا نیابید که من به راههای آسمان داناتر از راههای زمین.

۴ - عده وفات

یکی از شبهات مطروحه وجوب عده وفات است، زن بعد از مرگ همسرش و از زمانی که از آن مطلع شد می‌بایست چهارماه و ده روز عده وفات نگه دارد، در این مدت نبایست لباس رنگی بپوشد، سرمه بکشد و خود را زینت کند.

«وَالَّذِينَ يُتَوَقَّؤْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا، فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ»^۲.

و کسانی که از شما می‌میرند و زنانی بجای می‌گذارند، آن زنان بایستی چهارماه و ده روز انتظار کشند و هروقت این مدت سرآمد باکی نیست آنچه خواهند در مورد خود به‌طور شایسته انجام دهند، خداوند بر اعمالشان آگاه است.

این مقدار صبر بر برخی سنگین آمده و آن را به‌عنوان شبهه‌ای مطرح نموده‌اند، ولی نگاهی به وضعیت زن جاهلی و وضعیت آنان در سایر آئینها، حکمت این قانون الهی را مبرهن می‌سازد. آتش زدن زن و دفن او با شوهر در پی مرگ وی، حبس دائم او تا وقتی که مرگش سررسد، دور شدن از هرگونه لذتی و حتی پوشیدن

^۱ - نهج البلاغه، خطبه ۲۳۱ به ترتیب فیض و ۱۸۹ به ترتیب صبحی .

^۲ - سوره بقره، آیه ۲۳۴ .

لباس پاکیزه در سراسر عمر، گوشه‌ای از وظایف لازم زن در برخی آئینها و در جاهلیت عرب بود. اسلام به زن عزت بخشید و بر همه این نارواها خط بطلان کشید و تنها به خاطر تکریم حریم زوجیت و احترام به همسر دستور داد مدت چهارماه و ده روز را ساده زندگی کند، شکل سوگوار به خود گیرد، آرایش نکند و از ازدواج مجدد بپرهیزد. این حکم در صدر اسلام و لوله‌ای بین زنان ایجاد کرده و زنان رسته از بند خرافات را روح و روانی مجدد بخشید.

۵ - تعدد زوجات

«... فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ رُبَاعٍ...»

با زنان پاک ازدواج کنید دو یا سه یا چهار همسر...

این حکم اسلامی برای برخی شبهه‌ای ایجاد کرده است که چگونه اسلام به چیزی راضی شده است که دردآورترین آثار را بر زن وارد کند و آیا بلایی بدتر و بالاتر از هوو برای زن وجود دارد؟ قبل از پاسخ به این شبهه ذکر تذکری مهم لازم است و آن اینکه:

این حکم به نحوی که در شبهه ذکر شده یله و رها نیست بلکه شرایط و ضوابطی دارد و مهمترین شرط آن همان است که در ادامه حکم آمده است: **فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً...**^۱؛ اگر می‌ترسید بین همسران به عدالت رفتار نکنید پس فقط به یک همسر اکتفا کنید.

بنابراین حکم منوط به رفتار به عدالت است و مردی که نتواند در نفقه و همجواری و... به عدالت رفتار کند، حق گرفتن بیش از یک همسر را ندارد، با ملاحظه این مقدمه، جهت بیان پاسخ مطلوب به شبهه، توجه به مقدمات ذیل ضروری است:

^۱ - سوره نساء، آیه ۳.

- ۱ - مرگ و میر مردان نسبت به زنان به واسطه حوادث و اتفاقات، جنگها و... بسیار بیشتر است، این امر در کنار کثرت جمعیت زنان بی شوهر، تعادل طبیعی جامعه را بهم می زند. بدیهی است اگر هر مرد یک زن را برگزیند، جمع کثیری از زنان بی شوهر می مانند و قادر به رفع نیاز فطری خود از راه مشروع نخواهند بود.
 - ۲ - رغبت مردان جوان به برخی از زنان که به علل گوناگونی، همسران خود را از دست داده اند و بیوه شده اند، کم است و اگر تعدّد زوجات را کنار بگذاریم این زنان همواره بدون شوهر می مانند.
 - ۳ - یکی از بیماریهای روانی زنان برخلاف مردان سردمزاجی است، این مرض امروزه به شکل معضل اجتماعی درآمده و اساس کانون خانواده ها را در معرض خطر جدی قرار داده و ریشه بسیاری از موارد نبود تفاهم اخلاقی بین زن و شوهر شده است.
 - ۴ - هرچند بروز میل جنسی در مردان شدیدتر است به طوری که غالباً مردان شهوت جنسی خود را آشکار می نمایند و حتی در میان حیوانات، غالباً جنس نر سراغ ماده می گردد، ولی میل جنسی زنان بعد از مشتعل شدن بسیار قوی تر می گردد.
 - ۵ - زن در برخی ایام چون ایام عادت ماهیانه، نفاس، ممنوعیت عمل جنسی دارد ولی در میان مردان چنین محدودیتهای دیده نمی شود.
 - ۶ - میل جنسی مردان از نظر سنی دوام بیشتری دارد و غالباً زنان در سنین خاصی سردمزاج می شوند و یا اساساً میل خود را از دست می دهند.
- در پی این مقدمات، اینک در پاسخ شبهه می توان گفت: این شبهه تنها پرداخته همسر اول است او به واسطه غیرت خود که از عشق بیکران به همسرش سرچشمه می گیرد، می خواهد عشق او نیز متقابلاً خاص وی باشد و بس.
- اسحاق بن عمّار می گوید، به امام صادق علیه السلام عرض کردم، زن بر شوهر غیرت می ورزد و او را به این سبب آزار می دهد و (مانع از دواج مجدد او می شود)؟

حضرت فرمود: این نشانه عشق است، **ذَاكَ مِنَ الْحُبِّ!**

و لذا ممنوعیت تعدد زوجات به منزله رعایت نسبی خواسته زن است، ولی در این میان او تنها ذی حق نیست، مرد نیز حقی دارد، زنهای دیگری که امید به ازدواج دارند برکل جامعه حقی دارند، آیا رعایت حق آنها لازم نیست و آیا با این وصف، انحصارطلبی زن اول مشروع است؟ و آیا عقل عقیده او را تحسین می کند؟

قال علی علیه السلام: لا غَيْرَةَ فِي الْخَلَالِ!

حضرت امیر علیه السلام می فرماید: غیرتی در حلال نیست.

قال الباقر علیه السلام: غَيْرَةُ النَّسَاءِ الْحَسَدُ وَالْحَسَدُ هُوَ أَصْلُ الْكُفْرِ، إِنَّ النَّسَاءَ إِذَا أَعْرَكَ غَضَبًا وَإِذَا غَضَبْنَ كَفَرْنَ إِلَّا الْمُسْلِمَاتِ مِنْهُنَّ.^۳

امام باقر علیه السلام می فرماید: غیرت زنان حسد و آن ریشه کفر است، زنان چون غیرت ورزند خشمگین شوند و چون خشم گیرند کفر ورزند مگر آنان که تسلیم حق شده اند.

بی تردید در اینجا باید سه حق را رعایت نمود، هم حق همسر اول و اینکه شوهر باید بر مقتضای عدالت عمل کند، با آمدن همسر دوم، همسر اول را رها ننماید و آنها را مثل هم بپسندد و نفقه هم طراز به آنها اعطا کند و نیز عدالت در همخوابی را رعایت نماید. هم می بایست حق شوهر رعایت گردد و او در ایام ممنوعیت زن و نیز در مواردی که زن کم میل گردیده و یا اساسا کم میل می باشد، بتواند میل فطری خود را در مجرای صحیح قرار دهد، به فحشا روی نیاورد و هرزگی را رواج ندهد و ناموس دیگران را محترم شمارد. و نیز هم می بایست حق بیوه زنانی که به هر علتی شوهر از دست داده اند و نیز حق زنانی که به خاطر عوامل دیگری رغبت کمتری به آنها می شود و نیز دخترانی که به واسطه کثرت اثاث نسبت به ذکور در اجتماع بی همسر مانده اند، رعایت شود.

^۱ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۶.

^۲ - مستدرک الوسایل، حدیث ۱۶۵۹۷.

^۳ - وسایل الشیعه، حدیث ۲۵۲۹۴.

رعایت این سه حقّ به این است که قانون تعدّد زوجات که از مترقی‌ترین قوانین مدنی اسلام است در جامعه حاکم گردد، گذشته از آنچه گفتیم، فساد و فحشای موجود در جهان غرب که بنابر اعتقاداتشان تعدّد زوجات را نمی‌پذیرند، زاویه‌ای دیگر از عظمت حکم اسلامی را آشکار می‌سازد.

«گوستاولوبون» مورخ مشهور فرانسوی می‌گوید: قانون تعدّد زوجات در اسلام، که به صورت محدود و مشروط است یکی از مزایای این آئین به‌شمار می‌رود، در غرب ما وحدت همسر را فقط در کتاب قانون می‌بینیم و الاّ قابل انکار نیست که در معاشرتهای واقعی اثری از این قانون دیده نمی‌شود، راستی من متحیرم که تعدّد زوجات مشروط و محدود شرق از تعدّد زوجات سالوسانه غرب چه کم دارد؟ بلکه من می‌گویم اولی از هر جهت برتر و بهتر از دومی است^۱.

سپاس بیکران خدای را که به ما منتّ بخشید و توفیق به پایان بردن این مجموعه را مرحمت فرمود. از حضرتش استدعا داریم درود و سلامش را نثار آخرین پیامبرش و نیز اولاد طاهر او نموده و آنان را از ما خشنود و ما را آگاه به معارف برجسته آخرین شریعتش گرداند.

آمین یا ربّ العالمین

^۱ - تاریخ تمدن، ترجمه گیلانی، صفحه ۵۰۹.